

CVRIA

EUROOPA ÜHENDUSTE
KOHUS

Aastaaruanne
2006

QD-AG-07-001-ET-C

AASTAARUANNE 2006

EUROOPA ÜHENDUSTE KOHUS

ET

ELi trükiste tellimine

Väljaannete talituse trükiseid saab tellida veebipõhisest raamatupoest EU Bookshop: <http://bookshop.europa.eu>. Trükised väljastatakse Teie valitud müügiesindusest.

Kõikide müügiesinduste nimekirja tellimiseks saatke kiri faksinumbril (+352) 2929 42758.

EUROOPA ÜHENDUSTE
KOHTUS

AASTAARUANNE 2006

Ülevaade Euroopa Ühenduste Kohtu,
Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu
ja Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtu tööst

Luxembourg 2007

www.curia.europa.eu

Euroopa Ühenduste Kohus
L-2925 Luxembourg
Telefon: (+352) 43 03-1
Kohtukantselei teleks: 2510 CURIA LU
Euroopa Kohtu faks: (+352) 43 03-2600

Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohus
L-2925 Luxembourg
Telefon: (+352) 43 03-1
Faks: (+352) 43 03-2100

Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohus
L-2925 Luxembourg
Telefon: (+352) 43 03-1

Pressi- ja teabeosakonna faks: (+352) 43 03-2500

Sisetalituse väljaannete üksuse faks: (+352) 43 03-2650

Euroopa Kohus Internetis: <http://www.curia.europa.eu>

Koostamise lõpp: 31. detsember 2006

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud. Fotosid võib reprodutseerida ainult seoses käesoleva trükisega. Kõikidel muudel juhtudel tuleb küsida luba Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitusest.

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saate Internetist Europa serverist (<http://europa.eu>).

Kataloogimisandmed on esitatud väljaande lõpus.

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2007

ISBN 92-829-0846-1

© Euroopa ühendused, 2007

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud.

Printed in Italy

TRÜKITUD VALGELE KLOORIVABALE PABERILE

Sisukord

Lehekülg

Eessõna. Euroopa Kohtu president Vassilios Skouris	5
--	---

I peatükk

Euroopa Ühenduste Kohus

A– Euroopa Kohtu areng ja tegevus 2006. aastal	9
B– Euroopa Kohtu koosseis	51
1. Euroopa Kohtu liikmed	53
2. Muudatused Euroopa Kohtu koosseisus 2006. aastal	71
3. Protokolliline järjestus	73
4. Euroopa Kohtu endised liikmed	75
C– Euroopa Kohtu statistika	77

II peatükk

Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohus

A– Esimese Astme Kohtu tegevus 2006. aastal	107
B– Esimese Astme Kohtu koosseis	151
1. Esimese Astme Kohtu liikmed	153
2. Muudatused Esimese Astme Kohtu koosseisus 2006. aastal	163
3. Protokolliline järjestus	165
4. Esimese Astme Kohtu endised liikmed	167
C– Esimese Astme Kohtu statistika	169

III peatükk

Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohus

A– Avaliku Teenistuse Kohtu tegevus 2006. aastal	193
B– Avaliku Teenistuse Kohtu koosseis	199
1. Avaliku Teenistuse Kohtu liikmed	201
2. Protokolliline järjestus	205
C– Avaliku Teenistuse Kohtu statistika	207

IV peatükk

Kohtumised ja visiidid

A– Ametlikud visiidid ja üritused Euroopa Kohtus, Esimese Astme Kohtus ja Avaliku Teenistuse Kohtus	217
B– Õppevisiidid	219
C– Pidulikud istungid	223
D– Visiidid ja osalemine ametlikel üritustel	225
 Kokkuvõtlik struktuur	 231
Euroopa Kohtu kontaktandmed	233

Eessõna

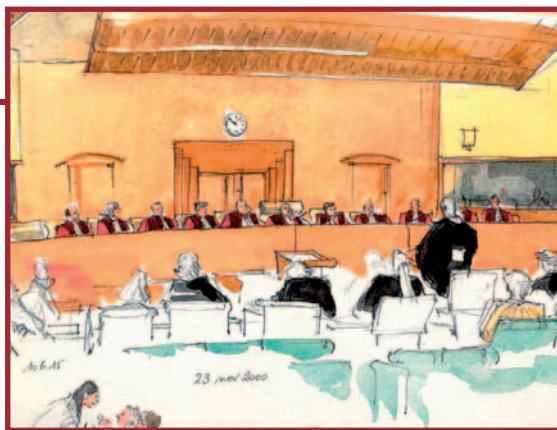
Äsja möödunud aastal tehti algust aruteluga seoses uut liiki menetluse kehtestamisega lähitulevikus. Uue menetluse eesmärk on vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala raames vastuvõetud sätteid puudutavate eelotsusetaotluste kiire menetlemine, mistõttu võiks seda nimetada „eelotsuse kiirmenetluseks“. Teatavad eelotsusetaotlused selles kiiresti arenevas valdkonnas vajavad eriti kiiret menetlemist, mille põhjusteks võivad olla nii nende tundlik olemus kui ka ühenduse õigusaktides sätestatud väga ranged tähtajad. Kuna täna kehtiv menetluslik raamistik sellistele vajadustele ei vasta, siis ainult uut liiki menetlus saab anda efektiivsuseks vajalikud tagatised.

Aastast 2006 tuleb ära märkida ka Euroopa Kohtu liikmete osaline asendamine, mille järel lahkus ametist kuus kohtu liiget. Osalise asendamise raames toimunud ametissenimetamiste käigus võtsid liikmesriikide valitsused arvesse vajadust tagada institutsiooni stabiilsus, et viimane saaks ilma tõrgeteta jätkata oma ülesannete täitmist. Euroopa Kohus tunneb selle üle vaid heameelt.

Käesoleva aruande järgnevatel lehekülgedel antakse täielik ülevaade institutsiooni arengu ja tegevuse kohta 2006. aastal. Nagu tavaliselt, on oluline osa pühendatud lühikestele, ent ammendavatele kokkuvõtetele Euroopa Kohtu, Esimese Astme Kohtu ja Avaliku Teenistuse Kohtu õigustmõistvast tegevusest koos statistiliste andmetega.

V. Skouris
Euroopa Kohtu president

I peatükk

Euroopa Ühenduste Kohus

A– Euroopa Kohtu areng ja tegevus 2006. aastal

Euroopa Kohtu president Vassilios Skouris

Aastaruande käesolevas osas esitatakse kokkuvõtte Euroopa Ühenduste Kohtu tegevusest 2006. aastal. Esiteks annab aruanne ülevaate institutsiooni selle aasta arengust, tuues välja Euroopa Kohut puudutavad institutsioonilised muudatused ning selle sisemise korralduse ja töömeetoditega seotud arengud (jaotis 1). Teiseks sisaldab aruanne statistika analüüsi, mis käsitleb institutsiooni töökoormuse osas toimunud arenguid ning kohtumenetluste keskmist pikkust (jaotis 2). Kolmandaks esitatakse aruandes, nagu igal aastal, teemade järgi jagatud kohtupraktika põhiarengud (jaotis 3).

1. Peamiseks Euroopa Kohtu institutsioonilise arengu märksõnaks 2006. aastal oli ettevalmistavate meetmete võtmine Bulgaaria Vabariigi ja Rumeenia liitumiseks 1. jaanuaril 2007 (jaotis 1.1). Lisaks sellele oli möödunud aasta Avaliku Teenistuse Kohtu esimene tööaasta (jaotis 1.2) ning käivitati õigusloomeprotsess eesmärgiga luua menetlus vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala käsitlevate eelotsuse küsimuste kiiremaks ja tõhusamaks lahendamiseks (jaotis 1.3).

1.1. Poolteist aastat pärast 2004. aasta laienemist ja 20 uue kohtuniku saabumist institutsiooni tuli Euroopa Kohtul alustada ettevalmistustega Bulgaaria Vabariigi ja Rumeenia liitumiseks 1. jaanuaril 2007. Jaanuaris 2006 moodustati *ad hoc* töörühm, et selgitada välja erinevate osakondade vajadused ja tagada kõikide ettevalmistavate toimingute koordineerimine administratiivsel tasandil. Lisaks hakati 1. juulist 2006 võtma töötajaid tõlketeenistuse kahte uude keeleüksusesse.

Õigusemõistmise korraldamise tasandil otsustas Euroopa Kohus Bulgaaria Vabariigi ja Rumeenia peatset liitumist arvesse võttes luua uue viiest kohtunikust koosneva koja ning uue kolmest kohtunikust koosneva koja. Euroopa Kohtus tegutsevad nüüdsest neli viiest kohtunikust koosnevat koda (esimene, teine, kolmas ja neljas koda) ning neli kolmest kohtunikust koosnevat koda (viies, kuues, seitsmes ja kaheksas koda). Igas viieliikmelises kojas on kuus kohtunikku ja igas kolmeliikmelises kojas on viis kohtunikku, kes peavad istungeid rotatsiooni korras vastavalt kodukorra asjakohastele sätetele.¹

1.2. Euroopa Liidu Teatajas 12. detsembril 2005 avaldatud 2. detsembri 2005. aasta otsusega teatati, et Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohus on ettenähtud korras asutatud. Niisiis oli 2006. aasta selle uue kohtu tegutsemise seisukohalt esimene täispikk kalendriaasta ning esimene kohtuotsus tehti 26. aprillil 2006.

Käesoleva aruande kolmandas osas antakse üksikasjalik ülevaade Avaliku Teenistuse Kohtu tegevusest ja sama peatüki punktis C on toodud selle kohtu esimese tööaasta kogu kohtustatistika.

1.3. 4. ja 5. novembri 2004. aasta Brüsseli Euroopa Ülemkogu eesistujariigi järelduste põhjal alustasid Euroopa Kohus ja Euroopa Liidu poliitilised organid arutelu, milliseid

¹ Pärast Bulgaaria ja Rumeenia kohtunike ametisseasumist on teises ja kolmandas kojas seitse kohtunikku, kuuendas ja seitsmendas kojas on mõlemas kuus kohtunikku.

meetmeid saaks võtta, et tagada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala puudutavate eelotsusetaotluste kiire menetlemine.

Sellega seoses esitas Euroopa Kohus 25. septembril 2006 esimese aruteludokumendi vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala puudutavate eelotsuse küsimuste menetlemise kohta.² Euroopa Kohus märgib selles dokumendis muuhulgas, et kehtivad menetlused, sh kodukorra artiklis 104a ettenähtud kiirendatud menetlus, ei taga sellesse kategooriasse kuuluvate kohtuasjade piisavalt kiiret menetlemist, ning Euroopa Kohus leiab, et oleks asjakohane ette näha uut liiki menetlus, mida võiks nimetada „eelotsuse kiirmenetluseks”. Siinjuures tõi Euroopa Kohus välja selle menetluse liigi suhtes kaks võimalust.

Euroopa Kohus esitas 14. detsembril 2006 Euroopa Liidu Nõukogule eelnimetatud aruteludokumendi täienduse, mis sisaldab nende kahe menetlusliku võimaluse detailsemat analüüsi.³ See, nüüdsest käimasolev õigusloomeprotsess lõpeb Euroopa Kohtu põhikirja vajalike muudatuste tegemisega, et kohus saaks lahendada seda liiki vaidlusi maksimaalse efektiivsusega.

2. Euroopa Kohtu 2006. aasta kohtustatistika on olulisel määral paranenud ja seda juba kolmandat aastat järjest. Siinjuures tuleks kindlasti mainida, et menetlusaeg Euroopa Kohtus on lühenenud ning pooleliolevate kohtuasjade arv on saabunud kohtuasjade arvu suurenemisele vaatamata vähenenud.

Täpsemalt, Euroopa Kohus menetles 2006. aastal lõpuni 503 kohtuasja (netoarv, mille hulka on arvatud kohtuasjade liitmised). Nende hulgast 351 kohtuasja lõppesid kohtuotsuse ja 151 kohtuasja kohtumääruse tegemisega. Sellest ilmneb, et 2006. aastal tehtud kohtuotsuste ja kohtumääruste arv ei erine palju 2005. aastal tehtud kohtuotsuste ja kohtumääruste arvust (362 kohtuotsust ja 150 kohtumäärust), kuigi samas on pooleliolevate kohtuasjade arv viimase kolme aasta jooksul pidevalt vähenenud (31. detsembri 2003. aasta seisuga 974 kohtuasja, 31. detsembri 2004. aasta seisuga 840 kohtuasja ja 31. detsembri 2005. aasta seisuga 740 kohtuasja).

Euroopa Kohtusse saabus 537 uut kohtuasja, mis tähendab 13,3% tõusu võrreldes 2005. aastal saabunud kohtuasjade arvuga (474 kohtuasja, brutoarv). 31. detsembri 2006. aasta seisuga oli pooleliolevate kohtuasjade arv 731 (brutoarv).

Kohtumenetluste pikenemise suundumuses toimunud järsk pööre, mis oli märgatav juba 2004. ja 2005. aastal, on 2006. aastal veelgi kinnitust leidnud. Eelotsusetaotluste keskmine menetlusaeg oli 19,8 kuud, samas kui 2004. aastal oli see 23,5 kuud ja 2005. aastal 20,4 kuud. Võrdlevast analüüsist selgub, et 1995. aastast alates on eelotsuseasjade keskmine menetlusaeg langenud 2006. aastal madalaimale tasemele. Otseste hagide ja apellatsioonkaebuste osas oli keskmine menetlusaeg vastavalt 20 kuud ja 17,8 kuud (2005. aastal vastavalt 21,2 kuud ja 20,9 kuud).

² See dokument on kättesaadav Euroopa Kohtu Interneti-leheküljel: http://curia.europa.eu/fr/instit/txtdocfr/index_projet.htm.

³ See dokument on kättesaadav Euroopa Kohtu Interneti-leheküljel: http://curia.europa.eu/fr/instit/txtdocfr/index_projet.htm.

Möödunud aastal kasutas Euroopa Kohus varieeruvalt tema käsutuses olevaid erinevaid võimalusi teatud kohtuasjade kiiremaks menetlemiseks (eelisjärjekorras menetlemine, kiirendatud ja lihtsustatud menetlus ning otsuse tegemine ilma kohtujuristi ettepanekuta). Kiirendatud menetlust taotleti viies kohtuasjas, kuid kodukorras sätestatud erakordse kiireloomulisuse nõue ei olnud täidetud. Vastavalt 2004. aastal väljakujunenud praktikale rahuldatakse või lükatakse tagasi taotlused kohtuasja lahendamiseks kiirendatud menetluse korras Euroopa Kohtu presidendi põhistatud määrusega.

Samuti jätkas Euroopa Kohus talle suunatud teatavatele eelotsuse küsimustele vastamisel kodukorras artikli 104 lõikes 3 ettenähtud lihtsustatud menetluse kasutamist. Nimetatud sätte alusel tegi kohus 16 kohtumäärust, millega lõpetati menetlus kokku 21 kohtuasjas.

Peale selle kasutas Euroopa Kohus üsna sagedasti põhikirja artiklis 20 sätestatud võimalust teha otsus ilma kohtujuristi ettepanekuta, kui kohtuasi ei tõstata ühtegi uut õigusküsimust. Umbes 33% kuulutatud kohtuotsustest olid 2006. aastal ilma kohtujuristi ettepanekuta (2005. aastal 35%).

Mis puutub kohtuasjade jagamisse eri kohtukoosseisude vahel, siis suurkoda ja täiskogu menetlesid umbes 13%, viiest kohtunikust koosnevad koad 63% ja kolmest kohtunikust koosnevad koad 24% 2006. aastal lõpetatud kohtuasjadest. Võrreldes eelmise aastaga on oluliselt tõusnud viiest kohtunikust koosnevate kodade menetletud kohtuasjade arv (54% 2005. aastal), püsinud muutumatuna suurkoja menetletud kohtuasjade arv (13% 2005. aastal) ja järsult kahanenud kolmest kohtunikust koosnevate kodade menetletud kohtuasjade arv (33% 2005. aastal).

Muud statistilised andmed 2006. kohtuaasta kohta on toodud käesoleva peatüki punktis C.

3. Selles jaotises esitatakse põhiarengud kohtupraktikas, mis on teemade järgi jagatud järgmiselt:

põhiseaduslikud ja institutsioonilised küsimused; liidu kodakondsus; kaupade vaba liikumine; põllumajandus; isikute, teenuste ja kapitali vaba liikumine; viisad, varjupaik ja sisseränne; konkurentsieeskirjad; õigusaktide ühtlustamine; kaubamärgid; maksustamine; sotsiaalpoliitika; tsiviil- ja õigusalane koostöö ning politseikoostöö ja õigusalane koostöö kriminaalasjades. Olgu siinjuures täpsustatud, et tihtipeale võib kohtuotsus, mis selles kätkivate küsimuste alusel on teatava teema alla paigutatud, käsitleda ka mõnda muud valdkonda puudutavaid tähtsaid küsimusi.

Põhiseaduslikud ja institutsioonilised küsimused

Oma 7. veebruari 2006. aasta arvamuses (arvamus 1/03, EKL 2006, lk I-1145) avaldas Euroopa Kohus nõukogu taotlusel oma seisukoha küsimuse kohta, kas Euroopa Ühendusel on ainupädevus või kõigest liikmesriikidega jagatud pädevus sõlmida uus konventsioon kohtualluvuse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades, mis on mõeldud Lugano konventsiooni asendamiseks.

Ühenduse poolt rahvusvaheliste lepingute sõlmimist puudutavast Euroopa Kohtu praktikast tulenevate põhimõtete kajastamise raames tuletas kohus kõigepealt meelde, et selleks, et asutamislepingu sõnaselgete sätete puudumisel saaks tunnistada ainupädevuse olemasolu ühendusel, kellel on ainult antud volitused, peab kavas oleva lepingu ja kehtiva ühenduse õiguse vahelise suhte konkreetsest analüüsist nähtuma, et sellise lepingu sõlmimine võib tõenäoliselt ühenduse eeskirju mõjutada. Seejärel analüüsis kohus selliselt nii kohtualluvuse eeskirju kui kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise eeskirju tsiviil- ja kaubandusajades. Olles kõigepealt tuvastanud, et juba üksnes seetõttu, et eksisteerib määrus nr 44/2001, mis näeb ette kohtualluvuse eeskirjade kõikehõlmava ja järjepideva süsteemi, võib mis tahes rahvusvaheline leping, millega kehtestatakse samuti määruses sätestatu laadne kohtualluvuse konflikti lahendamise eeskirjade kõikehõlmav süsteem, mõjutada nimetatud kohtualluvuse eeskirju, olles seejärel konkreetset kontrollinud, et kavas oleva lepingu puhul on see nii, kuigi sellesse on lisatud eraldumisklausel, mille kohaselt leping ei mõjuta ühenduse õiguse asjakohaste sätete kohaldamist liikmesriikide poolt, ning olles lõpuks sedastanud, et sama on võimalik järeldada ka kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise valdkonnas kehtestatud sätete osas, jõudis Euroopa Kohus järeldusele, et Lugano uue konventsiooni sõlmimine kuulub ühenduse ainupädevusse.

Kohtuasjas *komisjon v. Prantsusmaa* (14. märtsi 2006. aasta otsus kohtuasjas C-177/04, EKL 2006, lk I-2461) tuli Euroopa Kohtul otsustada liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi üle EÜ artikli 228 alusel.

Kuna Prantsuse valitsus väitis, et esitatud etteheidete ümbersõnastamist menetluse käigus komisjoni poolt tuleb käsitleda uue nõudena, mis muudab hagi vastuvõetamatuks, otsustas Euroopa Kohus, et nõue, mille kohaselt hagi eset piirab kohtueelne menetlus, ei saa minna nii kaugele, et eeldada, et põhjendatud arvamuse resolutiivosas ja hagi esitatud nõuded kattuksid üksüheselt, eeldusel et vaidluse eset ei ole laiendatud ega muudetud, vaid lihtsalt piiratud. Seega on komisjonil lubatud piirata kohustuse rikkumise, mille tuvastamist ta taotleb, ulatust, et võtta arvesse osaliseks täitmiseks võetud meetmeid, mis on menetluse käigus vastu võetud.

Olles eelnevalt tuvastanud, et Prantsuse Vabariigile etteheidetav rikkumine jätkus ajani, mil Euroopa Kohus hakkas asjaolusid uurima, vaatas viimane läbi komisjoni esitatud ettepaneku trahvi kohta. Alustuseks meenutas kohus, et EÜ artikli 228 eesmärk on motiveerida liikmesriiki rikkumise tuvastanud kohtuotsust täitma ja tagada selle kaudu ühenduse õiguse tõhus rakendamine ning kuna nii trahvi kui põhisumma eesmärk on liikmesriigi suhtes majandusliku sunnivahendi kasutamine, mis motiveerib teda rikkumist lõpetama, siis seega lähtuvad nad veenmise määrast, mis on vajalik selleks, et kõnealune liikmesriik oma käitumist muudaks. Euroopa Kohus peab oma kaalutusõigust teostades määrama kindlaks trahvi, võttes aluseks põhikriteeriumid, milleks on põhimõtteliselt rikkumise kestus, selle raskusaste ja asjaomase liikmesriigi maksevõime. Samuti tuleb arvestada täitmata jätmise tagajärgedega era- ja avalikele huvidele ning edasilükkamatu vajadusega suunata asjaomast liikmesriiki oma kohustuste täitmisele. Euroopa Kohus märgib siinjuures, et kuigi niisugused suunised nagu need, mis sisalduvad komisjoni avaldatud teatistes, võivad tõepoolest soodustada läbipaistvuse tagamist ning kõnealuse institutsiooni tegevuse etteaimatavust ja õiguskindlust, siis sellest hoolimata ei ole Euroopa Kohtule EÜ artikli 228 lõikes 2 antud pädevuse teostamise tingimuseks see, et komisjon on kehtestanud vastavad eeskirjad, mis ei oleks Euroopa Kohtule niikuinii siduvad. Ehkki

käesoleval juhul Euroopa Kohus nõustub koefitsientidega, mis seonduvad rikkumise raskusastme, rahvamajanduse kogutoodangu ja asjaomasel liikmesriigil olevate häälte arvuga, ei soostu ta seevastu rikkumise kestusega seotud koefitsiendiga. Leides, et nimetatud koefitsiendi arvutamiseks tuleb arvesse võtta Euroopa Kohtu esimese kohtuotsuse ja ajahetke, mil viimane asjaolusid uurib, vahelist aega, aga mitte hagi esitamise aega, mõistis Euroopa Kohus kõnealuselt liikmesriigilt komisjoni kasuks välja trahvi suuremas summas, kui komisjon välja pakkus.

Kohtuasjas *komisjon v. Iirimaa* (30. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-459/03, EKL 2006, lk I-4635) sedastas Euroopa Kohus komisjoni algatatud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse raames, et kuna Iirimaa algatas seoses Sellafieldis (Ühendkuningriik) asetseva MOX-i tehasega Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriigi vastu vaidluste lahendamise menetluse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni raames, siis on ta rikkunud EÜ asutamislepingu ja Euratomi asutamislepingu mitmetest sätetest tulenevaid kohustusi. Euroopa Kohtu arutluskäik, mis teda sellisele järeldusele viis, koosnes mitmest osast. Kõigepealt soovis kohus seoses asjaoluga, et komisjon heidab Iirimaa ette liikmesriigi kohustuste rikkumist EÜ artikli 292 alusel, mille kohaselt kohustuvad liikmesriigid lahendama asutamislepingu tõlgendamist või kohaldamist käsitlevaid vaidlusi ainult selles lepingus ettenähtud meetoditega, leida vastust küsimusele, kas mereõiguse konventsiooni sätteid, mille rikkumist Iirimaa Ühendkuningriigile vahekohtus ette heitis, tuleb pidada ühenduse õiguse säteteks, mille rikkumine liikmesriigi poolt toob kaasa EÜ artiklis 226 ja sellele järgnevates artiklites ettenähtud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse. Arutluse lõpptulemusena, mille käigus käsitleti nii eeskirju, mis reguleerivad ühenduse poolt rahvusvaheliste lepingute sõlmimist, kui ka asjakohaseid ühenduse õigusakte ning analüüsiti konkreetset neid sätteid, mille rikkumisele Iirimaa osutas, jõudis Euroopa Kohus järeldusele, et eelnimetatud konventsiooni sätteid, millele Iirimaa tugines vahekohtule lahendada antud MOX-i tehast käsitleva vaidluse raames, kujutavad endast sätteid, mis on osa ühenduse õiguskorrast. Järelikult kuuluvad nende sätete tõlgendamise ja kohaldamisega seotud vaidlused, samuti hindamine, kas liikmesriik on neid järginud, Euroopa Kohtu pädevusse ning seega on just tema see, kellel on EÜ artikli 292 kohaselt ainupädevus lahendada selline vaidlus, nagu Iirimaa on vahekohtus algatanud. Kuid see ei olnud ainus Iirimaa süüks pandav liikmesriigi kohustuste rikkumine. Kõnesolev liikmesriik on andnud vahekohtule kontrollimiseks ühenduse õigusakte, sealhulgas EÜ asutamislepingu ja Euratomi asutamislepingu alusel vastu võetud mitmesuguseid direktiive, millega rikutakse jällegi kohustust arvestada EÜ artiklist 292 ja EA artiklist 193 tuleneva Euroopa Kohtu ainupädevusega ühenduse õigusnorme tõlgendada ja kohaldada. Lisaks sellele on Iirimaa rikkunud lojaalse koostöö kohustust, mis tuleneb EÜ artiklist 10 ja EA artiklist 192, kuna ta algatas menetluse mereõiguse konventsiooniga kehtestatud vaidluste lahendamise korra raames, ilma et ta oleks sellest ühenduse pädevaid institutsioone eelnevalt teavitanud või nendega nõu pidanud.

Kohtuasjas *Traghetti del Mediterraneo* (13. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas C-173/03, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) täpsustas Euroopa Kohus liikmesriigi vastutuse suhtes kohaldatavaid eeskirju ühenduse õiguse rikkumisel, eriti kui selline rikkumine on toime pandud õigusemõistmise käigus. Eelkõige on Euroopa Kohtul palutud hinnata, kas ühenduse õigusele vastab siseriiklik õigusakt, mis ühelt poolt välistab liikmesriigi vastutuse kahju eest, mida on üksikisikule tekitanud viimase astme siseriiklikule kohtule omistatav ühenduse õiguse rikkumine, kui rikkumine tuleneb õigusnormide tõlgendamisest või faktiliste asjaolude ja

tõendite hindamisest kõnesoleva kohtu poolt, ning mis teiselt poolt veel piirab seda vastutust üksnes kohtuniku tahtlusega ja tõsise üleastumisega. Selles osas otsustas Euroopa Kohus, et esiteks on ühenduse õigusega vastuolus siseriiklik õigusakt, millega on liikmesriigi vastutus kahju eest, mis on viimase astme kohtule omistatava ühenduse õiguse rikkumisega üksikisikule tekkinud, üldiselt välistatud, kui rikkumine tuleneb õigusnormide tõlgendamisest või faktiliste asjaolude ja tõendite hindamisest kõnesoleva kohtu poolt, ning teiseks on ühenduse õigusega vastuolus ka siseriiklik õigusakt, mis piirab sellise vastutuse tekkimise üksnes juhtudega, mil tegemist on kohtuniku tahtlusega või tõsise üleastumisega, kui sellise piiramise tulemusel on välistatud liikmesriigi vastutuse tekkimine muudel kohaldatava õiguse ilmselge rikkumise juhtudel, nagu seda on täpsustatud Köbleri kohtuasjas tehtud otsuse punktides 53–56 (30. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-224/01, EKL 2003, lk I-10239).

Kohtuasjas *komisjon v. Cresson* (11. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-432/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) oli Euroopa Kohtul võimalus selgitada komisjoni liikmete kohustusi EÜ artikli 213 tähenduses. Kohus leidis, et väljendit „komisjoni liikme ametist tulenevad kohustused“ tuleb mõista laialt ja et see sisaldab lisaks aususe ja diskreetsuse kohustusele kohustust tegutseda täiesti sõltumatult ja ühenduse üldistes huvides. Kui on toime pandud teatud raskusastmega rikkumine, siis on asutamislepinguga ettenähtud karistuseks ametist tagandamine või asjaomase isiku ilmajätmine õigusest saada pensioni või muid seda asendavaid soodustusi. Komisjoni liiget, kelle ametiaeg on lõppenud, võib karistada rikkumise eest, mis toimus tema ametiaja jooksul, kuid mis avastati hiljem. Kuna ametist enam tagandada ei saa, siis on Euroopa Kohtu pädevuses üksnes õigustest ilmajätmine ning tal on vabadus rikkumise raskusastmest tulenevalt otsustada, kas jätta õigustest ilma täielikult või osaliselt. Menetluse algatamise tähtsajad ei ole aga piiramatud, kui võtta arvesse õiguskindluse nõuet ja kaitseõigusi, mille kohaselt peab isikule, kelle vastu komisjon on algatanud haldusmenetluse, andma tegeliku võimaluse teha teatavaks oma seisukoht. Euroopa Kohtu arvamuse kohaselt ei kujuta tema otsuse edasikaebamise võimaluse puudumine endast seoses komisjoni liikmete õigusega tõhusale kohtulikule kaitsele mingil juhul sellist puudust, mis takistaks tal oma pädevust teostada. Kõnealusele volinikule esitatud etteheidete läbivaatamisel leidis Euroopa Kohus, et kriminaalmenetluses tehtud järeldusi võib arvesse võtta, kuid kohus ei ole seotud asjaoludele antud juriidilise kvalifikatsiooniga, ning kohtu pädevuses on uurida, kas ette heidetud asjaolud kujutavad endast komisjoni liikme ametist tulenevate kohustuste rikkumist. Nendest kaalutlustest lähtuvalt ja esitatud faktiliste asjaolude üksikasjaliku uurimise põhjal otsustas Euroopa Kohus hagi osaliselt rahuldada, tehes järelduse, et asjaomane komisjoni liige on rikkunud komisjoni liikme ametist tulenevaid kohustusi EÜ artikli 213 lõike 2 ja EA artikli 126 lõike 2 tähenduses. Konkreetseid asjaolusid silmas pidades leidis kohus siiski, et rikkumise tuvastamine on iseenesest sobiv karistus, ning ta ei määranud É. Cressonile karistuseks pensioni saamise õigusest või muudest seda asendavatest soodustustest ilmajätmist.

Kohtuasjades *Hispaania v. Ühendkuningriik* (12. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-145/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) ja *Eman ja Sevinger* (12. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-300/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) avaldas Euroopa Kohus arvamust liidu kodakondsust ja Euroopa Parlamenti esindajate valimist käsitlevate asutamislepingu normide, eelkõige hääletamisõiguse ja selle kasutamise kohta. Kohtuasjas *Hispaania v. Ühendkuningriik* tuli Euroopa Kohtul välja selgitada, milline on liikmesriikide pädevus, et anda Euroopa Parlamendi valimistel

hääletamisõigust elanikele, kes ei ole Euroopa Liidu kodanikud. Käesolevas asjas vaidlustas Hispaania Kuningriik Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriigi seaduse, mis näeb ette, et Gibraltari territooriumil elavail Rahvaste Ühenduste kodanikel, kellel ei ole ühenduse kodaniku staatust, on Euroopa Parlamendi valimistel hääletamis- ja kandideerimisõigus. Sellega seoses leidis Euroopa Kohus, et Euroopa Parlamendi valimistel hääletamis- ja kandideerimisõigust omavate isikute määratlemise ülesanne kuulub liikmesriikidele, kes peavad seejuures arvestama ühenduse õigusega. Kohus oli arvamisel, et EÜ artiklid 189, 190, 17 ja 19 ei keela liikmesriigil anda hääletamis- ja kandideerimisõigust isikutele, kelle kohta on leitud, et neil on selle riigiga tihe side, kuid kes ei ole tema enda kodanikud või tema territooriumil elavad liidu kodanikud. Euroopa Kohus lisas, et kodakondsuse ja hääletamisõiguse vahelise ilmse sideme olemasolu ei saa tuletada Euroopa Parlamendi koosseisu ja liidu kodakondsust käsitlevate asutamislepingu sätete põhjal. Toonitades, et liidu kodakondsust käsitlevatest asutamislepingu artiklitest ei ole võimalik tuletada põhimõtet, mille kohaselt on asutamislepingu kõigi ülejäänud sätete puhul soodustatud isikud üksnes liidu kodanikud, tegi Euroopa Kohus lõpetuseks järelduse, et Ühendkuningriigi vaidlustatud õigusakt on ühenduse õigusega kooskõlas.

Ülalviidatud kohtuasjas *Eman ja Sevinger* andis Euroopa Kohus oma seisukoha EÜ artikli 17, artikli 19 lõike 2, artikli 190 ja artikli 299 lõike 3 tõlgendamise kohta Raad van State (Madalmaad) esitatud eelotsusetaotluse alusel, mis esitati kahe Madalmaade kodanikuga, kelle alaline elukoht on Arubal, seotud kohtuasja raames, milles viimati nimetatud olid vaidlustanud otsuse, millega jäeti nende alalisest elukohast tingitud põhjusel rahuldamata nende taotlus kanda nad 10. juuni 2004. aasta Euroopa Parlamendi liikmete valimisteks valijate registrisse. Euroopa Kohtu arvates isikud, kellel on mõne liikmesriigi kodakondsus ning kes elavad EÜ artikli 299 lõikes 3 osundatud ülemeremaade ja -territooriumide hulka kuuluval territooriumil või kellel on seal alaline elukoht, võivad tugineda õigustele, mis on liidu kodanikele antud asutamislepingu teises osas. Samas aga kehtib ülemeremaade ja -territooriumide suhtes assotsieerimise erikord, mis on määratletud asutamislepingu neljandas osas (EÜ artiklid 182–188), millest tulenevalt ei ole asutamislepingu üldised sätted neile kohaldatavad ning Euroopa Parlamenti käsitlevad EÜ artiklid 189 ja 190 ei ole nendel maadel ja territooriumidel kohaldatavad, mistõttu ei pea liikmesriigid seal korraldama Euroopa Parlamendi valimisi. Peale selle ei keela kehtiva ühenduse õiguse kohaselt miski liikmesriikidel ühenduse õigust arvestades määratleda Euroopa Parlamendi valimistel hääletamis- ja kandideerimisõiguse omamise tingimusi sellel territooriumil elamise kriteeriumi kaudu, kus need valimised korraldatakse. Võrdse kohtlemise põhimõte välistab siiski, et valitud kriteeriumide tulemusena koheldakse võrreldavates olukordades olevaid kodanikke erinevalt, ilma et niisugune erinev kohtlemine oleks objektiivselt põhjendatud.

Kohtuasjas *i-21 Germany ja Arcor* (19. septembri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-392/04 ja C-422/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) oli Euroopa Kohtul võimalus leida tasakaal ühenduse õiguse ülimuslikkuse ja õiguskindluse vahel seoses sellega, mida otsustada haldusakti suhtes, mis rikub ühenduse õigust ja on seega ebaseaduslik. Kohus leidis, et vastavalt õiguskindluse põhimõttele ei ole haldusorgan kohustatud tunnistama kehtetuks haldusakti, mis on muutunud lõplikuks mõistlike kaebetähtaegade möödumise tõttu või õiguskaitsevahendite ammendumise tõttu. Euroopa Kohus siiski tunnistas, et sellel põhimõttel võivad olla piirid, kui on täidetud neli tingimust: haldusorganil on siseriikliku õiguse kohaselt õigus see otsus kehtetuks

tunnistada; kõnealune otsus on muutunud lõplikuks viimases astmes asja lahendava siseriikliku kohtu otsuse tagajärjel; kõnealune kohtuotsus põhineb sellest hilisema Euroopa Kohtu praktika seisukohalt vääralt ühenduse õiguse tõlgendusel, mis võeti vastu Euroopa Kohtult eelotsust küsimata; asjaomane isik on pöördunud haldusorgani poole vahetult pärast kõnealusest kohtupraktikast teadasaamist (vt 13. jaanuari 2004. aasta otsus kohtuasjas C-453/00: *Kühne & Heintz*, EKL 2004, lk I-837). Lisaks nõuab võrdvärsuse põhimõte, et kõik kaebustele kohaldatavad reeglid – sealhulgas ettenähtud tähtajad – oleksid ühtemoodi kohaldatavad nii ühenduse õiguse rikkumisest tulenevate kaebuste puhul kui ka siseriikliku õiguse eiramisest tulenevate kaebuste puhul. Juhul kui administratsioon on siseriikliku õiguse reeglite kohaselt kohustatud kehtetuks tunnistama haldusakti, mis on lõplikult muutunud, kuid siseriikliku õigusega ilmselgelt vastuolus, siis peab samasugune kohustus kehtima ka ilmselge vastuolu korral ühenduse õigusega. Siseriiklik kohus hindab, kas ühenduse õigusega vastuolus olev õigusnorm on asjassepuutuva siseriikliku õiguse mõttes ilmselgelt õigusvastane, ning kui see nii on, siis otsustab sellest tulenevad tagajärjed oma siseriikliku õiguse kohaselt.

Kahes kohtuasjas tõusetus küsimus tühistamishagi vastuvõetavuse kohta. Kõigepealt kohtuasjas *Regione Siciliana v. komisjon* (2. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-417/04 P, EKL 2006, lk I-3881), mille esemeks olevas apellatsioonkaebuses palus Regione Siciliana tühistada Esimese Astme Kohtu määruse, millega kohus tunnistas vastuvõetamatuks tema hagi nõudega tühistada komisjoni otsus Euroopa Regionaalarengu Fondist abi andmise lõpetamise kohta, oli Euroopa Kohtul võimalus uuesti käsitleda mõistet „liikmesriik”. Euroopa Kohus tuletas meelde, et piirkondliku või kohaliku omavalitsusüksuse hagi ei saa samastada liikmesriigi hagiga, kuna mõiste „liikmesriik” hõlmab EÜ artikli 230 tähenduses üksnes liikmesriikide valitsusasutusi. Kohus siiski otsustas, et selle sätte alusel võib piirkondlik või kohalik omavalitsusüksus, kui tal on liikmesriigi õiguse alusel juriidilise isiku staatus, esitada hagi temale adresseeritud otsuse peale, mis vaatamata sellele, et see on tehtud määruse või teisele isikule adresseeritud otsuse vormis, puudutab teda otseselt ja isiklikult. Euroopa fondist rahastatava projekti elluviimise eest vastutava piirkondliku ametiasutuse puhul ei saa öelda, et asjaomasele liikmesriigile adresseeritud ja nimetatud fondist abi andmise lõpetamist käsitlev komisjoni otsus puudutab teda otseselt. Teiseks kohtuasjas *Reynolds Tobacco jt v. komisjon* (12. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-131/03 P, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) uuris Euroopa Kohtus, kas on võimalik tühistada komisjoni otsust hagi esitamise kohta. Kohus otsustas, et tühistamishagi saab esitada vaid selliste toimingute või otsuste peale, mis tekitavad siduvaid õiguslikke tagajärgi hageja huve puudutaval viisil, tuues kaasa selge muutuse tema õiguslikus seisundis. Seega otsus kohtusse pöördumise kohta on siduva kohtuotsuse saamiseks vältimatu toiming, kuid see iseenesest ei määra lõplikult kindlaks vaidluspoolte kohustusi ega muuda vaidlusalust õiguslikku olukorda. Kui õigussubjektid sellegipoolest leiavad, et neile on institutsiooni õigusvastase käitumisega kahju tekitatud, ei ole nad siiski ilma jäetud võimalusest pöörduda kohtusse, kuna jääb alles võimalus esitada lepinguvälise vastutuse hagi, juhul selline käitumine võib kaasa tuua ühenduse vastutuse.

Kohtuasjas *International Air Transport Association jt* (10. jaanuari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-344/04, EKL 2006, lk I-403) otsustas Euroopa Kohus EÜ artikliga 234 seoses, et ainuüksi asjaolu, et siseriiklikus kohtus on vaidlustatud ühenduse õigusakti kehtivus, ei ole iseenesest piisav, et õigustada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse esitamist. Kohus, kelle otsuste peale saab siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata, peab menetluse peatama ja

esitama Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse kehtivuse tuvastamiseks vaid juhul, kui ta leiab, et ühenduse õigusakti kehtetust puudutav väide või väited, mille on esitanud pooled või mille on tõstatanud kohus ise, on põhjendatud.

Lõpetuseks tuli Euroopa Kohtul terves reas kohtuasjades tegeleda ühenduse õigusaktide õigusliku aluse valiku problemaatikaga. Erilist tähelepanu väärivad kuus kohtuasja.

Kõigepealt väärivad mainimist kohtuasjad *komisjon v. nõukogu* (10. jaanuari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-94/03, EKL 2006, lk I-1) ning *komisjon v. parlament ja nõukogu* (10. jaanuari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-178/03, EKL 2006, lk I-107), mis puudutavad vastavalt otsust 2003/106⁴ ja määrust nr 304/2003⁵. Mõlemas nimetatud kohtuasjas kordas Euroopa Kohus neid tähtsaid aluspõhimõtteid, mida ta on oma kohtupraktikas kahekordse õigusliku aluse kohta juba sedastanud. Kohus meenutas, et esiteks peab ühenduse õigusakti õigusliku aluse valik põhinema kohtulikult kontrollitavatel objektiivsetel teguritel, mille hulka kuuluvad eelkõige õigusakti eesmärk ja sisu, ning teiseks, et kui ühenduse õigusakti kontrollimise käigus selgub, et see teenib kahte eesmärki või et sellega reguleeritakse kahte valdkonda ning üks neist on määratletav peamise või ülekaalukana, samas kui teine on kõrvalise tähtsusega, peab õigusaktil olema üksainus õiguslik alus, st peamise või ülekaaluka eesmärgi tõttu nõutav õiguslik alus, ning kolmandaks, et kui erandina on siiski tuvastatud, et õigusaktil on mitu lahutamatult seotud eesmärki või mitu valdkonda, ilma et mõni neist oleks teisega võrreldes teisejärguline, peab selline õigusakt põhinema erinevatel õiguslikel alustel, kuid kohus rõhutas sealjuures, et kahele õiguslikule alusele tuginemine on siiski välistatud juhul, kui kummagi õigusliku aluse jaoks ettenähtud menetlused on ühildamatud, ja/või juhul, kui õiguslike aluste kumuleerumine võib kahjustada parlamendi õigusi. Seda kohtupraktikat kohaldades leidis Euroopa Kohus esimeses kohtuasjas, et otsus 2003/106 oleks pidanud põhinema EÜ artiklil 133 ja EÜ artikli 175 lõikel 1 koostoimes EÜ artikli 300 asjakohaste sätetega ning et otsus tuleb seega tühistada, kuna see põhineb EÜ artikli 175 lõikel 1 koostoimes EÜ artikli 300 lõike 2 esimese lõigu esimese lause ja lõike 3 esimese lõiguga. Samamoodi leidis Euroopa Kohus teises kohtuasjas, et määrus nr 304/2003 oleks pidanud põhinema EÜ artiklil 133 ja EÜ artikli 175 lõikel 1 ja et määrus tuleb seega tühistada, kuna see põhineb ainult EÜ artikli 175 lõikel 1.

Ülejäänud neljas kohtuasjas käsitletakse EÜ artikli 95 õigusliku alusena kasutamise tingimusi.

Kõigepealt kohtuasjas *parlament v. nõukogu* (2. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-436/03, EKL 2006, lk I-3733) meenutas Euroopa Kohus oma praktikad, mille järgi EÜ artikkel 95 annab ühenduse seadusandjale õiguse võtta vastu meetmeid, mille eesmärk on parandada siseturu rajamise või toimimise tingimusi, kusjuures see peab olema nende meetmete tegelik eesmärk ning nad peavad aitama kaasa takistuste kõrvaldamisele asutamislepinguga tagatud majanduslike vabaduste, sealhulgas asutamisvabaduse kasutamisel, ning veel selliseid meetmeid, millega soovitakse vältida kaubavahetusele tulevikus tekkida võivaid

⁴ Nõukogu 19. detsembri 2002. aasta otsus 2003/106/EÜ, mis käsitleb Rotterdami konventsiooni rahvusvahelises teatavate ohtlike kemikaalide ja pestitsiidide kaubanduses rakendatava eelnevalt teatatud nõusoleku protseduuri kohta heakskiitmist Euroopa Ühenduse nimel (EÜT L 63, lk 27).

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2003. aasta määrus (EÜ) nr 304/2003 ohtlike kemikaalide ekspordi ja impordi kohta (EÜT L 63, lk 1).

takistusi, mis on tingitud siseriiklike õigusnormide erinevast arengust, samas peab selliste takistuste tekkimine olema tõenäoline ja asjaomase meetme eesmärk peab olema takistuste ennetamine. Seetõttu Euroopa Kohus otsustas kõnealuses kohtuasjas, et EÜ artikkel 95 ei saanud olla määruse nr 1435/2003⁶ vastuvõtmiseks kohane õiguslik alus ning et see võeti õigustatult vastu EÜ artikli 308 alusel. Sama kohtupraktikat kohaldades leidis Euroopa Kohus ka kohtuasjas *Ühendkuningriik v. parlament ja nõukogu* (2. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-217/04, EKL 2006, lk I-3771), et määrus nr 460/2004⁷ põhineb õigustatult EÜ artiklil 95. Seevastu liidetud kohtuasjades *parlament v. nõukogu ja komisjon* (30. mai 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-317/04 ja C-318/04, EKL 2006, lk I-4721) leidis Euroopa Kohus, et otsuse 2004/496⁸ vastuvõtmine EÜ artikli 95 alusel koostoimes direktiivi 95/46⁹ artikliga 25 ei olnud nõuetekohane, kuna selle otsuse esemeks olev leping käsitleb andmetöötlust, mis on seotud avaliku korra ja riigi tegevusega kriminaalõiguse valdkonnas ja mis seetõttu ei kuulu direktiivi 95/46 artikli 3 lõike 2 esimese taande kohaselt selle direktiivi kohaldamisalasse. Lõpetuseks kohtuasjas *Saksamaa v. parlament ja nõukogu* (12. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-380/03, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), olles eelnevalt meenutanud, et kui EÜ artiklile 95 kui õiguslikule alusele tuginemise tingimused on täidetud, ei saa ühenduse seadusandjat takistada sellele õiguslikule alusele tuginemast põhjendusel, et rahvatervise kaitse on valikute tegemisel määrav faktor, leidis Euroopa Kohus peamiselt sellele kohtupraktikale tuginedes, et ühenduse seadusandja ei rikkunud EÜ artikli 152 lõike 4 punkti c, kui võttis direktiivi 2003/33¹⁰ artiklid 3 ja 4 vastu ainuüksi EÜ artikli 95 alusel, ning et nende sätete peale esitatud Saksamaa Liitvabariigi hagi tuleb seega rahuldamata jätta.

Liidu kodakondsus

Lisaks eespool osutatud kohtuasjadele, mis käsitlesid esindajate valimist Euroopa Parlamenti, väärivad tähelepanu veel kaks kohtuasja.

Kohtuasjas *De Cuyper* (18. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-406/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) uuris Euroopa Kohus töötuse valdkonda reguleerivate Belgia õigusnormide vastavust liikumis- ja elukohavaliku vabadusele, mis on Euroopa Liidu kodanikele antud EÜ artikliga 18. Nimetatud õigusnormidega on üle 50-aastaste töötute suhtes kehtestatud elukoha nõue, kuigi neil isikutel ei ole enam kohustust olla tööturul

⁶ Nõukogu 22. juuli 2003. aasta määrus (EÜ) nr 1435/2003 Euroopa ühistu (SCE) põhikirja kohta (ELT L 207, lk 1).

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 460/2004, millega luuakse Euroopa Võrgu- ja Infoturbeamet (ELT L 77, lk 1).

⁸ Nõukogu 17. mai 2004. aasta otsus 2004/496/EÜ, mis käsitleb Euroopa Ühenduse ja Ameerika Ühendriikide vahelise lepingu sõlmimist lennuettevõtjate poolt reisijate isikuandmete töötlemise ja edastamise kohta Ameerika Ühendriikide Sisejulgeolekuministeeriumi Tolli- ja Piirivalvebüroole (ELT L 183, lk 83; parandus ELT 2005, L 255, lk 168).

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 281, lk 31) selle muudetud redaktsioonis.

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. mai 2003. aasta direktiiv 2003/33/EÜ tubakatoodete reklaami ja sponsoriusega seotud õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta liikmesriikides (ELT L 152, lk 16).

kättesaadav. Kõigepealt meenutas Euroopa Kohus, et liidu kodanikele kuuluv elamisõigus ei ole tingimusteta, vaid seda õigust tunnustatakse üksnes asutamislepingus ja selle rakendussätetes ettenähtud piiranguid ja tingimusi arvestades. Kohus tuvastas, et Belgia õigusnormid seavad teatavad kodanikud ebasoodsamasse olukorda pelgalt asjaolu tõttu, et nad on kasutanud oma liikumis- ja elukohavaliku vabadust, ja kujutavad endast seetõttu EÜ artikliga 18 tagatud vabaduste piirangut. Kuid kohus möönis, et sellist piirangut õigustavad asjaomaste isikute kodakondsusest sõltumatud objektiivsed üldise huviga seotud kaalutlused. Seega kohus sedastas, et elukoha nõue vastab vajadusele kontrollida töötute tööalast ja perekondlikku olukorda, võimaldades järelevalvetalitustel kontrollida, kas töötustoetuse saaja olukorras ei ole toimunud selliseid muutusi, millel võiks olla mõju antavale toetusele. Euroopa Kohus märkis ühtlasi, et töötuse valdkonnas teostatava kontrolli eripära õigustab mehhanismide kehtestamist, mis on piiravamad kui muude hüvitiste puhul kasutatavad mehhanismid, ning et paindlikumad meetmed, nagu dokumentide või tõendite esitamine, võtaksid kontrollimiselt ootamatuse ja järelikult muudaksid selle vähem tõhusaks.

Elukoha nõude kooskõla EÜ artikliga 18 oli vaatluse all ka kohtuasjas *Tas-Hagen ja Tas* (26. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-192/05, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), mis puudutas tsiviilisikutest sõjaohvritele hüvitise maksmist käsitlevaid õigusnorme, milles nõuti, et asjaomane isik peab taotluse esitamise ajal elama liikmesriigi territooriumil.

Esiteks tuli Euroopa Kohtul tuvastada, kas antud küsimused kuuluvad EÜ artikli 18 kohaldamisalasse. Selle kohta märkis ta, et ühenduse õiguse praeguses arenguetapis kuulub tsiviilisikutest sõjaohvritele tekitatud kahju kompenseerimiseks ettenähtud hüvitis liikmesriikide pädevusse, võttes seejuures arvesse, et liikmesriigid peavad kasutama seda pädevust kooskõlas ühenduse õigusega. Selliste õigusnormide kehtimisel mõjutab asjaolu, et kasutatakse EÜ artiklis 18 tagatud õigust vabalt liikuda ja elada liikmesriigi territooriumil, võimalust saada hüvitist, mistõttu ei saa niisugust olukorda käsitleda sellisena, millel puudub igasugune seos ühenduse õigusega. Mis puudutab elukoha nõude lubatavust, siis Euroopa Kohus sedastas, et see võib takistada EÜ artikliga 18 tagatud vabaduste kasutamist ning kujutab endast niisiis kõnealuste vabaduste piirangut. Kohus märkis siiski, et põhimõtteliselt võib selline nõue olla põhjendatud sooviga piirata solidaarsuskohustust tsiviilisikutest sõjaohvrite suhtes nende isikutega, kellel on olnud asjassepuutuva liikmesriigiga sõja ajal või pärast seda mingi seos, mistõttu väljendab elukoha nõue nende isikute seotuse astet asjaomase ühiskonnaga. Rõhutades liikmesriikide ulatuslikku kaalutlusõigust hüvitiste suhtes, mis ei ole ühenduse õigusega reguleeritud, oli Euroopa Kohus siiski seisukohal, et elukoha kriteeriumit ei saa pidada märgiks, mis näitaks kõnealust seotust piisavalt selgelt, kuna see võib viia erinevate tulemusteni isikute puhul, kes elavad välisriigis ja kelle integreerumise tase on igati võrreldav. Elukoha nõue, mis on seotud üksnes taotluse esitamise kuupäevaga, ei näita piisavalt selgelt taotleja seotust ühiskonnaga, mis tema suhtes oma solidaarsust väljendab, mistõttu kõnealune nõue ei täida proportsionaalsuse põhimõtet.

Kaupade vaba liikumine

Liidetud kohtuasjades *Sfakianakis* (9. veebruari 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-23/04–C-25/04, EKL 2006, lk I-1265) tuli Euroopa Kohtul tõlgendada Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning Ungari Vabariigi vahelist assotsieerumislepingut,¹¹ täpsemalt selle lepingu protokoll nr 4 artikli 31 lõiget 2 ja artiklit 32, vastates Kreeka kohtu esitatud eelotsusetaotlusele seoses selle kohtu menetluses oleva kohtuasjaga, mis käsitles kõnealusest lepingust tuleneva sooduskorra alusel Ungarist pärit sõidukite importi Kreekasse.

Euroopa Kohus otsustas, et kõnealuse lepingu protokoll nr 4, muudetud Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning Ungari Vabariigi assotsiatsiooninõukogu otsusega nr 3/96, artikli 31 lõiget 2 ja artiklit 32 tuleb tõlgendada nii, et impordiriigi tollil on kohustus võtta arvesse ekspordiriigi kohtuotsuseid kaebuste kohta, mis on esitatud ekspordiriigi tolli poolt teostatud kaupade liikumissertifikaatide kehtivuse kontrolli küsimuses, kui teda oli nende kaebuste olemasolust ja otsuste sisust teavitatud, sõltumata sellest, kas liikumissertifikaatide kehtivuse kontroll viidi läbi impordiriigi tolli taotlusel või ilma selleta. Samades liidetud kohtuasjades otsustas Euroopa Kohus, et tollimaksude kaotamise kasuliku mõjuga, mis on kõnealuses lepingus ette nähtud, on vastuolus ka haldusotsused – millega määratakse, et tuleb tasuda tollimaks, mida on suurendatud maksu ja trahvi võrra –, mille impordiriigi toll on teinud enne, kui talle teatati tollivormistusjärgse kontrolli järelduste kohta esitatud kaebuse lahendamise lõplik tulemus, ning ajal, mil ekspordiriigi ametiasutuste otsuseid, mille alusel kaupade liikumissertifikaadid algsest välja anti, ei olnud kehtetuks tunnistatud ega tühistatud.

Põllumajandus

Põllumajanduspoliitika valdkonnas tuleks nimetada kohtuotsust *Hispaania v. nõukogu* (7. septembri 2006. aasta otsus C-310/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), milles Hispaania Kuningriik esitas Euroopa Kohtusse tühistamishagi määrusega nr 864/2004¹² kehtestatud ja määrusesse nr 1782/2003¹³ – millega viidi ellu nn Mac Sharry reformid – lisatud uue puuvilla abisüsteemi peale. Hispaania Kuningriigi esitatud eri väidete hulgast luges Euroopa Kohus põhjendatuks väite proportsionaalsuse põhimõtte rikkumise kohta. Kohus leidis, et nõukogu, kes on võtnud vastu määruse nr 864/2004, ei ole tõendanud, et selle määrusega kehtestatud uus puuvilla abisüsteem on kehtestatud

¹¹ Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning Ungari Vabariigi vaheline assotsieerumisleping, mis on sõlmitud ja heaks kiidetud nõukogu ja komisjoni 13. detsembri 1993. aasta otsusega (EÜT L 347, lk 1).

¹² Nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 864/2004, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1782/2003, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames kohaldatavate otsetoetuskavade ühiseeskirjad ja teatavad toetuskavad põllumajandustootjate jaoks ja kohandatakse seda Tšehhi Vabariigi, Eesti, Küprose, Läti, Leedu, Ungari, Malta, Poola, Sloveenia ja Slovakkia ühinemise tõttu Euroopa Liiduga (ELT L 161, lk 48).

¹³ Nõukogu 29. septembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 1782/2003, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames kohaldatavate otsetoetuskavade ühiseeskirjad ja teatavad toetuskavad põllumajandustootjate jaoks ning muudetakse määruseid (EMÜ) nr 2019/93, (EÜ) nr 1452/2001, (EÜ) nr 1453/2001, (EÜ) nr 1454/2001, (EÜ) nr 1868/94, (EÜ) nr 1251/1999, (EÜ) nr 1254/1999, (EÜ) nr 1673/2000, (EMÜ) nr 2358/71 ja (EÜ) nr 2529/2001 (ELT L 270, lk 1).

talle kuuluva kaalutusõiguse raames, mis Euroopa Kohtu seisukohalt eeldab kõigi antud juhul tähtsust omavate tegurite ja asjaolude arvessevõtmist, ja eriti tuleb arvestada palgakulusid ja puuvilla abisüsteemi reformi mõjusid toorpuuvillatehaste majanduslikule olukorrale. Niisiis järeldas kohus, et talle esitatud andmete põhjal ei ole tal võimalik välja selgitada, kas ühenduse seadusandjal oli võimalik talle selles valdkonnas kuuluva ulatusliku kaalutusõiguse piire ületamata jõuda järeldusele, et puuvilla eritoetuse määramine 35%-le varasema abisüsteemi raames saadaval olnud toetustest on piisav, et tagada määruse nr 864/2004 viiendas põhjenduses esitatud ja protokoll nr 4, mis on lisatud Kreeka Vabariigi ühinemisaktile, lõikes 2 toodud eesmärgi täitmine, milleks on tagada selle kultuuri kasvatamise kasumlikkus ja seega selle jätkuv kasvatamine. Euroopa Kohus tühistas seetõttu määruse nr 864/2004 artikli 1 punkti 20, millega lisati määruse nr 1782/2003 IV jaotisele 10a peatükk. Samas otsustas kohus, et seda kohaldatakse kuni uue määruse vastuvõtmiseni, mis peab toimuma mõistliku aja jooksul.

Isikute, teenuste ja kapitali vaba liikumine

Selles ulatuslikus valdkonnas tuleb tähelepanuväärsed kohtuasjad jagada teema järgi gruppidesse.

Kõigepealt meenutas Euroopa Kohus ühelt poolt liikumisvabadust käsitlevate sätete rakendamise piiranguid olukordade puhul, mis on üksnes liikmesriigisisesed, ja teiselt poolt õiguste kuritarvitamist. Väljakujunenud kohtupraktika järgi ei kohaldata liikumisvabadust käsitlevaid sätteid olukorra puhul, millega seotud asjaolud jäävad kõik ühe liikmesriigi piiresse. Sellega seoses on Euroopa Kohus pidanud korduvalt kindlaks tegema, kas asjaolu, et ühenduse kodanikust maksumaksja elu- või asukoht on muu liikmesriigi territooriumil kui liikmesriik, kus ta tegeleb majandustegevusega, on käsitatav välismaise elemendina, millest piisab isikute, teenuste või kapitali vabast liikumisest tuleneva eelise kasutamiseks. 2006. aastal väärivad selles osas erilist tähelepanu kaks kohtuasja: kohtuasi *Ritter-Coulais* (21. veebruar 2006. aasta otsus kohtuasjas C-152/03, EKL 2006, lk I-1711) ja kohtuasi *N* (7. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-470/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata).

Eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses olnud vaidlus eespool viidatud kohtuasjas *Ritter-Coulais* puudutas Saksamaa kodanikest abielupaari, kes töötasid Saksamaal ja kandsid seal oma maksukohustust, kuid kes elasid Prantsusmaal. Küsimusele, kas Saksamaa kodanikud saavad vaidluses Saksa maksuhalduri vastu toetuda töötajate vaba liikumist käsitlevatele sätetele, et võetaks arvesse saamata jäänud tulu, mis on seotud nende omandis oleva maja enda tarbeks kasutamisega ja milles nad Prantsusmaal elavad, vastas Euroopa Kohus, et abielupaari *Ritter-Coulais*, kes töötavad teises liikmesriigis kui nende tegelik elukoht, olukord kuulub EÜ artikli 39 kohaldamisalasse.

Eespool viidatud kohtuasjas *N* olid vaidluse all Madalmaade maksusätted, mille kohaselt samastatakse liikmesriigi territooriumilt lahkumine osaluse võõrandamisega, mis toob kaasa kapitalikasumilt nõutava maksu kindlaksmääramise selle kuupäeva seisuga. Põhikohtuasja vaidluse aluseks olev olustik puudutas Madalmaade kodanikku, kes elas Madalmaades kuni oma elukoha üleviimiseni Ühendkuningriiki, kus ta pikka aega ei tegelenud üldse majandustegevusega. Küsimusele, kas kõnealune Madalmaade kodanik,

kellele kuuluvad Madalmaade õiguse alusel asutatud kolme äriühingu kõik aktsiad, võib vaidluses Madalmaade maksuhalduri vastu toetuda asutamisevabadust käsitlevatele sätetele, et vaidlustada tema suhtes kohaldatud õigusnormide rakendamine, vastas Euroopa Kohus otsusele *Ritter-Coulais* otseselt viidates, et oma elukoha üleviimisest alates kuulub Ni olukord EÜ artikli 43 kohaldamisalasse.

Õiguste kuritarvitamisega seoses küsis siseriiklik kohus Euroopa Kohtult, kas see, et liikmesriigis asutatud äriühing asutab äriühinguid teistes liikmesriikides ja toetab neid kapitaliga üksnes seepärast, et sel juhul saab kohaldada teises liikmesriigis kehtivat soodsamat maksustamiskorda, kujutab endast asutamisevabaduse kuritarvitamist. Kohtuasjas *Cadbury Schweppes ja Cadbury Schweppes Overseas* (12. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-196/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) vastas kohus eitavalt. Asjaolu, et äriühing on asutatud mõnes liikmesriigis selleks, et tema suhtes kohaldataks soodsamat maksustamiskorda, ei ole iseenesest piisav järeldamiseks, et tegemist on kuritarvitamisega, ja õigustada seeläbi asutamisevabadust piirava siseriikliku meetme võtmist. Selline meede oleks aga õigustatud juhul, kui selle konkreetne eesmärk on takistada selliste puhtalt kunstlike skeemide loomist, millel puudub majanduslik sisu, kuid mille eesmärk on vältida makse, mis tuleks riigi territooriumil läbi viidud tegevuse tulemusena saadud kasumilt tavapäraselt maksta.

Niisiis, kui liikumisvabadust käsitlevate sätete kohaldamisala ei ole piiramatu, ei ole otsese maksustamise valdkonnas liikmesriigile kuuluv pädevus seda ammugi mitte ning Euroopa Kohtul on mitmel korral olnud võimalus oma niigi ulatuslikku kohtupraktikat täiendada.

Euroopa Kohtu praktikast tuleneva ühise normikogumi kohaselt on keelatud mitte ainult ilmselge diskrimineerimine kodakondsuse tõttu, vaid ka igasugune varjatud diskrimineerimine (või kaudne diskrimineerimine), mis näiliselt neutraalsete kriteeriumide kohaldamisel toob faktiliselt kaasa samasuguse tagajärje. Erineva kohtlemise kvalifitseerimine diskrimineerimisena eeldab siiski, et sarnastele olukordadele kohaldatakse erinevaid reegleid või erinevatele olukordadele kohaldatakse sama reeglit. Kaudse diskrimineerimise esinemise juhtumil on võimalus seda õigustada üldisest huvist tulenevate ülekaalukate põhjustega ning tingimusel, et järgitakse proportsionaalsuse põhimõtet.

Erinevate siseriiklike maksumeetmete hulgast, mida Euroopa Kohus läbi vaatas, tunnistati mõningaid neist ühenduse õigusele vastavaks, ülejäänud aga mitte.

Ühenduse õigusele vastavaks tunnistatud siseriiklike meetmete hulgas on esiteks meetmed, mida kohaldatakse objektiivselt võrreldavates olukordades samamoodi. Nii oli see kohtuasjas *Hiltten-van der Heijden* (23. veebruari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-513/03, EKL 2006, lk I-1957), mis puudutas siseriiklikke õigusnorme, mille alusel maksustatakse liikmesriigi kodaniku, kes sureb kümne aasta jooksul pärast oma elukoha viimist välismaale, pärandit selliselt, nagu ei oleks sellist elukoha üleviimist toimunud, välja arvatud pärandi maksust vabastamine teises riigis sissenõutava pärandimaksu ulatuses. Euroopa Kohus märkis, et identsete tingimuste kehtestamisega selliste kodanike maksustamiseks, kes on asunud elama välismaale, ning selliste, kes on jäänud elama asjaomasesse liikmesriiki, ei pärsi kõnealused õigusnormid investeringuid sellest liikmesriigist või sellesse liikmesriiki ning samuti ei vähenda need õigusnormid selle kodaniku pärandi väärtust, kes on asunud välismaale elama. Mis puudutab

asjaomase liikmesriigi kodanikest ning teiste liikmesriikide kodanikest residentide erinevat kohtlemist, siis ei saa seda pidada EÜ artikliga 56 keelatud diskrimineerimiseks, kuna see tuleneb liikmesriikide õigusest määrata kindlaks pidepunktid maksualase pädevuse piiritlemisel. Nii oli see ka kohtuasjas *Kerckhaert ja Morres* (14. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-513/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), mis puudutas maksualaseid õigusakte, mis kehtestavad ühetaolise maksumäära nii liikmesriigi territooriumil asutatud äriühingute aktsiatelt saadud dividendidele kui teise liikmesriigi territooriumil asutatud äriühingute aktsiatelt saadud dividendidele, ilma et võetaks arvesse teises liikmesriigis kinnipeetud tulumaksu. Elukohariigi maksualaste õigusaktide osas märkis Euroopa Kohus, et dividende saava aktsionäri olukord ei pea olema tingimata muutunud üksnes seetõttu, et ta saab neid äriühingust, mis on asutatud teises liikmesriigis, mis oma maksupädevuse teostamisel maksustab dividendid kinnipeetava maksuga. Seega ei ole need õigusaktid EÜ artikliga 56 vastuolus. Selliste õigusaktide ebasoodsad tagajärjed topeltmaksustamise seisukohalt tulenevad kahe liikmesriigi poolt oma maksupädevuste paralleelsest teostamisest. Järelikult on nende riikide ülesanne sellised tagajärjed heastada, kasutades eelkõige rahvusvahelises maksunduses järgitavaid pädevuse jaotamise kriteeriume.

Ühenduse õigusele vastavaks tunnistatud siseriiklike meetmete hulgas esineb veel meetmeid, mis vaatamata sellele, et nad näevad objektiivselt võrreldavate olukordade puhul ette erineva kohtlemise, osutuvad taotletava eesmärgi suhtes lõppastmes siiski neutraalseteks. Kohtuasi *Test Claimants in the FII Group Litigation* (12. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-446/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) on selle kohta heaks näiteks. Üldnormide raames, mille eesmärk on vältida või vähendada järjestikulist maksustamist või majanduslikku topeltmaksustamist (sama tulu topeltmaksustamine kahe eri maksumaksja juures), säilitas Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriik residendist äriühingute poolt tasumisele kuuluva maksu arvutamiseks kahte eri süsteemi dividendide maksustamiseks sõltuvalt sellest, kas dividendid on saadud samast liikmesriigist või välismaalt. Kui dividendidele, mida residendist äriühingud maksavad sama liikmesriigi residendist äriühingule, kohaldati maksuvabastuse süsteemi, siis mitteresidendist äriühingute makstud dividendidele kohaldati mahaarvamise süsteemi. Euroopa Kohus märkis selliste õigusnormide kohta, et välismaalt dividende saava aktsionärist äriühingu olukord on sellegipoolest võrreldav samast liikmesriigist dividende saava aktsionärist äriühingu olukorraga, kuna põhimõtteliselt võib mõlemal juhul jaotatavat kasumit järjestikuliselt maksustada. Juhul kui välismaalt saadud dividendide puhul ebasoodsamat olukorda ei teki, ei ole selline erinev kohtlemine EÜ artiklitega 43 ja 56 siiski vastuolus, mille kontrollimine on siseriiklike kohtute ülesanne.

Ühenduse õigusele vastavaks tunnistatud siseriiklikeks meetmeteks on veel meetmed, millega mittevõrreldavaid olukordi koheldakse erinevalt. Nii oli see kohtuasjas *Test Claimants in Class IV of the Act Group Litigation* (12. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-374/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), mis puudutas ühte teist aspekti Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriigi õigusnormide osas, millega taotletakse järjestikuse maksustamise ja majandusliku topeltmaksustamise vältimist või vähendamist. Seekord käsitlesid vaidlusalused meetmed residendist äriühingu makstavate dividendide maksustamise korda. Vaatamata sellele, et teiselt residendist äriühingult dividende saanud residendist äriühing saab õiguse maksu ümberarvutusele, ei ole mitteresidendist äriühingul, kes on selliseid dividende saanud, mingit õigust maksu ümberarvutusele. Euroopa Kohus aga kinnitas, et selline erinev kohtlemine residendist äriühingute ja

mitteresidendist äriühingute maksustamisel ei ole siiski diskrimineeriv. Kui samast liikmesriigist dividende saavate residendist aktsionäride olukorda tuleb pidada võrreldavaks välismaalt dividende saavate residendist aktsionäride olukorraga (eespool viidatud kohtuotsus *Test Claimants in the FII Group Litigation*), ei ole see tingimata nii selles osas, mis puudutab dividende maksva äriühingu asukohajärgse liikmesriigi maksuseaduste kohaldamist olukordadele, milles on dividende saanud aktsionärid, kes on selle liikmesriigi residendid, ja dividende saanud aktsionärid, kes on teise liikmesriigi residendid. Kui dividende maksev äriühing ja neid saav aktsionär ei ole sama liikmesriigi residendid, siis dividende maksva äriühingu asukohajärgne liikmesriik ehk kasumi allika liikmesriik ei ole tegelikult dividende saava aktsionäri asukohajärgse liikmesriigiga samas seisus selles osas, mis puudutab järjestikuse maksustamise ja majandusliku topeltmaksustamise vältimist või vähendamist. Seega ei ole residendist äriühingute ja mitteresidendist äriühingute erinev kohtlemine sellisel juhul EÜ artiklitega 43 ja 56 keelatud.

Peale selle tunnistati ühenduse õigusele vastavaks veel siseriiklikud meetmed, mis olid küll erineva kohtlemise põhjuseks, kuid mis olid õigustatud ülekaaluka üldise huvi tõttu, nagu see oli kohtuasjas *FKP Scorpio Konzertproduktionen* (3. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-290/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata). Põhikohtuasi puudutas siseriiklikke õigusnorme, mille kohaselt maksu kinnipidamise menetlust kohaldatakse liikmesriigi, kus teenuseid osutati, mitteresidentidest teenuste osutajatele tehtud väljamaksele, samas kui residentidest teenuste osutajatele tehtud väljamaksele kinnipidamist ei kohaldata. Euroopa Kohus määratles teenuste osutamise vabaduse piiranguna teenuste saajale pandud maksu kinnipidamise kohustuse, mille eiramine võib kaasa tuua vastutuse tekkimise. Kohus siiski nentis, et sellised õigusnormid on õigustatud vajadusega tagada maksustavast riigist väljaspool asuvate isikute tulumaksu kogumise tõhusus ning kujutavad endast taotletud eesmärgi suhtes proportsionaalset vahendit.

Ühenduse õigusega vastuolus olevaks tunnistatud siseriiklike meetmete hulgas on esiteks meetmed, mis ülekaalukale üldisele huvile vaatamata osutuvad taotletud eesmärgi suhtes ebaproportsionaalseteks. Selle kohta võib leida näite eespool viidatud kohtuasjast *N. Maksumaksjal* – kes omab osalust ja kellel tekib ainuüksi elukoha välismaale üleviimise tõttu kohustus tasuda maksu kapitalikasumilt, mida ei ole veel saadud, samas kui ta oleks jätkuvalt elanud oma kodakondsusjärgse liikmesriigi territooriumil, oleks kapitalikasumit maksustatud alles siis ja vaid selles ulatuses, mis on tegelikult saadud – takistatakse kasutada oma õigust vabale liikumisele. On tõsi, et vaidlusalused siseriiklikud sätted järgivad üldist huvi seoses sellega, et nad tagavad territoriaalsuse põhimõtte alusel maksustamisalase pädevuse jaotuse liikmesriikide vahel, vältides sellega õiguslikku topeltmaksustamist (sama tulu topeltmaksustamine sama maksumaksja juures). Sellele vaatamata muudab nii kohustus anda tagatise pikendamaks üldjuhul sissenõutavaks muutunud maksu tasumise tähtaega kui ka võimatus võtta arvesse kapitalikasumit, mis on tekkinud pärast elukoha üleviimist, vaidlusaluse maksustamise korra taotletud eesmärgi suhtes ebaproportsionaalseks.

Teiseks esineb ühenduse õigusega vastuolus olevaks tunnistatud siseriiklike meetmete hulgas selliseid meetmeid, millega koheldakse võrreldavaid olukordi erinevalt. Eespool viidatud kohtuasjas *Ritter-Coulais* käsitles Euroopa Kohus piiranguna siseriiklikke õigusnorme, mis ei luba füüsilistel isikutel, kes saavad liikmesriigis palgatulu ja kellel on seal üldine maksukohustus, nõuda selles liikmesriigis nimetatud tulu maksumäära

kindlaksmääramiseks sellise saamata jäänud tulu arvessevõtmist, mis on seotud elumajaga, mida nad kasutavad enda tarbeks ja mis asub teises liikmesriigis ning mille omanikud nad on ja mida nad kasutavad peamise elukohana, samas kui üüritulu võetakse sellisena arvesse. Ehkki tegelikult need õigusnormid ei puuduta otseselt mitteresidente, on just viimased residentidest tihedamini liikmesriigi territooriumist väljaspool asuva maja omanikud ning tihtipeale on nad ka teiste liikmesriikide kodanikud. Järelikult on nende ebasoodsam kohtlemine EÜ artikliga 39 vastuolus.

Kohtuasjas *Centro di Musicologia Walter Stauffer* (14. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-386/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) esitati Euroopa Kohtule küsimus, kas mitteresidentist sihtasutust, mis vastab selles liikmesriigis kehtivatele tingimustele, et sihtasutust saaks lugeda avalikes huvides tegutsevaks, võib liikmesriik kohelda ebasoodsamalt kui sama liiki residentist sihtasutust. Kuigi EÜ artikkel 58 lubab liikmesriikidel kohelda mitteresidentist maksumaksjaid maksustamise seisukohalt erinevalt, tuletas Euroopa Kohus meelde, et see keelab siiski meetmed, mis kujutavad endast suvalise diskrimineerimise vahendit või varjatud piirangut kapitali vabale liikumisele. Neil tingimustel on piiramatu maksukohustusega sihtasutuste ehk residentist sihtasutuste ja piiratud maksukohustusega sihtasutuste ehk mitteresidentist sihtasutuste erinev kohtlemine lubatav vaid juhul, kui see puudutab olukordi, mis ei ole objektiivselt võrreldavad või mida saab õigustada ülekaaluka üldise huvi tõttu. Sellega seoses on välismaa sihtasutused, keda nende päritoluliikmesriigis loetakse avalikes huvides tegutsevateks ning kes täidavad teises liikmesriigis samasugustele sihtasutustele seadusega kehtestatud tingimusi ja kelle eesmärgiks on samasuguste üldsuse huvide edendamine, nagu edendatakse teises liikmesriigis, võrreldavas olukorras sama liiki residentist sihtasutustega. Kuna mitteresidentist sihtasutuste ebasoodne kohtlemine ei ole õigustatud, on see järelikult ühenduse õigusega vastuolus.

Eespool viidatud kohtuasjas *FKP Scorpio Konzertproduktionen* tuli Euroopa Kohtul veel kord käsitleda küsimust selliste ettevõtluskulude mahaarvamise kohta, mida on kandnud mitteresidentist teenuste osutaja. Maksustatud tulude aluseks oleva majandustegevusega otseselt seotud ettevõtluskulude osas olid nii residentid kui mitteresidentid võrreldavates olukordades. Ka kohtuasjas *Gerritse* on Euroopa Kohus varem leidnud, et siseriiklikud õigusnormid, mis keelavad mitteresidentidel ettevõtluskulude mahaarvamise, mis on lubatud residentidele, kahjustavad peamiselt teiste liikmesriikide kodanike huve ja kujutavad endast seega asutamislepinguga vastuolus olevat kaudset diskrimineerimist. Samas asjas tunnistas kohus asutamislepinguga vastuolus olevaks siseriiklikud õigusnormid, mille kohaselt ei saa võtta arvesse ettevõtluskulusid kohe maksu kindipidamise menetluses, vaid ainult hilisemas tagasimaksmise menetluses.

Kohtuasjas *Turpeinen* (9. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-520/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tunnistas Euroopa Kohus liidu kodaniku liikumisvabadust käsitleva EÜ artikliga 18 vastuolus olevaks liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt selle liikmesriigi asutuse poolt mitteresidentist isikule makstud vanaduspensioni maksumataks teatud juhtudel kõrgemalt kui residentile makstud pensioni, juhul kui mainitud pension on nimetatud mitteresidenti jaoks kogu või peaaegu kogu tulu. Sellistel asjaoludel on mitteresidentist maksumaksja tulumaksu puudutavas osas residentist maksumaksjaga tegelikult objektiivselt võrreldavas olukorras.

Mis puudutab veel asutamisvabadust, siis leidis Euroopa Kohus kahes 19. septembril 2006 tehtud otsuses kohtuasjades, millest ühe aluseks oli eelotsuse küsimus (kohtuasi C-506/04: *Wilson*, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) ja teise aluseks liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi (kohtuasi C-193/05: *komisjon v. Luksemburg*, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), et advokaadi kutsealal tegutsemist päritolumaa kutsenimetuse alusel reguleeriva direktiiviga¹⁴ on vastuolus Luksemburgi seadusesätted, mis kehtestavad advokaadi, kes on omandanud kutsekvalifikatsiooni teises liikmesriigis, registreerimise tingimuseks eelneva kontrolli kolme riigikeele oskuse kohta. Kohus selgitas, et päritoluliikmesriigis registreerimist tõendava tunnistuse esitamine on eelnimetatud direktiivi artikli 3 kohaselt ainus tingimus, mis on seatud vastuvõtva liikmesriigi pädevas asutuses registreerimiseks ning mis võimaldab asjaomasel isikul seal päritolumaa kutsenimetuse alusel tegutseda. Kohus rõhutas siinjuures, et direktiivis *a priori* kontrolli süsteemist loobumisega kaasneb rida norme, mis tagavad üksikisikute kaitse ja korrakohase õigusemõistmise, nagu näiteks advokaadi kohustus tegutseda päritolumaa kutsenimetuse all ja kutse-eetikast tulenev kohustus mitte võtta vastu kohtuasju, mis jäävad väljapoole tema kompetentsi, näiteks puuduliku keelteoskuse tõttu. Ka kohtuasjas *Wilson* otsustas Euroopa Kohus, et Luksemburgi seadus ei vasta eelnimetatud direktiivi artiklile 9, mille kohaselt võib registreerimisest keeldumise otsused siseriikliku õiguse sätete kohaselt kohtusse kaevata. Kuna registreerimisest keeldumise otsused alluvad käesoleval juhul esimeses astmes üksnes liikmesriigi advokaatidest ja apellatsioonistmes enamuses liikmesriigi advokaatidest koosneva organi kontrollile ja kuna kassatsioonkaebuse esitamine puudutab vaid õigusküsimuste ja mitte faktiküsimuste kohtulikku kontrolli, siis asus kohus seisukohale, et erapooletus ei ole piisavalt tagatud.

Teenuste osutamise vabaduse valdkonnas tunnistas Euroopa Kohus kohtuasjas *Fidium Finanz* (3. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-452/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) ühenduse õigusega kooskõlas olevaks siseriiklikud õigusnormid, mis nõuavad eelnevat tegevusluba liikmesriigi territooriumil krediidi andmisega tegelevalt äriühingult, kelle asukoht on kolmandas riigis, ning mille kohaselt sõltub sellise tegevusloa väljastamine sellest, kas kõnealusel äriühingul on liikmesriigi territooriumil peakontor või filiaal. Kuna kolmandas riigis asuv äriühing ei saa tugineda teenuste vabale liikumisele, nagu ta saab seda teha kapitali vaba liikumise puhul, soovis Euroopa Kohus kindlaks määrata, kumma põhivabadusega on asjaomane tegevus seotud. Kohus tõdes siinjuures, et põhimõtteliselt seondub see mõlema vabadusega. Mitmete pretsedentidele tuginedes sedastas kohus, et sellisel juhul tuleb uurida, mil määral kahjustatakse põhivabaduste teostamist ning kas põhikohtuasja asjaolusid arvesse võttes on üks neist vabadustest teise suhtes täiesti teisejärgulise tähendusega ja neid on võimalik käsitleda koos. Kui see nii on, siis uuritakse kõnealust meedet põhimõtteliselt üksnes seoses ühega neist kahest vabadusest. Kõneoleval juhul oli kohus seisukohal, et vaidlusalune tegevusloa kord mõjutab valdavalt teenuste osutamise vabadust, kuna püsiva tegevuskoha nõue on faktiliselt kõnealust vabadust eitav. Vaidlusaluse korra võimalik piirav mõju kapitali vabale liikumisele kujutab seevastu endast üksnes teenuste osutamise suhtes kehtestatud piirangute vältimatut tagajärge.

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 1998. aasta direktiiv 98/5/EÜ, millega hõlbustatakse alalist tegutsemist advokaadi kutsealal muus liikmesriigis kui see, kus omandati kutsekvalifikatsioon (EÜT L 77, lk 36).

Sotsiaalkindlustuse valdkonnas väärivad tähelepanu kolm kohtuotsust, mis käsitlevad määruse nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes selle muudetud redaktsioonis¹⁵ tõlgendamist.

Esiteks valdkonnas, mida mõnikord määratletakse kui „patsientide vaba liikumist“, on oluliseks 16. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas *Watts* (kohtuasi C-372/04, EKL 2006, lk I-4325). Selles kohtuasjas tuli Euroopa Kohtul analüüsida Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriigi riiklikku tervishoiusüsteemi (*National Health Service*, edaspidi „NHS“) määruse nr 1408/71 artikli 22 ja EÜ artikli 49 taustal. Määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 2 teine lõik näeb ette, et pädev asutus ei või keelduda patsiendile loa andmisest, et minna ravi saamiseks teise liikmesriiki – mida praktikas tuntakse vormi E 112 nime all –, kui tal puudub võimalus saada sellist ravi aja jooksul, mis harilikult kulub kõnealuse ravi saamiseks elukohaliikmesriigis, võttes arvesse tema tervislikku hetkeseisundit ja haiguse eeldatavat kulgu. Võttes arvesse, et haiglaravi osutatakse küll NHS-i raames tasuta, kuid vähem kiireloomulise ravi järjekorrad on üsna pikad, siis tekib küsimus, kuivõrd on lubatud võtta arvesse ooteaegsid elukohariigis, et hinnata, milline on kõnealuse määruse artiklis 22 osutatud „aeg, mis harilikult kulub kõnealuse ravi saamiseks“. Olles tunnistanud ravijärjekordade süsteemi küll õiguspäraseks, asus Euroopa Kohus antud küsimuses seisukohale, et ooteaja põhjendusel loa andmisest keeldumise õiguse teostamiseks peab pädev asutus tõendama, et selline ooteaeg ei ületa ajavahemikku, mis on õigustatud, võttes arvesse asjaomase isiku kliiniliste vajaduste objektiivset arstlikku hinnangut lähtuvalt tema haigusseisundist, haigusloost, haiguse võimalikust kulgemisest, valude suurusest ja/või puude laadist loa taotlemise ajal. Kohus lisas, et ooteaegade kindlaksmääramine peab toimuma paindlikult ja dünaamiliselt, mis võimaldab ooteaega muuta vastavalt patsiendi tervisliku seisundi võimalikule halvenemisele. Teenuste osutamise vabadust puudutavas osas otsustas kohus, et EÜ artikkel 49 on kohaldatav olukorras, kus haiglaravi vajavas seisundis isik läheb teise liikmesriiki ja saab seal sellist ravi tasu eest, sõltumata sellest, millisel viisil toimib riiklik süsteem, mille raames see isik on kindlustatud ja millelt ta on hiljem taotlenud kõnesolevate teenuste hüvitamist. Seejärel märkis kohus, et selline riiklik süsteem nagu NHS, mis eeldab teises liikmesriigis saadava haiglaravi kulude tasumiseks eelneva loa olemasolu, samas kui tasuta teenuste saamine selle süsteemi raames sellist luba ei eelda, kujutab endast takistust teenuste osutamise vabadusele. Sellist piirangut saab siiski õigustada planeerimisega seotud kaalukatel põhjustel, et tagada kvaliteetsete haiglaraviteenuste tasakaalustatud valiku piisav ja püsiv kättesaadavus, kindlustada kulude kontrollimine ning vältida rahaliste, tehniliste ja inimressursside raiskamist. Peale selle tuletas kohus meelde, et sellise loa andmise tingimused peavad eelmainitud kaalukaid põhjusi arvesse võttes olema õigustatud ning vastama proportsionaalsuse nõudele. Mis puutub NHS-i raames ettenähtud ravijärjekordadesse, kinnitas kohus antud küsimusega seoses, et kui ravijärjekorrast tulenev ooteaeg ületab konkreetsel üksikjuhul meditsiiniliselt õigustatud ooteaja, ei või pädev asutus loa andmisest keelduda, tuues põhjenduseks ravijärjekorrad, ravimist vajavate haigusjuhtude prioriteetide tavalise järjestuse segipaiskamise, asjaolu, et riikliku süsteemi raames osutatakse ravi tasuta, kohustuse eraldada spetsiaalseid rahalisi vahendeid teises liikmesriigis saadava haiglaravi kulude hüvitamiseks ja/või sellise ravi kulude ja pädevas liikmesriigis

¹⁵ Nõukogu 14. juuni 1971. aasta määrus (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes, muudetud ja ajakohastatud nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97 (EÜT 1997, L 28, lk 1).

osutatava võrdväärse ravi kulude võrdluse. Euroopa Kohus tegi selle kohta järelduse, et kui meditsiiniliselt õigustatud ajavahemiku jooksul ei saa ravi anda, peavad siseriiklikud ametiasutused looma mehhanismi kavandatud haiglaravi kulude katmiseks teises liikmesriigis.

Teiseks otsustas Euroopa Kohus kohtuasjas *Acereda Herrera* (15. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas C-466/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) seoses teatavate kulude hüvitamisega, mida liikmesriigi sotsiaalkindlustussüsteemi raames kindlustatud isik on teises liikmesriigis saadud ja kindlustusskeemi kuuluva asutuse eelneval loal haiglaravil olles kandnud, et muudetud määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 punkt c ja lõige 2 ning artikkel 36 ei anna eelnimetatud kindlustatud isikule õigust ravi eesmärgil toimunud reisiga seotud tema enda ja teda saatva isiku poolt selle liikmesriigi territooriumil kantud sõidu-, elamis- ja ülalpidamiskulude hüvitamisele kindlustusskeemi kuuluva asutuse arvel, välja arvatud kindlustatud isiku elamis- ja ülalpidamiskulud selles haiglas. Kohus meenutas siinjuures, et määruse artikli 22 lõike 1 punktis c toodud mõiste „rahalised hüvitised” hõlmab tegelikult meditsiiniteenuste maksumust ja nendega lahutamatult seotud kulusid, mis tulenevad haiglas viibimisest ravi saamise eesmärgil, ning välistab pädeva asutuse poolt kõrvalkulude hüvitamise, nagu sõidu-, elamis- ja ülalpidamiskulud, mida kindlustatud isik ja teda saatev isik on selle liikmesriigi territooriumil kandnud.

Lõpetuseks, kohtuasjas *Nikula* (18. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-50/05, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), mis puudutab teise liikmesriigi asutuse makstud pensionidelt sotsiaalkindlustusmaksete kogumist liikmesriigis, leidis Euroopa Kohus antud küsimuses, et määruse nr 1408/71, mida on muudetud ja ajakohastatud määrusega nr 118/97, artikli 33 lõikega 1 ei ole vastuolus see, kui elukohaliikmesriigi asutustelt pensioni saava pensionäri ravikindlustusmaksete kindlaksmääramise aluste kinnitamisel selles liikmesriigis, mis on selle määruse artikli 27 kohaselt hüvitiste osas pädev, arvatakse nende aluste hulka lisaks elukohaliikmesriigis saadud pensionile ka teise liikmesriigi asutuste makstav pension, tingimusel et kindlustusmaks ei ole suurem kui elukohaliikmesriigis saadav pensionisumma. Siiski on EÜ artikliga 39 vastuolus see, et teise liikmesriigi asutustelt saadud pensioni summa võetakse arvesse juhul, kui selles teises liikmesriigis on seal saadud töötasult maksed juba sooritatud. Hüvitatud isikutel on kohustus tõendada varasemate maksete tegelikku sooritamist.

Viisad, varjupaik ja sisseränne

Komisjoni poolt Hispaania Kuningriigi vastu esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi alusel, mille põhjuseks oli nimetatud liikmesriigis kasutatav praktika, mille kohaselt ei lubata kolmanda riigi kodanikel, kes on liikmesriigi kodanike abikaasad, territooriumile siseneda ja keeldutakse viisa andmisest üksnes põhjusel, et neile on kehtestatud Schengeni infosüsteemis (SIS) sissesõidukeeld, täpsustas Euroopa Kohus kohtuasjas *komisjon v. Hispaania* (31. jaanuari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-503/03, EKL 2006, I-1097) Schengeni rakenduskonventsiooni (edaspidi „rakenduskonventsioon”) ja isikute vaba liikumist reguleeriva ühenduse õiguse omavahelist suhet. Samuti võttis kohus seisukoha liikmesriikidelt oodatava käitumise suhtes SIS-i rakendamisel. Esimese küsimuse osas leidis Euroopa Kohus, et rakenduskonventsiooni sätetega kooskõlas olev halduspraktika õigustab siseriiklike ametiasutuste tegevust vaid tingimusel, et need sätted on isikute

vaba liikumist reguleerivate ühenduse normidega kooskõlas. Sellest tulenevalt sedastas kohus, et liikmesriikide automaatne keeldumine viisa ja territooriumile sisenemise loa andmisest välismaalasele, kelle suhtes on väljastatud Schengeni sissesõidukeelu teade, on rakenduskonventsiooniga kooskõlas. Kuigi rakenduskonventsioonis ette nähtud automaatse keeldumise puhul ei tehta vahet, kas asjaomane välismaalane on liikmesriigi kodanik või mitte, tuleb täiendavalt kindlaks teha, kas antud asjaoludel on see isikute vaba liikumist reguleerivate normidega ja eelkõige direktiiviga 64/221¹⁶ kooskõlas. Konkreetsemalt leidis kohus, et SIS-i kandmine tõendab igal juhul, et eksisteerib põhjus, mis õigustab Schengeni alasse mittelubamist. Siiski peab seda asjaolu kinnitama teave, mille alusel on võimalik eelnevalt kontrollida, et asjaomase isiku kohalolek Schengeni alas kujutab endast ühiskonna põhihuve ähvardavat reaalselt, olemasolevat ja piisavalt tõsist ohtu. Kohus märkis veel, et selle asjaolu kontrollimise juures peab SIS-i kasutav riik võtma nõuetekohaselt arvesse teate esitanud riigi edastatud andmed ning viimati nimetatud riik peab tegema esimesena nimetatud liikmesriigile kättesaadavaks täiendava teabe, mille alusel saab igal üksikjuhtumil hinnata, kui suurt ohtu võib kujutada isik, kelle kohta on teade esitatud.

Kohtuasjas *Bot* (3. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-241/05, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tõlgendas Euroopa Kohus rakenduskonventsiooni¹⁷ artikli 20 lõiget 1, mille kohaselt võib viisanõudest vabastatud välismaalane vabalt liikuda konventsiooniosaliste territooriumil kuni kolm kuu kuuekuulise ajavahemiku jooksul alates esimese sisenemise kuupäevast, kui ta vastab sama konventsiooni artikli 5 lõike 1 punktides a, c, d ja e osutatud sissesõidunõuetele, vastates eelotsuse küsimusele, mille Conseil d'État (Prantsusmaa) esitas tema menetluses kohtuasja kohta ühe Rumeenia kodanikuga seoses, kes oli viisanõudest tegelikult vabastatud ning kes oli kuuekuulise ajavahemiku jooksul, arvestades tema esimese sisenemise kuupäevast Schengeni alale, seal korduvalt kokku üle kolme kuu viibinud, ja saabus pärast esimese kuuekuulise ajavahemiku lõppemist uuesti sellele alale, kus kontrolliti tema dokumente enne kolme kuu möödumist sellest uuest sisenemisest.

Euroopa Kohus otsustas, et rakenduskonventsiooni artikli 20 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selles sättes toodud mõiste „esimene sisenemine” viitab peale kõige esimese sisenemise Schengeni lepingu osaliste territooriumile veel niisugusele esimesele sisenemisele nende territooriumile, mis toimub pärast kuuekuulise ajavahemiku lõppemist sellest kõige esimesest sisenemisest arvates, ning kõigile teistele esimestele sisenemistele, mis toimuvad pärast iga uue kuuekuulise ajavahemiku lõppemist eelmisest esimese sisenemise kuupäevast arvates.

Kohtuasjas *parlament v. nõukogu* (27. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas C-540/03, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) jättis Euroopa Kohus rahuldamata Euroopa

¹⁶ Nõukogu 25. veebruari 1964. aasta direktiiv 64/221/EMÜ välisriigi kodanike liikumise ja elukohaga seonduvate avaliku korra, julgeoleku või tervishoiu seisukohalt õigustatud erimeetmete kooskõlastamise kohta (EÜT 1964, 56, lk 850).

¹⁷ Konventsioon, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta (EÜT 2000, L 239, lk 19).

Parlamendi esitatud hagi direktiivi 2003/86 perekonna taasühinemise kohta¹⁸ artikli 4 lõike 1 viimase lõigu ja lõike 6 ning artikli 8 tühistamiseks. Euroopa Kohus leidis, et vastupidiselt sellele, mida väidab parlament, on need sätted, mis sätestavad vastavalt, et liikmesriigid lubavad direktiivi kohaselt oma territooriumile siseneda ja seal elada eelkõige perekonna taasühinemist taotleva isiku ning tema abikaasa alaealistel lastel, kaasa arvatud lapsendatud lastel, samuti perekonna taasühinemist taotleva isiku ning tema abikaasa alaealistel lastel, kui lapsevanem on nende eestkostja ning lapsed on tema ülalpidamisel, ning et liikmesriigid võivad perekonna taasühinemist taotleva isiku puhul nõuda, et see oleks enne oma pereliikmetega ühinemist nende territooriumil viibinud teatava aja, kuid mitte rohkem kui kaks aastat, ühenduse õiguskorras tunnustatud põhiõigustega kooskõlas. Sellele järeldusele jõudmiseks võrdles kohus vaidlustatud õigusnorme õigusega perekonnaelu austamisele, nagu see on Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 8 kehtestatud, lapse õiguste konventsiooniga ja 2000. aastal Nice'is pidulikult kuulutatud põhiõiguste hartaga¹⁹, kuid märkis sealjuures, et need aktid ei anna alust pereliikmetel subjektiivse õiguse tekkimisele saada luba riigi territooriumile sisenemiseks ning neid ei saa tõlgendada nii, nagu võtaksid need riikidelt ära teatud kaalutlusruumi perekonna taasühinemise taotluste läbivaatamisel. Kohus lükkas tagasi Euroopa Parlamendi esitatud mitmesugused argumendid, tehes kindlaks, et vaidlustatud sätetega lubatud erandeid ei saa nende sõnastust arvestades pidada vastuolus olevaks põhiõigusega perekonnaelu austamisele, kohustusega võtta arvesse lapse parimaid huvisid ega vanuse tõttu diskrimineerimise keeluga, pidades silmas nii neid erandeid kui selliseid kui ka seda, et need sõnaselgelt või vaikimisi lubavad liikmesriikidel nii toimida.

Konkurentsieeskirjad

Selle valdkonna kohtupraktika tutvustamiseks tuleb eristada ühelt poolt ettevõtjatele kohaldatavaid eeskirju ja teiselt poolt riigiabi reguleerivaid eeskirju.

Esimesena mainitute osas on eriti huvipakkuvad kolmteist kohtuotsust.

Esimene kohtuotsus vajab esile toomist, kuivõrd selles täiendatakse ettevõtja mõistet, mis määrab ära konkurentsieeskirjade kohaldamisala. Kohtuasjas *FENIN v. komisjon* (11. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-205/03 P, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), olles meenutanud, et ühenduse konkurentsioiguse valdkonnas hõlmab see mõiste mis tahes majandustegevusega tegelevat üksust, sõltumata tema õiguslikust vormist ja rahastamisviisist, täpsustas Euroopa Kohus selles osas, et majandustegevuse mõistet iseloomustab tegevus, mis seisneb kaupade ja teenuste pakkumises teatud turul, nii et selle tegevuse laadi hindamisel ei tule eraldada kauba ostmistegevust selle kauba hilisemast kasutamisest ning ostetud kauba hilisema kasutamise laad määrab tingimata ka ostmistegevuse laadi.

¹⁸ Nõukogu 22. septembri 2003. aasta direktiiv 2003/86/EÜ perekonna taasühinemise õiguse kohta (EÜT L 251, lk 12).

¹⁹ Euroopa Liidu põhiõiguste harta (EÜT 2000, C 364, lk 1).

Kolmes järgmises kohtuasjas kordas ja täpsustas Euroopa Kohus konkurentsi piirava kokkuleppe mõiste teatud elemente EÜ artikli 81 tähenduses. Kohtuasjas *General Motors* (6. aprilli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-551/03, EKL 2006, lk I-3173), milles samanimeline autotootja oli esitanud Euroopa Kohtule apellatsioonkaebuse Esimese Astme Kohtu 21. oktoobri 2003. aasta otsuse peale kohtuasjas *General Motors Nederland ja Opel Nederland v. komisjon* (kohtuasi T-368/00, EKL 2003, lk II-4491), tuletas Euroopa Kohus meelde, et kokkuleppe eesmärgiks võib pidada konkurentsi piiramist isegi siis, kui selle ainus eesmärk ei ole konkurentsi piiramine, vaid sellel on ka teisi õiguspäraseid eesmärke, ning selleks, et teha kindlaks, kas kokkuleppel on selline eesmärk, tuleb arvesse võtta mitte üksnes selle kokkuleppe tingimusi, vaid ka teisi tegureid, nagu kokkuleppe kui sellise poolt selle majanduslikus ja õiguslikus kontekstis taotletavaid eesmärke. Seega kohus leidis, et turustamise valdkonnas sõlmitud kokkuleppel on piirav iseloom EÜ artikli 81 tähenduses, kui sellest selgelt ilmneb tahe kohelda eksporti vähem soodsalt kui riigisisest müüki ja see viib kõnealuse turu eraldamiseni, rõhutades sealjuures, et selline eesmärk võidakse saavutada mitte üksnes otseste ekspordi piiramise meetmete, vaid ka kaudsete meetmete abil, nagu näiteks mootorsõidukite tarnija poolt edasimüügilepingute raames meetme rakendamine, millega arvatakse ekspordiks müük edasimüüjatele laienevast boonussüsteemist välja, kuna need puudutavad kõnealuste tehingute majanduslikke tingimusi. Pealegi tuletas kohus veel meelde, et ehkki kokkuleppe poolte tahtluse tõendamine ei ole vajalik asjaolu, et teha kindlaks, kas selline piiramine on kokkuleppe eesmärgiks, ei takista siiski miski komisjonil või ühenduse kohtutel seda tahtlust arvesse võtta. Lõpetuseks märkis Euroopa Kohus väljakujunenud kohtupraktikale tuginedes veel seda, et hindamaks, kas kokkulepet tuleb pidada keelatuks selle konkurentsi kahjustava tagajärje tõttu, tuleb uurida konkurentsi reaalsel toimimisel olukorras, kus vaidlusalust kokkulepet sõlmitud ei oleks, ning et sellises olukorras, milles mootorsõidukite tarnija rakendab edasimüügilepingute raames meetet, millega arvatakse ekspordiks müük edasimüüjatele laienevast boonussüsteemist välja, tuleb uurida viimati nimetatute tegevust ja kõnealuse turu konkurentsiolukorda juhtumil, kus eksporti ei ole boonustasude poliitikast välja arvatud. Kohtuasjas *komisjon v. Volkswagen* (13. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-74/04 P, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), milles komisjon oli esitanud Euroopa Kohtule apellatsioonkaebuse Esimese Astme Kohtu 3. detsembri 2003. aasta otsuse peale kohtuasjas *Volkswagen v. komisjon* (kohtuasi T-208/01, EKL 2003, lk II-5141), leidis kohus veel, et selleks, et esineks kokkuleppe EÜ artikli 81 lõike 1 tähenduses, piisab, kui näiliselt ühepoolne tegu või käitumine on vähemalt kahe poole ühise tahte väljendus, ning et vorm, milles see ühine tahe väljendub, ei ole iseenesest määrav. Kohus märkis sellega seoses konkreetsemalt, et kuigi mootorsõidukite tootja poolt oma lepingulistele edasimüüjatele saadetud üleskutse ei kujuta endast mitte ühepoolset tegu, vaid kokkulepet EÜ artikli 81 lõike 1 tähenduses, juhul kui see leiab aset kestvate ärisuhete raames, mida reguleerib eelnevalt sõlmitud üldleping, ei tähenda see siiski seda, et mootorsõidukite tootja poolt oma edasimüüjatele saadetud iga üleskutse kujutab endast kokkulepet EÜ artikli 81 lõike 1 tähenduses, ning see ei vabasta komisjoni kohustusest tõendada edasimüügilepingu poolte ühise tahte olemasolu igal konkreetsel juhul eraldi. Euroopa Kohtu seisukoha järgi võib poolte tahe tuleneda nii asjaomase edasimüügilepingu tingimustest kui ka poolte käitumisest ja iseäranis edasimüüjate võimalikust vaikumisest nõustumisest mootorsõidukite tootja võetud meetmega. Seoses hoopis ühe teise valdkonnaga kohtuasjas *Meca-Medina ja Majcen v. komisjon* (18. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-519/04 P, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), milles Euroopa Kohtule oli esitatud apellatsioonkaebus

Esimese Astme Kohtu 30. septembri 2004. aasta otsuse peale kohtuasjas *Meca-Medina ja Majcen v. komisjon* (kohtuasi T-313/02, EKL 2004, lk II-3291) ja milles kohus oli eelnevalt toonitanud, et üksnes asjaolu, et eeskiri on puhtalt spordialane, ei tähenda veel seda, et selle eeskirjaga reguleeritud tegevusega tegeleja või selle eeskirja vastu võtnud organ oleks väljaspool asutamislepingu ja iseäranis selles sätestatud konkurentsieeskirjade kohaldamisala, asus kohus lõpuks seisukohale, et isegi kui dopinguvastaseid reegleid võib käsitleda nende subjektiks olevate isikute tegevusvabadust piirava ettevõtjate ühenduse otsusena, ei ole tingimata tegemist ühisturuga vastuolus oleva konkurentsipiiranguga EÜ artikli 81 tähenduses, kui see on õigustatud legitiimse eesmärgiga. Euroopa Kohtu arvates on selline piirang seotud spordivõistluste korraldamise ning nõuetekohase toimumisega ja selle eesmärgiks on tagada aus võistlus sportlaste vahel. Ehkki olles möönnud, et selliste dopinguvastaste reeglite repressiivne olemus ja nende rikkumise korral kohaldatavate karistuste rangus võivad mõjutada negatiivselt konkurentsi, kuna nad võivad juhul, kui ilmneb, et karistus oli põhjendamatult, viia sportlase alusetu kõrvaldamiseni võistlustelt ja moonutada seega kõnealuse spordiga tegelemise tingimusi, pidas kohus vajalikuks täpsustada, et nende reeglite poolt kehtestatud piirangud peavad selleks, et neile ei laieneks EÜ artikli 81 lõikes 1 sätestatud keeld, piirduma sellega, mis on vajalik spordivõistluse nõuetekohase toimumise tagamiseks.

Euroopa Kohtu poolt konkurentsieeskirjade sisulise kohaldamise osas tuleb eraldi mainida veel kolme kohtuotsust. Liidetud kohtuasjades *Cipolla jt* (5. detsembri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-94/04 ja C-202/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), milles Corte d'appello di Torino (Itaalia) ja Tribunale di Roma (Itaalia) olid esitanud Euroopa Kohtule eelotsusetaotlused, otsustas Euroopa Kohus, et EÜ artiklitega 10, 81 ja 82 ei ole vastuolus, kui liikmesriik võtab vastu normatiivse meetme, millega advokaatide kutseorganisatsiooni koostatud projekti alusel kinnitatakse advokaadi kutseala liikmete tasu alammäära fikseerivad tasumäärad, millest ei tohi põhimõtteliselt kõrvale kalduda ei ainult sellele kutsealale reserveeritud teenuste puhul ega ka selliste teenuste puhul nagu kohtuvälised teenused, mida võivad osutada ka kõik teised majandustegevuses osalejad, kelle suhtes kõnealused määrad ei kehti. Kohus siiski märkis, et sellised õigusnormid, mis sisaldavad absoluutset keeldu kalduda kokkuleppega kõrvale miinimumtasust, mis on fikseeritud advokaaditasu tasumääradega, juhul kui tegemist on teenustega, mis on esiteks kohtulikud ja teiseks reserveeritud advokaatidele, kujutavad endast EÜ artiklis 49 ette nähtud teenuste osutamise vabaduse piirangut, ning et eelotsusetaotluse esitanud kohtu kohustus on kontrollida, kas niisugused õigusnormid, võttes arvesse nende konkreetseid kohaldamistingimusi, tõepoolest vastavad tarbijakaitse ja korrakohase õigusemõistmise eesmärkidele, mis võiks neid õigustada, ning kas nendega kehtestatud piirangud ei ole kõnealuste eesmärkide suhtes ebaproportsionaalsed. Seejärel kohtuasjas *Vulcan Silkeborg* (7. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-125/05, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) ja liidetud kohtuasjades *A. Brünsteiner* (5. detsembri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-376/05 ja C-377/05, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), milles Euroopa Kohtule oli samuti esitatud eelotsusetaotlused, oli kohtul esimest korda võimalus võtta seisukoht küsimuste suhtes, mis seonduvad mootorsõidukisektoris kohaldatavate grupierandite viimase määru, s.o määru

nr 1400/2002²⁰ jõustumisega, ning tõlgendada seda määrust. Nimetatud kohtuasjades leidis Euroopa Kohus muuhulgas, et kuigi määruse nr 1400/2002 jõustumine ei loonud iseenesest vajadust tarnija turustusvõrkude ümberkorraldamiseks määruse nr 1475/95²¹ artikli 5 lõike 3 esimese lõigu esimese taande tähenduses, võis selline jõustumine iga tarnija turustusvõrgu spetsiifilisest korraldusest lähtuvalt siiski luua vajaduse niivõrd olulisteks muudatusteks, et neid võis käsitleda nimetatud turustusvõrgu ümberkorraldamisena selle sätte tähenduses, ning et siseriiklike kohtute ja vahekohtute ülesanne on siinjuures hinnata, kas neile lahendada antud kohtuvaidluse konkreetsete asjaolude kogumist lähtuvalt see nii ka on. Lisaks otsustas kohus eespool viidatud liidetud kohtuasjades *A. Brünsteiner*, et määruse nr 1400/2002 artiklit 4 tuleb tõlgendada nii, et pärast selle määruse artiklis 10 sätestatud üleminekuperioodi möödumist ei olnud selles ette nähtud grupierand kohaldatav lepingute suhtes, mis vastasid määruses nr 1475/95 ette nähtud grupierandi tingimustele, kuid mille eesmärk oli vähemalt üks artiklis 4 nimetatud põhilistest piirangutest, nii et kõik sellistes lepingutes sisalduvad konkurentsi piiravad tingimused võisid EÜ artikli 81 lõike 1 alusel keelatud olla, kui tingimused EÜ artikli 81 lõike 3 alusel erandi tegemiseks ei olnud täidetud. Kohus tegi selles osas täpsustuse, et EÜ artikliga 81 vastuolus olevate lepingutingimuste keelamise tagajärjed kokkuleppe muudele osadele või sellest tulenevatele muudele kohustustele ei kuulu siiski ühenduse õiguse kohaldamisalasse ning et liikmesriigi kohtu ülesanne on seetõttu kohaldatava siseriikliku õiguse alusel hinnata, millised on teatavate tingimuste EÜ artikli 81 alusel keelamise ulatus ja tagajärjed kõikide lepinguliste suhete seisukohast.

Ülejäänud kohtuasjad, millele tuleks seoses Euroopa Kohtu poolt konkurentsieeskirjade kohaldamisega tähelepanu juhtida, käsitlevad nimetatud eeskirjade rakendamisega seonduvaid küsimusi.

Nendest kahes kohtuasjas olid vaatluse all peamiselt menetluse ja tõendite hindamisega seotud küsimused. Kohtuasjas *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. komisjon* (21. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-105/04 P, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) ja kohtuasjas *Technische Unie v. komisjon* (21. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-113/04 P, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), olles uuesti sedastanud, et mõistlikust menetlustähtajast kinnipidamine konkurentsipoliitikat puudutavas haldusmenetluses on ühenduse õiguse üldpõhimõtte, mille täitmist tagab ühenduse kohus, otsustas Euroopa Kohus, et järeldus menetluse ülemäärase kestuse kohta, mida ei omistata ettevõtjatele, võib nimetatud põhimõtte rikkumisest lähtuvalt rikkumist tuvastava otsuse tühistamise kaasa tuua vaid siis, kui kõnealune kestus oleks võinud ettevõtjate kaitseõigusi kahjustades mõjutada menetluse tulemust. Peale selle märkis kohus, et haldusmenetluse ülemäärase kestuse tõttu kaitseõiguse kasutamise võimalike rikkumiste kontrollimine ei või piirduda üksnes haldusmenetluse teise etapiga, vaid see peab hõlmama ka vastuväiteteatisele eelnenud etappi ning peab eelkõige tegema kindlaks, kas selle ülemäärane kestus võib mõjutada

²⁰ Komisjoni 31. juuli 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1400/2002 asutamislepingu artikli 81 lõike 3 kohaldamise kohta teatavat liiki vertikaalsete kokkulepete ja kooskõlastatud tegevuse suhtes mootorsõidukisektoris (EÜT L 203, lk 30).

²¹ Komisjoni 28. juuni 1995. aasta määrus (EÜ) nr 1475/95 asutamislepingu [EÜ artikli 81] lõike 3 kohaldamise kohta mootorsõidukite turustamist ja teenindust käsitlevate teatavate kokkuleppeliikide suhtes (EÜT L 145, lk 25).

asjaomaste ettevõtjate hilisemat võimalust end kaitsta. Teiseks leidis Euroopa Kohus nendes kahes kohtuasjas oma kohtupraktikale tuginedes – mille kohaselt tuleb konkurentsivastase tegevuse või kokkuleppe olemasolu enamikel juhtudel tuletada teatud hulgast kokkulangevustest ja kaudsetest tõenditest, mis võivad, kui neid käsitleda koos, muu seostatud seletuse puudumisel olla konkurentsieeskirjade rikkumise tõendiks –, et asjaolu, et jätkuva rikkumise kohta ei ole teatud kindlate ajavahemike kohta tõendit esitatud, ei takista seda, et rikkumine loetaks toimunuks üldiselt sellest pikema ajavahemiku jooksul, kui see põhineb objektiivsetel ja üksteisega kooskõlas olevatel kaudsetel tõenditel. Kohus tuletas samades kohtuasjades EÜ artikli 81 lõike 1 kohaldamisega seonduvalt ka meelde, et kui erinevad teod kuuluvad „ühtsesse plaani” nende identse eesmärgi tõttu, mis rikub konkurentsitingimusi ühisturul, siis on komisjonil õigus omistada nende tegude eest vastutus sõltuvalt osalemisest rikkumises kui tervikus, ning et nende tegude konkreetse mõju arvessevõtmine on siinjuures üleliigne, kui ilmneb, et nende eesmärk on takistada, piirata või kahjustada konkurentsitingimusi ühisturul. Lisaks meenutas Euroopa Kohus eespool viidatud kohtuasjas *Technische Unie v. komisjon* oma väljakujunenud kohtupraktikat, mille kohaselt piisab ettevõtja kartellis osalemise tõendamiseks sellest, kui komisjon tõendab, et ettevõtja osales kohtumistel, mille käigus konkurentsivastased kokkulepped sõlmiti, neile oluliselt vastu vaidlemata, ning juhul, kui osalemine sellistel kohtumistel on tõendatud, peab see ettevõtja esitama tõendeid, et osales neil kohtumistel ilma mingisuguse konkurentsivastase tagamõtteta, näidates, et ta oli oma konkurentidele teada andnud, et ta osaleb neil kohtumistel teisel eesmärgil kui konkurendid.

Tähelepanu väärivad ka kolm järgmist kohtuotsust, mis täiendavad Euroopa Kohtu praktikat trahvide kohta. Neist kahes kohtuasjas vaagis Euroopa Kohus esimest korda *non bis in idem* põhimõtte kohaldamist olukordades, kus kolmanda riigi ametiasutused nimetatud riigi territooriumil kehtiva konkurentsioiguse alast karistamispädevust teostades on sekkunud. Kohtuasjas *Showa Denko v. komisjon* (29. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas C-289/04 P, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) ja kohtuasjas *SGL Carbon v. komisjon* (29. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas C-308/04 P, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), olles uuesti sedastanud, et *non bis in idem* põhimõtte, mis on sätestatud ka Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokolli nr 7 artiklis 4, kujutab endast ühenduse õiguse üldpõhimõtet, mille järgimise tagab kohus, otsustas Euroopa Kohus, et see põhimõtte ei ole kohaldatav olukordades, kus on tegemist ka kolmandate riikide õiguskordadega ja konkurentsivaldkonna ametiasutuste sekkumisega oma pädevuse raames. Kohus oli seisukohal, et kui komisjon karistab ettevõtjat ebaseadusliku käitumise eest, isegi kui selleks on ettevõtja osalemine rahvusvahelises kartellis, püüab komisjon tagada ühisturul konkurentsivabaduse, mis on EÜ artikli 3 lõike 1 punkti g kohaselt ühenduse põhieesmärk, ning et seega võivad ühenduse tasemel kaitstava õigushüve eripära tõttu komisjoni poolt tema asjakohase pädevuse raames antud hinnangud märgatavalt erineda kolmandate riikide antud hinnangutest. Sellisele lahendusele tuginedes otsustas Euroopa Kohus veel, et mis tahes argumente, mis põhinevad kolmandate riikide ametiasutuste poolt juba määratud trahvidel, saab hinnata vaid kaalutlusõiguse raames, mis ühenduse konkurentsioiguse rikkumistega seoses on komisjonile antud, ning et kuigi ei ole välistatud, et komisjon võtab proportsionaalsuse või õigluse põhjendustel arvesse kolmandate riikide ametiasutuste poolt varem määratud trahve, ei ole ta siiski seda kohustatud tegema.

Eelnimetatud kahe kohtuasja ning kohtuasja *komisjon v. SGL Carbon AG* (29. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas C-301/04 P, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) läbivaatamisel selgitas Euroopa Kohus teiseks oma praktikast tulenevaid mõningaid trahvidega seonduvaid põhimõtteid. Eespool viidatud kohtuasjas *komisjon v. SGL Carbon* märkis kohus alustuseks, et komisjon võib konkurentsieeskirjade rikkumise eest määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta antud suuniste²² kohaldamisel kasutada arvutamise meetodit, millega võetakse arvesse erinevaid paindlikkust võimaldavaid asjaolusid, kuid järgides määruse nr 17²³ artikli 15 lõikes 2 toodud käibe ülemmäära. Samuti tuletas kohus meelde väljakujunenud kohtupraktikat, mille järgi on raskendavate asjaolude arvessevõtmine trahvi kindlaksmääramisel kooskõlas komisjoni ülesandega tagada, et ettevõtjate käitumine vastaks konkurentsieeskirjadele. Seevastu ei ole komisjonil kohustust ettevõtjale määratava trahvisumma kindlaksmääramisel arvestada ettevõtja puudulikku rahalist olukorda, kuna sellise kohustuse tunnustamine viiks turutingimustega halvemini kohandunud ettevõtjatele õigustamatu konkurentsieelse andmiseni. Lisaks sedastas Euroopa Kohus antud kohtuasjas uuesti, et vaid trahvi lõppsumma, mis on konkurentsieeskirjade rikkumise eest määratud, peab jääma määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 ette nähtud 10-protsendilise ülemmäära piiresse ning et järelikult kõnealune artikkel ei keela komisjonil arvutamise erinevatel etappidel jõudmast seda määra ületava vahesummani, juhul kui määratud trahvi lõppsumma seda määra ei ületa. Jätuks oma kohtupraktikale, mille kohaselt hõlmab komisjonile määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 alusel antud pädevus pädevust määrata kindlaks trahvi maksmise tähtaeg ja tähtaeg, millest alates hakatakse arvutama viivisintressi, pädevust määrata kindlaks intressimäär ja oma otsuse elluviimiseks vajalikud täpsemad meetmed, täpsustas Euroopa Kohus, et komisjonil on õigus nõuda kõrgemat viivisintressi määra kui keskmiselt laenusaajalt turul küsitav määr, kuivõrd see on vajalik trahvi maksmisega viivitamise ärahoidmiseks. Eespool viidatud kohtuasjas *komisjon v. SGL Carbon AG* kohaldas Euroopa Kohus oma praktikat, mille kohaselt saab koostööteatise²⁴ alusel trahvisumma vähendamine olla õigustatud üksnes siis, kui esitatud informatsioon ja üldisemalt asjaomase ettevõtja käitumine näitavad tema tõelist koostöötahet, ning otsustas, et sellist koostöötahet ülesnäitavaks ei saa pidada sellise ettevõtja tegutsemisviisi, kes olenemata sellest, et ta ei olnud kohustatud komisjoni küsimusele vastama, andis komisjonile siiski ebatäieliku ja eksitava vastuse. Lisaks eelnevale tuletas Euroopa Kohus eespool viidatud kohtuasjas *Showa Denko v. komisjon* veel meelde, et konkurentsieeskirjade rikkumise eest ettevõtjale määratud trahvi arvutamisel võib arvesse võtta hoiatamise tegurit ning et seda tegurit hinnatakse mitmeid asjaolusid, mitte ainult asjassepuutuva ettevõtja konkreetset olukorda arvestades.

Lõpetuseks, viimane antud teemaga seotud kohtuotsus on mainimist väärt eelkõige seetõttu, et see kinnitab Euroopa Kohtu seisukohti kohtuasjas *Courager* (20. septembri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-453/99: *Courage ja Crehan*, EKL 2001, lk I-6297). Liidetud kohtuasjades *Manfredi jt* (13. juuli 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-295/04–

²² Komisjoni teatis pealkirjaga „Suunised määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta“ (EÜT 1998, C 9, lk 3).

²³ Nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määrus nr 17, esimene määrus asutamislepingu artiklite [81] ja [82] rakendamise kohta (EÜT 1962, 13, lk 204).

²⁴ Komisjoni teatis, mis puudutab trahvide määramata jätmist või nende summa vähendamist kartelliasjades (EÜT 1996, C 207, lk 4).

C-298/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) meenutas Euroopa Kohus, et kuna EÜ artikli 81 lõikel 1 on vahetu õigusmõju üksikisikute vahelistele suhetele ja nendest sätetest tulenevad isikutele õigused, mida siseriiklikud kohtud peavad kaitsma, on igal isikul õigus eeldada EÜ artikliga 81 keelatud kokkuleppe või tegevuse tühisust ning nõuda tekkinud kahju hüvitamist, kui kahju ja keelatud kokkuleppe või tegevuse vahel on põhjuslik seos. Kohus tuletas selles osas veel meelde, et asjakohase ühenduse regulatsiooni puudumisel tuleb iga liikmesriigi sisemise õiguskorraga kehtestada selle õiguse teostamiseks vajalikud normid, sealhulgas mõiste „põhjuslik seos” kohaldamise osas, kusjuures need normid ei tohi olla ebasoodsamad kui need, mis on kehtestatud siseriiklikul õigusel põhinevatele analoogilistele hagidele (samaväärsuse põhimõte), ning need ei tohi muuta ühenduse õiguskorrast tulenevate õiguste teostamist praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks (tõhususe põhimõte).

Riigiabi valdkonnas väärivad eriti esile toomist viis kohtuasja. Need kohtuasjad andsid Euroopa Kohtule võimaluse kinnitada oma praktikat, tehes samas mõningaid täpsustusi selliste mitmetahuliste küsimuste suhtes nagu ettevõtja mõiste EÜ artikli 87 lõike 1 kontekstis, riigiabi mõiste määratlus või õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte kohaldamine ning siseriiklike kohtute roll riigiabi kontrollisüsteemi rakendamisel. Kohtuasjas *Cassa di Risparmio di Firenze jt* (10. jaanuari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-222/04, EKL 2006, lk I-289) esitas Corte suprema di cassazione (Itaalia) Euroopa Kohtule rea küsimusi erastatud endiste Itaalia riiklike pankade, täpsemalt traditsiooniliste hoiukassade asemele loodud pangandussihtasutuste maksustamise korra kooskõla kohta ühenduse õigusega. Vastuseks kahele esimesele küsimusele otsustas Euroopa Kohus konkurentsioiguses kasutatavat ettevõtja mõistet ja majandustegevuse mõistet käsitlevale väljakujunenud kohtupraktikale tuginedes esiteks, et äriühingus kontrollisust omavat üksust, kes tegelikult ka seda äriühingut kontrollib, sekkudes otseselt või kaudselt selle juhtimisse, tuleb lugeda kontrollitava ettevõtja majandustegevuses osalevaks ning seetõttu tuleb teda sellel alusel lugeda EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses ettevõtjaks. Kohus tegi järelduse, et nimetatud sätte tähenduses ettevõtjaks ja seega ühenduse riigiabieeskirjade kohaldamisalas olevaks tuleb lugeda pangandussihtasutus, kes kontrollib pangandusäriühingu kapitali korra raames, mis hõlmab norme, mis muudavad ülesande laiemaks lihtsast investori kapitalipaigutusest ja teevad võimalikuks nii kontrollülesande kui ka algatuste tegemise ja rahalise toetuse ülesannete täitmise, illustreerides niiviisi orgaaniliste ja funktsionaalsete sidemete olemasolu pangandussihtasutuste ja pangandusäriühingute vahel. Arvestades rolli, mida liikmesriigi seadusandja on avaliku huvi ning ühiskondliku kasu valdkondades pangandussihtasutustele määranud, pidas kohus sellegipoolest vajalikuks eristada lihtsaid sissemakseid mittetulundusorganisatsioonidesse ning otsest tegutsemist nendes valdkondades. Kohus sedastas, et ühenduse riigiabialased eeskirjad on kohaldatavad üksnes teisena mainitud juhul, rõhutades sealjuures, et kui pangandussihtasutus ise tegutseb avaliku huvi ja ühiskondliku kasu valdkondades ning kasutab liikmesriigi seadusandja poolt talle antud võimalust teostada rahandus-, äri-, kinnisvara- ja vallasvaratehinguid, mis on vajalikud või sobilikud talle määratud eesmärkide teostamiseks, võib ta pakkuda kaupsid või teenuseid turul teiste ettevõtjatega konkureerides, ning seega tuleb ta lugeda ettevõtjaks ja kohaldada ühenduse riigiabialaseid eeskirju. Kolmandale küsimusele vastates, olles eelnevalt meenutanud, et abi mõiste on laiem kui toetuse mõiste ning et meede, millega ametiasutused annavad teatud ettevõtjatele maksuvabastuse, mis ei too küll kaasa riigi vahendite ülekandmist, ent asetab selle saajad soodsamasse rahalisse olukorda kui teised maksukohustuslased, kujutab endast riigiabi

EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses, otsustas Euroopa Kohus teiseks, et dividendide pealt maksu kinnipidamisest vabastamist, mida kohaldatakse pangandussihtasutustele, kes on pangandusäriühingutes osanikud ja kes järgivad ainult heategevuse, hariduse, kutseõppe, õpingute ning teadusuuringutega seonduvaid eesmärke, võib lugeda riigiabiks.

Liidetud kohtuasjades *Belgia ja Forum 187 v. komisjon* (22. juuni 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-182/03 ja C-217/03, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) taotlesid Belgia Kuningriik ja Forum 187 ASBL – Belgia koordineerimiskeskuste esindusorgan – otsuse 2003/757/EÜ²⁵ tühistamist osas, milles see keelab Belgia Kuningriigil isegi ajutiselt pikendada koordineerimiskeskuste volitust nende keskuste puhul, kellele see kord 31. detsembri 2000. aasta seisuga kehtis. Lugeses hagejate esitatud väidetest õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte rikkumist käsitleva väite põhjendatuks, tuletas Euroopa Kohus meelde, et ülekaaluka avaliku huvi puudumisel rikkus komisjon kõrgemalseisvat õigusnormi, kui ta teatavaid õigusnorme tühistades ei kehtestanud üleminekumeetmeid, kaitsmaks ettevõtja õiguspärasest ootuse ühenduse õigusnormide suhtes. Peale selle otsustas kohus, et nii õiguspärase ootuse kaitse kui ka seaduslikkuse põhimõtteid rikub selline komisjoni otsus, mis varasemaid vastupidiseid hinnanguid muutes näeb ette maksustamiskorra tühistamise põhjusel, et tegemist on ühisturuga kokkusobimatu riigiabiga, ilma et ta näeks ette üleminekumeetmeid ettevõtjate suhtes, kelle volitus – mis on hõlpsasti uuendatav ja selle korra kohaldamiseks vajalik – lõppes vaidlustatud otsusest teatamisega samal ajal või vahetult pärast seda, kuid selline otsus ei ole vastuolus sellega, kui eelnimetatud ajal kehtivad volitused jäävad veel mitmeks aastaks kehtima, tingimusel et asjaomased ettevõtjad, kes ei ole kõnealuse korra muutumisega lühikese aja jooksul võimelised kohanduma, võivad igal juhul oodata, et otsus, millega komisjon oma varasemat hinnangut muudab, annab neile piisava aja võtta selle hinnangu muutusi tõhusalt arvesse; sellise piisava aja andmine neile ei ole ühegi ülekaaluka avaliku huviga vastuolus.

Kohtuasjas *Portugal v. komisjon* (6. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-88/03, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) esitas Portugali Vabariik Euroopa Kohtule nõude otsuse 2003/442/EÜ²⁶ tühistamiseks. Viidates oma väljakujunenud praktikale, mille kohaselt ei hõlma riigiabi mõiste riigipoolseid meetmeid, millega kehtestatakse ettevõtjate erinev kohtlemine, kui selline vahetegemine tuleneb maksusüsteemi olemusest ja ülesehitusest, otsustas Euroopa Kohus kõigepealt, et üldise maksusüsteemi kohaldamisest tehtav erand võib olla sel alusel õigustatud üksnes juhul, kui asjaomane liikmesriik on võimeline tõendama, et see meede tuleneb otseselt selle liikmesriigi maksusüsteemi aluspõhimõtetest või suunistest, ning täpsustas, et sellega seoses tuleb teha vahet konkreetse maksustamiskorraga taotletavate väliste eesmärkide ja nende saavutamiseks vajalike maksusüsteemile omaste mehhanismide vahel. Olles meenutanud, et meetme valikulisuse kontrollimisel on vajalik võrdlusbaasi kindlaksmääramine, otsustas kohus veel, et võrdluse aluseks ei pea tingimata olema liikmesriigi territoorium ning et olukorras, kus piirkondlik või kohalik ametiasutus kehtestab keskvõimu suhtes piisava autonoomse pädevuse teostamise käigus maksumäära, mis on siseriiklikust määrast madalam ja mida

²⁵ Komisjoni 17. veebruari 2003. aasta otsus 2003/757/EÜ abikava kohta, mida Belgia rakendas Belgias asutatud koordineerimiskeskuste suhtes (ELT L 282, lk 25).

²⁶ Komisjoni 11. detsembri 2002. aasta otsus 2003/442/EÜ, mis käsitleb siseriikliku maksusüsteemi Assooride autonoomse piirkonna iseärasustele kohandamise kava osa, mis puudutab tulumaksumäära vähendusi (EÜT L 150, lk 52).

kohaldatakse ainult tema jurisdiktsiooni alla kuuluval territooriumil asuvatele ettevõtjatele, võib maksumeetme valikulisuse hindamiseks asjakohane õiguslik raamistik piirduda vaid asjaomase geograafilise alaga juhul, kui piirkondlik omavalitsusüksus mängib eelkõige oma seisundi ja pädevuse tõttu põhimõttelise tähtsusega rolli poliitilise ja majandusliku keskkonna määratlemisel nende ettevõtjate jaoks, kes asuvad tema jurisdiktsiooni alla kuuluval territooriumil. Kohtu hinnangul selleks, et sellistel asjaoludel võetud otsust saaks pidada otsuseks, mis on võetud piisava autonoomse pädevuse teostamise käigus, peab see otsus esiteks olema võetud piirkondliku või kohaliku ametiasutuse poolt, millel on põhiseaduslikul tasandil keskvalitsusest erinev poliitiline ja halduslik seisund. Teiseks peab see otsus olema vastu võetud nii, et keskvalitsus selle sisusse otseselt sekkuda ei saa. Kolmandaks ei tohi piirkonna ettevõtjatele kohaldatava siseriikliku maksumäära vähendamise majanduslikke tagajärgi hüvitada teiste piirkondade või keskvalitsuse poolt antava abi või toetusega.

Kohtuasjas *Laboratoires Boiron* (7. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-526/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) esitas Cour de cassation (Prantsusmaa) Euroopa Kohtule kaks eelotsuse küsimust, mis olid tõusetunud vaidluses seoses 19. detsembri 1997. aasta seaduse nr 97-1164 sotsiaalkindlustuse rahastamise kohta 1998. aastaks (Prantsuse sotsiaalkindlustusseadustiku artikkel L-245-6-1) artiklis 12 sätestatud „maksuga“, mida farmaatsialaboratooriumid peavad farmaatsiatoodete hulgimüügilt maksuma, mis on haigekassa poolt tagastatavad, mida ei kohaldata hulgimüüjatele-turustajatele ja mida Euroopa Kohus on oma otsuses *Ferring* (22. novembri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-53/00, EKL 2001, I-9067) juba käsitlenud, kuigi teisest aspektist. Olles meenutanud kohtuasja *Banks* (20. septembri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-390/98, EKL 2001, I-6117), millest tulenevalt ei saa maksukohustuslased toetuda sellele, et teiste ettevõtjate maksuvabastus kujutab endast riigiabi, kui nende eesmärk on ise vältida nimetatud maksu tasumist või taotleda selle tagastamist, täpsustas Euroopa Kohus esimesele küsimusele vastates, et see on nii vaid juhul, kui on tegemist teatud ettevõtjate üldisest maksust vabastamise juhtumiga, ja olukord on hoopis teistsugune, kui on tegemist maksuga, mida on kohustatud tasuma vaid üks kahest konkureerivast ettevõtjate kategooriast. Sellise asümmeetrilise maksustamise korral leidis kohus, et abi võib tuleneda asjaolust, et kõnealuse maksuga ei ole maksustatud teist ettevõtjate kategooriat, kellega maksustatava kategooria ettevõtjad otseselt konkureerivad, ning et järelikult süsteemis – kus on kaks otseselt konkureerivat ravimitarnekanalit ja milles otsemüügi maksu hulgimüüjatele-turustajatele mittekohaldamise eesmärk on viia nende kahe ravimitarnekanali vahelise konkurentsi tingimused uuesti tasakaalu, mida seadusandja arvates kahjustab asjaolu, et ainult hulgimüüjatele-turustajatele on ette nähtud avaliku teenuse osutamise kohustus – on asjaomaseks abimeetmeks otsemüügi maks ise, mitte aga üks või teine sellega mitteseotud maksuvabastus. Kohus järeldas sellest, et farmaatsialaboratooriumil, kes on kohustatud selliseid makseid tegema, on õigus toetuda sellele, et hulgimüüjate-turustajate mittemaksustamine selle maksuga kujutab endast riigiabi, kui ta taotleb maksuna tasutud summadest selle osa tagastamist, mis vastab hulgimüüjate-turustajate poolt alusetult saadud majanduslikule soodustusele. Lisaks, viidates oma kohtupraktikale seoses menetlusautonoomiaga, mis on liikmesriigi õiguskordadele vastavasisuliste ühenduse õigusnormide puudumisel jäetud, et tagada isikutele ühenduse õiguse vahetust õiguspäraselt tulenevate õiguste kaitse, ning millele on seatud kaks piirangut seoses kohustusega järgida samaväärsuse ja tõhususe põhimõtteid, otsustas Euroopa Kohus teisele küsimusele vastates, et ühenduse õigusega ei ole vastuolus

selliste siseriiklike õigusnormide kohaldamine, mille kohaselt põhikohtuasjas kõne all oleva maksuga sarnase kohustusliku maksu tagastamine on seatud sõltuvusse sellest, et tagastamise nõude esitaja tõendab, et tulu, mida hulgimüüjad-turustajad on saanud seeläbi, et nad ei ole kohustatud seda maksu tasuma, ületab lisakulutused, mida nad on teinud neile siseriiklike õigusnormidega pandud avaliku teenuse osutamise kohustuse täitmiseks, ning et vähemalt üks nn Altmarki²⁷ tingimustest ei ole täidetud.

Kohtuasjas *Transalpine Ölleitung in Österreich* (5. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-368/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) esitas Verwaltungsgerichtshof (Austria) Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse EÜ artikli 88 lõike 3 viimase lause tõlgendamiseks, mis andis viimasele võimaluse kinnitada ja samas täpsustada siseriiklike kohtute rolliga seonduvat riigiabi kontrollisüsteemi rakendamisel, eriti kui on tegemist ebaseadusliku abiga, kuna see on antud nimetatud sättes ettenähtud teatamiskohustust rikkudes, kuid mis on hiljem komisjoni otsusega ühisturuga kokkusobivaks tunnistatud. Väljakujunenud kohtupraktikale tuginedes otsustas Euroopa Kohus esiteks, et EÜ artikli 88 lõike 3 viimast lauset tuleb tõlgendada nii, et siseriiklike kohtute ülesanne on kaitsta üksikisikuid siseriiklike ametivõimude poolse abi rakendamise keelu võimaliku täitmata jätmise eest enne komisjoni otsust, millega sellise abi andmine heaks kiidetakse, ning rõhutas samamoodi, nagu ta oli seda teinud veidi varem kohtuotsuses *Air Liquide Industries Belgium* (15. juuni 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-393/04 ja C-41/05, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), et seda tehes tuleb siseriiklikel kohtutel täielikult arvesse võtta ühenduse huve, mis keelab neil teha otsust, mille ainus eesmärk on abisaajate ringi laiendada. Teiseks tuletas Euroopa Kohus veel meelde, et selleks, et EÜ artikli 88 lõike 3 viimase lause otsest õigusmõju ega kasulikku mõju ei vähendataks ning et ei rikutaks nende üksikisikute huve, keda siseriiklikud kohtud peavad kaitsma, ei ole komisjoni otsusel, millega tunnistatakse teatamata jäetud abi ühisturuga kokkusobivaks, sellist toimet, mis tunnistaks tagasiulatuvalt kehtivaks need rakendusaktid, mis on tühised seetõttu, et need on vastu võetud selles sättes toodud keeldu rikkudes. Siinkohal on kohtu arvates vähetähtis see, kas komisjoni otsuses täpsustatakse, et seal asjaomasele abile antud hinnang puudutab otsuse tegemisele eelnenud ajavahemikku, või see, et tagasimaksetaotlus esitati enne või pärast niisuguse otsuse vastuvõtmist, millega tunnistati abi ühisturuga kokkusobivaks, kuna see taotlus on seotud teatamata jätmisest tuleneva ebaseadusliku olukorraga. Lõpetuseks, olles meenutanud oma praktikat, mille kohaselt on siseriiklike kohtute ülesanne tagada teatamiskohustuse nõude rikkumisele tugineda võivatele üksikisikutele, et tehakse siseriikliku õiguse alusel kõik järeldused, sh otsustatakse nii abimeetmete rakendamise toimingute kehtivuse kui ka nimetatud sätet rikkudes makstud rahaliste toetuste tagasinõudmise üle, otsustas Euroopa Kohus, et vastavalt siseriikliku õiguse võimalustele ja seal ette nähtud õiguskaitsevahenditele võib siseriiklikul kohtul asjast sõltuvalt olla tarvis teha korraldus ebaseadusliku abi tagasinõudmise kohta selle saajatelt, isegi kui see abi on hiljem komisjoni poolt kuulutatud ühisturuga kokkusobivaks, või teha otsus sellise meetme ebaseaduslikkusega põhjustatud kahju hüvitamise nõudes.

²⁷ 24. juuli 2003. aasta otsus kohtuasjas C-280/00: *Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg*, EKL 2003, lk I-7747.

Õigusaktide ühtlustamine ja ühtsed õigusaktid

Selles valdkonnas tuli Euroopa Kohtul analüüsida mitmesuguseid ühenduse õigusnorme.

Eespool viidatud kohtuasjas *International Air Transport Association jt*, milles taheti teada, kas lennureisijate õigusi reguleeriva määruse nr 261/2004²⁸ artikkel 6 on Montréali konventsiooniga kooskõlas, otsustas Euroopa Kohus, et nimetatud artiklis sätestatud reisijate abistamise ja nende eest hoolitsemise meetmed lennu pikaajalise hilineamise puhul kujutavad endast ühetaolisi ja viivitamatuid hüvitamismeesmeid, mis ei takista asjaomastel reisijatel olukorras, kus nimetatud hilinemine tekitab neile lisaks ka kahju, mis annab õiguse nõuda kahju hüvitamist, taotleda ühtlasi nimetatud kahju hüvitamist Montréali konventsioonis sätestatud tingimustel. Lisaks otsustas kohus, et põhjendamiskohustust on järgitud juhul, kui määrus sisaldab viidet põhilisele institutsioonide püstitatud eesmärgile, ning seega ei saa nõuda, et institutsioonide tehtud iga tehnilist valikut peaks eraldi põhjendada. Mis puudutab proportsionaalsuse põhimõtet, s.o õiguse üldpõhimõtet, mis nõuab, et ühenduse õigusnormi alusel rakendatavad meetmed oleksid seatud eesmärgi saavutamiseks sobivad ega läheks kaugemale kui selle eesmärgi saavutamiseks vajalik, otsustas Euroopa Kohus, et kõnealuse määrusega ette nähtud reisijate abistamise, nende eest hoolitsemise ja neile hüvitamise meetmed ei ole ilmselgelt ebasobivad ühenduse seadusandja seatud eesmärgi suhtes, milleks on nende reisijate kaitse tõhustamine, kelle lennud on tühistatud või pikaajaliselt hilinevad. Võrdse kohtlemise põhimõtte osas leidis kohus, et kõnealusest määrusest tulenevad kohustused ei ole kehtetud, isegi kui selliseid kohustusi ei ole teistele transpordivahenditele pandud. Erinevad transpordivahendid ei ole üksteise vastu vahetatavad ja reisija, kelle lend tühistati või pikaajaliselt hilines, on objektiivselt erinevas olukorras kui teist transpordivahendit kasutav reisija. Lisaks on lennureisijatele lendude tühistamise või pikaajalise hilinemisega tekitatud kahju analoogne sõltumata lennuettevõtjast, kellega neil leping on sõlmitud, ning see ei sõltu hinnapoliitikast. Seega tuleb kõiki lennuettevõtjaid kohelda võrdselt.

Eriti huvipakkuvad on kaks kohtuotsust, mis puudutavad direktiivi 85/374.²⁹ Esimene nendest käsitleb tootja vastutuse üleminekut tarnijale ja teine toote käibele laskmise aega. Kohtuasjas *Skov ja Bilka* (10. jaanuari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-402/03, EKL 2006, lk I-199) esitati Euroopa Kohtule küsimus selle kohta, kas siseriiklik õigusnorm, mille kohaselt tarnijale läheb tingimusteta üle direktiivis 85/374 sätestatud tootja süüst sõltumatu vastutus, on selle direktiiviga vastuolus. Olles sedastanud, et kõnealune direktiiv kehtestab süüst sõltumatu vastutuse ja paneb selle tootjale ning näeb sellega reguleeritud küsimuste osas ette täieliku ühtlustamise, jõudis kohus järeldusele, et vastutavate isikute määratlust tuleb pidada ammendavaks. Kuivõrd nimetatud direktiiv näeb ette tarnija vastutuse vaid juhul, kui tootjat ei ole võimalik kindlaks teha, siis siseriiklikud õigusnormid, nähes ette, et tarnija vastutab kannatanute ees toote puuduste eest vahetult, laiendavad vastutavate isikute ringi ja ei ole seega lubatavad. Seevastu tootja süülise vastutuse osas otsustas kohus, et kõnealuse direktiiviga ei ole vastuolus siseriiklik õigusnorm, mille

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilineamise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91 (ELT L 46, lk 1).

²⁹ Nõukogu 25. juuli 1985. aasta direktiiv 85/374/EMÜ liikmesriikide tootevastutust käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta (EÜT L 210, lk 29).

kohaselt tarnijale läheb tingimusteta üle tootja süüline vastutus, juhul kui kõnealuses direktiivis sätestatud kord ei välista lepingust tuleneva vastutuse või lepinguvälise vastutuse kohaldamist, niivõrd kuivõrd see põhineb muudel alustel, nagu vastutus varjatud puuduste eest või süü.

Kohtuasjas *O'Byrne* (9. veebruari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-127/04, EKL 2006, lk I-1313) sooviti esiteks teada, millal võib toodet pidada käibele lastuks, arvestades, et kahjukannatajale antud õiguste aegumistähtaeg on kümme aastat alates toote käibele laskmisest, ning teiseks, kas kohtuasjas võib poole asendada teise isikuga, kui hagi on esitatud ekslikult äriühingu vastu, kes ei ole tegelikult toote valmistaja. Euroopa Kohus otsustas, et toode on käibele lastud, kui see on tootja juhitud valmistamisprotsessist väljunud ning jõudnud turustamisprotsessi, milles seda kasutamise või tarbimise eesmärgil avalikkusele pakutakse. Ei ole oluline, kas toode müüakse otse tootjalt kasutajale või tarbijale või toimub see müük läbi mitme turustusahela lüli. Seega, kui üks neist turustusahela lülidest on tootjaga tihedalt seotud, osaleb sellise seotuse tõttu asjaomase toote valmistamisprotsessis tegelikult see üksus, nii et juhul, kui hagi on esitatud äriühingu vastu, keda ekslikult peeti tootjaks, siis tuleb tingimused, millele vastavalt võib kohtuasjas poole asendada teise isikuga, kehtestada siseriiklikus õiguses, tagades sealjuures, et kõnealuse direktiivi isikulist kohaldamisala järgitakse, samas kui vastutavate isikute määratlus on ammendav.

Seoses võrdleva reklaamiga tuli Euroopa Kohtul kohtuasjas *Lidl Belgium* (19. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-356/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tõlgendada direktiivi 84/450.³⁰ Euroopa Kohtule esitatud küsimusele võrdleva reklaami õiguspärasuse kohta, mis on esitatud kahel erineval viisil ja mille puhul mõlema aluseks on hinnavõrdlused, ilma et reklaamsõnumis oleks näidatud võrreldavad kaubad ja vastavad hinnad, vastas kohus esiteks, et kõnealuse direktiiviga ei ole vastuolus see, kui võrdlev reklaam puudutab kahe konkureeriva kauplusteketi turustatavate esmatarbekaupade tootevalikuid selliselt, et nimetatud tootevalikud koosnevad üksikutest toodetest, mis paarina vaadeldes vastavad üksikult selles direktiivis nõutud võrreldavuse tingimusele. Peale selle nõue, et reklaamis „võrreldakse objektiivselt” asjaomaste kaupade omadusi, ei tähenda seda, et võrreldavad tooted ja hinnad, nii reklaami avalikustaja kui kõikide tema konkurentide omad, mida võrreldakse, oleks reklaamsõnumis selgesõnaliselt ja ammendavalt loetletud. Nende kaupade omadused peavad siiski olema „kontrollitavad”, nagu see on asjaomaste kaupade hindade ja kauplustekettide võrreldavate tootevalikute üldise hinnataseme puhul ning summa puhul, mille võib säästa tarbija, kes ostab selliseid tooteid pigem ühest kui teisest ketist. Juhul kui võrdlemise üksikasjad, millel põhineb viide mingile omadusele, ei ole võrdlevas reklaamis loetletud, tuleb reklaami avaldajal juhtida eelkõige sõnumi adressaatide tähelepanu sellele, kus ja kuidas saaksid viimased vabalt tutvuda võrdlemise üksikasjadega selleks, et neid täpsuse osas kontrollida või lasta neid kontrollida. Teiseks võib võrdlev reklaam, mille kohaselt on reklaami avalikustaja üldine hinnatase madalam kui tema peamiste konkurentide oma, juhul kui võrdlemine puudutas näidistooteid, olla eksitav järgmisel kolmel juhul: 1) kui reklaamsõnum ei näita, et võrdlus puudutab üksnes näidist ja mitte kõiki reklaami avalikustaja tooteid; 2) kui ta ei identifitseeri

³⁰ Nõukogu 10. septembri 1984. aasta direktiiv 84/450/EMÜ, mis käsitleb eksitava reklaamiga seotud liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamist, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. oktoobri 1997. aasta direktiiviga 97/55/EÜ (EÜT L 250, lk 17).

võrreldavaid tunnusoone või ei teavita adressaati, millise infoallika kaudu on sellise identifitseerimise üksikasjad kättesaadavad; või 3) kui ta sisaldab üldist viidet summavahemikule, mida võib säästa tarbija, kes ostab esmatarbekaupu pigem reklaami avaldajalt kui viimase konkurentidelt, eraldi täpsustamata vastavalt iga nimetatud konkurendi üldist hinnataset ja summat, mis on võimalik säästa, tehes ostud pigem reklaami avalikustaja kui tema konkurentide juures.

Kohtuasjas *Mostaza Claro* (26. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-168/05, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tuli Euroopa Kohtul tõlgendada direktiivi 93/13.³¹ Esitatud küsimusega sooviti teada, kas siseriiklik kohus, kellele on esitatud nõue tühistada tarbijat kahjustav vahekohtuotsus, mis on tehtud vahekohtumenetluses, mis on ette nähtud mobiiltelefoni sideühenduse lepingus sisalduva ebaõiglaseks peetava vahekohtuklausliga, võib talle esitatud taotluse vastu võtta, kuigi vahekohtus ei ole tarbija sellise tingimusele tuginenud. Euroopa Kohus otsustas, et kõnealust direktiivi tuleb tõlgendada nii, et siseriiklik kohus peab hindama vahekohtukokkuleppe tühisust ja peab tühistama vahekohtu otsuse, kui asjaomane kokkulepe sisaldab ebaõiglast lepingutingimust, isegi kui tarbija ei ole viidanud selle tühisusele vahekohtumenetluse käigus, vaid ainult tühistamishagi esitamisel.

Autoriõiguste ja sellega kaasnevate õiguste valdkonnas täpsustas Euroopa Kohus kohtuasjas *SGAE* (7. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-306/05, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) mõistet „üldsusele edastamine“ direktiivi 2001/29³² artikli 3 lõike 1 tähenduses, milles sätestatakse autorite ainuõigus lubada või keelata oma teoste sellisel viisil edastamist. Euroopa Kohus, kes vastas Audiencia Provincial de Barcelona (Hispaania) esitatud küsimustele *SGAE* (Hispaania autoriõiguste haldamise ühing) ja ühe majutusettevõtte vahelise vaidluse raames, pidi tegema kindlaks, kas eelnimetatud mõiste hõlmab hotelli numbritubadesse paigutatud telerite vahendusel programmide edastamist. Tõlgendades direktiivi 2001/29 kõnealust sätet rahvusvahelisest õigusest lähtudes, mille jõustamist ühenduse tasandil kõnealuse sättega silmas peetakse, s.o käesoleval juhul 27. juuli 1971. aasta Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsioon ning 20. detsembri 1996. aasta Ülemaailmse Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni (WIPO) autoriõiguste leping, võttis Euroopa Kohus kasutusele tervikliku lähenemise. Ta märkis, et teoste potentsiaalsed televaatajad on mitte ainult numbritubadesse majutatud kliendid või kliendid, kes viibivad hotelli teistes ruumides, kus on võimalik telerit vaadata, vaid ka hotelli järgmised kliendid. Tegemist on suure arvu inimestega, keda tuleb pidada üldsuseks direktiivi 2001/29 tähenduses. Kohus järeldas sellest, et kui telerite paigutamine hotelli numbritubadesse ei kujuta endast iseenesest üldsusele edastamist, siis hotelli poolt telerite kaudu klientidele signaali edastamise puhul on see nii. Samuti ei oma tähtsust, et numbritoad on olemuselt eraruumid.

³¹ Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT L 95, lk 29).

³² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiiv 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT L 167, lk 10).

Kaubamärgid

Kaubamärgiõiguse valdkonnas tuleb juhtida tähelepanu otsusele kohtuasjas *Bovemij Verzekeringen* (7. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-108/05, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), milles täpsustatakse, millist territooriumi tuleb selleks, et hinnata tähise kasutamise käigus omandatud eristusvõimet direktiivi 89/104³³ artikli 3 lõike 3 tähenduses, võtta arvesse liikmesriigis või liikmesriikide rühmas, milles on ühine kaubamärgiõigus, nagu antud juhul Beneluxi riigid, mis on Euroopa Kohtu praktika kohaselt liikmesriigiga võrdsustatud. Kohus otsustas, et hinnangu andmisel, kas direktiivi artikli 3 lõike 1 punktides a–d toodud keeldumispõhjustest tuleb direktiivi artikli 3 lõike 3 tähenduses kasutamise käigus eristusvõime omandamise tõttu teha erand, on asjakohane ainult asjaomase liikmesriigi territooriumi see osa, kus keeldumispõhjused esinevad. Järelikult sõltub keeldumispõhjustest kõnealuse direktiivi artikli 3 lõikes 3 sätestatud erandi tegemine sellest, et asjaomane tähis oleks kasutamise käigus omandanud eristusvõime liikmesriigi või Beneluxi territooriumi kogu selles osas, kus esineb registreerimise keeldumispõhjus. Lisaks olukorras, kus kaubamärk koosneb asjaomase liikmesriigi ühe ametliku keele ühest või mitmest sõnast ning kus keeldumispõhjus esineb liikmesriigi üksnes ühel keelealal, tuleb tuvastada, et tähis on kasutamise käigus omandanud eristusvõime kogu sellel keelealal. Seega, kuna käesolevas asjas käsitletav tähis (EUROPOLIS) sisaldab hollandikeelset sõna (polis), tuleb võtta arvesse Beneluxi riikide seda osa, kus kasutatakse hollandi keelt.

Maksustamine

Selles valdkonnas puudutas üks kohtuasi diskrimineerivaid riigimakse ja kolm kohtuasja ühenduse käibemaksusüsteemi.

Liidetud kohtuasjades *Nádasdi* (5. oktoobri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-290/05 ja C-333/05, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tunnistas Euroopa Kohus ühenduse õigusega vastuolus olevaks Ungaris kehtestatud registreerimismaksu, mida kohaldatakse teistest liikmesriikidest imporditud sõidukitele nende väärtuse vähenemist arvesse võtmata ja mida seega võetakse viimati nimetatutelt tunduvalt rohkem kui samasugustelt kasutatud sõidukitelt, mis on Ungaris juba registreeritud ja selle maksuga esmakordsel registreerimisel maksustatud. Kõnealuse maksu analüüsimisel EÜ artiklis 90 sätestatud teistest liikmesriikidest pärit kaupadele diskrimineerivate riigimaksude kohaldamise keelu taustal võrdles kohus selle maksu mõjusid teisest liikmesriigist imporditud sõidukile nende mõjudega, mis kaasnevad samasugustele Ungarist pärit sõidukitele. Kohus sedastas, et viimati mainitud sõiduk, millelt on tasutud maks uue sõidukina, kaotab aja jooksul osa oma turuväärtusest ning allesjäänud väärtusega seotud maksu summa väheneb proportsionaalselt. Seevastu mudeli, vanuse, läbisõidu ja muude omaduste poolest identsed sõidukid, mis on ostetud kasutatuna teisest liikmesriigist, maksustatakse sõidukite väärtuse vähenemist arvesse võtmata, nii et neilt võetakse

³³ Nõukogu 21. detsembri 1988. aasta esimene direktiiv 89/104/EMÜ kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT 1989, L 40, lk 1).

tunduvalt rohkem maksu. Kohus tegi sellest järelduse, et EÜ artikli 90 kohaselt tuleb maksu alla kuuluvate kasutatud sõidukite väärtuse vähenemine arvesse võtta.

Kohtuasjas *Stichting Kinderopvang Enschede* (9. veebruari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-415/04, EKL 2006, lk I-1385) tuli Euroopa Kohtul võtta seisukoht direktiivi 77/388³⁴ artikli 13 A-osa lõike 1 punktides g ja h sätestatud avalikes huvides tegutsemise, s.o hoolekande ja sotsiaalkindlustuse ning laste või noorte kaitsmisega seotud tegevuste käibemaksust vabastamise kohta. Käesolevas asjas olid kõne all teenused, mida pakub mittetulundusühing, kes tegutseb vahendajana laste hoidmise teenust kasutada soovivate ja seda teenust pakkuvate isikute vahel. Kohus leidis, et sellise tegevuse käibemaksust vabastamiseks peab olema täidetud kolm tingimust, mille kontrollimine on siseriikliku kohtu ülesanne. Esiteks peab külalisvanemate poolt osutatav hoidmisteenus kui põhitehing, mis on asutuse tegevusega otseselt seotud, vastama maksuvabastuse tingimustele, eriti „heategevuse“ nõudele, mis on teenuse osutaja puhul tunnustatud. Teiseks peavad kõnealuse asutuse poolt vahendajana osutatud teenused olema laste hoidmise teenuse osutamisel tingimata vajalikud, s.t külalisvanemate valimine ja väljaõpe asutuse poolt peab andma laste hoidmise teenusele sellise iseloomu ja kvaliteedi, et ei ole võimalik saada samaväärset teenust ilma sellise vahendusteenuse abita. Kolmandaks ei tohi nende teenuste eesmärk olla sisuliselt lississetuleku teenimine maksustatavate äriühingute teostatavate teenustega otseselt konkureerivate tehingute kaudu.

Kohtuasjades *University of Huddersfield* ja *Halifax jt* (21. veebruari 2006. aasta otsus C-223/03, EKL 2006, lk I-1751, ja otsus C-255/02, EKL 2006, lk I-1609) sedastas Euroopa Kohus, et käibemaksu valdkonnas kujutavad tehingud endast kaubatarneid või teenuste osutamist ja majandustegevust üldnimetatud kuuenda direktiivi tähenduses, kuna nad vastavad objektiivsetele kriteeriumidele, millel nimetatud mõisted põhinevad. Küsimus, kas asjaomane tehing tehti ainsa eesmärgiga saada maksusoodustust, on täielikult asjassepuutumatu, välja arvatud maksudest kõrvalehoidmise korral. Eespool viidatud kohtuasjas *Halifax jt* oli Euroopa Kohtul siiski võimalus lisada, et kuritarvituste, st tehingute, mida ei tehta tavapäraste majandustehingute raames, vaid üksnes eesmärgiga saada kuritarvituse läbi kasu ühenduse õigusega ettenähtud soodustustest, keelamise põhimõtet kohaldatakse ka käibemaksu valdkonnas. Järelikult ei või maksukohustuslane tasutud sisendkäibemaksu maha arvata, kui selle õiguse aluseks olevad tehingud kujutavad endast kuritarvitust. Kohus täpsustas siinjuures, et kuritarvituse olemasolu käibemaksu valdkonnas eeldab kahe tingimuse koosinemist. Esiteks, kuuenda direktiiviga ja selle direktiivi üle võtnud siseriiklike õigusnormidega ette nähtud tingimuste formaalsele kohaldamisele vaatamata peab kõnealuste tehingute tulemuseks olema maksusoodustuse saamine, mille andmine oleks vastuolus nende sätetega taotletava eesmärgiga. Teiseks tuleb objektiivsetest asjaoludest järeldada, et kõnealuste tehingute peamine eesmärk on maksusoodustuse saamine, ning kuritarvituse keelamine ei ole asjassepuutuv, kui kõnealuseid tehinguid võib põhjendada teisiti.

Käesoleva teemaga seoses tuleb mainida veel kolmandat samal päeval tehtud otsust kohtuasjas *BUPA Hospitals ja Goldsborough Developments* (21. veebruari 2006. aasta otsus

³⁴ Nõukogu 17. mai 1977. aasta kuues direktiiv 77/388/EMÜ kumuleeruvate käibemaksudega seotud liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta – ühine käibemaksusüsteem: ühtne maksubaas (EÜT L 145, lk 1), muudetud nõukogu 10. aprilli 1995. aasta direktiiviga 95/7 (EÜT L 102, lk 18).

kohtuasjas C-419/02, EKL 2006, lk I-1685), milles Euroopa Kohus otsustas, et kuuenda direktiivi artikli 10 lõike 2 teist lõiku, mis sätestab, et ettemaksu tasumisel muutub käibemaks sissenõutavaks enne kauba kättetoimetamist või teenuse osutamist, ei kohaldata ettemaksetele, mis on tasutud veel piisavalt määratlemata kaubatarnete ja teenuste osutamise eest.

Kohtuasjas *Banca popolare di Cremona* (3. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-475/03, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) otsustas Euroopa Kohus, et Itaalia kohalik tootmistegevuse maks (edaspidi „IRAP”) on kuuenda direktiiviga 77/388, eelkõige selle artikliga 33 kooskõlas, mille kohaselt on liikmesriikidel keelatud kehtestada või säilitada maksusüsteeme, mis ei ole käsitatavad kumuleeruvate käibemaksudena. Sellele järeldusele jõudmiseks võrdles Euroopa Kohus nimetatud maksu tunnuseid käibemaksule omaste tunnustega. Sellega seoses märkis kohus, et IRAP on maks, mis arvutatakse ettevõtja netotoodangu väärtuse põhjal konkreetsel perioodil („toodangu väärtuse” ja „tootmiskulude” vahe) ja mis hõlmab kaupade tarnimise ja teenuste osutamise kui sellistega mitte otseselt seotud elemente. Seega erinevalt käibemaksust ei ole IRAP tarnitud kaupade ja osutatud teenuste hinnaga proportsionaalne. Seejärel märkis kohus, et kõikidel maksukohustuslastel ei ole võimalust kõnealust maksukoormust üle kanda, mistõttu ei ole see mõeldud lõpptarbijale ülekandmiseks, samas kui käibemaks koormab üksnes lõpptarbijat ja on igati neutraalne maksukohustuslaste suhtes, kes sekkuvad tootmis- ja turustusahelasse enne lõplikku maksustamisetappi, olenemata sooritatud tehingute arvust. Seega, kuna IRAP-il ei ole kõiki käibemaksu peamisi tunnuseid, ei ole tegemist kumuleeruva käibemaksuga kuuenda direktiivi artikli 33 lõike 1 tähenduses ning sellise maksu säilitamine ei ole nimetatud sättega vastuolus.

Sotsiaalpoliitika

Direktiiv 93/104, mis käsitleb tööaja korralduse teatavaid aspekte,³⁵ oli kolme kohtuasja keskpunktis, samal ajal kui neljandas kohtuasjas oli kõne all mees- ja naistöötajate vahelise diskrimineerimise keeld ning viiendas kohtuasjas tähtjalist tööd käsitlev raamkokkulepe.

Kohtuasjas *Federatie Nederlandse Vakbeweging* (6. aprilli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-124/05, EKL 2006, lk I-3423) küsiti Euroopa Kohtult, kas direktiivi 93/04 artikli 7 lõikega 2 on vastuolus võimalus saada rahalist hüvitist minimaalse iga-aastase tasulise puhkuse päevade eest, mis on varasemate aastate jooksul kogunenud, ning kohus otsustas, et nimetatud sätet tuleb tõlgendada selliselt, et siseriikliku õiguse säte, mis lubab töölepingu kestuse ajal maksta kõnealuse direktiivi artikli 7 lõikes 1 sätestatud iga-aastase puhkuse asemel, mida töötaja ei ole antud aastal välja võtnud, järgneval aastal rahalist hüvitist, on selle direktiivi sättega vastuolus. Kohus leidis, et iga töötaja õigust iga-aastasele tasulisele puhkusele tuleb pidada ühenduse sotsiaalõiguse erilise tähtsusega põhimõtteks, millest ei ole lubatud erandeid teha ja mida võivad siseriiklikud pädevad ametiasutused kohaldada üksnes direktiivis endas sõnaselgelt sätestatud piirides. Kõnealune direktiiv sätestab reegli, mille kohaselt peab olema tagatud töötajale tegeliku puhkuse andmine, et tagada tema

³⁵ Nõukogu 23. novembri 1993. aasta direktiiv 93/104/EÜ, mis käsitleb tööaja korralduse teatavaid aspekte (EÜT L 307, lk 18), muudetud 22. juuni 2000. aasta direktiiviga 2000/34 (EÜT L 195, lk 41).

turvalisuse ja tervise kaitse, ning ainult töösuhte lõppemise korral lubab direktiivi artikli 7 lõige 2 iga-aastase tasulise puhkuse asendada hüvitisega.

Kohtuasjades *Robinson-Steele jt* (16. märtsi 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-131/04 ja C-257/04, EKL 2006, lk I-2531) andis Euroopa Kohus oma seisukoha, kas direktiivi 93/104 artikli 7 lõikega 1 on kooskõlas iga-aastase puhkuse tasu maksmine kohaliku kollektiivlepingu alusel ühe osana töötaja töötasust, ilma et tema iga-aastase puhkuse eest eraldi täiendavat tasu makstaks. Kohus sedastas sõnaselgelt, et kõnealuse direktiivi 93/104 artikliga 7 on vastuolus see, kui minimaalse iga-aastase puhkuse tasu selle sätte tähenduses makstakse vastava tööaasta jooksul osade kaupa koos töötasuga, mitte aga konkreetselt selle aja eest, mil töötaja tegelikult puhkab.

Kohtuasjas *komisjon v. Ühendkuningriik* (7. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-484/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tegi Euroopa Kohus otsuse liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse raames. Vastavalt direktiivile 93/104, muudetud direktiiviga 2000/34, rikub liikmesriik oma kohustusi, kui ta kohaldab puhkeaja õigusi käsitlevatest reeglitest tehtud erandit töötajatele, kelle tööaega nende tegevuse konkreetsete omaduste tõttu osaliselt ei mõõdeta või ei määrata eelnevalt kindlaks või määravad selle kindlaks töötajad ise, ning kui liikmesriik jätab võtmata kohased meetmed töötajate igapäevase ja iganädalase puhkeaja õiguse tagamiseks. Kõnealuse direktiiviga töötajatele antud õiguste kasulik mõju tähendab eelkõige liikmesriikide kohustust tagada, et peetaks kinni õigusest tegelikule puhkusele. Liikmesriik, kes ülevõtmise järel näeb ette töötajate õiguse puhkeajale ning kes tööandjatele ja töötajatele adresseeritud suunistes kõnealuste õiguste rakendamiseks viitab, et tööandja siiski ei pea jälgima nende õiguste tegelikku kasutamist töötajate poolt, ei taga ei selles direktiivis kehtestatud miinimum-nõuete ega selle peamise eesmärgi täitmist. Lastes kehtida arusaamal, et kui tööandjatel puudub õigus töötajatele puhkeagade kasutamist keelata, ei ole neil ka mingit kohustust tagada, et viimased saavad ka tegelikult seda õigust kasutada, võivad sellised suunised selgelt muuta kõnealuse direktiiviga sätestatud õigused sisutühjaks ning on vastuolus selle direktiivi eesmärkidega, mis peab minimaalset puhkeajaga töötajate ohutuse ja tervise kaitse lahutamatuks osaks.

Kohtuasjas *Cadman* (3. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-17/05, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tuli Euroopa Kohtul tõlgendada EÜ artiklit 141, täpsustades sealjuures kohtuotsust *Danfoss* (17. oktoobri 1989. aasta otsus kohtuasjas 109/88, EKL 1989, lk 3199), milles olles asunud seisukohale, et tööstaaži kriteeriumi kasutamine võib põhjustada naistöötajate ebasoodsamat kohtlemist võrreldes meestöötajatega, leidis kohus, et tööandja ei pea nimetatud kriteeriumi kasutamist eraldi põhjendama. Ta kinnitas, et kuna tööstaaži kriteerium on üldreeglina kohane, et saavutada õigustatud eesmärk maksta palgalisa omandatud töökogemuse eest, mis võimaldab töötajal täita edukamalt oma tööülesandeid, ei pea tööandja juhul, kui palga määramisel tööstaaži kriteeriumi kasutamise tulemusena saavad võrdluses olevad mees- ja naistöötajad võrdse või võrdväärse töö eest ebavõrdset palka, eraldi põhjendama, et selle kriteeriumi kasutamine on antud töökoha puhul selle eesmärgi saavutamiseks kohane, välja arvatud juhul, kui töötaja esitab tõendeid, mis võivad tekitada selle suhtes tõsiseid kahtlusi. Seega on tööandja kohustatud tõendama, et kui üldreeglina on tõsi see, et tööstaaž on tihedalt seotud töökogemusega ja võimaldab töötajal täita edukamalt oma tööülesandeid, on see nii ka asjaomase töökoha puhul. Peale selle, kui palga määramisel kasutatakse tehtava töö

hindamisel põhinevat tööde klassifitseerimissüsteemi, ei pea iga töötaja puhul eraldi tõendama asjaomasel perioodil omandatud töökogemust, mis võimaldab tal täita edukamalt oma tööülesandeid. Seevastu tuleb võtta objektiivselt arvesse tehtava töö iseloomu.

Kohtuasjas *Adeneler jt* (4. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-212/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) paluti Euroopa Kohtul tõlgendada direktiivi 1999/70, milles käsitletakse ETUC, UNICE ja CEEP sõlmitud raamkokkulepet tähtajalise töö kohta,³⁶ lisas ära toodud 18. märtsil 1999 sõlmitud tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe klausleid 1 ja 5. Tõdedes, et kõnealune raamkokkulepe ei pane liikmesriikidele üldist kohustust kehtestada nõuet muuta tähtajalised töölepingud määramata tähtajaga lepinguteks, otsustas kohus samas, et järjestikuste tähtajaliste töölepingute kasutamine juhul, kui selle aluseks on üksnes asjaolu, et tähtajalise töölepingu sõlmimine on ette nähtud liikmesriigi seaduse või määrusega, on raamkokkuleppe klausli 5 lõike 1 punktiga a vastuolus. Vastupidi, „objektiivsete aluste” mõiste selle klausli mõttes, mis õigustaksid järjestikuste tähtajaliste töölepingute või töösuhete uuendamist, tähendab seda, et seda konkreetset tüüpi töösuhete kasutamine siseriiklike õigusnormidega ettenähtud kujul on õigustatud juhul, kui esinevad konkreetset tegurid, mis on seotud eelkõige asjassepuutuva tegevuse ja selle elluviimise tingimustega. Peale selle siseriiklik õigusnorm, milles on sätestatud, et nimetatud klausli mõttes „järjestikusteks” tuleb pidada vaid selliseid tähtajalisi töölepinguid ja töösuheteid, mille vahele ei jää kahekümnet tööpäeva ületavat ajavahemikku, on kõnealuse kokkuleppega vastuolus. Selline õigusnorm rikub raamkokkuleppe mõtet, eesmärki ja kasulikku mõju, kuivõrd see võimaldab hoida töötajaid aastate vältel ebakindlas olukorras, kuna praktikas pole töötajal sageli muud valikut kui nõustuda, et tema ja tööandja lepingute vahel on kahekümne tööpäeva pikkused katkestused. Kõnealuse raamkokkuleppega on vastuolus selline siseriiklik õigusnorm, millega on avalikus sektoris kategooriliselt keelatud muuta määramata tähtajaga töölepinguteks selliseid järjestikku sõlmitud tähtajalisi töölepinguid, mis on sõlmitud tegelikult tööandja „kindlate ja pikaajaliste vajaduste” katmiseks ning mida tuleb pidada kuritarvitamiseks.

Tsiviil- ja õiguslane koostöö

Selles valdkonnas tuli Euroopa Kohtul tõlgendada 1968. aasta Brüsseli konventsiooni ja määrust nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta.

3. juuni 1971. aasta protokolli 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades tõlgendamise kohta Euroopa Kohtus³⁷ raames andis Euroopa Kohus oma seisukoha artikli 16 punktis 4 sätestatud ainupädevuse reegli ulatuse kohta seoses vaidlustega, mis käsitlevad patendi registreerimist või kehtivust. Kohtuasjas *GAT* (13. juuli 2006. aasta otsus C-4/03, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) esitati Euroopa Kohtule küsimus selle kohta, kas sellise osalisriigi kohtute

³⁶ Nõukogu 28. juuni 1999. aasta direktiiv 1999/79/EÜ, milles käsitletakse Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni (ETUC), Euroopa Tööandjate Föderatsiooni (UNICE) ja Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse (CEEP) sõlmitud raamkokkulepet tähtajalise töö kohta (EÜT L 175, lk 43).

³⁷ EÜT 1975, L 204, lk 28.

ainupädevus, kus hoiulevõtmist või registreerimist taotletakse, kus see on toimunud või kus see loetakse toimunuks rahvusvahelise konventsiooni kohaselt, kehtib kõikide vaidluste kohta, mis käsitlevad patendi registreerimist või kehtivust, olenemata sellest, kas küsimus tõstatati hagi või vastuväites, või üksnes vaidluste puhul, milles küsimus tõstatatakse hagi. Kõnealuse konventsiooni artikli 16 punkti 4 teleoloogilisel tõlgendamisel jõudis kohus järeldusele, et selles sättes ettenähtud ainupädevust tuleks kohaldada sõltumata menetluslikust olukorrast, milles patendi registreerimise või kehtivuse küsimus tõstatatakse, olgu see kas hagi või vastuväites, kas hagi esitamisel või menetluse hilisemas staadiumis. Ainult selline lahendus võimaldab tagada, et sätestatud kohtualluvuse reegli kohustuslikust iseloomust mööda ei hiilita, et konventsioonis sätestatud kohtualluvuse eeskirjade prognoositavus on kaitstud ning et otsuste vastuolulisuse oht on kõrvaldatud.

Kohtuasjas *Eurofood IFSC* (2. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-341/04, EKL 2006, lk I-3813) andis Euroopa Kohus olulisi juhiseid seoses määrusega nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta.³⁸ Kohus täpsustas seal muuhulgas mõistet võlgniku „põhihuvide kese”, millega määratakse kindlaks maksejõuetusmenetluse algatamiseks pädevad kohtud ja milleks äriühingu puhul peetakse vastupidiste tõendite puudumisel registrijärgset asukohta. Kui emaettevõtja ja tütarettevõtja registrijärgsed asukohad on kahes erinevas liikmesriigis, on tütarettevõtja põhihuvide keskme kindlaksmääramine liikmesriikide kohtute pädevuse määratlemise korra raames, mis on määrusega ette nähtud, eriti olulise tähtsusega (käesoleval juhul on tegemist Itaalia äriühingule Parmalat kuuluva liri tütarettevõtjaga). Olles märkinud, et nimetatud korra kohaselt on iga juriidiliselt iseseisva üksuse moodustava võlgniku jaoks olemas oma kohtualluvus, leidis kohus, et õiguskindluse ja pädeva kohtu kindlaksmääramise ettenähtavuse tagamiseks saab registrijärgset asukohta arvesse võtmata jätta vaid juhul, kui objektiivsed ja kolmandate isikute poolt tuvastatavad asjaolud võimaldavad järeldada, et tegelik olukord erineb sellest, mida võiks eeldada registrijärgse asukoha alusel. Kohus tõi siinjuures näiteks „riiulifirma”, kes oma registrijärgses asukohas reaalselt ei tegutse. Ta rõhutas seevastu, et sellest eeldusest kõrvalekaldumiseks ei piisa lihtsalt asjaolust, et äriühingu majanduslikke valikuid kontrollib või võib kontrollida mõnes teises liikmesriigis asutatud emaettevõtja. Kohtuotsusest *Eurofood IFSC* väärib veel esile tõstmist, et vastastikuse usalduse põhimõte välistab selle, et liikmesriigi kohtud saaksid kontrollida põhimaksejõuetusmenetluse algatajariigi kohtu pädevust.

Politseikoostöö ja õiguslane koostöö kriminaalasjades

Kahes eelotsuseasjas tõlgendas Euroopa Kohus Schengeni rakenduskonventsiooni³⁹ artiklit 54, mis sätestab *non bis in idem* põhimõtte politseikoostöö ja õiguslase koostöö raames kriminaalasjades, ning konkreetsemalt selgitas, mida mõista „sama teo” all nimetatud sätte tähenduses.

³⁸ Nõukogu 29. mai 2000. aasta määrus (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta (EÜT L 160, lk 1).

³⁹ Konventsioon, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta (EÜT 2000, L 239, lk 19).

Kohtuasjas *Van Esbroeck* (9. märtsi 2006. aasta otsus kohtuasjas C-436/04, EKL 2006, lk I-2333), olles eelnevalt täpsustanud, et kõnealust põhimõtet tuleb kohaldada kriminaalmenetluses, mille algatas üks lepinguosaline riik teo suhtes, mille eest asjaomane isik teises lepinguosalis riigis juba süüdi on mõistetud, kuigi nimetatud konventsioon ei olnud viimases riigis nimetaud süüdimõistva otsuse tegemisel veel jõustunud, niivõrd kui see kehtis asjaomastes liikmeriikides ajal, mil asja teisena menetlev kohus hindas *ne bis in idem* põhimõtte kohaldamise tingimusi, otsustas Euroopa Kohus, et Schengeni rakenduskonventsiooni artiklit 54 tuleb tõlgendada nii, et esiteks seisneb oluline kriteerium nimetatud artikli kohaldamisel tegude sisulise samasuse kindlakstegemises, mida tuleb mõista konkreetsete omavahel lahutamatu seotud asjaolude kogumi esinemisena, sõltumata nende tegude õiguslikust kvalifikatsioonist või kaitstud õiguslikust huvist, ning teiseks, et karistatavat tegu, mis seisneb samade narkootiliste ainete ekspordis ja impordis ning mille eest on kriminaalmenetlus algatatud erinevates selle konventsiooni osalisriikides, tuleb põhimõtteliselt pidada „samaks teoks” nimetatud artikli 54 tähenduses, sellekohase lõpliku hinnangu annavad aga pädevad siseriiklikud kohtud.

Kohtuasjas *Van Straaten* (28. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-150/05, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), milles esitati samalaadne küsimus, mis sai identse vastuse, täpsustas Euroopa Kohus, et *non bis in idem* põhimõtet kohaldatakse lepinguosalise riigi kohtuorganite otsuse suhtes, millega süüdistatav mõistetakse ebapiisavate tõendite tõttu lõplikult õigeks.

B– Euroopa Kohtu koosseis

(Protokolliline järjestus 12. oktoobri 2006. aasta seisuga)

Esimene rida, vasakult paremale:

kodade esimehed E. Juhász, P. Kūris, R. Schintgen, A. Rosas ja P. Jann; Euroopa Kohtu president V. Skouris; kodade esimehed C. W. A. Timmermans ja K. Lenaerts; kohtujurist J. Kokott; koja esimees J. Klučka.

Teine rida, vasakult paremale:

kohtunikud G. Arestis, K. Schiemann, R. Silva de Lapuerta ja A. Tizzano; kohtujurist D. Ruiz-Jarabo Colomer; kohtunik J. N. Cunha Rodrigues; kohtujurist M. Pórigues Maduro; kohtunikud J. Makarczyk ja M. Ilešič.

Kolmas rida, vasakult paremale:

kohtunik E. Levits; kohtujurist P. Mengozzi; kohtunikud L. Bay Larsen, U. Løhmus, J. Malenovský ja A. Borg Barthet; kohtujurist E. Sharpston; kohtunik P. Lindh.

Neljas rida, vasakult paremale:

kohtujurist V. Trstenjak; kohtunikud J.-C. Bonichot ja A. Ó Caoimh; kohtujurist Y. Bot; kohtujurist J. Mazák; kohtunik T. von Danwitz ja kohtusekretär R. Grass.

1. Euroopa Kohtu liikmed

(ametisse astumise järjekorras)

Vassilios Skouris

Sündinud 1948; Berliini Vaba Ülikooli diplom õigusteaduse erialal (1970); Hamburgi ülikooli riigi- ja haldusõiguse doktor (1973); Hamburgi ülikooli professor (1972–1977); Bielefeldi ülikooli avaliku õiguse professor (1978); Thessaloníki ülikooli avaliku õiguse professor (1982); siseminister (1989 ja 1996); Kreeta ülikooli haldusnõukogu liige (1983–1987); Thessaloníki Rahvusvahelise ja Euroopa Majandusõiguse Keskuse juhataja (1997–2005); Kreeka Euroopa Õiguse Ühingu juhataja (1992–1994); Kreeka Riikliku Teaduskomitee liige (1993–1995); Kreeka Ametnike Kõrgema Valimiskomisjoni liige (1994–1996); Trieri Euroopa Õiguse Akadeemia teadusnõukogu liige (alates 1995); Kreeka Kohtunike Kooli haldusnõukogu liige (1995–1996); välisministeeriumi teadusnõukogu liige (1997–1999); Kreeka Majandus- ja Sotsiaalnõukogu esimees (1998); Euroopa Kohtu kohtunik alates 8. juunist 1999; Euroopa Kohtu president alates 7. oktoobrist 2003.

Francis Geoffrey Jacobs

Sündinud 1939; *barrister, Queen's Counsel*; ametnik Euroopa Inimõiguste Komisjoni sekretariaadis; kohtujurist J.-P. Warneri õigusnõunik; Londoni ülikooli Euroopa õiguse professor; Euroopa Õiguse Keskuse (King's College, London) direktor; erinevate Euroopa õiguse alaste tööde autor; Euroopa Kohtu kohtujurist 7. oktoobrist 1988 kuni 10. jaanuarini 2006.

Claus Christian Gulmann

Sündinud 1942; justiitsministeeriumi ametnik; kohtunik Max Sørenseni õigusnõunik; Kopenhaageni ülikooli rahvusvahelise õiguse professor ja õigusteaduskonna dekaan; advokaat; vahekohtute liige ja esimees; apellatsiooniasutuse halduskohtu liige; Euroopa Kohtu kohtujurist 7. oktoobrist 1991 kuni 6. oktoobrini 1994; Euroopa Kohtu kohtunik 7. oktoobrist 1994 kuni 10. jaanuarini 2006.

Antonio Mario La Pergola

Sündinud 1931; riigiõiguse, üldise avaliku õiguse ja võrdleva õigusteaduse professor (Padua, Bologna ja Rooma ülikoolid); Kohtunike Ülemkogu liige (1976–1978); konstitutsioonikohtu liige ja esimees (1986–1987); ühenduse poliitika minister (1987–1989); Euroopa Parlamendi liige (1989–1994); Euroopa Kohtu kohtunik 7. oktoobrist 1994 kuni 31. detsembrini 1994; Euroopa Kohtu kohtujurist 1. jaanuarist 1995 kuni 14. detsembrini 1999; Euroopa Kohtu kohtunik 15. detsembrist 1999 kuni 3. maini 2006.

Jean-Pierre Puissochet

Sündinud 1936; Conseil d'Etat' liige (Prantsusmaa); Euroopa Ühenduste Nõukogu õigustalituse direktor, hiljem peadirektor (1968–1973); riikliku tööhõiveameti peadirektor (1973–1975); tööstusministeeriumi üldhaldusosakonna direktor (1977–1979); OECD õigusteenistuse direktor (1979–1985); Institut international d'administration publique'i (Rahvusvahelise Avaliku Halduse Instituudi) direktor (1985–1987); välisministeeriumi õigusnõunik, õigusosakonna juhataja (1987–1994); Euroopa Kohtu kohtunik 7. oktoobrist 1994 kuni 6. oktoobrini 2006.

Philippe Léger

Sündinud 1938; justiitsministeerium, kohtunik (1966–1970); elukvaliteedi ministri büroo juhataja, hiljem tehniline nõustaja (1976); justiitsministri büroo tehniline nõustaja (1976–1978); justiitsministeeriumi kriminaalasjade ning armuandmiste osakonna direktori asetäitja (1978–1983); Pariisi apellatsioonikohtu (Cour d'appel de Paris) nõunik (1983–1986); justiitsministri büroo asedirektor (1986); Tribunal de grande instance de Bobigny esimees (1986–1993); justiitsministri büroo direktor, Pariisi apellatsioonikohtu kohtujurist (1993–1994); René Descartes'i ülikooli (Pariis V) professor (1988–1993); Euroopa Kohtu kohtujurist 7. oktoobrist 1994 kuni 6. oktoobrini 2006.

Peter Jann

Sündinud 1935; Viini ülikooli õigusteaduse doktor (1957); nimetatud kohtunikuks ja määratud tööle föderaaljustiitsministeeriumi (1961); Viini Straf-Bezirksgericht'i kohtunik ajakirjanduse valdkonnas (1963–1966); föderaaljustiitsministeeriumi pressisekretär (1966–1970), seejärel mitmed ametikohad justiitsministeeriumi välisasjade osakonnas; Austria parlamendi õiguskomisjoni nõunik ja pressiesindaja (1973–1978); Verfassungsgerichtshof'i liikmeks nimetamine (1978); alaline ettekandja-kohtunik selles kohtus kuni 1994 lõpuni; Euroopa Kohtu kohtunik alates 19. jaanuarist 1995.

Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer

Sündinud 1949; kohtunik; Consejo General del Poder Judiciali (Kohtunike Ülemkogu) liige; professor; Kohtunike Ülemkogu esimehe büroo juhataja; Euroopa Inimõiguste Kohtu *ad hoc* kohtunik; Tribunal Supremo kohtunik alates 1996; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 19. jaanuarist 1995.

Romain Schintgen

Sündinud 1939; töministeeriumi ametnik; majandus- ja sotsiaalnõukogu esimees; Société Nationale de Crédit et d'Investissement'i ja Société Européenne des Satellites'i juhataja; valitsuse esindaja Euroopa Sotsiaalfondi komitees ja töötajate vaba liikumise nõuandekomitees ning Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Fondi haldusnõukogus; Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 25. septembrist 1989 kuni 11. juulini 1996; Euroopa Kohtu kohtunik alates 12. juulist 1996.

Ninon Colneric

Sündinud 1948; õppinud Tübingenis, Münchenis ja Genfis; teinud teaduslikku tööd Londonis, omandanud õigusteaduse doktori kraadi Müncheni ülikoolis; kohtunik Oldenburgi Arbeitsgericht'is; Bremeni ülikooli poolt omistatud õigus õpetada tööõigust, õigussotsioloogiat ja sotsiaalõigust; Frankfurdi ja Bremeni ülikoolide õigusteaduskondades professori kohusetäitja; Schleswig-Holstein Landesarbeitsgericht'i president (1989); osalenud European Expertise Service'i (EU) projekti eksperdina Kõrgõzstani tööõiguse uuendamisel (1994–1995); Bremeni ülikooli tööõiguse ja eriti Euroopa tööõiguse auprofessor; Euroopa Kohtu kohtunik 15. juulist 2000 kuni 6. oktoobrini 2006.

Stig von Bahr

Sündinud 1939; töötanud parlamendi ombudsmani juures ja Rootsi valitsuse kantseleis ning mitmes ministeeriumis, sealhulgas rahandusministeeriumi asekanstlerina; nimetati Göteborgi Kamarrätten'i (apellatsiooniaseme halduskohus) kohtunikuks 1981, seejärel Regeringsrätten'i (kõrgeim halduskogus) kohtunikuks 1985; osalenud paljude ametlike ettekannete ettevalmistamisel, peamiselt maksunduse ja raamatupidamise valdkonnas; muu hulgas tulumaksu inflatsiooniga kohandamise komitee esimees, raamatupidamise komitee esimees ja äriühingute omanike maksueeskirjade komitee erireferent; raamatupidamisstandardite toimkonna esimees ja siseriiklike kohtute haldusnõukogu liige ning finantsinspeksiooni juhatuse liige; avaldanud arvukalt artikleid, peamiselt maksualaste õigusaktide teemal; Euroopa Kohtu kohtunik 7. oktoobrist 2000 kuni 6. oktoobrini 2006.

Antonio Tizzano

Sündinud 1940; õpetanud Itaalia ülikoolides; õigusnõunik Itaalia alalises esinduses Euroopa ühenduste juures (1984–1992); advokaat kassatsioonikohtu ja teiste kõrgeimate kohtute juures; Itaalia delegatsiooni liige rahvusvahelistel läbirääkimistel ja valitsustevahelistel konverentsidel, sealhulgas ühtse Euroopa akti ja Euroopa Liidu lepingu teemal; erinevate kirjutiste autor; Euroopa Komisjoni rahalise olukorra uurimiseks asutatud sõltumatute ekspertide grupi liige (1999); Euroopa õiguse professor, Rooma ülikooli rahvusvahelise ja Euroopa õiguse instituudi direktor; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2000 kuni 3. maini 2006; Euroopa Kohtu kohtunik alates 4. maist 2006.

José Narciso da Cunha Rodrigues

Sündinud 1940; erinevate kohtute teenistuses (1964–1977); õigussüsteemi uuendamist käsitlevate uuringute läbiviimine ja koordineerimine; valitsuse esindaja Euroopa Inimõiguste Komisjonis ja Euroopa Inimõiguste Kohtus (1980–1984); Euroopa Nõukogu inimõiguste komitee ekspert (1980–1985); kriminaalkodeksi ja kriminaalmenetluse kodeksi muutmise tegeleva töörühma liige; *Procurador-Geral da República* (1984–2000); Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) järelvalvekomitee liige (1999–2000); Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2000.

Christiaan Willem Anton Timmermans

Sündinud 1941; Euroopa Kohtu õigusnõunik (1966–1969); Euroopa Ühenduste Komisjoni ametnik (1969–1977); õigusteaduste doktor (Leideni ülikool); Groningeni ülikooli Euroopa õiguse professor (1977–1989); *Gerechtshof te Arnhem*i (apellatsioonikohus) kohtunik; erinevate kirjutiste autor; Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse asepeadirektor (1989–2000); Amsterdami ülikooli Euroopa õiguse professor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2000.

Leendert A. Geelhoed

Sündinud 1942; Utrechti ülikooli teadusassistent (1970–1971); Euroopa Kohtu õigusnõunik (1971–1974); justiitsministeeriumi peanõunik (1975–1982); valitsuspoliitikat käsitleva nõuandekomitee liige (1983–1990); mitmesugune pedagoogiline tegevus; majandusministeeriumi peasekretär (1990–1997); üldasjade ministeeriumi peasekretär (1997–2000); Euroopa Kohtu kohtujurist 7. oktoobrist 2000 kuni 6. oktoobrini 2006.

Christine Stix-Hackl

Sündinud 1957; Viini ülikooli õigusteaduste doktor; ülikoolijärgsed õpingud Euroopa õiguses (Collège d'Europe, Brugge); Austria diplomaatilise korpuse liige (alates 1982); välisministeeriumi õigusosakonna Euroopa Liidu ekspert (1985–1988); Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalitus (1989); välisministeeriumis Euroopa Liidu valdkonna eest vastutava õigusosakonna juhataja (1992–2000, ministri täievoliline diplomaatiline esindaja); osalenud Euroopa Majanduspiirkonda puudutavatel läbirääkimistel ja Austria ühinemisläbirääkimistel Euroopa Liiduga, Austria Vabariigi esindaja Euroopa Ühenduste Kohtus (alates 1995); Austria peakonsul Zürichis (2000); pedagoogiline tegevus ja kirjutiste avaldamine; Euroopa Kohtu kohtujurist 7. oktoobrist 2000 kuni 6. oktoobrini 2006.

Allan Rosas

Sündinud 1948; Turu ülikooli õigusteaduse doktor; Turu ülikooli õigusteaduse professor (1978–1981) ja Åbo Akademi õigusteaduse professor (1981–1996); Åbo Akademi Inimõiguste Instituudi juhataja (1985–1995); mitmesugused rahvusvahelised ja siseriiklikud akadeemilised auametid ja liikmelisus teaduslikes ühingutes; juhatanud mitmeid rahvusvahelisi ja siseriiklikke uurimisprojekte ja -programme, sealhulgas Euroopa Ühenduse õiguse, rahvusvahelise õiguse, inim- ja põhiõiguste, riigiõiguse ja võrdleva avaliku haldusteaduse valdkonnas; esindanud Soome valitsust mitmetel rahvusvahelistel konverentsidel ja koosolekutel delegatsiooni liikme või nõunikuna; tegutsenud eksperdina Soome õiguse valdkonnas, osalenud õigusloomes ja Soome parlamendi mitmesugustes komisjonides, sealhulgas ÜRO-s, UNESCO-s, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioonis (OSCE) ning Euroopa Nõukogus; alates 1995 Euroopa Komisjoni õigustalituse peaõigusnõustaja (välissuhted); alates märtsist 2001 Euroopa Komisjoni õigustalituse peadirektori asetäitaja; Euroopa Kohtu kohtunik alates 17. jaanuarist 2002.

Rosario Silva de Lapuerta

Sündinud 1954; lõpetanud õigusteaduse eriala (Universidad Complutense, Madrid); *abogado del Estado*, Málaga; *abogado del Estado* transpordi-, turismi- ja kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonnas ning seejärel välisministeeriumi õigusosakonnas; Euroopa Kohtuga tegeleva riikliku õigustalituse juhtiv *abogado del Estado-Jefe* ning *Abogacía General del Estado* (justiitsministeerium) ühenduse ja rahvusvahelise õigusabi osakonna peadirektori asetäitja; ühenduse kohtusüsteemi tulevikku käsitleva ekspertrühma liige; Hispaania delegatsiooni juht rühmituses „Eesistujariigi sõbrad” seoses Nice'i lepingus käsitletava ühenduse kohtusüsteemi reformiga ja nõukogus Euroopa Kohtu teemat käsitleva *ad hoc* töörühma juht; Madridi Diplomaatide Kooli ühenduse õiguse professor; väljaande „Noticias de la Unión Europea” kaastimetaja; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2003.

Koen Lenaerts

Sündinud 1954; lõpetanud õigusteaduse eriala, õigusteaduse doktor, Leuveni Katoliiklik Ülikool (Katholieke Universiteit Leuven); *Master of Laws*, *Master in Public Administration* (Harvardi ülikool); Leuveni Katoliikliku Ülikooli assistent (1979–1983), hiljem (alates 1983) Euroopa õiguse professor; Euroopa Kohtu õigusnõunik (1984–1985); professor Collège d'Europe'is, Brugge (1984–1989); Brüsseli advokatuuri liige (1986–1989); külalisprofessor Harvard Law School'is (1989); Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 25. septembrist 1989 kuni 6. oktoobrini 2003; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2003.

Juliane Kokott

Sündinud 1957; õigusalsed õpingud (Bonni ja Genfi ülikoolid); LL.M (Ameerika ülikool, Washington DC); õigusteaduse doktor (Heidelbergi ülikool 1985; Harvardi ülikool 1990); külalisprofessor Berkeley ülikoolis (1991); Saksa ja välisriikide avaliku õiguse, rahvusvahelise õiguse ja Euroopa õiguse professor Augsburgi (1992), Heidelbergi (1993) ja Düsseldorfis (1994) ülikoolides; Saksa valitsuse poolt nimetatud asenduskohtunik Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) Rahvusvahelises Lepitus- ja Arbitraažikohtus; globaalseid muutusi käsitleva föderatiivse konsultatiivnõukogu esimehe asetäitja (WBGU, 1996); rahvusvahelise õiguse, rahvusvahelise äriõiguse ja Euroopa õiguse professor St. Galleni ülikooli õigusteaduskonnas (1999); St. Galleni ülikooli Euroopa ja rahvusvahelise äriõiguse instituudi juhataja (2000); St. Galleni ülikooli äriõiguse eriprogrammi juhataja asetäitja (2001); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2003.

Luís Miguel Poiares Pessoa Maduro

Sündinud 1967; lõpetanud Lissaboni ülikooli õigusteaduse eriala (1990); Euroopa Ülikooli Instituudi abilektor (1991); õigusteaduse doktor (Euroopa Ülikooli Instituut, Firenze, 1996); külalisprofessor (College of Europe, Natolin; Ortega y Gasset'i Instituut, Madrid; Portugali Katoliiklik Ülikool, Euroopa Õpingute Instituut, Macau); Lissaboni Universidade Nova professor (1997); Fulbright Visiting Research Fellow (Harvardi ülikool, 1998); Rahvusvahelise Äriõiguse Akadeemia kaasdirektor; kaastoimetaja (Hart Series on European Law and Integration, European Law Journal) ja mitmete õiguslaste ajakirjade toimetuste liige; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2003.

Konrad Hermann Theodor Schiemann

Sündinud 1937; õigusteaduse õpingud Cambridge'is; *barrister* (1964–1980); Queen's Counsel (1980–1986); High Court of England and Wales'i kohtunik (1986–1995); Lord Justice of Appeal (1995–2003); Honourable Society of the Inner Temple'i vanemliige alates 1985. aastast ja varahoidja alates 2003. aastast; Euroopa Kohtu kohtunik alates 8. jaanuarist 2004.

Jerzy Makarczyk

Sündinud 1938; õigusteaduse doktor (1966); rahvusvahelise avaliku õiguse professor (1974); Senior Visiting Fellow Oxfordi ülikoolis (1985), Tokyo Rahvusvahelise Kristliku Ülikooli professor (1988); mitmete rahvusvahelise avaliku õiguse, ühenduse õiguse ja inimõiguste alaste teoste autor; mitmete rahvusvahelise õiguse, Euroopa õiguse ja inimõiguste alaste teadusühingute liige; Poola valitsuse esindaja läbirääkimistel Nõukogude vägede väljaviimise üle Poola territooriumilt; abiminister, hiljem välisminister (1989–1992); Poola delegatsiooni esimees ÜRO peaassamblees; Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunik (1992–2002); Rahvusvahelise Õiguse Instituudi president (2003); Poola Vabariigi presidendi välissuhete ja inimõiguste nõunik (2002–2004); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Pranas Kūris

Sündinud 1938; õigusteaduse diplom Vilniuse ülikoolis (1961); Moskva ülikooli õigusteaduse kandidaat (1965); Moskva ülikooli õigusteaduse doktor (*Dr. hab.*) (1973); Pariisi ülikooli Institut des Hautes Études Internationales (direktor: prof. Ch. Rousseau) praktikant (1967–1968); Leedu Teaduste Akadeemia koosseisuline liige (1996); Leedu Õigusülikooli audoktor (2001); erinevad õpetamis- ja haldusülesanded Vilniuse ülikoolis (1961–1990); õigusteaduskonna abiprofessor, erakorraline professor, rahvusvahelise õiguse professor ja dekaan; mitmed ametikohad Leedu valitsuse diplomaatilises ja õigusteenistuses; justiitsminister (1990–1991), riiginõunik (1991), Leedu Vabariigi suursaadik Belgias, Luksemburgis ja Madalmaades (1992–1994); endine Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunik (juuni 1994 – november 1998); Leedu Ülemkohutu liige ja president (detsember 1994 – oktoober 1998); Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunik (alates novembrist 1998); osalemine mitmetel rahvusvahelistel konverentsidel; Leedu Vabariigi delegatsiooni liige läbirääkimistel NSVL-ga (1990–1992); ligi 200 väljaande autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Endre Juhász

Sündinud 1944; Szegedi ülikooli õigusteaduse diplom (1967); Ungari advokatuuriksam (1970); kraadiõpingud võrdlevas õigusteaduses Strasbourgi ülikoolis (1969, 1970, 1971, 1972); väliskaubandusministeeriumi juriidilise osakonna ametnik (1966–1974), seadusandlike asjade direktor (1973–1974); esimene kaubandusatašee Ungari saatkonnas Brüsselis, vastutav isik ühenduse küsimustes (1974–1979); väliskaubandusministeeriumi kantsler (1979–1983); esimene kaubandusatašee, hiljem kaubandusnõunik Ungari saatkonnas Ameerika Ühendriikides (Washington DC, 1983–1989); kaubandusministeeriumi ja rahvusvaheliste majandussuhete ministeeriumi kantsler (1989–1991); Ungari ning Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide vahelise assotsiatsioonilepingu pealäbirääkija (1990–1991); rahvusvaheliste majandussuhete ministeeriumi peasekretär, Euroopa asjade osakonna juhataja (1992); rahvusvaheliste majandussuhete ministeeriumi riigisekretär (1993–1994); tööstus- ja kaubandusministeeriumi riigisekretär, Euroopa asjade osakonna juhataja (1994); erakorraline ja täievoliline suursaadik, Ungari Vabariigi diplomaatilise esinduse juht Euroopa Liidu juures (jaanuar 1995 – mai 2003); Ungari Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise pealäbirääkija (juuli 1998 – aprill 2003); Euroopa integratsiooni küsimuste kooskõlastamise portfelli minister (alates mai 2003); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

George Arestis

Sündinud 1945; Ateena ülikooli õigusteaduse diplom (1968); Canterbury Kenti ülikooli M.A.: *Comparative Politics and Government* (1970); töötamine advokaadina Küprosel (1972–1982); District Court'i kohtunikuks nimetamine (1982); District Court'i esimeheks nimetamine (1995); Nikosia District Court'i Administrative president (1997–2003); Küprose Ülemkohtu kohtunik (2003); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Anthony Borg Barthet U.O.M.

Sündinud 1947; Malta Kuningliku Ülikooli õigusteaduse doktor (1973); avalikku teenistusse astumine Notary to Government'ina (1975); vabariigi nõunik (1978), vabariigi esimene nõunik (1979), Attorney General'i abi (1988), nimetatud Malta presidendi poolt Attorney General'iks (1989); Malta ülikoolis osalise koormusega tsiviilõiguse lektor (1985–1989); Malta ülikooli nõukogu liige (1998–2004); Õigusemõistmise Komisjoni liige (1994–2004); Malta Vahekohtukeskuse juhatuse liige (1998–2004); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Marko Ilešič

Sündinud 1947; Ljubljana ülikooli õigusteaduse doktor; võrdleva õigusteaduse õpingud (Strasbourg ja Coimbra ülikoolid); advokatuuri liige; Ljubljana töökohtu kohtunik (1975–1986); spordikohtu esimees (1978–1986); Triglavi kindlustusseltsi vahekohtu arbiiter (1990–1998); börsi lepituskoda esimees (alates 1995); börsi vahekohtu arbiiter (alates 1998); Jugoslaavia vahekohtu arbiiter (kuni 1991) ja Sloveenia vahekohtu arbiiter (alates 1991); Rahvusvahelise Kaubanduskoja (Pariis) arbiiter; UEFA (alates 1988) ja FIFA (alates 2000) apellatsioonikoja kohtunik; Sloveenia Juristide Ühingute Liidu esimees; Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni, Rahvusvahelise Merekomitee ja mitmete teiste rahvusvaheliste õigusteaduslike seltside liige; tsiviilõiguse, kaubandusõiguse ja rahvusvahelise eraõiguse professor; Ljubljana ülikooli õigusteaduskonna dekaan; mitmete õigusteaduslike väljaannete autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Jiří Malenovský

Sündinud 1950; Praha Karli ülikooli õigusteaduse doktor (1975); Brno Masaryki ülikooli abilektor (1974–1990), prodekaan (1989–1991) ning rahvusvahelise ja Euroopa õiguse osakonna juhataja (1990–1992); Tšehhoslovakkia Konstitutsioonikohtu kohtunik (1992); suursaadik Euroopa Nõukogu juures (1993–1998); Euroopa Nõukogu ministrite esindajate komitee esimees (1995); välisministeeriumi kantsler (1998–2000); Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni Tšehhi ja Slovaki haru president (1999–2001); Konstitutsioonikohtu kohtunik (2000–2004); seadusandliku nõukogu liige (1998–2000); Haagi alalise vahekohtu liige (alates 2000); Brno Masaryki ülikooli rahvusvahelise avaliku õiguse professor (2001); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Ján Klučka

Sündinud 1951; Bratislava ülikooli õigusteaduse doktor (1974); Košice ülikooli rahvusvahelise õiguse professor (1975); Konstitutsioonikohtu kohtunik (1993); Haagi alalise vahekohtu liige (1994); Veneetsia Komisjoni liige (1994); Slovakkia Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni president (2002); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Uno Lõhmus

Sündinud 1952; õigusteaduse kandidaat (1986); advokatuuri liige (1977–1998); Tartu ülikooli kriminaalõiguse külalisprofessor; Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunik (1994–1998); Riigikohtu esimees (1998–2004); põhiseaduse juriidilise ekspertiisi komisjoni liige; karistusseadustiku väljatöötamise töörühma konsultant; kriminaalmenetluse seadustiku väljatöötamise töörühma konsultant; mitmete inimõiguste ja riigiõiguse alaste teoste autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Egils Levits

Sündinud 1955; Hamburgi ülikooli õigusteaduse ja politoloogia diplom; Kieli ülikooli õigusteaduskonnateadustöötaja; Läti parlamendi nõunik rahvusvahelise õiguse, riigiõiguse ja seadusandliku reformi alal; Läti suursaadik Saksamaal ja Šveitsis (1992–1993), Austrias, Šveitsis ja Ungaris (1994–1995); asepeaminister ja justiitsminister välisministri ülesannetes (1993–1994); OSCE lepitus- ja vahekohtu lepitaja (alates 1997); alalise vahekohtu liige (alates 2001); 1995. aastal valitud Euroopa Inimõiguste Kohtu liikmeks, tagasi valitud 1998. ja 2001. aastal; mitmete riigiõiguse ja haldusõiguse, seadusandliku reformi ja ühenduse õiguse alaste väljaannete autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Aindrias Ó Caoimh

Sündinud 1950; tsiviilõiguse bakalaureus (*bachelor*) (National University of Ireland, University College Dublin, 1971); *barrister* (King's Inn, 1972); Euroopa õiguse kõrgkooliõpingute diplom (University College Dublin, 1977); liri advokatuuri liige (1972–1999); Euroopa õiguse lektor (King's Inn, Dublin); Senior Counsel (1994–1999); liri valitsuse esindaja paljudes kohtuasjades Euroopa Ühenduste Kohtus; Iirimaa High Court'i kohtunik (alates 1999); Bench of the Honorable Society of King's Inns (alates 1999); liri Euroopa Õiguse Ühingu asepresident; Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni (liri haru) liige; Euroopa Kohtu kohtuniku (1974–1985) Andreas O'Keefe'i (Aindrias Ó Caoimh) poeg; Euroopa Kohtu kohtunik alates 13. oktoobrist 2004.

Lars Bay Larsen

Sündinud 1953; poliitikateaduste diplom (1976), lõpetanud õigusteaduse eriala Kopenhaageni ülikoolis (1983), justiitsministeeriumi ametnik (1983–1985); perekonnaõiguse lektor (1984–1991), seejärel abiprofessor (1991–1996) Kopenhaageni ülikoolis; Advokatsamfund'i osakonna juhataja (1985–1986); justiitsministeeriumi talituse juhataja (1986–1991); advokatuuri liige (alates 1991); üksusejuhataja (1991–1995), politseiosakonna juhataja (1995–1999), õigusosakonna juhataja (2000–2003) justiitsministeeriumis; Taani Kuningriigi esindaja K-4 Komitees (1995–2000), Schengeni tuumikrühmas (1996–1998) ja Europol-i juhatuses (1998–2000); Højesteret'i kohtunik (2003–2006); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. jaanuarist 2006.

Eleanor Sharpston

Sündinud 1955; majandus-, keele- ja õigusteaduse õpingud King's College'is, Cambridge'is (1973–1977); assistent ja teadur Corpus Christi College'is, Oxfordis (1977–1980); advokatuuri liige (Middle Temple, 1980); *barrister* (1980–1987 ja 1990–2005); õigusnõunik, kohtujurist, hiljem kohtunik Sir Gordon Slynn'i juures (1987–1990); Euroopa õiguse ja võrdleva õigusteaduse professor (Director of European Legal Studies), University College London (1990–1992); Cambridge'i ülikooli õigusteaduskonna professor (*Lecturer*) (1992–1998), seejärel abiprofessor (*Affiliated Lecturer*) (1998–2005); Fellow of King's College, Cambridge (alates 1992); abiprofessor ja teadur (Senior Research Fellow) Cambridge'i ülikooli Centre for European Legal Studies juures (1998–2005); Queen's Counsel (1999); Bench of Middle Temple (2005); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 11. jaanuarist 2006.

Paolo Mengozzi

Sündinud 1938; rahvusvahelise õiguse professor ja Bologna ülikooli Euroopa ühenduste õiguse Jean Monnet' õppetooli hoidja; Madridi Carlos III ülikooli audoktor; Johns Hopkinsi ülikooli (Bologna Center), St. Johns'i (New York), Georgetowni, Paris-II, Georgia (Ateena) ülikoolide ja Institut universitaire international'i (Luxembourg) külalisprofessor; Nimègue'i ülikooli European Business Law Pallas-programmi koordinaator; Euroopa Ühenduste Komisjoni riigihangete nõuandekomitee liige; kaubandus- ja tööstusministeeriumi aseriigisekretär Itaalia eesistumise ajal nõukogus; Euroopa ühenduste Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) töögrupi liige ja Haagi Rahvusvahelise Õiguse Instituudi WTO-d puudutava uurimisprogrammi juhataja 1997. aastal; Esimese Astme Kohtu kohtunik 4. märtsist 1998 kuni 3. maini 2006; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 4. maist 2006.

Pernilla Lindh

Sündinud 1945; lõpetanud Lundi ülikooli õigusteaduse erialal; Stockholmi apellatsioonikohtu kohtunik (assessor); välisministeeriumi kaubandusosakonna õigusteenistuse jurist ja peadirektor; Esimese Astme Kohtu kohtunik 18. jaanuarist 1995 kuni 6. oktoobrini 2006; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Yves Bot

Sündinud 1947; lõpetanud Rouen'i ülikooli õigusteaduskonna; õigusteaduse doktor (Paris II Panthéon-Assas' ülikool); Mans'i ülikooli õigusteaduskonna abiprofessor; Mans'i prokuratuuri prokuröri asetäitja, hiljem prokuröri esimene asetäitja (1974–1982); Dieppe'i kõrgema astme kohtu riigiprokurör (1982–1984); Strasbourgi kõrgema astme kohtu aseriigiprokurör (1984–1986); Bastia kõrgema astme kohtu riigiprokurör (1986–1988); Caen'i apellatsioonikohtu peaprokuröri abi (1988–1991); Mans'i kõrgema astme kohtu riigiprokurör (1991–1993); justiitsministri erinõunik (1993–1995); Nanterre'i kõrgema astme kohtu riigiprokurör (1995–2002); Pariisi kõrgema astme kohtu riigiprokurör (2002–2004); Pariisi apellatsioonikohtu peaprokurör (2004–2006); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2006.

Ján Mazák

Sündinud 1954; õigusteaduse doktor (Pavol Jozef Safariki ülikool, Košice, 1978); tsiviilõiguse professor (1994) ja Euroopa Ühenduse õiguse professor (2004); Košice ülikooli Euroopa Ühenduse õiguse instituudi direktor (2004); Košice ringkonnakohtu (Krajský súd) kohtunik (1980); Košice linnakohtu (Ústavný súd) aseesimees (1982) ja esimees (1990); Slovakkia advokatuuri liige (1991); konstitutsioonikohtu õigusnõunik (1993–1998); justiitsministri asetäitja (1998–2000); konstitutsioonikohtu esimees (2000–2006); Veneetsia Komisjoni liige (2004); Euroopa Kohu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2006.

Jean-Claude Bonichot

Sündinud 1955; lõpetanud Metzi ülikooli õigusteaduskonna, Institut d'études politiques de Paris' diplom, École nationale d'administration'i vilistlane; referent (1982–1985), halduskohtu kohtujurist (1985–1987 ja 1992–1999); assessor (1999–2000); Riiginõukogu kohtuosakonna kuuenda talituse esimees (2000–2006); Euroopa Kohtu õigusnõunik (1987–1991); töö-, tööhõive ja koolituse ministri kabineti direktor, hiljem riigiminister, avaliku teenistuse ja halduse moderniseerimise minister (1991–1992); Riiginõukogu juriidilise esinduse juhataja riikliku töötajate haigekassa juures (2001–2006); Metzi ülikooli abiprofessor (1988–2000), hiljem Paris I Panthéon-Sorbonne'i ülikooli abiprofessor (alates 2000); mitmete haldusõiguse, ühenduse õiguse ja Euroopa inimõiguste alaste teoste autor; ajakirja „Bulletin de jurisprudence de droit de l'urbanisme“ asutaja ja toimetuse esimees, ajakirja „Bulletin juridique des collectivités locales“ kaasasutaja ja toimetuse liige, linnaarenduse ja planeerimisõiguse ning institutsioonide uuringute ühenduse teadusnõukogu esimees; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Thomas von Danwitz

Sündinud 1962; õpingud Bonn, Genfis ja Pariisis; riigieksam õigusteaduses (1986 ja 1992); Bonni ülikooli õigusteaduste doktor (1988); avaliku halduse rahvusvaheline diplom (École nationale d'administration, 1990); habilitatsioon (Bonni ülikool, 1996); Saksa avaliku õiguse ja Euroopa õiguse professor (1996–2003), Ruhri (Bochum) ülikooli õigusteaduskonna dekaan (2000–2001); Kölni ülikooli Saksa avaliku õiguse ja Euroopa õiguse professor (2003–2006); avaliku õiguse ja avaliku halduse instituudi direktor (2006); Fletcher School of Law and Diplomacy külalisprofessor (2000), François Rabelais' ülikooli külalisprofessor (Tours, 2001–2006) ja Paris I Panthéon-Sorbonne'i ülikooli külalisprofessor (2005–2006); Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Verica Trstenjak

Sündinud 1962; õigusteaduse lõpueksam (1987); Ljubljana ülikooli õigusteaduse doktor (1995); õigusteooria ja riigiõiguse ning eraõiguse professor (alates 1996); teadur; doktoriõpingud Zürichi ülikoolis, Viini ülikoolis (võrdleva õiguse instituut), Hamburgis Max Plancki Rahvusvahelise Eraõiguse Instituudis, Amsterdamis Avatud Ülikoolis; külalisprofessor Viini ja Freiburgi (Saksamaa) ülikoolides ja Hamburgis Buceriusi Õiguskoolis; teaduse ja tehnoloogia ministeeriumi õigusosakonna juhataja (1994–1996) ja riigisekretär (1996–2000); valitsuse peasekretär (2000); Euroopa Tsiviilkoodeksi Töögrupi (Study Group on European Civil Code) liige alates 2003. aastast, Humboldti uurimisprojekti (Humboldt Stiftung) eest vastutav isik; üle saja juriidilise artikli ja mitmete raamatute autor Euroopa õiguse ja eraõiguse kohta; Sloveenia juristide liidu autasu „Aasta jurist 2003“; mitme õigusosalase perioodilise väljaande toimetuse liige; Sloveenia juristide liidu peasekretär, mitmete juristide liitude, sh Gesellschaft für Rechtsvergleichung liige; Esimese Astme Kohtunik 7. juulist 2004 kuni 6. oktoobrini 2006; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2006.

Roger Grass

Sündinud 1948; Institut d'études politiques de Paris' diplom ja teaduskraad avaliku õiguse valdkonnas; Tribunal de grande instance de Versailles' abiprokurör; Euroopa Kohtu vanemametnik; Cour d'appel de Paris' prokuröri peasekretär; justiitsministri büroo; Euroopa Kohtu presidendi õigusnõunik; Euroopa Kohtu kohtusekretär alates 10. veebruarist 1994.

2. Muudatused Euroopa Kohtu koosseisus 2006. aastal

Pidulik istung 10. jaanuaril 2006

Euroopa ühenduste liikmesriikide valitsuste esindajate 20. juuli ja 14. oktoobri 2005. aasta otsustega nimetati kuni 6. oktoobrini 2009 Lars Bay Larsen Euroopa Ühenduste Kohtu kohtunikuks ja Eleanor V. E. Sharpston Euroopa Ühenduste Kohtu kohtujuristik.

Lars Bay Larsen asendab Claus Christian Gulmann'i, kes täitis Euroopa Kohtu kohtujuristi ülesandeid 7. oktoobrist 1991 kuni 6. oktoobrini 1994 ja kohtuniku ülesandeid alates 7. oktoobrist 1994. Eleanor V. E. Sharpston asendab Francis Geoffrey Jacobs'it, kes on Euroopa Kohtu kohtujuristi ülesandeid täitnud alates 7. oktoobrist 1988.

Pidulik istung 3. mail 2006

Euroopa ühenduste liikmesriikide valitsuste esindajate 6. aprilli 2006. aasta otsusega nimetati kuni 6. oktoobrini 2006 Euroopa Ühenduste Kohtu kohtunikuks Antonio Tizzano ja kohtujuristik Paolo Mengozzi.

Antonio Tizzano, Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2000, asendab Antonio Mario La Pergola't. Antonio Tizzano asemel saab Euroopa Kohtu kohtujuristik Paolo Mengozzi, Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 4. märtsist 1998.

Pidulik istung 6. oktoobril 2006

Liikmesriikide valitsuste esindajad pikendasid 6. aprilli ja 20. septembri 2006. aasta otsustega ajavahemikuks 7. oktoobrist 2006 kuni 6. oktoobrini 2012 kohtunike Peter Jann'i, Christiaan Timmermans'i, Konrad Schiemann'i, Jiří Malenovský, Antonio Tizzano, José Narciso da Cunha Rodrigues'e, Pranas Kūris'e, George Arestis'e, Anthony Borg Barthet'i ja Egils Levits'i ning kohtujurist Paolo Mengozzi ametiaega.

Samade otsustega nimetati kohtunikuna ametisse Pernilla Lindh, kes asub ametisse Stig von Bahr'i asemel, Jean-Claude Bonichot, kes asub ametisse Jean-Pierre Puissochet' asemel, ja Thomas von Danwitz, kes asub ametisse Ninon Colneric'i asemel, ning kohtujurist Yves Bot, kes asub ametisse Philippe Léger' asemel. Peale selle ning lähtudes kohtujuristide rotatsioonisüsteemist, mis toimub liikmesriikide tähestikulises järjekorras, nimetati Leendert A. Geelhoed'i asemel ametisse Verica Trstenjak ning Christine Stix-Hackl'i asemel ametisse Ján Mazák.

3. Protokolliline järjestus

alates 1. jaanuarist kuni 10. jaanuarini 2006

V. SKOURIS, Euroopa Kohtu president
P. JANN, I koja esimees
C. W. A. TIMMERMANS, II koja esimees
A. ROSAS, III koja esimees
C. STIX-HACKL, peakohtujurist
K. SCHIEMANN, IV koja esimees
J. MAKARCZYK, V koja esimees
J. MALENOVSKÝ, VI koja esimees
F. G. JACOBS, kohtujurist
C. GULMANN, kohtunik
A. LA PERGOLA, kohtunik
J.-P. PUISSOCHET, kohtunik
P. LÉGER, kohtujurist
D. RUIZ-JARABO COLOMER, kohtujurist
R. SCHINTGEN, kohtunik
N. COLNERIC, kohtunik
S. von BAHN, kohtunik
A. TIZZANO, kohtujurist
J. N. CUNHA RODRIGUES, kohtunik
L. A. GEELHOED, kohtujurist
R. SILVA de LAPUERTA, kohtunik
K. LENAERTS, kohtunik
J. KOKOTT, kohtujurist
M. POIARES MADURO, kohtujurist
P. KÜRIS, kohtunik
E. JUHÁSZ, kohtunik
G. ARESTIS, kohtunik
A. BORG BARTHET, kohtunik
M. ILEŠIČ, kohtunik
J. KLUČKA, kohtunik
U. LÖHMUS, kohtunik
E. LEVITS, kohtunik
A. Ó CAOIMH, kohtunik

R. GRASS, kohtusekretär

alates 11. jaanuarist kuni 3. maini 2006

V. SKOURIS, Euroopa Kohtu president
P. JANN, I koja esimees
C. W. A. TIMMERMANS, II koja esimees
A. ROSAS, III koja esimees
C. STIX-HACKL, peakohtujurist
K. SCHIEMANN, IV koja esimees
J. MAKARCZYK, V koja esimees
J. MALENOVSKÝ, VI koja esimees
A. LA PERGOLA, kohtunik
J.-P. PUISSOCHET, kohtunik
P. LÉGER, kohtujurist
D. RUIZ-JARABO COLOMER, kohtujurist
R. SCHINTGEN, kohtunik
N. COLNERIC, kohtunik
S. von BAHN, kohtunik
A. TIZZANO, kohtujurist
J. N. CUNHA RODRIGUES, kohtunik
L. A. GEELHOED, kohtujurist
R. SILVA de LAPUERTA, kohtunik
K. LENAERTS, kohtunik
J. KOKOTT, kohtujurist
M. POIARES MADURO, kohtujurist
P. KÜRIS, kohtunik
E. JUHÁSZ, kohtunik
G. ARESTIS, kohtunik
A. BORG BARTHET, kohtunik
M. ILEŠIČ, kohtunik
J. KLUČKA, kohtunik
U. LÖHMUS, kohtunik
E. LEVITS, kohtunik
A. Ó CAOIMH, kohtunik
L. BAY LARSEN, kohtunik
E. SHARPSTON, kohtujurist

R. GRASS, kohtusekretär

**alates 4. maist kuni
6. oktoobrini 2006**

V. SKOURIS, Euroopa Kohtu president
P. JANN, I koja esimees
C. W. A. TIMMERMANS, II koja esimees
A. ROSAS, III koja esimees
C. STIX-HACKL, peakohtujurist
K. SCHIEMANN, IV koja esimees
J. MAKARCZYK, V koja esimees
J. MALENOVSKÝ, VI koja esimees
J.-P. PUISSOCHET, kohtunik
P. LEGER, kohtujurist
D. RUIZ-JARABO COLOMER, kohtujurist
R. SCHINTGEN, kohtunik
N. COLNERIC, kohtunik
S. von BAHR, kohtunik
A. TIZZANO, kohtunik
J. N. CUNHA RODRIGUES, kohtunik
L. A. GEELHOED, kohtujurist
R. SILVA de LAPUERTA, kohtunik
K. LENAERTS, kohtunik
J. KOKOTT, kohtujurist
M. POIARES MADURO, kohtujurist
P. KÜRIS, kohtunik
E. JUHÁSZ, kohtunik
G. ARESTIS, kohtunik
A. BORG BARTHET, kohtunik
M. ILEŠIČ, kohtunik
J. KLUČKA, kohtunik
U. LÖHMUS, kohtunik
E. LEVITS, kohtunik
A. Ó CAOIMH, kohtunik
L. BAY LARSEN, kohtunik
E. SHARPSTON, kohtujurist
P. MENGGOZZI, kohtujurist

R. GRASS, kohtusekretär

**alates 12. oktoobrist kuni
31. detsembrini 2006**

V. SKOURIS, Euroopa Kohtu president
P. JANN, I koja esimees
C. W. A. TIMMERMANS, II koja esimees
A. ROSAS, III koja esimees
K. LENAERTS, IV koja esimees
R. SCHINTGEN, V koja esimees
J. KOKOTT, peakohtujurist
P. KÜRIS, VI koja esimees
E. JUHÁSZ, VIII koja esimees
J. KLUČKA, VII koja esimees
D. RUIZ-JARABO COLOMER, kohtujurist
A. TIZZANO, kohtunik
J. N. CUNHA RODRIGUES, kohtunik
R. SILVA de LAPUERTA, kohtunik
M. POIARES MADURO, kohtujurist
K. SCHIEMANN, kohtunik
J. MAKARCZYK, kohtunik
G. ARESTIS, kohtunik
A. BORG BARTHET, kohtunik
M. ILEŠIČ, kohtunik
J. MALENOVSKÝ, kohtunik
U. LÖHMUS, kohtunik
E. LEVITS, kohtunik
A. Ó CAOIMH, kohtunik
L. BAY LARSEN, kohtunik
E. SHARPSTON, kohtujurist
P. MENGGOZZI, kohtujurist
P. LINDH, kohtunik
Y. BOT, kohtujurist
J. MAZÁK, kohtujurist
J.-C. BONICHOT, kohtunik
T. von DANWITZ, kohtunik
V. TRSTENJAK, kohtujurist

R. GRASS, kohtusekretär

4. Euroopa Kohtu endised liikmed

Massimo Pilotti, kohtunik (1952–1958), president 1952–1958
Petrus Josephus Servatius Serrarens, kohtunik (1952–1958)
Otto Riese, kohtunik (1952–1963)
Louis Delvaux, kohtunik (1952–1967)
Jacques Rueff, kohtunik (1952–1959 ja 1960–1962)
Charles Léon Hammes, kohtunik (1952–1967), president 1964–1967
Adrianus Van Kleffens, kohtunik (1952–1958)
Maurice Lagrange, kohtujurist (1952–1964)
Karl Roemer, kohtujurist (1953–1973)
Rino Rossi, kohtunik (1958–1964)
Andreas Matthias Donner, kohtunik (1958–1979), president 1958–1964
Nicola Catalano, kohtunik (1958–1962)
Alberto Trabucchi, kohtunik (1962–1972), seejärel kohtujurist (1973–1976)
Robert Lecourt, kohtunik (1962–1976), president 1967–1976
Walter Strauss, kohtunik (1963–1970)
Riccardo Monaco, kohtunik (1964–1976)
Joseph Gand, kohtujurist (1964–1970)
Josse J. Mertens de Wilmars, kohtunik (1967–1984), president 1980–1984
Pierre Pescatore, kohtunik (1967–1985)
Hans Kutscher, kohtunik (1970–1980), president 1976–1980
Alain Louis Dutheil de Lamothe, kohtujurist (1970–1972)
Henri Mayras, kohtujurist (1972–1981)
Cearbhall O'Dalaigh, kohtunik (1973–1974)
Max Sørensen, kohtunik (1973–1979)
Alexander J. Mackenzie Stuart, kohtunik (1973–1988), president 1984–1988
Jean-Pierre Warner, kohtujurist (1973–1981)
Gerhard Reischl, kohtujurist (1973–1981)
Aindrias O'Keeffe, kohtunik (1975–1985)
Francesco Capotorti, kohtunik (1976), seejärel kohtujurist (1976–1982)
Giacinto Bosco, kohtunik (1976–1988)
Adolphe Touffait, kohtunik (1976–1982)
Thymen Koopmans, kohtunik (1979–1990)
Ole Due, kohtunik (1979–1994), president 1988–1994
Ulrich Everling, kohtunik (1980–1988)
Alexandros Chloros, kohtunik (1981–1982)
Sir Gordon Slynn, kohtujurist (1981–1988), seejärel kohtunik (1988–1992)
Simone Rozès, kohtujurist (1981–1984)
Pieter VerLoren van Themaat, kohtujurist (1981–1986)
Fernand Grévisse, kohtunik (1981–1982 ja 1988–1994)
Kai Bahlmann, kohtunik (1982–1988)
G. Federico Mancini, kohtujurist (1982–1988), seejärel kohtunik (1988–1999)
Yves Galmot, kohtunik (1982–1988)
Constantinos Kakouris, kohtunik (1983–1997)
Carl Otto Lenz, kohtujurist (1984–1997)

Marco Darmon, kohtujurist (1984–1994)
René Joliet, kohtunik (1984–1995)
Thomas Francis O’Higgins, kohtunik (1985–1991)
Fernand Schockweiler, kohtunik (1985–1996)
Jean Mischo, kohtujurist (1986–1991 ja 1997–2003)
José Carlos de Carvalho Moithinho de Almeida, kohtunik (1986–2000)
José Luis da Cruz Vilaça, kohtujurist (1986–1988)
Gil Carlos Rodríguez Iglesias, kohtunik (1986–2003), president 1994–2003
Manuel Díez de Velasco, kohtunik (1988–1994)
Manfred Zuleeg, kohtunik (1988–1994)
Walter van Gerven, kohtujurist (1988–1994)
Giuseppe Tesauro, kohtujurist (1988–1998)
Paul Joan George Kapteyn, kohtunik (1990–2000)
John L. Murray, kohtunik (1991–1999)
David Alexander Ogilvy Edward, kohtunik (1992–2004)
Georges Cosmas, kohtujurist (1994–2000)
Günter Hirsch, kohtunik (1994–2000)
Michael Bendik Elmer, kohtujurist (1994–1997)
Hans Ragnemalm, kohtunik (1995–2000)
Leif Sevón, kohtunik (1995–2002)
Nial Fennelly, kohtujurist (1995–2000)
Melchior Wathelet, kohtunik (1995–2003)
Krateros Ioannou, kohtunik (1997–1999)
Siegbert Alber, kohtujurist (1997–2003)
Antonio Saggio, kohtujurist (1998–2000)
Fidelma O’Kelly Macken, kohtunik (1999–2004)

— Presidendid

Massimo Pilotti (1952–1958)
Andreas Matthias Donner (1958–1964)
Charles Léon Hammes (1964–1967)
Robert Lecourt (1967–1976)
Hans Kutscher (1976–1980)
Josse J. Mertens de Wilmars (1980–1984)
Alexander John Mackenzie Stuart (1984–1988)
Ole Due (1988–1994)
Gil Carlos Rodríguez Iglésias (1994–2003)

— Kohtusekretärid

Albert van Houtte (1953–1982)
Paul Heim (1982–1988)
Jean-Guy Giraud (1988–1994)

C– Euroopa Kohtu statistika

Euroopa Kohtu üldine tegevus

1. Lõpetatud, saabunud ja menetluses olevad kohtuasjad (2000–2006)

Lõpetatud kohtuasjad

2. Menetluse liigid (2000–2006)
3. Kohtuotsused, kohtumäärused, arvamused (2006)
4. Kohtukoosseis (2000–2006)
5. Hagi valdkonnad (2006)
6. Ajutiste meetmete kohaldamine: lahendi sisu (2006)
7. Kohtuotsused liikmesriigi kohustuste rikkumise kohta: lahendi sisu (2006)
8. Menetluse kestus (2000–2006)

Saabunud kohtuasjad

9. Menetluse liigid (2000–2006)
10. Otsesed hagi. Hagiliigid (2006)
11. Hagi valdkonnad (2006)
12. Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi (2000–2006)
13. Kiirendatud menetlused (2000–2006)

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

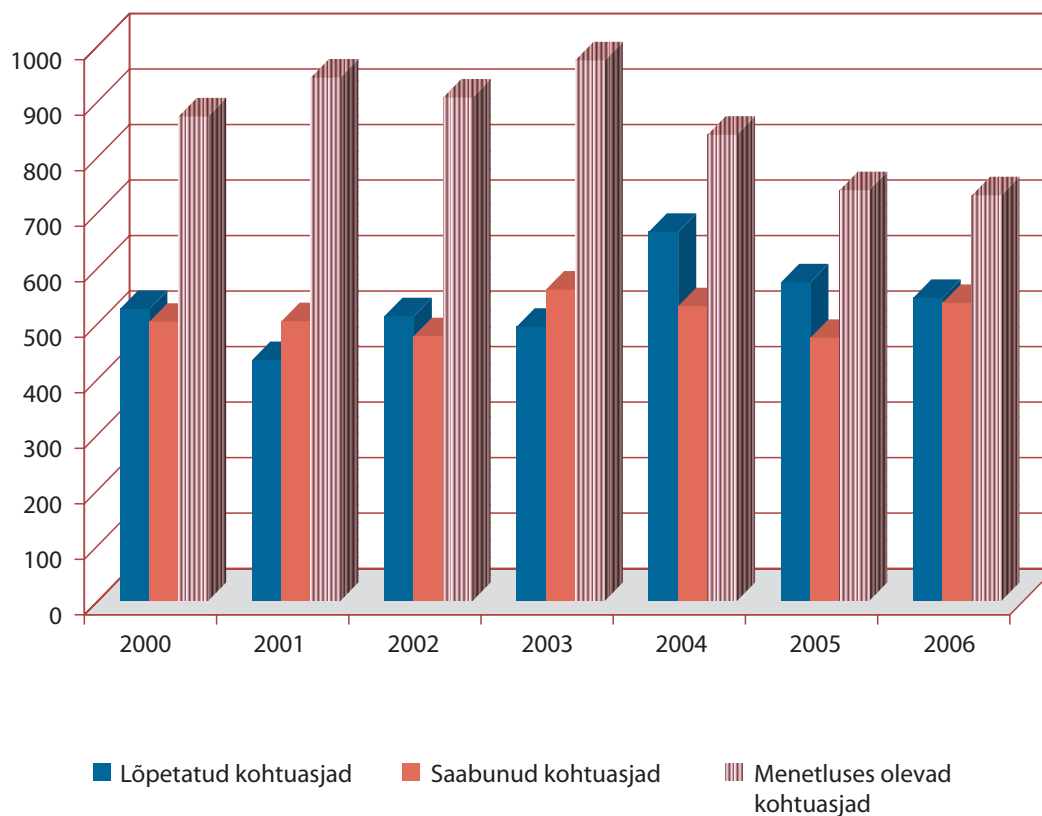
14. Menetluse liigid (2000–2006)
15. Kohtukoosseis (2006)

Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2006)

16. Saabunud kohtuasjad ja kohtuotsused
17. Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja aastate lõikes)
18. Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja kohtuasutuste lõikes)
19. Saabunud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi

Euroopa Kohtu üldine tegevus

1. Lõpetatud, saabunud ja menetluses olevad kohtuasjad (2000–2006)¹

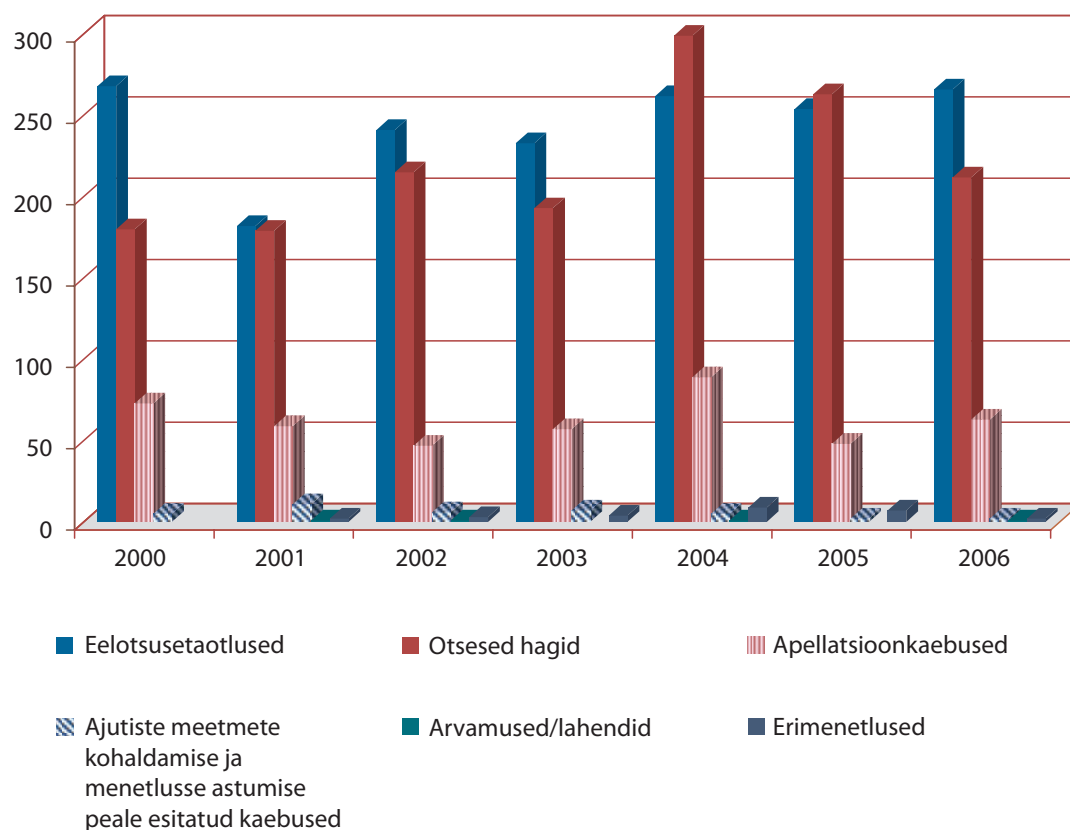

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Lõpetatud kohtuasjad	526	434	513	494	665	574	546
Saabunud kohtuasjad	503	504	477	561	531	474	537
Menetluses olevad kohtuasjad	873	943	907	974	840	740	731

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, olenemata omavahel seotud asjade liitmisest (üks asja number = üks kohtuasi).

Lõpetatud kohtuasjad

2. Menetluse liigid (2000–2006)^{1 2}

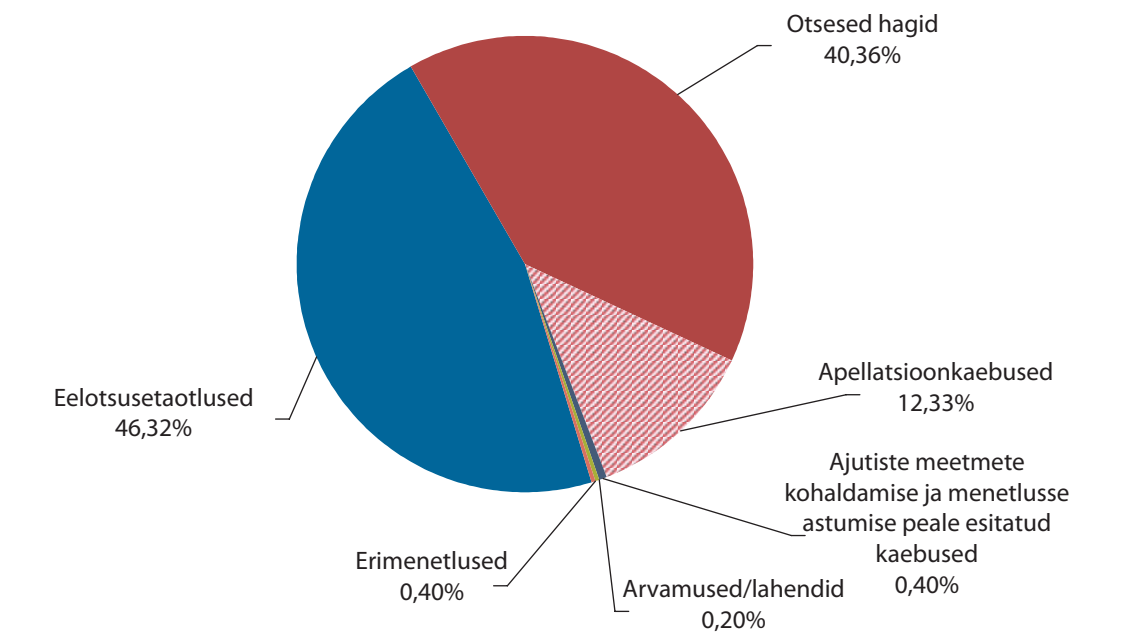
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Eelotsusetaotlused	268	182	241	233	262	254	266
Otsesed hagid	180	179	215	193	299	263	212
Apellatsioonkaebused	73	59	47	57	89	48	63
Ajutiste meetmete kohaldamise ja menetlusse astumise peale esitatud kaebused	5	11	6	7	5	2	2
Arvamused/lahendid		1	1		1		1
Erimenetlused		2	3	4	9	7	2
Kokku	526	434	513	494	665	574	546

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, olenemata omavahel seotud asjade liitmisest (üks asja number = üks kohtuasi).

² „Erimenetlusteks” loetakse: kohtukulude jaotamine (kodukorra artikkel 74); õigusabi (kodukorra artikkel 76); kaja (kodukorra artikkel 94); kohtuotsuse vaidlustamine kolmanda isiku poolt (kodukorra artikkel 97); kohtuotsuse tõlgendamine (kodukorra artikkel 102); teistmine (kodukorra artikkel 98); kohtuotsuse parandamine (kodukorra artikkel 66); arestimismenetlus (privileegide ja immunitetide protokoll); immuniteedivaldkonna kohtuasjad (privileegide ja immunitetide protokoll).

Lõpetatud kohtuasjad

3. Kohtuotsused, kohtumäärused, arvamusd (2006)¹

	Kohtuotsused	Õigusemõistmise iseloomuga määrused ²	Ajutiste meetmete kohaldamise määrused ³	Muud määrused ⁴	Arvamused	Kokku
Eelotsusetaotlused	192	18		23		233
Otsesed hagid	130			73		203
Apellatsioonkaebused	28	30		4		62
Ajutiste meetmete kohaldamise ja menetlusse astumise peale esitatud kaebused			1	1		2
Arvamused/lahendid					1	1
Erimenetlused	1	1				2
Kokku	351	49	1	101	1	503

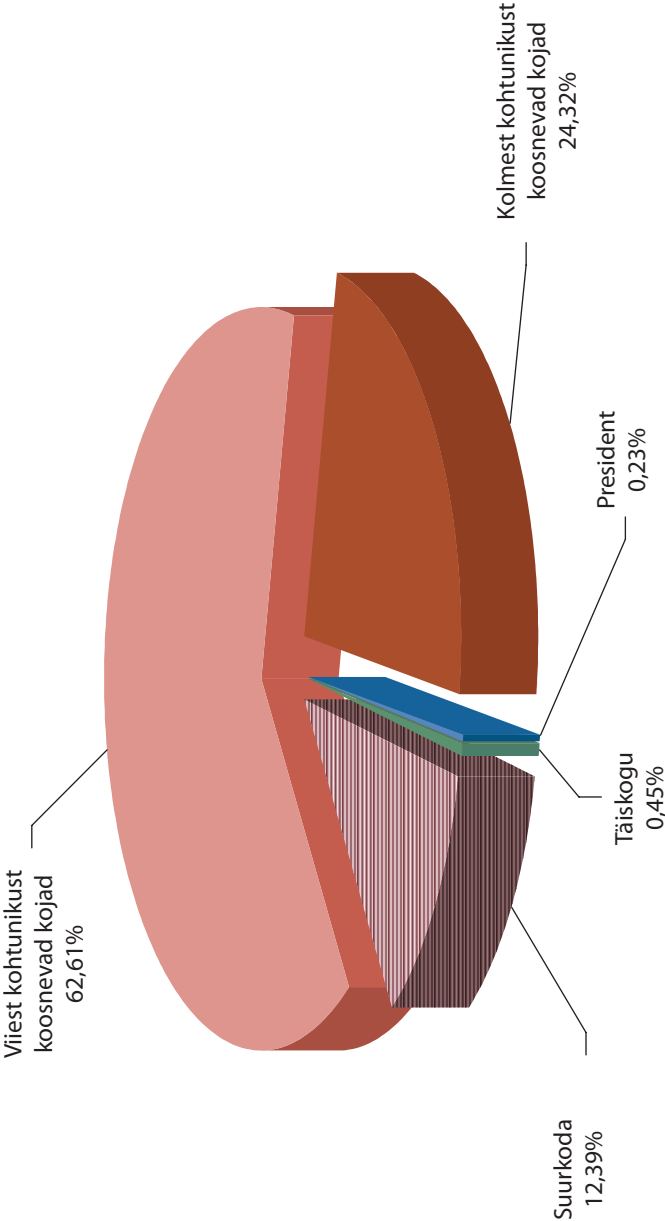
¹ Mainitud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, võttes arvesse üksteisega seotud kohtuasjade liitmised (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasja).

² Õigusemõistmise iseloomuga määrused, mis lõpetavad menetluse (vastuvõetamatus, ilmne vastuvõetamatus, ...).

³ EÜ asutamislepingu artiklite 185 või 186 (nüüd EÜ artiklid 242 ja 243) või artikli 187 (nüüd EÜ artikkel 244) või Euratomi asutamislepingu või ESTÜ asutamislepingu vastavate sätete alusel esitatud nõuete või ajutiste meetmete või menetlusse astumise määruse peale esitatud kaebuse alusel tehtud määrused.

⁴ Määrused, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise, kohtuasja raugemise või kohtuasja Esimese Astme Kohtule saatmise teel.

Lõpetatud kohtuasjad
4. Kohtukoosseis (2000–2006)¹

	2000			2001			2002			2003			2004			2005			2006		
	Kohtuotsused/arvamused	Määrused ²	Kokku	Kohtuotsused/arvamused	Määrused ²	Kokku	Kohtuotsused/arvamused	Määrused ²	Kokku	Kohtuotsused/arvamused	Määrused ²	Kokku	Kohtuotsused/arvamused	Määrused ²	Kokku	Kohtuotsused/arvamused	Määrused ²	Kokku	Kohtuotsused/arvamused	Määrused ²	Kokku
Täiskogu	31	6	37	33	2	35	27	4	31	48	2	50	21		21	1		1	2		2
Väike pleenum	91		91	24		24	52		52	35		35	1		1						
Suurkoda													31	1	32	59		59	55		55
Viie kohtunikust koosnevad kojad	162	3	165	155	13	168	177	10	187	200	8	208	257	18	275	245	5	250	265	13	278
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	50	40	90	59	42	101	60	27	87	51	27	78	113	61	174	103	51	154	67	41	108
President		4	4		11	11		3	3		7	7		6	6		2	2		1	1
Kokku	334	53	387	271	68	339	316	44	360	334	44	378	423	86	509	408	58	466	389	55	444

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, olenemata omavahel seotud asjade liitmisest (üks asja number = üks kohtuasi).

² Õigusemõistmise iseloomuga määrused, mis lõpetavad menetluse (välja arvatud määrused, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise, kohtuasja raugemise või kohtuasja Esimese Astme Kohtule saatmise teel).

Lõpetatud kohtuasjad**5. Hagi valdkonnad (2006)¹**

	Kohtuotsused/ arvamused	Määrused ²	Kokku
Asutamisvabadus	18	3	21
Brüsseli konventsioon	4		4
Energeetika	6		6
Euroopa kodakondsus	4		4
Institutsiooniline õigus	12	3	15
Intellektuaalomand	14	5	19
Isikute vaba liikumine	18	2	20
Justiits- ja siseasjad	1	1	2
Kalanduspoliitika	7		7
Kapitali vaba liikumine	4		4
Kaubanduspoliitika	1		1
Kaupade vaba liikumine	8		8
Keskkond ja tarbijakaitse	39	1	40
Konkurents	26	4	30
Maksustamine	51	4	55
Põllumajandus	28	2	30
Privileegid ja immunitetid	1		1
Regionaalpoliitika	2		2
Riigiabi	21	2	23
Sotsiaalpoliitika	25	4	29
Teenuste osutamise vabadus	14	3	17
Tolliliit	8	1	9
Transport	8	1	9
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	9		9
Välissuhted	9	2	11
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus	6	1	7
Õigusaktide ühtlustamine	17	2	19
Äriühinguõigus	5	5	10
Ühenduse õiguse üldpõhimõtted		1	1
Ühenduste omavahendid	6		6
Ühine tollitariifistik	7		7
EÜ asutamisleping	379	47	426
EL leping	3		3
ESTÜ asutamisleping			
Euratomy asutamisleping	3	1	4
Ametnike personalieeskirjad	3	6	9
Menetlus	1	1	2
Muu	4	7	11
KÕIK KOKKU	389	55	444

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, olenemata omavahel seotud asjade liitmisest (üks asja number = üks kohtuasi).

² Õigusemõistmise iseloomuga määrused, mis lõpetavad menetluse (välja arvatud määrused, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise, kohtuasja raugemise või kohtuasja Esimese Astme Kohtule saatmise teel).

Lõpetatud kohtuasjad

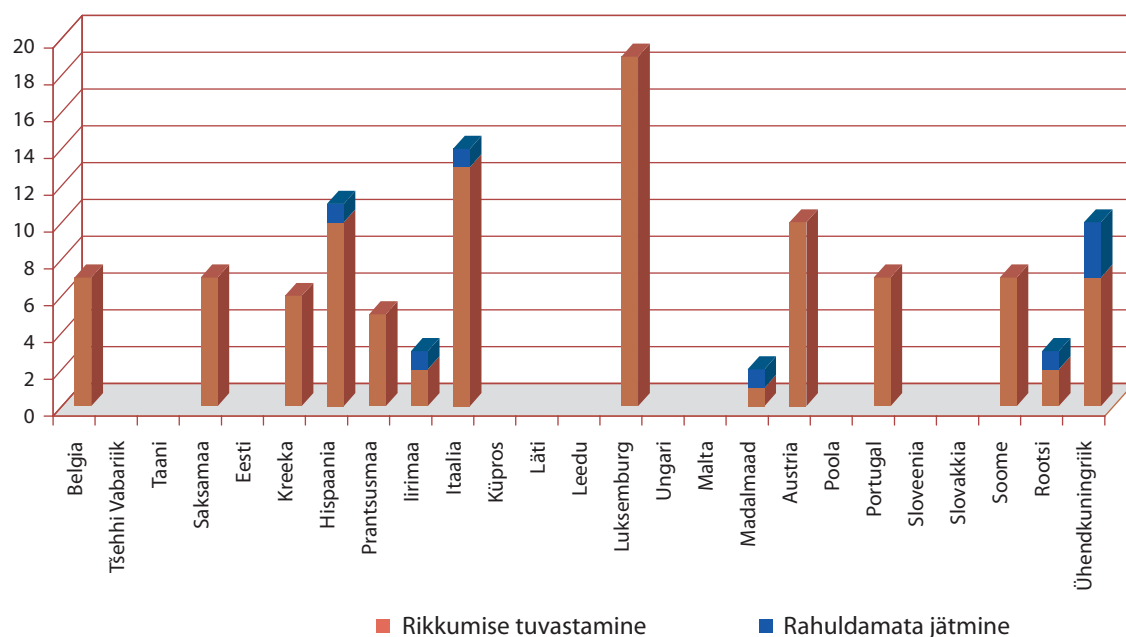
6. Ajutiste meetmete kohaldamine: lahendi sisu (2006)¹

	Ajutiste meetmete kohaldamise arv	Ajutiste meetmete kohaldamise ja menetluse astumise peale esitatud kaebuste arv	Lahendi sisu	
			Rahuldamata jätmine / vaidlustatud kohtuotsuse muutmata jätmine	Rahuldamine / vaidlustatud kohtuotsuse tühistamine
Konkurents		2	2	
EÜ asutamisleping kokku		2	2	
Euratomy asutamisleping				
Muu				
KÕIK KOKKU		2	2	

¹ Mainitud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, võttes arvesse üksteisega seotud kohtuasjade liitmised (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasi).

Lõpetatud kohtuasjad

7. Kohtuotsused liikmesriigi kohustuste rikkumise kohta: lahendi sisu (2006)¹

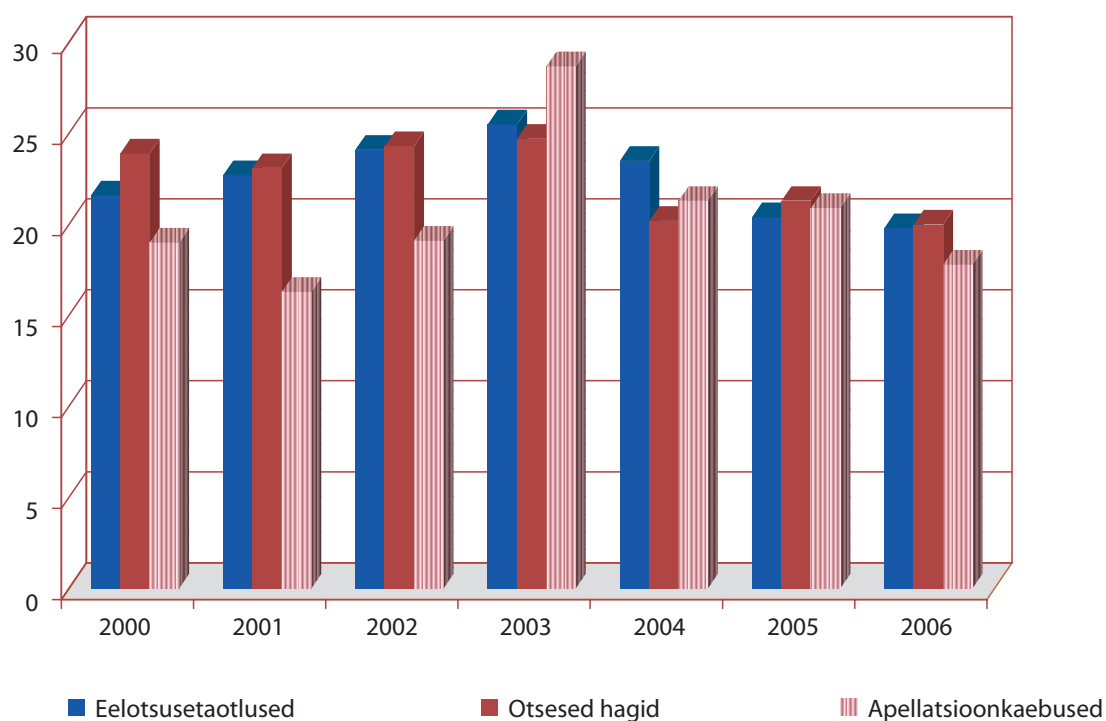
	Rikkumise tuvastamine	Rahuldamata jätmine	Kokku
Belgia	7		7
Tšehhi Vabariik			
Taani			
Saksamaa	7		7
Eesti			
Kreeka	6		6
Hispaania	10	1	11
Prantsusmaa	5		5
Iirimaa	2	1	3
Itaalia	13	1	14
Küpros			
Läti			
Leedu			
Luksemburg	19		19
Ungari			
Malta			
Madalmaad	1	1	2
Austria	10		10
Poola			
Portugal	7		7
Sloveenia			
Slovakkia			
Soome	7		7
Rootsi	2	1	3
Ühendkuningriik	7	3	10
Kokku	103	8	111

¹ Mainitud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, võttes arvesse üksteisega seotud kohtuasjade liitmised (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasi).

Lõpetatud kohtuasjad

8. Menetluse kestus (2000–2006)¹

(õigusemõistmise iseloomuga kohtuotsused ja määrused)²

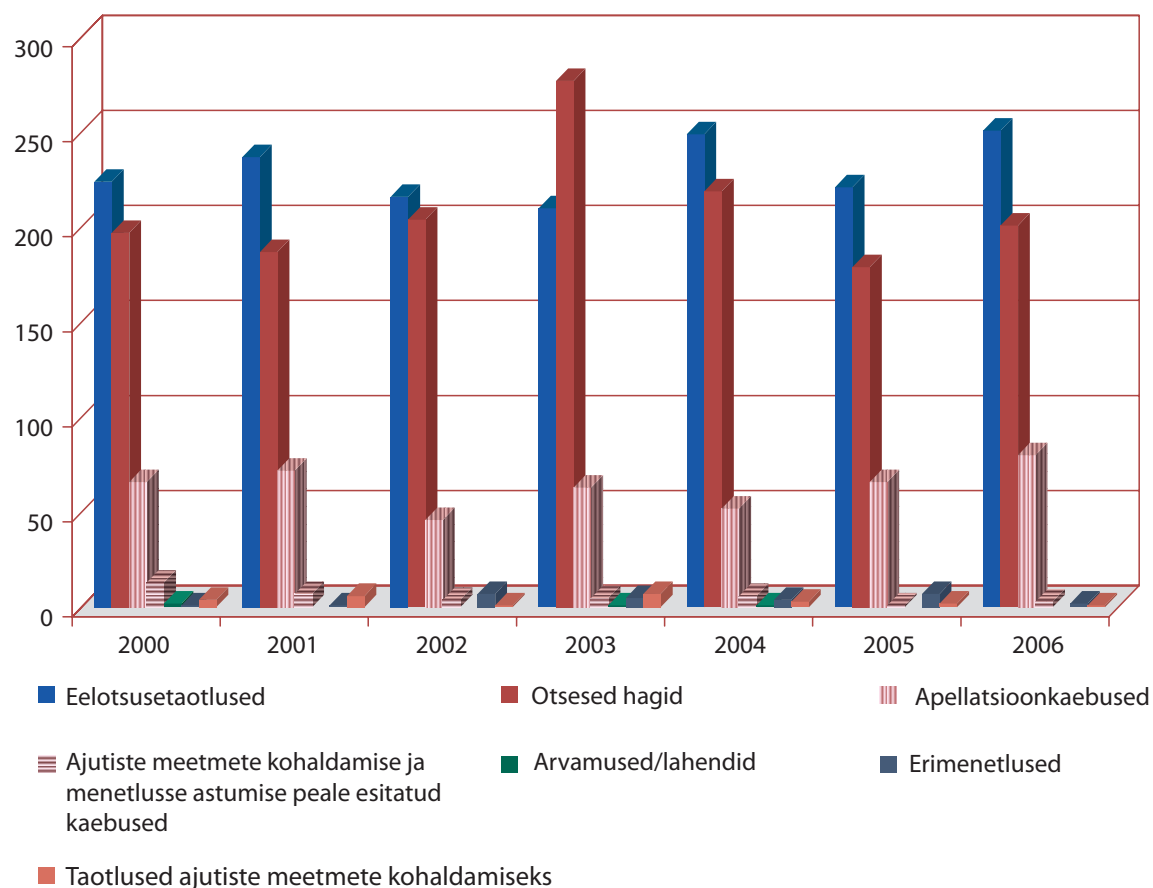

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Eelotsusetaotlused	21,6	22,7	24,1	25,5	23,5	20,4	19,8
Otsesed hagid	23,9	23,1	24,3	24,7	20,2	21,3	20
Apellatsioonkaebused	19	16,3	19,1	28,7	21,3	20,9	17,8

¹ Menetluse kestuse arvutamisel on välja jäetud: kohtuasjad, milles on tehtud vaheotsus või võetud uurimis-meede; arvamused ja lahendid; erimenetlused (st kohtukulude jaotamine, õigusabi, kaja, kohtuotsuse vaidlus-tamine kolmanda isiku poolt, kohtuotsuse tõlgendamine, teistmine, kohtuotsuse parandamine, arestimisme-netlus ja immuuteedivaldkonna kohtuasjad); kohtuasjad, mis lõpevad registrist kustutamise, kohtuasja raugemise või kohtuasja Esimese Astme Kohtule saatmise määrusega; ajutiste meetmete kohaldamise menet-lused ning ajutiste meetmete kohaldamise ja menetlusse astumise peale esitatud kaebused.

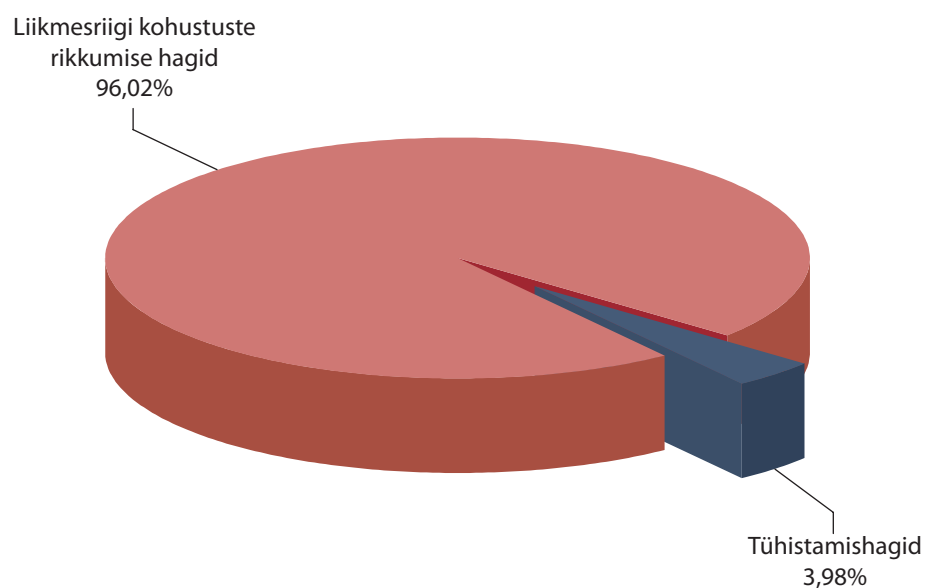
Kestust väljendatakse kuudes ja kümnendikkuudes.

² Määrused, välja arvatud need, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise, kohtuasja raugemise või kohtuasja Esimese Astme Kohtule saatmise teel.

Saabunud kohtuasjad**9. Menetluse liigid (2000–2006)¹**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Eelotsusetaotlused	224	237	216	210	249	221	251
Otsesed hagid	197	187	204	277	219	179	201
Apellatsioonkaebused	66	72	46	63	52	66	80
Ajutiste meetmete kohaldamise ja menetluse astumise peale esitatud kaebused	13	7	4	5	6	1	3
Arvamused/lahendid	2			1	1		
Erimenetlused	1	1	7	5	4	7	2
Kokku	503	504	477	561	531	474	537
Taotlused ajutiste meetmete kohaldamiseks	4	6	1	7	3	2	1

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, olenemata omavahel seotud asjade liitmisest (üks asja number = üks kohtuasi).

Lõpetatud kohtuasjad**10. Otsest hagit. Hagiliigid (2006)¹**

Tühistamishagit	8
Tegevusetuse hagit	
Kahju hüvitamise hagit	
Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagit	193
Kokku	201

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, olenemata omavahel seotud asjade liitmisest (üks asja number = üks kohtuasi).

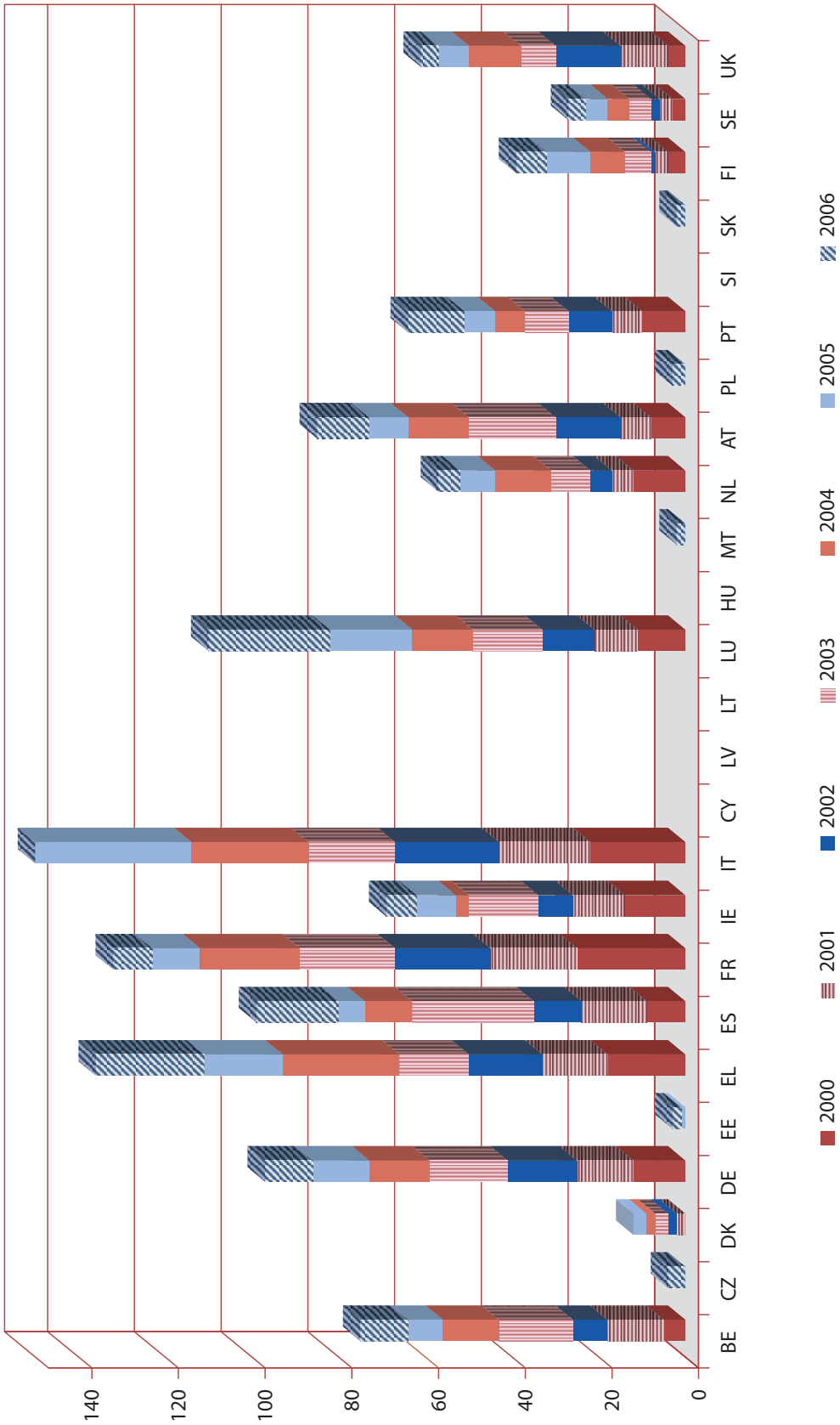
Saabunud kohtuasjad¹**11. Hagi valdkonnad (2006)²**

	Otsesed hagi	Eelotsusetaotlused	Apellatsioonkaebused	Ajutiste meetmete kohaldamise ja menetlusse astumise peale esitatud kaebused	Kokku	Erimenetlused
Asutamisvabadus	14	17			31	
Brüsseli konventsioon		2			2	
Energeetika	2	4			6	
Euroopa kodakondsus		5			5	
Institutsiooniõigus	7	1	2		10	
Intellektuaalomand		4	19		23	
Isikute vaba liikumine	5	8	1		14	
Justiits- ja siseasjad	1	1			2	
Kalanduspoliitika	1		4		5	
Kapitali vaba liikumine	2	5			7	
Kaubanduspoliitika			1		1	
Kaupade vaba liikumine	5	8			13	
Keskkond ja tarbijakaitse	54	3	2	1	60	
Konkurents	1	14	15	2	32	
Liikuvate töötajate sotsiaalkindlustus		9			9	
Maksustamine	7	27			34	
Põllumajandus	11	43	3		57	
Regionaalpoliitika		2	4		6	
Riigiabi	5	9	6		20	
Sotsiaalpoliitika	21	17			38	
Teenuste osutamise vabadus	12	10			22	
Tolliliit		7			7	
Tööstuspoliitika	10	6			16	
Transport	7	2			9	
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	8	5			13	
Välissuhted	2	5	4		11	
Õigusaktide ühtlustamine	10	8			18	
Äriühinguõigus	13	12	1		26	
Ühenduse õiguse üldpõhimõtted		5			5	
Ühenduste ressursid	2		2		4	
Ühine tollitariifistik		9			9	
Ühine välis- ja julgeolekupoliitika		1	2		3	
EÜ asutamisleping	200	249	66	3	518	
EL leping						
ESTÜ asutamisleping		1			1	
Euratomi asutamisleping	1		1		2	
Menetlus						2
Ametnike personalieeskirjad		1	13		14	
Muu		1	13		14	2
KÕIK KOKKU	201	251	80	3	535	2

¹ Arvestamata taotlusi ajutiste meetmete kohaldamiseks.² Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, olenemata omavahel seotud asjade liitmisest (üks asja number = üks kohtuasi).

Saabunud kohtuasjad

12. Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagit (2000–2006)¹

	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	Kokku ²
2000	5			12		18	9	25	14	22				11			12	8		10			4	3	4	157
2001	13		2	13		15	15	20	12	21				10			5	7		7			3	3	11	157
2002	8		2	16		17	11	22	8	24				12			5	15		10			1	2	15	168
2003	17		3	18		16	28	22	16	20				16			9	20		10			6	5	8	214
2004	13		2	14		27	11	23	3	27				14			13	14		7			8	5	12	193
2005	8		3	13	1	18	6	11	9	36				19			8	9		7			10	5	7	170
2006	11	4		11	2	25	19	9	7	25				28		2	5	12	3	13		2	7	4	4	193

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, olenemata omavahel seotud asjade liitmisest (üks asja number = üks kohtuasi).
EÜ asutamislepingu artiklid 93, 169, 170, 171, 225 (nüüd EÜ artiklid 88, 226, 227, 228 ja 298), EA artiklid 141, 142, 143 ja ST artikkel 88.

² Millest ühe hagi aluseks on EÜ asutamislepingu artikkel 170 (nüüd EÜ artikkel 227).

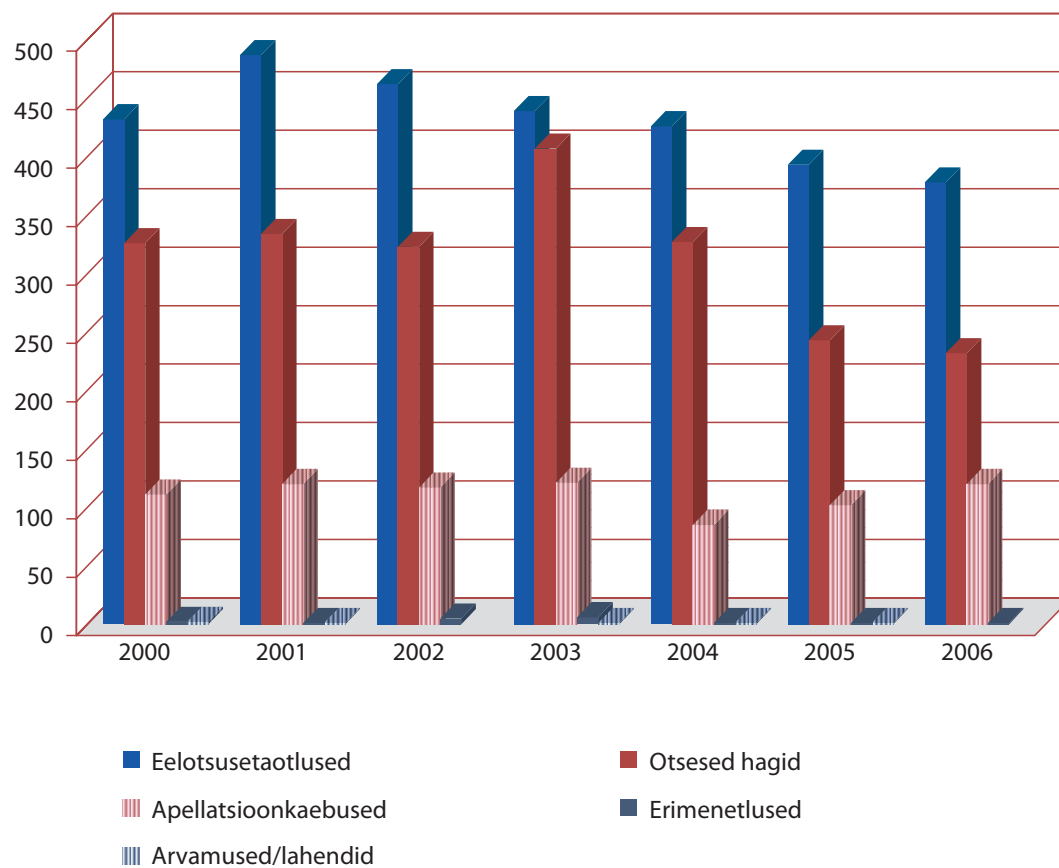
Saabunud kohtuasjad**13. Kiirendatud menetlused (2000–2006)¹**

	2000		2001		2002		2003		2004		2005		2006		Kokku
	Rahuldatud	Lõpetatud	Rahuldatud	Lõpetatud	Rahuldatud	Lõpetatud	Rahuldatud	Lõpetatud	Rahuldatud	Lõpetatud	Rahuldatud	Lõpetatud	Rahuldatud	Lõpetatud	
Otsesed hagid						1		3	1	2					7
Eelotsusetaotlused		1	1	5		1		3		10		5		5	31
Apellatsioonkaebused				2			1	1							4
Arvamused										1					1
Kokku		1	1	7		2	1	7	1	13		5		5	43

¹ Võimalus kohtuasja Euroopa Kohtus kiirendatud korras menetleda on ette nähtud kodukorra artiklites 62a, 104a ja 118, mis jõustusid 1. juulil 2000.

Menetluses olevad kohtuasjad 31 detsembri seisuga

14. Menetluse liigid (2000–2006)¹

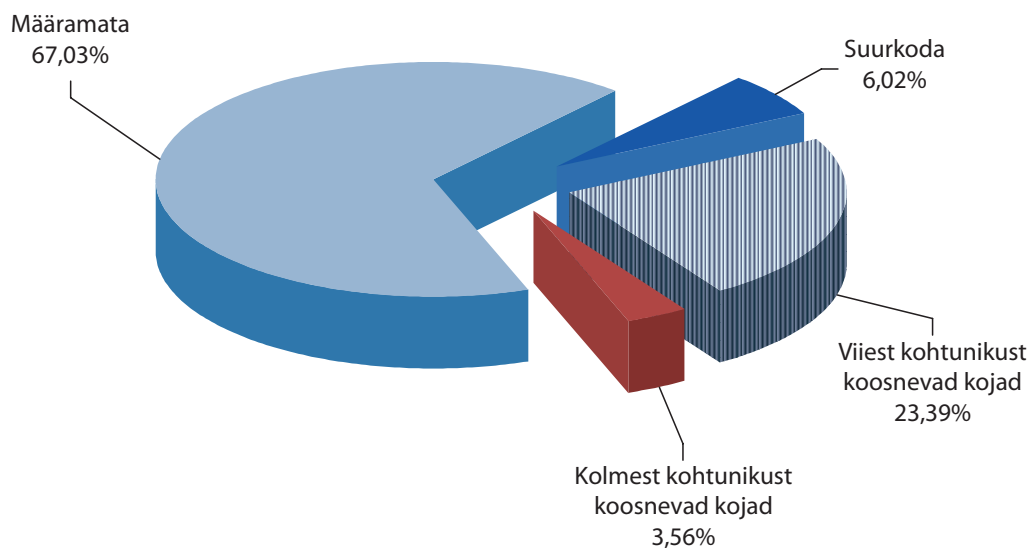
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Eelotsusetaotlused	432	487	462	439	426	393	378
Otssesed hagid	326	334	323	407	327	243	232
Apellatsioonkaebused	111	120	117	121	85	102	120
Erimenetlused	2	1	5	6	1	1	1
Arvamused/lahendid	2	1		1	1	1	
Kokku	873	943	907	974	840	740	731

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, olenemata omavahel seotud asjade liitmisest (üks asja number = üks kohtuasi).

Menetluses olevad kohtuasjad 31 detsembri seisuga

15. Kohtukoosseis (2006)¹

Jaotumine 2006. aastal

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Määramata	634	602	546	690	547	437	490
Täiskogu / suur pleenum	34	31	47	21	2	2	
Väike pleenum	26	66	36	1			
Suurkoda				24	56	60	44
Viiest kohtunikust koosnevad kojad	129	199	234	195	177	212	171
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	42	42	42	42	57	29	26
President	8	3	2	1	1		
Kokku	873	943	907	974	840	740	731

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, olenemata omavahel seotud asjade liitmisest (üks asja number = üks kohtuasi).

Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2006)**16. Saabunud kohtuasjad ja kohtuotsused**

Aastad	Saabunud kohtuasjad ¹						Kohtuotsused ²
	Otsesed hagi ³	Eelotsusetaotlused	Apellatsioonkaebused	Ajutiste meetmete kohaldamise ja menetluse astumise peale esitatud kaebused	Kokku	Taotlused ajutiste meetmete kohaldamiseks	
1953	4				4		
1954	10				10		2
1955	9				9	2	4
1956	11				11	2	6
1957	19				19	2	4
1958	43				43		10
1959	47				47	5	13
1960	23				23	2	18
1961	25	1			26	1	11
1962	30	5			35	2	20
1963	99	6			105	7	17
1964	49	6			55	4	31
1965	55	7			62	4	52
1966	30	1			31	2	24
1967	14	23			37		24
1968	24	9			33	1	27
1969	60	17			77	2	30
1970	47	32			79		64
1971	59	37			96	1	60
1972	42	40			82	2	61
1973	131	61			192	6	80
1974	63	39			102	8	63
1975	62	69			131	5	78
1976	52	75			127	6	88
1977	74	84			158	6	100
1978	147	123			270	7	97
1979	1218	106			1324	6	138
1980	180	99			279	14	132
1981	214	108			322	17	128
1982	217	129			346	16	185

>>>

Aastad	Saabunud kohtuasjad ¹						Kohtuotsused ²
	Otsesed hagid ³	Eelotsusetaotlused	Apellatsioonkaebused	Ajutiste meetmete kohaldamise ja menetluse astumise peale esitatud kaebused	Kokku	Taotlused ajutiste meetmete kohaldamiseks	
1983	199	98			297	11	151
1984	183	129			312	17	165
1985	294	139			433	23	211
1986	238	91			329	23	174
1987	251	144			395	21	208
1988	193	179			372	17	238
1989	244	139			383	19	188
1990 ⁴	221	141	15	1	378	12	193
1991	142	186	13	1	342	9	204
1992	253	162	24	1	440	5	210
1993	265	204	17		486	13	203
1994	128	203	12	1	344	4	188
1995	109	251	46	2	408	3	172
1996	132	256	25	3	416	4	193
1997	169	239	30	5	443	1	242
1998	147	264	66	4	481	2	254
1999	214	255	68	4	541	4	235
2000	199	224	66	13	502	4	273
2001	187	237	72	7	503	6	244
2002	204	216	46	4	470	1	269
2003	278	210	63	5	556	7	308
2004	220	249	52	6	527	3	375
2005	179	221	66	1	467	2	362
2006	201	251	80	3	535	1	351
Kokku	7908	5765	761	61	14 495	342	7178

¹ Brutoarvud; erimenetlusi ei ole arvestatud.

² Netoarvud.

³ Sealhulgas arvamused.

⁴ Esimese Astme Kohus alustas tööd 1990. aastal.

Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2006)

17. Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja aastate lõikes)¹

	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	Benelux ²	Kokku
1961																	1										1
1962																	5										5
1963														1			5										6
1964										2							4										6
1965				4				2									1										7
1966																	1										1
1967	5			11				3						1			3										23
1968	1			4				1	1								2										9
1969	4			11				1	1					1													17
1970	4			21				2	2	2							3										32
1971	1			18				6	5	5				1			6										37
1972	5			20				1	4	4							10										40
1973	8			37				4	5	5				1			6										61
1974	5			15				6	5	5							7							1			39
1975	7		1	26				15	14	14				1			4							1			69
1976	11			28				8	1	12							14							1			75
1977	16		1	30				14	2	7							9								5		84
1978	7		3	46				12	1	11							38								5		123
1979	13		1	33				18	2	19				1			11								8		106
1980	14		2	24				14	3	19							17								6		99
1981	12		1	41				17		11					4		17								5		108
1982	10		1	36				39		18							21								4		129
																											>>>

	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	Benelux ²	Kokku
1983	9		4	36				15	2	7							19								6		98
1984	13		2	38				34	1	10							22								9		129
1985	13			40				45	2	11				6			14								8		139
1986	13		4	18		2	1	19	4	5				1			16								8		91
1987	15		5	32		17	1	36	2	5				3			19								9		144
1988	30		4	34			1	38		28				2			26								16		179
1989	13		2	47		2	2	28	1	10				1			18			1					14		139
1990	17		5	34		2	6	21	4	25				4			9			2					12		141
1991	19		2	54		3	5	29	2	36				2			17			3					14		186
1992	16		3	62		1	5	15		22				1			18			1					18		162
1993	22		7	57		5	7	22	1	24				1			43			3					12		204
1994	19		4	44				13	36	2	46			1			13			1					24		203
1995	14		8	51		10	10	43	3	58				2			19	2		5				6	20		251
1996	30		4	66		4	6	24		70				2			10	6		6			3	4	21		256
1997	19		7	46		2	9	10	1	50				3			24	35		2			6	7	18		239
1998	12		7	49		5	55	16	3	39				2			21	16		7			2	6	24		264
1999	13		3	49		3	4	17	2	43				4			23	56		7			4	5	22		255
2000	15		3	47		3	5	12	2	50							12	31		8			5	4	26	1	224
2001	10		5	53		4	4	15	1	40				2			14	57		4			3	4	21		237
2002	18		8	59		7	3	8		37				4			12	31		3			7	5	14		216
2003	18		3	43		4	8	9	2	45				4			28	15		1			4	4	22		210
2004	24		4	50		18	8	21	1	48				1	2		28	12		1			4	5	22		249
2005	21	1	4	51		11	10	17	2	18				2	3		36	15	1	2			4	11	12		221
2006	17	3	3	77		14	17	24	1	34			1	1	4		20	12	2	3		1	5	2	10		251
Kokku	533	4	111	1542		117	180	717	48	896			1	60	9		666	288	3	60		1	47	63	418	1	5765

¹ EÜ asutamislepingu artikkel 177 (nüüd EÜ artikkel 234), EL lepingu artikli 35 lõige 1, ST artikkel 41, EA artikkel 150, 1971. aasta protokoll.

² Kohtuasi C-265/00: Campina Melkunie.

Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2006)**18. Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja kohtuasutuste lõikes)**

			Kokku
Belgia	Cour de cassation	68	
	Cour d'arbitrage	5	
	Conseil d'État	38	
	Muud kohtuasutused	422	533
Tšehhi Vabariik	Nejvyššího soudu		
	Nejvyšší správní soud		
	Ústavní soud		
	Muud kohtuasutused	4	4
Taani	Højesteret	19	
	Muud kohtuasutused	92	111
Saksamaa	Bundesgerichtshof	102	
	Bundesverwaltungsgericht	73	
	Bundesfinanzhof	233	
	Bundesarbeitsgericht	17	
	Bundessozialgericht	72	
	Staatsgerichtshof des Landes Hessen	1	
	Muud kohtuasutused	1044	1542
Eesti	Riigikohus		
	Muud kohtuasutused		
Kreeka	Ἀρειος Πάγος	9	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	26	
	Muud kohtuasutused	82	117
Hispaania	Tribunal Supremo	17	
	Audiencia Nacional	1	
	Juzgado Central de lo Penal	7	
	Muud kohtuasutused	155	180
Prantsusmaa	Cour de cassation	74	
	Conseil d'État	34	
	Muud kohtuasutused	609	717
Iirimaa	Supreme Court	15	
	High Court	15	
	Muud kohtuasutused	18	48
Itaalia	Corte suprema di Cassazione	90	
	Consiglio di Stato	57	
	Muud kohtuasutused	749	896

>>>

			Kokku
Küpros	Ανώτατο Δικαστήριο		
	Muud kohtuasutused		
Läti	Augstākā tiesa		
	Satversmes tiesa		
	Muud kohtuasutused		
Leedu	Konstitucinis Teismas		
	Lietuvos Aukščiausiasis Teismas		
	Lietuvos vyriausiasis administracinis Teismas	1	
	Muud kohtuasutused		1
Luksemburg	Cour supérieure de justice	10	
	Conseil d'État	13	
	Cour administrative	7	
	Muud kohtuasutused	30	60
Ungari	Legfelsőbb Bíróság	1	
	Szegedi Ítéletáblá	1	
	Muud kohtuasutused	7	9
Malta	Qorti kostituzzjonali		
	Qorti ta' l-Appel		
	Muud kohtuasutused		
Madalmaad	Raad van State	51	
	Hoge Raad der Nederlanden	147	
	Centrale Raad van Beroep	44	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	134	
	Tariefcommissie	34	
	Muud kohtuasutused	256	666
Austria	Verfassungsgerichtshof	4	
	Oberster Gerichtshof	59	
	Oberster Patent- und Markensenat	1	
	Bundesvergabeamt	24	
	Verwaltungsgerichtshof	46	
	Vergabekontrollsenat	4	
	Muud kohtuasutused	150	288

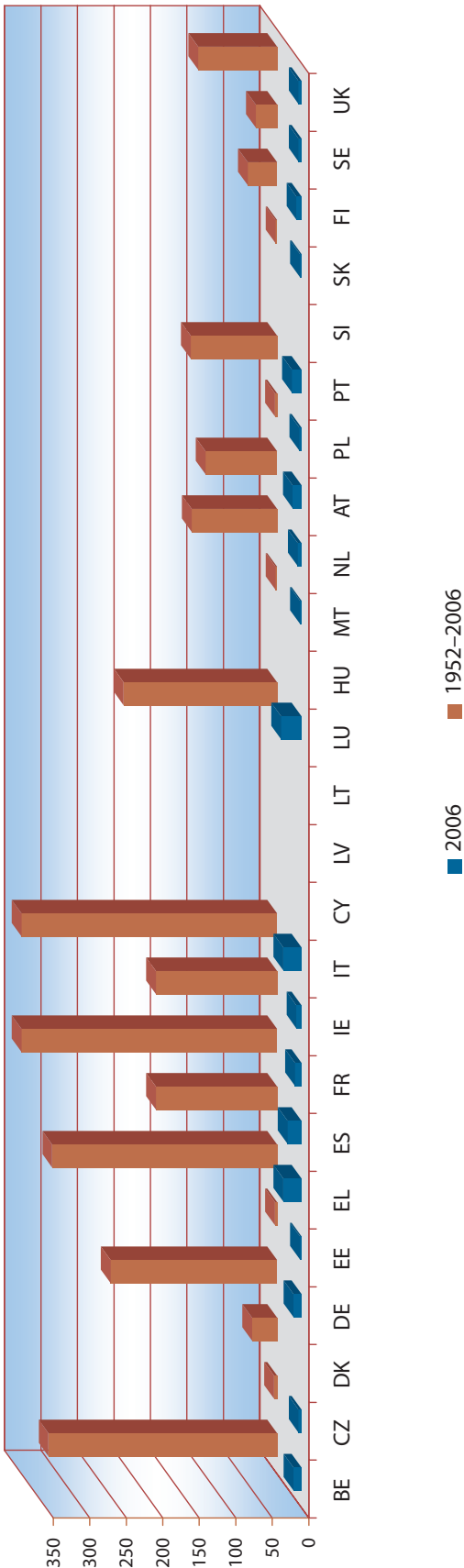
>>>

			Kokku
Poola	Sąd Najwyższy		
	Naczelny Sąd Administracyjny		
	Trybunał Konstytucyjny		
	Muud kohtuasutused	3	3
Portugal	Supremo Tribunal de Justiça	1	
	Supremo Tribunal Administrativo	34	
	Muud kohtuasutused	25	60
Sloveenia	Vrhovno sodišče		
	Ustavno sodišče		
	Muud kohtuasutused		
Slovakkia	Ústavný Súd		
	Najvyšší súd		
	Muud kohtuasutused	1	1
Soome	Korkein hallinto-oikeus	18	
	Korkein oikeus	7	
	Muud kohtuasutused	22	47
Rootsi	Högsta Domstolen	8	
	Marknadsdomstolen	3	
	Regeringsrätten	19	
	Muud kohtuasutused	33	63
Ühendkuningriik	House of Lords	35	
	Court of Appeal	38	
	Muud kohtuasutused	345	418
Benelux	Cour de justice/Gerechtshof ¹	1	1
Kokku			5765

¹ Kohtuasi C-265/00: Campina Melkunie.

Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2006)

19. Saabunud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagid¹

Hispaania vastu esitatud kohtuasjade hulgas on üks hagi EÜ asutamislepingu artikli 170 (nüüd EÜ artikkel 227) alusel, mille esitas Belgia.

Prantsusmaa vastu esitatud kohtuasjade hulgas on üks hagi EÜ asutamislepingu artikli 170 (nüüd EÜ artikkel 227) alusel, mille esitas Iirimaa.

Ühendkuningriigi vastu esitatud kohtuasjadest on kolme hagi aluseks EÜ asutamislepingu artikkel 170 (nüüd EÜ artikkel 227), millest üks on esitatud Prantsusmaa ja kaks Hispaania poolt.

¹ EÜ asutamislepingu artiklid 93, 169, 170, 171, 225 (nüüd EÜ artiklid 88, 226, 227, 228 ja 298), EA artiklid 141, 142, 143 ja ST artikkel 88.

II peatükk

Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohus

A– Esimese Astme Kohtu tegevus 2006. aastal

President Bo Vesterdorf

Esimese Astme Kohus lahendas 2006. aastal teist aastat järjest rohkem kohtuasju, kui temale esitati (436 lahendatud kohtuasja võrreldes 432 esitatud kohtuasjaga). Üldiselt on esitatud kohtuasjade arv vähenenud (432 kohtuasja võrreldes 469 kohtuasjaga 2005. aastal). See vähenemine on siiski näiline ning seletatav asjaoluga, et 2006. aastal ei esitatud Esimese Astme Kohtule avaliku teenistuse asju, kuna need kuuluvad nüüdsest Avaliku Teenistuse Kohtu pädevusse.¹ Tegelikult on esitatud kohtuasjade arv märgatavalt kasvanud, v.a avaliku teenistuse vaidlused ja erimenetlused, suurenedes 33% võrra (387 kohtuasja võrreldes 291 kohtuasjaga 2005. aastal). Kaubamärgi puudutavate esitatud kohtuasjade arv on tõusnud 46% (143 kohtuasja 2006. aastal võrreldes 98 kohtuasjaga 2005. aastal), samas kui kohtuasju, mis puudutasid muid valdkondi peale intellektuaalomandi ja avaliku teenistuse, esitati 26% rohkem (244 kohtuasja võrreldes 193 kohtuasjaga). Lahendatud kohtuasjade arv on omakorda vähenenud (436 kohtuasja võrreldes 610 kohtuasjaga), kuid ka siin tuleb arvesse võtta asjaolu, et 2005. aastal lõpetati 117 kohtuasja Avaliku Teenistuse Kohtule saatmisega. Kui neid kohtuasju mitte arvestada, on 2006. aastal lahendatud kohtuasjade arv vähenenud, kuid see vähenemine ei ole nii märgatav (436 kohtuasja võrreldes 493 kohtuasjaga).

Pooleliolevate kohtuasjade arv püsib igal juhul stabiilne võrreldes eelmise aastaga, s.o veidi üle tuhande (1029 kohtuasja võrreldes 1033 kohtuasjaga 2005. aastal). Seoses sellega võib täheldada, et 1. jaanuaril 2007 moodustasid intellektuaalomandi asjad ligi 25% kõigist pooleliolevatest kohtuasjadest. Seega, kuigi ühest küljest on Esimese Astme Kohtus veel pooleli 82 avaliku teenistuse asja ning teisest küljest on temale esitatud esimesed apellatsioonkaebused Avaliku Teenistuse Kohtu otsuste peale (31. detsembri 2006. aasta seisuga 10), on Esimese Astme Kohtule lahendada antud vaidluste sisu vähehaaval muutumas nii, et valdavaks saavad majanduslikud vaidlused.

Mis puutub menetluse keskmesse kestusse, siis see on sel aastal pikenenud, kuna see oli 2006. aastal 27,8 kuud võrreldes 25,6 kuuga 2005. aastal, jättes välja avaliku teenistuse ja intellektuaalomandi vaidlused. Siiski tuleb täheldada, et Esimese Astme Kohus kohaldas 2006. aastal Esimese Astme Kohtu kodukorra artiklis 76a ette nähtud kiirendatud menetlust neljas kohtuasjas kümnest, milles sellekohane taotlus oli esitatud.

Esimese Astme Kohtust lahkusid 6. oktoobril Pernilla Lindh, kes nimetati Euroopa Kohtu kohtunikuks, ning Paolo Mengozzi ja Verica Trstenjak, kes nimetati Euroopa Kohtu kohtujuristik. Samal päeval tulid nende asemele vastavalt Nils Wahl, Enzo Moavero Milanesi ja Miro Prek.

Käesolevas aruandes on võimatu käsitleda ammendavalt Esimese Astme Kohtu kogu 2006. aasta kohtupraktikat. Seega olgu ära märgitud vaid selle aasta kõige tähelepanu-

¹ Avaliku Teenistuse Kohus on 2006. aastal siiski saatnud ühe kohtuasja Esimese Astme Kohtule.

väärsemad arengud, mille valik on kahtlemata osaliselt subjektiivne.² Aruandes on käsitletud seaduslikkuse (I) ja kahju hüvitamisega seotud vaidlusi (II) ning lõpetuseks ajutiste meetmete kohaldamist (III).

I. Seaduslikkusega seotud vaidlused

A. EÜ artikli 230 ja EÜ artikli 232 alusel esitatud hagide vastuvõetavus

2006. aastal puudutasid selle küsimusega seotud kõige olulisemad arengud vaidlustatava akti mõistet ning vähemal määral õigust esitada hagi.

1. Aktid, mille peale võib esitada hagi

Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt saab tühistamishagi EÜ artikli 230 tähenduses esitada vaid selliste toimingute või otsuste peale, mis tekitavad siduvaid õiguslikke tagajärgi hageja huve puudutaval viisil, tuues kaasa selge muutuse tema õiguslikus seisundis.³ Selle küsimuse aktuaalsus väljendus 2006. aastal koguni seitsmes kohtuasjas.

Esmalt on kolmes kohtuotsuses selgitatud Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) aktide peale esitatud tühistamishagide piire.⁴ Esimese Astme Kohus leidis esiteks kohtuotsuses **Camós Grau v. komisjon**, et OLAF-i juurdluse aruanne, milles hagejale oli esitatud süüdistus, ei toonud kaasa selget muutust tema õiguslikus seisundis, eelkõige kuna see ei kehtesta mingeid kohustusi, isegi mitte menetluskohustusi selle adressaadiks olevatele asutustele. Teiseks täpsustas Esimese Astme Kohus sama lähenemisega kohtuotsuses **Tillack v. komisjon**, et ka OLAF-ilt siseriiklikele õigusasutustele teabe edastamise peale ei saa esitada tühistamishagi. Kuigi siseriiklikud asutused peavad võtma teabe edastamist OLAF-ilt nende õigusasutustele tõsiselt, ei loo see viimastele mingeid siduvaid õiguslikke tagajärgi ja neil on vabadus ise otsustada, mida OLAF-i juurdluste põhjal edasi teha. Viimaks otsustas Esimese Astme Kohus kolmandas kohtuasjas **Strack v. komisjon** tehtud määruses, et ametnik, kes teavitas OLAF-it võimalikust taunitavast käitumisest, ei saanud tühistamishagi esitamisega vaidlustada selle teate peale alustatud juurdluse lõpetamist.

² Näiteks ei ole käsitletud antidumpingu õigust, milles on siiski toimunud huvitavad arengud, eelkõige Esimese Astme Kohtu 24. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-274/02: Ritek ja Prodisc Technology v. nõukogu, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, ning avaliku teenistuse õigust.

³ Euroopa Kohtu 11. novembri 1981. aasta otsus kohtuasjas 60/81: IBM v. komisjon, EKL 1981, lk 2639, punkt 9, ja 14. veebruari 1989. aasta otsus kohtuasjas 346/87: Bossi v. komisjon, EKL 1989, lk 303, punkt 23.

⁴ Vt vastavalt Esimese Astme Kohtu 6. aprilli 2006. aasta otsus kohtuasjas T-309/03: Camós Grau v. komisjon; 4. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-193/04: Tillack v. komisjon ja Esimese Astme Kohtu 22. märtsi 2006. aasta määrus kohtuasjas T-4/05: Strack v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-237/06 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

Teiseks on kahes 2006. aastal tehtud otsuses kohtuasjas, mida kutsutakse „Austria pangad – „Lombardi klubi””, jõutud järeldusele, et ärakuulamise eest vastutava komisjoni ametniku tehtud otsuste⁵ peale esitatud hagid on vastuvõetavad. Esiteks, kohtuasjas **Österreichische Postsparkasse ja Bank für Arbeit und Wirtschaft v. komisjon** nõudsid kaks krediidiasutust otsuste tühistamist, millega ühele poliitilisele parteile saadeti pankade teenustasude määramisega seotud vastuväiteteatiste mittekonfidentsiaalsed versioonid. Esimese Astme Kohus leidis oma otsuses, et komisjoni otsus – millega teatakse ettevõtjale, kelle suhtes on alustatud rikkumismenetlus, et tema poolt esitatud teabele ei kohaldata ühenduse õigusega tagatud konfidentsiaalset käsitlemist (ja et seega on lubatud seda edastada kolmandast isikust kaebuse esitajale) – tekitab asjaomasele ettevõtjale õiguslikke tagajärgi, tuues kaasa selge muutuse tema õiguslikus seisundis. Järelikult võib sellise otsuse peale esitada tühistamishagi. Teiseks, kohtuasjas **Bank Austria Creditanstalt v. komisjon** nõudis Bank Austria Creditanstalt ärakuulamise eest vastutava ametniku otsuse tühistamist, millega jäeti tähelepanuta tema vastuseis komisjoni otsuse mittekonfidentsiaalse versiooni avaldamisele Euroopa Liidu Teatajas. Esimese Astme Kohus leidis oma otsuses, et ärakuulamise eest vastutava ametniku otsus, mis on tehtud otsuse 2001/462⁶ artikli 9 kolmanda lõigu alusel, tekitab õiguslikke tagajärgi niivõrd, kuivõrd otsusega lahendatakse küsimus, kas avaldatav tekst sisaldab mitte ainult ärisaladust sisaldavat teavet või sarnast kaitset omavaid muid andmeid, vaid ka muud informatsiooni, mida ei saa avalikustada kas informatsiooni eriliselt kaitsvate ühenduse õigusnormide tõttu või seetõttu, et kõnealune informatsioon kuulub sellise informatsiooni hulka, mis oma laadilt on ametisaladus. Seega saab ka sellise otsuse peale tühistamishagi esitada.

Kolmandaks täpsustas Esimese Astme Kohus kohtuotsuses **Deutsche Bahn v. komisjon**⁷ vaidlustatava akti mõiste ulatust selles osas, mis puudutab otsuseid, mida komisjon teeb määruse nr 659/1999⁸ artikli 4 lõike 2 alusel riigiabi valdkonnas. Selles kohtuasjas teatas transpordi eest vastutav komisjoni liige hagejale kirjalikult, et tema kaebust EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud menetluse alustamiseks ei rahuldata. Kirjas oli selgelt ja täpselt põhjendatud, miks siseriiklikku meedet ei saa käsitleda abina EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses. Komisjon väitis siiski, et tegemist on ainult kirjaliku teadaandega, mitte otsusega määruse nr 659/1999 artikli 4 lõike 2 tähenduses, ning et järelikult ei ole tegemist vaidlustatava aktiga, kuna see ei tekita õiguslikke tagajärgi.

Esimese Astme Kohus leidis siiski, et kaebuse esitanud ettevõtjale komisjoni poolt adresseeritud kiri kuulub EÜ artikli 230 kohaldamisalasse, kui komisjon on saanud teavet väidetavalt ebaseadusliku abi kohta ning on kohustatud seda vastavalt määruse

⁵ Esimese Astme Kohtu 30. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas T-198/03: Bank Austria Creditanstalt v. komisjon, ning 7. juuni 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-213/01 ja T-214/01: Österreichische Postsparkasse ja Bank für Arbeit und Wirtschaft v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata. Komisjoni 11. juuni 2002. aasta otsus 2004/138/EÜ EÜ artikli 81 kohaldamise menetluses (juhtum nr COMP/36.571/D-1, Austria pangad – „Lombard klubi”) (ELT 2004, L 56, lk 1).

⁶ Komisjoni 23. mai 2001. aasta otsus 2001/462/EÜ, ESTÜ ärakuulamise eest vastutavate ametnike pädevuse kohta teatavates konkurentsimenetlustes (EÜT L 162, lk 21; ELT eriväljaanne 08/02, lk 151).

⁷ Esimese Astme Kohtu 5. aprilli 2006. aasta otsus kohtuasjas T-351/02: Deutsche Bahn v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁸ Nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määrus (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ [artikli 88] kohaldamiseks (EÜT L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339).

nr 659/1999 artikli 10 lõikele 1 viivitamata kontrollima ega piirdu võimalusega, mida annab talle nimetatud määruse artikkel 20 – teatada kaebuse esitajale, et juhtumi kohta otsuse tegemine pole piisavalt põhjendatud –, vaid võtab selge, põhjendatud ja lõpliku seisukoha, märkides, et asjaomane meede ei ole käsitletav abina. Komisjon võib sel juhul teha ainult nimetatud määruse artikli 4 lõikes 2 ette nähtud otsuse. Seega ei ole komisjonil õigust välistada ühenduse kohtu kontrolli selle otsuse üle, väites, et ta ei ole sellist otsust vastu võtnud, üritades selle tagasi võtta või otsustades seda otsust määruse nr 659/1999 artiklit 25 rikkudes asjaomasele liikmesriigile mitte saata. Selles osas ei oma tähtsust, et vaidlusalune kiri ei ole seotud komisjoni kolleegiumi lõpliku otsuse tegemisega kaebuse kohta või et seda otsust ei ole avaldatud.

Viimaks, neljandas kohtuasjas **Schneider Electric v. komisjon**⁹ antud määruses võttis Esimese Astme Kohus esimest korda seisukoha koondumistehingu põhjaliku uurimismenetluse alustamise kohta tehtud komisjoni otsuse peale esitatud hagi vastuvõetavuse kohta. Nimetatud kohtuasjas tegi komisjon sellise otsuse haldusemenetluse käigus, mida alustati uuesti pärast kahte kohtuotsust, millega tühistati kahe madalpinge elektriseadmete tootja, Schneider Electricu ja Legrand'i koondumise ühisturuga kokkusobimatuse kohta tehtud otsus ning otsus nende kahe ettevõtja lahutamise kohta.¹⁰ Hageja vaidlustas komisjoni otsused ühest küljest alustada põhjalikku uurimismenetlust ja teisest küljest menetlus ametlikult lõpetada.

Juhtumi asjaoludest järeldas Esimese Astme Kohus oma määruses, et ettevõtja, kes pärast koondumist keelava komisjoni otsuse tühistamist Esimese Astme Kohtus võõrandab ettevõtte, mille ta oli omandanud tähtaja jooksul, kui komisjon pidi tegema uue otsuse, ei saa väita, et tema huve kahjustab pärast selle võõrandamisotsuse vastuvõtmist tehtud komisjoni otsus alustada uuesti koondumise ametlikku uurimismenetlust või selle võõrandamise toimumise järel tehtud komisjoni otsus ametlikult lõpetada nimetatud menetlus, mille ese oli ära langenud. Teise võimalusena leidis Esimese Astme Kohus, et otsus alustada ametlikku uurimismenetlust on ainult ettevalmistav meede. Kuigi sellise otsusega kaasneb küll tehingu peatamise pikendamine ning komisjoniga koostöö tegemise kohustus põhjaliku uurimismenetluse käigus, ei ületa need tagajärjed – mis tulenevad vahetult koondumistehingutele sel ajal kohaldatavast määrusest ja on loomulikult tuletatavad tehingu ühisturuga kokkusobivuse eelnevast kontrollist – menetlustoimingule omast toimet ega mõjuta seega Schneider Electricu õiguslikku seisundit. Esimese Astme Kohus ei nõustunud nimetatud ettevõtja pakutud võimalusega kohaldada analoogiat ühenduse riigiabi korraga. Erinevalt EÜ artikli 88 lõike 2 alusel tehtud otsusest, mis Euroopa Kohtu praktika kohaselt võib teatud juhtudel tekitada iseseisvaid õiguslikke tagajärgi,¹¹ ei kaasne põhjaliku uurimismenetluse alustamise otsusega iseenesest mingit kohustust, mis ei oleks juba tuletatav asjaomaste ettevõtjate initsiatiivil komisjonile koondumistehingust teatamisest.

⁹ Esimese Astme Kohtu 31. jaanuari 2006. aasta määrus kohtuasjas T-48/03: Schneider Electric v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-188/06 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁰ Esimese Astme Kohtu 22. oktoobri 2002. aasta otsus kohtuasjas T-310/01: Schneider Electric v. komisjon, EKL 2002, lk II-4071, ja otsus kohtuasjas T-77/02, EKL 2002, lk II-4201.

¹¹ Euroopa Kohtu 30. juuni 1992. aasta otsus kohtuasjas C-312/90: Hispaania v. komisjon, EKL 1992, lk I-4117, punktid 21–23.

2. Õigus esitada hagi

a) Isiklik puutumus

Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt saavad teised füüsilised ja juriidilised isikud, kes ei ole otsuse adressaadid, ainult siis väita, et see puudutab neid isiklikult, kui see mõjutab neid mingi neile omase tunnuse või neid iseloomustava faktilise olukorra tõttu, mis neid kõigist teistest isikutest eristab, ning seega individualiseerib neid sarnaselt otsuse adressaadiga.¹²

Esimese Astme Kohus kohaldas neid põhimõtteid 2006. aastal eelkõige kohtuasjas, mis oli aluseks kohtuotsusele **Boyle jt v. komisjon**.¹³ Selles asjas käsitleti komisjoni otsust, mille adressaadiks oli lirimaa ja millega jäeti rahuldamata lirimaa kalalaevastiku taotlus laiendada mitmeaastase arendusprogrammi („POP IV”) eesmärgi. Esimese Astme Kohus leidis, et lirimaa kalalaevastiku osaks olevate laevade omanikest hagejad olid otsusest isiklikult puudutatud, olgugi et nad ei olnud selle otsuse adressaadid. Lirimaa esitatud eesmärkide laiendamise taotlus koosnes tegelikult laevaomanike üksikute taotluste kogumist, mille hulgas olid ka hagejate taotlused. Kuigi otsus oli adresseeritud lirimaale, puudutas see teatud üksikuid nimetatud laevu ning seetõttu tuli seda käsitleda individuaalsete otsuste kogumina, millest igaüks mõjutab nimetatud laevade õiguslikku seisundit. Asjaomaste laevade omanike hulk ja isikud olid enne vaidlustatud otsuse kuupäeva teada ja kontrollitavad ning komisjon pidi teadma, et tema otsus mõjutab ainult üksikuid nimetatud omanike huvisid ja seisundit. Vaidlustatud otsus puudutas niisiis piiratud hulka otsuse tegemise hetkel kindlalt määratletud isikuid, kelle õigusi komisjon sellega reguleeris. Seetõttu eristavad need asjaolud hagejaid kõigist teistest isikutest ja individualiseerivad neid seega analoogselt otsuse adressaadiks oleva isikuga.

b) Õigus esitada hagi riigiabi vaidlustes

2005. aastal tehtud kohtuotsuses komisjon v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum leidis Euroopa Kohus, et ühest küljest, kui EÜ artikli 88 lõike 2 mõttes asjassepuutuv isik nõuab oma menetluslike õiguste kaitse tagamise tunnustamist, on EÜ artikli 88 lõikes 3 osutatud uurimise esialgse etapi lõpus vastu võetud otsuse tühistamise hagi vastuvõetav ning teisest küljest, kui isik seab kahtluse alla selle, kas abi hindamise otsus kui selline või ametliku uurimismenetluse lõpus tehtud otsus on põhjendatud, siis on sellise otsuse peale esitatud tühistamishagi vastuvõetav vaid juhul, kui ta suudab tõendada, et ta on erilises olukorras kohtuotsuse Plaumann v. komisjon¹⁴ tähenduses.

¹² Euroopa Kohtu 15. juuli 1963. aasta otsus kohtuasjas 25/62: Plaumann v. komisjon, EKL 1963, lk 197, 223.

¹³ Esimese Astme Kohtu 13. juuni 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-218/03–T-240/03: Boyle jt v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-373/06 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata; vt ka Esimese Astme Kohtu 13. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas T-192/03: Atlantean v. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata.

¹⁴ Euroopa Kohtu 13. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-78/03 P: komisjon v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, EKL 2005, lk I-10737.

Kahes 2006. aastal tehtud kohtuotsuses sai Esimese Astme Kohus täpsustada selle eristamise kohaldamist, kui komisjon oli teinud otsuse ametlikku uurimismenetlust alustamata.¹⁵

Esiteks, kohtuotsusele **Air One v. komisjon**¹⁶ aluseks olnud kohtuasjas esitas hageja, Itaalia lennufirma, komisjonile kaebuse Itaalia ametivõimude poolt lennukompaniile Ryanair lennujaamateenuste ja Itaalia maapealse käitluse hinnaalanduste näol ebaseaduslikult antava abi kohta. Hageja palus samuti komisjonil kohustada Itaalia Vabariiki peatama niimetatud abi maksmine. Kuna tegemist oli tegevusetuse tuvastamise hagiga, mis kujutab endast tühistamishagiga ühte ja sama õiguskaitsevahendit, pidi Esimese Astme Kohus tuvastama, kas on vastuvõetav tühistamishagi esitamine hageja poolt vähemalt ühe akti peale, mille komisjon oleks võinud abi esialgse kontrolli menetluse lõpus teha. Esimese Astme Kohus kohaldas selles osas Euroopa Kohtu praktikat ja täpsustas selles kontekstis mõistet „piisav konkurentsisuhe”, et ettevõtjat saaks lugeda abisaajate konkurendiks ning seega asjassepuutuvaks isikuks EÜ artikli 88 lõike 2 tähenduses. Esimese Astme Kohus otsustas selles kohtuasjas hagi vastuvõetavaks tunnistamiseks, et piisab selle tuvastamisest, et hageja ning abisaaja kasutavad otseselt või kaudselt koos rahvusvahelist lennuliini ning et hageja tegevuseks on regulaarsete teenuste pakkumine seoses reisijate õhutranspordiga, mille algus- või sihtpunktiks on Itaalia lennujaamad, eelkõige piirkondlikud lennujaamad, mille osas hageja võib abisaajaga konkureerida.

Teiseks, kohtuotsusele **British Aggregates v. komisjon**¹⁷ aluseks olnud kohtuasjas otsustas komisjon ametlikku uurimismenetlust alustamata mitte esitada kontrollitud maksu kohta vastuväiteid. Esimese Astme Kohus tuletas meelde, et kui hageja seab kahtluse alla selle, kas abi hindamise otsus kui selline on põhjendatud, ei saa lihtsalt asjaolu, et teda võib käsitleda asjassepuutuva isikuna EÜ artikli 88 lõike 2 tähenduses, olla piisav hagi vastuvõetavaks tunnistamiseks. Hageja peab ka tõendama, et tal on eriline seisund eespool viidatud kohtuotsuse Plaumann v. komisjon tähenduses. Sellise seisundiga oleks tegemist näiteks juhul, kui kõnealuse otsuse esemeks olev abi mõjutaks oluliselt tema turupositsiooni. Esimese Astme Kohus sedastas kõnesoleva hagi puhul, et hageja kui ettevõtjate ühendus ei piirdu üksnes sellega, et vaidlustab komisjoni ametliku uurimismenetluse algatamisest keeldumise, vaid seab kahtluse alla ka vaidlustatud otsuse põhjendatuse. Uurides seega, kas ta on esitanud põhjused, mille tõttu uuritud meede võib oluliselt mõjutada tema liikmetest vähemalt ühe positsiooni täitematerjalide turul, sedastas Esimese Astme Kohus, et selle meetme eesmärk oli muuta üldiselt turu jagunemist maksustatavate kasutamata täitematerjalide ja maksust vabastatud asendustoodete vahel. Lisaks võib see meede kaasa tuua tegelikke muutusi hageja mõne liikme konkurentsivõimekorras, kuna nad on otsesed konkurendid maksust vabastatud materjalide tootjatele, kes on muutunud konkurentsivõimeliseks tänu vaidlusaluse keskkonnamaksu kehtestamisele. Kuna see

¹⁵ Õiguse kohta esitada hagi riigiabi valdkonnas vt ka 27. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-117/04: Werkgroep Commerciële Jachthavens Zuidelijke Randmeren jt v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, milles Esimese Astme Kohus välistas teatud ühenduse ja selle liikmete õiguse esitada hagi otsuse vaidlustamiseks, mis on tehtud pärast EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud ametlikku uurimismenetlust.

¹⁶ Esimese Astme Kohtu 10. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas T-395/04: Air One v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁷ Esimese Astme Kohtu 13. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-210/02: British Aggregates v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-487/06 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

meede võib oluliselt mõjutada hageja teatud liikmete konkurentsiolukorda, on tema hagi vastuvõetav.

c) *Otsene puutumus*

Selleks et hagejat saaks lugeda otseselt puudutatuks EÜ artikli 230 neljanda lõigu tähenduses, peab olema täidetud kaks tingimust. Esiteks peab kõnealune õigusakt mõjutama eraisiku õiguslikku seisundit otseselt. Teiseks ei tohi nimetatud õigusakt jätta tema võimaliku täitmise eest vastutavatele adressaatidele mingisugust kaalutusõigust, kuna ta on puhtalt automaatse iseloomuga ja tuleneb vaid ühenduse õigusnormidest, ilma et kohaldataks muid vahenorme.¹⁸ Teine tingimus on täidetud juhul, kui liikmesriigi võimalus kõnealune õigusakt rakendamata jätta on üksnes teoreetiline ja tema soov tekitada sellele vastavaid tagajärgi on väljaspool kahtlust.¹⁹

Esimese Astme Kohus leidis neid põhimõtteid eespool viidatud kohtuotsuses **Boyle jt v. komisjon** kohaldades, et otsus, millega jäeti rahuldamata teatud taotlused laiendada lirimaa kalalaevastiku mitmeaastase arendusprogrammi („POP IV”) eesmärke, puudutas otseselt asjaomaste laevade omanikke. Vaidlustatud otsuses tegi komisjon ainsa pädeva ametiasutusena lõpliku otsuse teatud kindlate laevade püügimahu suurendamise nõuetekohasuse üle seoses asjaomaste õigusnormide kohaldamise tingimustega. Tunnistades hagejatele kuuluvad laevad nõuetele mittevastavaks, jäetakse vaidlustatud otsuse otsese ja lõpliku tagajärjena hagejad ilma võimalusest kasutada ühenduse õiguses ettenähtud meedet. Siseriiklikel ametiasutustel puudub nimelt seoses kohustusega see otsus täide viia igasugune kaalutusõigus. Esimese Astme Kohus lükkas selles osas tagasi argumendi, mille kohaselt lirimaa võib teoreetiliselt otsustada määrata hagejate laevadele täiendavad püügimahud POP IV raames kehtestatud ülempiiride ulatuses. Esimese Astme Kohtu väitel ei kaotaks vaidlustatud otsus sellise siseriikliku otsuse tagajärjel automaatse kohaldamise toimet, sest see siseriiklik otsus jääks vaidlustatud otsuse ühenduse õiguses kohaldamisest õiguslikult väljapoole. Selline siseriiklik otsus muudaks uuesti hagejate olukorda, kusjuures see nende õigusliku olukorra teistkordne muutmine tuleneks üksnes uuest siseriiklikust otsusest ja mitte vaidlustatud otsuse täitmisest.

B. Ettevõtjatele kohaldatavad konkurentsieeskirjad

Esimese Astme Kohus tegi sel aastal sisuliselt 26 kohtuotsust materiaaõigusnormide kohta, millega on keelatud konkurentsivastased kokkulepped, millest koguni 18 kohtuotsust

¹⁸ Euroopa Kohtu 5. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-386/96 P: Dreyfus v. komisjon, EKL 1998, lk I-2309, punkt 43, ja Esimese Astme Kohtu 13. detsembri 2000. aasta otsus kohtuasjas T-69/99: DSTV v. komisjon, EKL 2000, lk II-4039, punkt 24.

¹⁹ Eespool viidatud kohtuotsus Dreyfus v. komisjon, punkt 44.

käsitlesid kartelle.²⁰ Lisaks kartelle käsitlevatele kohtuotsustele tegi Esimese Astme Kohus neli kohtuotsust EÜ artikli 81 ja EÜ artikli 82 kohaldamise kohta²¹ ning neli kohtuotsust koondumiste kontrolli küsimuses.²²

1. Ettevõtja mõiste konkurentsieeskirjade tähenduses

Eespool viidatud kohtuotsuses **SELEX Sistemi Integrati v. komisjon** tegi Esimese Astme Kohus otsuse hagi osas, millega vaidlustati SELEX Sistemi Integrati SpA, lennuliikluse korraldamise süsteemide sektoris tegutseva ettevõtja kaebuse rahuldamata jätmine komisjoni poolt. See kaebus käsitles konkurentsieeskirjade väidetavaid rikkumisi Eurocontrol poolt lennuliikluse korraldamise seadmeid ja süsteeme (nn „ATM-seadmed ja -süsteemid“) puudutava standardiseerimisülesande teostamisel. Kaebus jäeti rahuldamata põhjendusel, et Eurocontrol vaidluslause tegevus ei olnud majanduslikku laadi.

Esimese Astme Kohus tuletas selles kohtuotsuses esiteks meelde, et mõiste „ettevõtja“ hõlmab mistahes majandustegevusega tegelevat üksust, sõltumata tema õiguslikust vormist ja rahastamisviisist. Selles osas on majandustegevus igasugune tegevus, mis seisneb kaupade või teenuste pakkumises teataval turul.²³ Neid põhimõtteid teist korda

²⁰ Esimese Astme Kohtu 15. märtsi 2006. aasta otsus kohtuasjas T-26/02: Daiichi Pharmaceutical v. komisjon, ja otsus kohtuasjas T-15/02: BASF v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata; 5. aprilli 2006. aasta otsus kohtuasjas T-279/02: Degussa v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-266/06 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata; 30. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas T-198/03: Bank Austria Creditanstalt v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata; 7. juuni 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-213/01 ja T-214/01: Österreichische Postsparkasse ja Bank für Arbeit und Wirtschaft v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata; 4. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas T-304/02: Hoek Loos v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata; 27. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-153/04: Ferriere Nord v. komisjon, otsus kohtuasjas T-59/02: Archer Daniels Midland v. komisjon (sidrunhape), ja otsus kohtuasjas T-329/01: Archer Daniels Midland v. komisjon (naatriumglükonaat), otsus liidetud kohtuasjades T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP ja T-61/02 OP: Dresdner Bank jt v. komisjon, otsus kohtuasjas T-43/02: Jungbunzlauer v. komisjon, otsus kohtuasjas T-330/01: Akzo Nobel v. komisjon, otsus kohtuasjas T-322/01: Roquette Frères v. komisjon, ning otsus kohtuasjas T-314/01: Avebe v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata; 16. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-120/04: Peróxidos Orgánicos v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata; 5. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-303/02: Westfalen Gassen Nederland v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata; 13. detsembri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-217/03 ja T-245/03: FNCBV jt v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata; 14. detsembri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-259/02–T-264/02 ja T-271/02: Raiffeisen Zentralbank Österreich jt v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

²¹ Esimese Astme Kohtu 2. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas T-328/03: O2 (Germany) v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata; 27. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-168/01: GlaxoSmithKline Services v. komisjon, ja otsus kohtuasjas T-204/03: Haladjian Frères v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, ning 12. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-155/04: SELEX Sistemi Integrati v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

²² Esimese Astme Kohtu 23. veebruari 2006. aasta otsus kohtuasjas T-282/02: Cementbouw Handel & Industrie v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-202/06 P); 4. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas T-177/04: easyJet v. komisjon; 13. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas T-464/04: Impala v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-413/06 P), ja 14. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas T-417/05: Endesa v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

²³ Euroopa Kohtu 23. aprilli 1991. aasta otsus kohtuasjas C-41/90: Höfner ja Elser, EKL 1991, lk I-1979, punkt 21, ja 12. septembri 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-180/98–C-184/98: Pavlov jt, EKL 2000, lk I-6451, punkt 74.

kohaldades leidis Esimese Astme Kohus, et Eurocontroli standardiseerimistegevust nii standardite väljatöötamise kui ka vastuvõtmise osas ning ATM-süsteemide prototüüpide omandamist ja intellektuaalomandi õiguste haldamist selles valdkonnas Eurocontroli poolt ei saa lugeda majanduslikuks tegevuseks. Esimese Astme Kohus sedastas seevastu, et Eurocontroli nõukogu tegevus nõustamise kujul siseriiklikele ametiasutustele abi osutamisel riigihanke pakkumisdokumentide koostamise või hankes osalevate ettevõtjate valimismenetluse käigus kujutab endast teenuste pakkumist turul, kus võivad oma teenuseid pakkuda ka sel alal spetsialiseerunud eraettevõtjad. Asjaolu, et tegevusega võib tegeleda eraettevõtja, on täiendav tegur, mis võimaldab lugeda kõnealuse tegevuse ettevõtja tegevuseks. Lisaks, kuigi asjaolu, et see tegevus ei ole tasuline ja teenib üldise huvi eesmärki, on kaudseks tõendiks selle kohta, et tegevus ei ole majanduslikku laadi, ei välista see igal juhul majandustegevuse olemasolu. Esimese Astme Kohus järeldas seega, et komisjon leidis valesti, et asjaomast tegevust sai käsitleda majandustegevusena.

2. Konkurentsioiguse kohaldamine põllumajandussektoris

Komisjon kehtestas 2. aprilli 2003. aasta otsusega²⁴ peamistele Prantsuse veiselihassektori ühendustele trahvid kogusummas 16,68 miljonit eurot. Neid ühendusi, kes esindavad tootjaid ja töötlejaid, karistati ühenduse õiguse vastases kartellis osalemise eest. Suuliselt pikendati seda kokkulepet kauem kui 2001. aasta novembri lõpuni, mil see pidanuks lõppema, ning seda hoolimata komisjoni hoiatusest, kes juhtis nende ühenduste tähelepanu selle kokkuleppe õigusvastasusele. Kokkulepe oli sõlmitud majanduslikus kontekstis, mida iseloomustas veiseliha sektori tõsine kriis alates 2000. aastast, pärast veiste spongioosse entsefalopaatia, mida kutsutakse „hullu lehma tõveks“, uute juhtude avastamist.

Esimese Astme Kohus leidis selle otsuse peale esitatud hagi suhtes lahendi tegemisel eespool viidatud kohtuotsuses **FNCBV jt v. komisjon**, olles tagasi lükanud hagejate argumendid, mille kohaselt komisjon oli rikkunud nende ühinemisvabadust, et karistatavale kokkuleppele ei saa kohaldada määruses nr 26 põllumajandussaaduste tootmise ja nendega kauplemisega seotud teatud tegevuse suhtes ette nähtud erandit.²⁵ Kuigi selline erand on kohaldatav vaid juhul, kui kokkulepe edendab ühest küljest kõiki EÜ artikli 33 eesmärke ning on teisest küljest vajalik nende eesmärkide saavutamiseks, ei ole see kõnesolevas asjas nii: kui kokkulepet saigi lugeda vajalikuks põllumajanduslike piirkondade elanikele võrdse elatustaseme tagamise eesmärgi saavutamiseks, oleks see vastukaaluks võinud takistada mõistlike tarbijahindade tagamist ega olnud seotud turgude stabiliseerimisega.

²⁴ Komisjoni 2. aprilli 2003. aasta otsus 2003/600/EÜ [EÜ artikli 81] kohaldamise menetluses (juhtum nr COMP/C.38.279/F3 – Prantsuse veiseliha) (ELT L 209, lk 12).

²⁵ 4. aprilli 1962. aasta määrus nr 26, millega kohaldatakse teatavaid konkurentsieeskirju põllumajandussaaduste ja toodete tootmise ja nendega kauplemise suhtes (EÜT 1962, 30, lk 993; ELT eriväljaanne 03/01, lk 6).

3. Kohtupraktika EÜ artikli 81 valdkonnas

a) EÜ artikli 81 lõike 1 kohaldamine

EÜ artikli 81 lõige 1 sätestab, et kõik sellised ettevõtjatevahelised kokkulepped, ettevõtjate ühenduste otsused ja kooskõlastatud tegevus, mis võivad mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust ning mille eesmärgiks või tagajärjeks on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi ühisturu piires, on ühisturuga kokkusobimatud ja keelatud.

— Kartelli konkurentsivastane eesmärk või tagajärg

Kohtuotsus **GlaxoSmithKline Services v. komisjon**, mis puudutab paralleelkaubanduse piiramise ja konkurentsi kaitse vahelisi seoseid, kehtestab olulise kohtupraktika, mis puudutab kokkuleppe, mille eesmärk on piirata konkurentsi Euroopa ravimisektoris, mõistet. Glaxo Wellcome, kontserni GlaxoSmithKline, maailma ühe peamise ravimitootja Hispaania tütarettevõtja, kehtestas ravimite hulgimüüjatele uued üldised müügitingimused, mille kohaselt tema ravimeid tuli Hispaania hulgimüüjatele müüa diferentseeritud hindadega, sõltuvalt siseriiklikust ravikindlustussüsteemist, millega need on kaetud, ja nimetatud ravimite turustamisest, olenevalt sellest, kas neid turustatakse Hispaanias või mõnes teises liikmesriigis. Tegelikult tuli müüa ravimeid, mis pidid olema kaetud teiste ühenduse liikmesriikide ravikindlustusega, kõrgema hinnaga kui neid, mis pidid olema kaetud Hispaanias, kus riik kehtestab hindade piirmäärad. GlaxoSmithKline teatas neist üldistest müügitingimustest komisjonile, kes sedastas vastuseks mitmele kaebusele, et asjaomaste üldiste müügitingimuste eesmärk ja tagajärg oli piirata konkurentsi.

Esimese Astme Kohus leidis oma kohtuotsuses siiski, et kokkuleppe kohta, mis on suunatud paralleelkaubanduse piiramisele, ei saa leida selle laadi tõttu, s.o ilma igasuguse konkurentsimõju hindamiseta, et selle eesmärk on piirata konkurentsi. Kuigi on selge, et paralleelkaubandus on teatud määral kaitstud, ei ole see seda oma laadilt, vaid seetõttu, et ta edendab ühest küljest kaubanduse arengut ja teisest küljest konkurentsi tugevdamist – viimati nimetatud osas seeläbi, et tagab lõpptarbijatele tõhusa konkurentsi eelised tarnete või hindade osas. Järelikult, kuigi on selge, et kokkuleppe kohta, mis on suunatud paralleelkaubanduse piiramisele, tuleb üldiselt leida, et selle eesmärk on piirata konkurentsi, on see nii vaid juhul, kui see jätab lõpptarbijad neist eelistest ilma. Kõnesolevas asjas ei saanud eeldada, arvestades GlaxoSmithKline'i üldiste müügitingimuste õiguslikku ja majanduslikku konteksti, et need jätavad ravimite lõpptarbijad neist eelistest ilma. Ühest küljest on hulgimüüjad – kelle ülesanne on varustada tootjatevahelist konkurentsi ära kasutades jaemüüjaid tarnetega – ettevõtjad, kes tegutsevad väärtusahela vahelülis ning võivad võimendada eeliseid, mis kaasnevad paralleelkaubandusega hindade osas, nii et puudub kahjulik mõju lõpptarbijatele. Teisest küljest, kuna kohaldatavate õigusnormide tõttu on asjaomaste ravimite hinnad suures osas sõltumatud vabast pakkumisest ja nõudlusest ning need kehtestavad või neid kontrollivad riigivõimud, ei saa lugeda automaatselt iseenesestmõistetavaks seda, et paralleelkaubandus langetab hindu ja tõstab seeläbi lõpptarbijate heaolu. Esimese Astme Kohus leidis, et neil tingimustel ei saa ainult kokkuleppe tingimuste lugemisest, isegi kui seda teha konteksti silmas pidades, tuletada selle konkurentsi piiravat olemust ning tingimata tuleb arvesse võtta selle tagajärgi.

Hinnates kokkuleppe tagajärgi konkurentsile, lükkas Esimese Astme Kohus tagasi osa komisjoni otsuses sisalduvast analüüsist selles osas, kuid leidis siiski, et kokkuleppe kõrvaldas lõpptarbija – kelle all tuleb mõista nii patsiente kui ka siseriiklikku ravikindlustussüsteemi, mis tegutseb õigustatud isikute nimel – huve kahjustaval viisil surve, mis selle puudumisel oleks kehtinud asjaomaste ravimite ühikuhinnale.

— Nõutud tõendatuse aste

Eespoolt viidatud kohtuotsuses **Dresdner Bank jt v. komisjon** tuletas Esimese Astme Kohus meelde, et süütuse presumptsiooni üldpõhimõtet arvestades tuleb juhul, kui kohus kahtleb, teha otsus rikkumist tuvastava otsuse adressaadiks oleva ettevõtja kasuks. Seega tuleb komisjonil esitada piisavalt täpseid ja üksteist toetavaid tõendeid, mille põhjal saaks tuvastada, et rikkumine on toime pandud. Komisjoni esitatud kõik tõendid ei pea siiski ilmtingimata vastama neile tingimustele rikkumise kõigi tunnuste osas, piisab, kui kaudsete tõendite kogum, millele institutsioon tugineb, vastab tervikuna hinnatult neile nõuetele. Kõnesolevas kohtuasjas väitsid viis hagejaks olevat pank, et nad ei olnud 15. oktoobril 1997 peetud kohtumisel sõlminud mingit kokkulepet komisjonitasude määra või nende võtmise korralduse kohta sularaha vahetusel, mis tegi vahet eurodel vastavalt üleminekuajal kontrol olevate eurode ja euro sularahana käibe le laskmise vahel. Esimese Astme Kohus kontrollis nii selle 15. oktoobri 1997. aasta kohtumise kontekstiga seotud kui ka seda puudutavaid otseseid tõendeid ja leidis, et need ei ole piisavad, et saaks ilma mõistlike kahtlusteta järeldada, et asjaomased pangad sõlmisid karistatava kokkuleppe.

— Komisjoni kohustused kokkuleppe kontrollimisel

Eespool viidatud kohtuotsuses **O2 (Germany) v. komisjon** tuletas Esimese Astme Kohus meelde, et hindamaks kokkuleppe kokkusobivust ühisturuga EÜ artikli 81 lõikes 1 sätestatud keelu seisukohalt, tuleb uurida kokkuleppe sõlmimise majanduslikku ja õiguslikku konteksti, selle eesmärki, tagajärgi ning selle mõju ühendusesisesele kaubandusele, võttes eelkõige arvesse majanduslikku konteksti, milles ettevõtjad tegutsevad, selles kokkuleppes silmas peetud tooteid ja teenuseid ning asjaomase turu struktuuri ja toimimise tegelikke tingimusi. Lisaks, sellise juhtumi korral, nagu kõnesolevas asjas, milles on tuvastatud, et kokkuleppe ei ole konkurentsivastase eesmärgiga, tuleb uurida kokkuleppe tagajärgi ning selle keelatuks tunnistamiseks peavad esinema kõik asjaolud, mis tõendavad, et konkurentsi tegelikult takistati, piirati või kahjustati tuntavalt. Kõnealust konkurentsi tuleb käsitleda lähtuvalt tegelikust kontekstist, milles see vaidlusaluse kokkuleppe puudumisel esineb, ja konkurentsi mõjutamist võib eelkõige kahtlustada juhul, kui kokkuleppe näib just vajalik selleks, et ettevõtja pääseks uuele alale, kus ta veel ei tegutse.

Selline lähenemine ei tähenda Esimese Astme Kohtu väitel „põhjendatuse doktriini” kohaldamist EÜ artikli 81 lõikele 1, s.o kokkuleppe konkurentsi toetavate ja konkurentsivastaste mõjude kaalumist, vaid seda, et võetakse arvesse kokkuleppe mõju praegusele ja võimalikule konkurentsile ning konkurentsiolukorda kokkuleppe puudumisel, kuna need kaks aspekti on seotud. Esimese Astme Kohus lisas, et selline uurimine on iseäranis vajalik liberaliseeruvate või tekkivate turgude puhul, nagu kõne all olev kolmanda põlvkonna mobiilside turg, kus konkurentsi tõhusus võib olla problemaatiline näiteks domineeriva operaator

tori olemasolu, turu struktuuri kontsentreeritud olemuse või oluliste sisenemistõkete tõttu.

Esimese Astme Kohus leidis kõnesolevas asjas, et vaidlustatud otsuses esineb mitu hindamisviga. Esiteks puudub selles objektiivne käsitus konkurentsiolukorra kohta lepingu puudumisel, mis moonutab kokkuleppega konkurentsile avaldatavate tegelike ja võimalike mõjude hindamist. Selleks et komisjon oleks saanud kohaselt hinnata, kuivõrd oli kokkulepe O2 (Germany)-le kolmanda põlvkonna mobiilside turu hõivamiseks vajalik, oleks komisjon pidanud sügavamalt analüüsima küsimust, kas hageja oleks kokkuleppe puudumisel turul olemas olnud. Teiseks, otsuses ei ole konkreetselt kõnealuse tekkiva turu kontekstis tõendatud, et rändlust käsitleva kokkuleppe punktid on konkurentsi suhtes piirava mõjuga, vaid see piirdub siinkohal põhimõtetele tuginemisega ja üldiste argumentide esitamisega.

b) *EÜ artikli 81 lõike 3 kohaldamine*

EÜ artikli 81 lõikes 3 on ette nähtud, et EÜ artikli 81 lõike 1 sätteid võib kuulutada kohaldamatuks muu hulgas ettevõtjatevaheliste kokkulepete suhtes, mis aitavad parandada kaupade levitamist või edendada tehnilist või majanduslikku progressi, võimaldades samal ajal tarbijatel saada sellest tulenevast kasust õiglase osa, ilma et kehtestaks asjassepuutuvatele ettevõtjatele piiranguid, mis ei ole nimetatud eesmärkide saavutamiseks hädavajalikud, ja annaks sellistele ettevõtjatele võimalust kõrvaldada konkurentsi kõnesolevate toodete olulise osa suhtes.

Eespool viidatud kohtuotsuses **GlaxoSmithKline Services v. komisjon** esitas hageja muu hulgas tõendid, millega püüdis tõendada, et paralleelkaubandusega kaasneb efektiivsuse kadu, mis vähendab tema innovatsioonisutlikkust. Ta väitis, et vaidlusalune kokkulepe, mis mõjutas paralleelkaubandust ja tõstis tema kasumit, võimaldas tema innovatsioonisutlikkust tõsta. Komisjoni kontrolli teatavate hageja viidatud asjassepuutuvate asjaolude üle ei saa lugeda piisavaks, põhjendamaks järeldusi, milleni ametiasutused jõudsid. Komisjon ei saanud tegelikult jätta kontrollimata, kas vaidlusalune kokkulepe sai kaasa aidata hageja innovatsioonisutlikkuse taastamisele ja tuua endaga seeläbi kaasa kaubamärkidevahelise konkurentsi tõhustamist olukorras, milles ei ole selge paralleelkaubanduse mõju konkurentsile ravimisektoris. Tõhususe tõus, mis kaasneb kaubamärgisisese konkurentsi osas, mille roll on kõnesolevas asjas piiratud kohaldatavate ravimialaste õigusnormidega, on tegelikult seostatav tõhususe langusega kaubamärkidevahelise konkurentsi osas. Esimese Astme Kohus tühistas seega komisjoni otsuse selles osas.

4. Kohtupraktika EÜ artikli 82 valdkonnas

Esimese Astme Kohus tegi sel aastal EÜ artikli 82 tingimuste osas ainult kaks kohtuotsust, mis mõlemad käsitlevad kaebuse rahuldamata jätmist.

Esiteks sedastas Esimese Astme Kohus kohtuotsuses **SELEX Sistemi Integrati v. komisjon**, millele on viidatud varem seoses ettevõtja mõistega, et hageja ei ole siseriiklikele ametiasutustele Eurocontrol'i poolt nõu andmise kontekstis viidanud viimase käitumisele, mis vastaks EÜ artikli 82 kohaldamise kriteeriumitele, lisaks ei paista Eurocontrol'i ja hageja või ükskõik, millise teise asjaomases sektoris tegutseva ettevõtja vahel eksisteerivat mingit konkurentsisuhet.

Teiseks, kohtuasjas, mis oli aluseks eespool viidatud kohtuotsusele **Haladjian Frères v. komisjon**, esitas äriühing Haladjian Frères kaebuse komisjonile, viidates eelkõige mitmele EÜ artikli 82 rikkumisele, mis tulenesid väidetavalt Ameerika äriühingu Caterpillar poolt varuosade müügi korra kehtestamisest. Esimese Astme Kohus otsustas, et hageja esitatud argumendid ei seadnud kahtluse alla komisjoni poolt faktilistele ja õiguslikele asjaoludele antud hinnanguid ning et komisjon jättis hageja kaebuse põhjendatult rahuldamata. Väidetavale ebaõiglaste hindade kehtestamisele, turuvõimaluste kitsendamisele või ka võrdväärsetele teenustele ebavõrdsete tingimuste kohaldamisele tuginevad väited lükati tagasi, arvestades eelkõige asjaolu, et asjaomane kord ei isoleeri ühenduse turgu, sest see ei takista faktiliselt ega õiguslikult Euroopa hindadest madalama hinnaga imporditud osade konkurentsi.

5. Konkurentsivastase tegevuse eest karistamise menetlus

a) Kolmandate isikute õigustatud huvi ja konkurentsieeskirjade kohaldamise menetluste käik

Eespool viidatud kohtuotsustes **Österreichische Postsparkasse ja Bank für Arbeit und Wirtschaft v. komisjon** ning **Raiffeisen Zentralbank Österreich jt v. komisjon** leidis Esimese Astme Kohus, et kaupu või teenuseid ostval lõpptarbijal, nagu Austria pangateenuste kliendiks oleval poliitilisel parteil, on õigustatud huvi, mis annab talle õiguse juurdepääsuks vastuväiteteatisele. Lõpptarbijal, kes tõendab, et kõnealune konkurentsipiirang kahjustas või võib kahjustada tema majanduslikke huvisid, on õigustatud huvi esitada taotlus või kaebus eesmärgiga nõuda, et komisjon tuvastaks EÜ artiklite 81 ja 82 rikkumise. Kuna nende eeskirjade, millega soovitakse tagada, et konkurents siseturul ei oleks moonutatud, lõppeesmärk on suurendada tarbija heaolu, siis tunnustades selliste tarbijate õigustatud huvi nõuda komisjonilt EÜ artiklite 81 ja 82 rikkumise tuvastamist, aidatakse kaasa konkurentsioiguse eesmärkide täitmisele. Eespool viidatud kohtuotsuses **Raiffeisen Zentralbank Österreich jt v. komisjon** täpsustas Esimese Astme Kohus esiteks, et huvitatud isikul võib lubada kaebust esitada ja temale võib vastuväiteteatise saata igas haldusmenetluse etapis, ning teiseks, et õigust saada vastuväiteteatist ei tohi piirata ainult kahtluste põhjal selle dokumendi võimaliku väärkasutuse kohta.

b) *Õigus keelduda enda vastu ütluste andmisest*

Eespool viidatud kohtuotsuses **Archer Daniels Midland v. komisjon (sidrunhape)** sai Esimese Astme Kohus täpsustada tingimusi, millal komisjon võib kasutada ettevõtja vastu kolmanda riigi ametiasutuse kogutud tunnistusi, ilma et see rikuks ühenduse õiguses tunnustatud õigust keelduda enda vastu ütluste andmisest.²⁶ Bayer, üks karistatud kartelli-kokkuleppe pool, teatas tegelikult komisjonile Ameerika Föderaalse Juurdlusbüroo (FBI) aruandest hageja ühe esindaja ülekuulamise kohta Ameerika ametiasutuste poolt, mida kasutati seejärel vastuväiteteatise põhjendamiseks ja hiljem ettevõtja karistamiseks. Hageja väidab selle otsuse vastu esitatud hagi, et tal ei olnud võimalust tugineda ühenduse õiguses tunnustatud õigusele keelduda enda vastu ütluste andmisest. Esimese Astme Kohus sedastas oma kohtuotsuses siiski, et ükski õigusnorm ei keela komisjonil tugineda tõendina dokumendile, mis on koostatud mõnes muus menetluses peale selle, mida viis läbi komisjon ise. Kohus otsustas sellegipoolest, et kui komisjon tugineb ütlustele, mis on antud muus menetluses kui komisjoni omas, ja kui need ütlused võivad sisaldada teavet, mille esitamisest komisjonile oleks asjaomasel ettevõtjal olnud õigus keelduda, on komisjon kohustatud tagama asjaomasele ettevõtjale samad menetluslikud õigused, mis on antud ühenduse õigusega. Komisjon on kohustatud omal algatusel uurima, kas esialgsel hinnangul esineb tõsiseid kahtlusi seoses asjaomaste poolte menetluslike õiguste järgimisega menetluses, kus nad selliseid ütlusi andsid. Selliste kahtluste puudumisel tuleb asjaomaste poolte menetluslikud õigused lugeda piisavalt tagatuks, kui komisjon märgib vastuväiteteatises selgelt, lisades teatisele vajaduse korral kõnealused dokumendid, et ta kavatseb nendele ütlustele tugineda. Kõnesolevas kohtuasjas ei olnud komisjon rikkunud ühtegi neist põhimõtetest, eelkõige kuna ta oli lisanud asjaomase aruande vastuväiteteatisele ja Archer Daniels Midland ei olnud selle dokumendi kasutamisele vastu vaieldnud.

c) *Aktide avalikkus ja ametisaladus*

Kohtuasjas, mis oli aluseks eespool viidatud kohtuotsusele **Bank Austria Creditanstalt v. komisjon**, viitas hageja sisuliselt trahvide määramise otsuse avaldamise ebaseaduslikkusele, kuna selle otsuse avaldamine ei olnud kõnesolevas asjas kohustuslik. Esimese Astme Kohus lükkas siiski oma kohtuotsuses selle väite tagasi, otsustades, et institutsioonide õigus teavitada avalikkust vastuvõetud aktidest on reegel. Selle põhimõtte suhtes on siiski erandeid, kus ühenduse õigus keelab eelkõige ametisaladuse hoidmist tagavate sätete abil selliste dokumentide või neis dokumentides sisalduva kindla informatsiooni avalikustamise. Esimese Astme Kohus määratles seejärel ametisaladuse mõiste, otsustades, et selleks et informatsioon oleks oma laadilt ametisaladus, on eelkõige vajalik, et see oleks teada piiratud arvule isikutele. Lisaks peab olema tegemist informatsiooniga, mille avalikustamine võib põhjustada olulist kahju informatsiooni esitanud isikule või kolmandatele isikutele. Lõpuks on vajalik, et huvid, mida võidakse informatsiooni avalikustamisega kahjustada, on objektiivselt kaitstavad. Informatsiooni konfidentsiaalsuse hindamisel tuleb seega omavahel tasakaalu viia õigustatud huvid, mis vastanduvad informatsiooni avalikustamisele, ning üldine huvi, mis nõuab, et ühenduse institutsioonide tegevus oleks

²⁶ Õiguse kohta keelduda enda vastu ütluste andmisest vt Euroopa Kohtu 18. oktoobri 1989. aasta otsus kohtuasjas 374/87: Orkem v. komisjon, EKL 1989, lk 3283.

nii avalik kui võimalik. Esimese Astme Kohus sedastas, et ühenduse seadusandja on üldise huvi ühenduse tegevuse avalikkuse osas ning sellele vastanduvad võimalikud huvid tasakaalu viinud mitmetes teistes õigusaktides, eelkõige määrustes nr 45/2001 ja nr 1049/2001.²⁷ Esimese Astme Kohus leidis, et ametisaladuse mõiste ja nende kahe määruse vahel on seos. Juhul, kui teise õiguse sätted keelavad informatsiooni avalikustamise või välistavad avalikkuse juurdepääsu kõnealust informatsiooni sisaldavatele dokumentidele, tuleb nimetatud informatsiooni käsitleda ametisaladusena. Seevastu juhul, kui avalikkusele on antud õigus juurde pääseda kindlat informatsiooni sisaldavatele dokumentidele, ei saa neid andmeid käsitleda informatsioonina, mis oma laadilt on ametisaladus.

6. Trahvid

Esimese Astme Kohus tegi 2006. aastal lisaks hulgaliselt kohtuotsuseid, mis käsitlevad EÜ artikli 81 rikkumise eest määratud trahvide õiguspärasust või kohasust. Kõige tähelepanuväärsemad arengud sel aastal puudutavad karistuste seaduslikkuse põhimõtet, suuniste kohaldamist trahvide arvutamise meetodi kohta, käibe 10% ülemmäära ja Esimese Astme Kohtu täielikku pädevust trahvide alal.

a) Karistuste seaduslikkuse põhimõte

Eespool viidatud kohtuotsustes **Jungbunzlauer v. komisjon** ja **Degussa v. komisjon** lükkas Esimese Astme Kohus tagasi määruse nr 17²⁸ artikli 15 lõikele 2 osutava õigusvastasuse väite, milles viidati selle sätte vastuolule karistuste seaduslikkuse põhimõttega. Hagejate väitel, kes olid sidrunhapet ja metioniini puudutava kartellikokkuleppe pooled, jätab see säte komisjonile õigusvastaselt kaalutusõiguse trahvi määramise sobilikkuse ja selle suuruse üle otsustamiseks.

Esimese Astme Kohus leidis siiski, et karistuste seaduslikkuse põhimõte, nagu seda on tõlgendatud Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas, eeldusel, et Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 7 lõige 1 on kohaldatav trahvidele, millega karistatakse konkurentsieeskirjade rikkumist, ei nõua, et karistuste määramise aluseks olnud sätete sõnastus oleks niivõrd täpne, et sätete rikkumisest tulenevad võimalikud tagajärjed oleksid absoluutse kindlusega ettenähtavad. Lisaks, olgugi et komisjoni kaalutusruum sanktsioonide kohaldamisel on ulatuslik, ei ole see absoluutne, sest on piiratud käibe 10% ülemmäära, rikkumiste raskuse ja kestuse hindamise, võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõtete ja komisjoni varasema halduspraktikaga, arvestades võrdse kohtlemise põhimõtet, ning viimaks, komisjoni koostööteatise ja suuniste trahvide

²⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 45/2001 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes ning selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT 2001, L 8, lk 1; ELT eriväljaanne 13/26, lk 102), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, lk 43; ELT eriväljaanne 1/03, lk 331).

²⁸ Nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määrus nr 17, esimene määrus [EÜ] artiklite [81] ja [82] rakendamise kohta (EÜT 1962, 13, lk 204; ELT eriväljaanne 08/01, lk 3).

arvutamise meetodi kohta vastuvõtmisega iseendale seatud piiridega. Esimese Astme Kohus lükkas seega esitatud õigusvastasuse väite tagasi.

b) *Suunised*

Kuigi komisjon võttis 1. septembril 2006 vastu uued suunised trahvide arvutamise meetodi kohta, puudutasid tehtud kohtuotsused, nagu muide ka esitatud kohtuasjad sel aastal ainult 1998. aastal vastu võetud suuniseid.²⁹

Üldiselt on seniajani selgelt omaks võetud, et suunised on komisjonile siduvad. Esimese Astme Kohus täpsustas siiski eespool viidatud kohtuotsuses **Raiffeisen Zentralbank Österreich jt v. komisjon**, et selline iseendale piiride seadmine ei ole vastuolus komisjonile olulise kaalutlusruumi jätmisega. Suuniste vastuvõtmine ei ole niisiis vähendanud varasema kohtupraktika olulisust, mille kohaselt komisjonil on kaalutlusõigus, mis lubab tal ka vatsetavate trahvide suuruse määramisel vastavalt juhtumi asjaoludele teatud asjaolusid arvesse võtta või seda mitte teha. Juhul, kui komisjon kaldub kõrvale suunistes esitatud meetoditest, peab Esimese Astme Kohus kontrollima, kas see kõrvalekaldumine on seaduslikult õigustatud ja õiguslikult piisavalt põhjendatud. Esimese Astme Kohus täpsustas siiski ka, et komisjoni kaalutlusruum ja piirid, mis ta on sellele seadnud, ei tohi piirata ühenduse kohtu täieliku pädevuse kasutamist.

Laiendades samu tõlgendamise põhimõtteid sisuliselt kergendavate asjaolude erijuhtumile, täpsustas Esimese Astme Kohus, et kuna suunised ei sisalda kohustuslikku sätet kergendavate asjaolude kohta, mida võib arvesse võtta, tuleb järeldada, et komisjonil säilib teatav kaalutlusõigus hinnata trahvisumma võimalikku vähendamist kergendavate asjaolude alusel üldiselt.

Esimese Astme Kohus jätkas 2006. aastal ka suuniste teatud sätete täpsustamist, näiteks tegeliku mõju mõiste osas kohtuasjades **Archer Daniels Midland „Naatriumglükonaat” ja Archer Daniels Midland „Sidrunhape”**, rikkumise eestvedamisega seotud raskendava asjaolu osas eespool viidatud kohtuotsustes **BASF v. komisjon** ja **Archer Daniels Midland v. komisjon (sidrunhape)** ning rikkumise lõpetamisega alates komisjoni esimesest sekkumisest seotud kergendava asjaolu osas eespool viidatud kohtuotsustes **Archer Daniels Midland v. komisjon (sidrunhape)** ja **Archer Daniels Midland v. komisjon (naatriumglükonaat)**.

²⁹ Suunised määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (EÜT 1998, C 9, lk 3). Need suunised on nüüdseks asendatud suunistega määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (ELT 2006, C 210, lk 2). Uusi suuniseid kohaldatakse juhtumitele, milles vastuväidetest on teatatud pärast 1. septembrit 2006.

c) 10% ülemmäär

Määrus nr 17 nägi ette, nagu näeb ette nüüd määruse nr 1/2003 artikli 23 lõige 2, et ühegi EÜ artikli 81 ja EÜ artikli 82 rikkumises osalenud ettevõtja ja ettevõtjate ühenduse puhul ei tohi trahvi ületada 10% selle eelmise majandusaasta kogukäibest.

Kohtuasjas, mis oli aluseks eespool seoses konkurentsieeskirjade kohaldamisega põllumajandussektoris viidatud kohtuotsusele **FNCBV jt v. komisjon**, oli vaidlustatud otsus puudulikult põhjendatud selles osas, et komisjon ei olnud otsuses pühendanud ühtegi lõiku 10% ülemmäära arvestamisele ja selle ülemmäära arvutamisel arvesse võetavale käibe. Esimese Astme Kohus leidis siiski samas, et komisjoni võimalus tugineda mitte ühenduste enda käibe, vaid nende liikmete omale ei piirdu kohtupraktikas juba käsitletud olukorraga, mil ühendus võib oma liikmeid sundida. Tegelikult tuleb välja selgitada ühenduse tegelik majanduslik võim. Ühenduse liikmete käibe arvessevõtmist võivad seega õigustada muud spetsiifilised tingimused, näiteks asjaolu, et ühenduse toime pandud rikkumine puudutab tema liikmete tegevust ning et ühendus paneb rikkumise toime otseselt oma liikmete kasuks ja nendega koostöös, kusjuures ühendusel puuduvad objektiivsed, oma liikmete omast eraldiseisvad huvid. Kõnesolevas asjas oligi see nii. Karistatud ühenduste ülesanne oli peamiselt kaitsta oma liikmeid ja esindada nende huve. Vaidlusalune kokkulepe puudutas lisaks nende liikmete tegevust ning oli sõlmitud otseselt nende kasuks. Lõpetuseks, seda viidi ellu eelkõige kohalike kokkulepete sõlmimise kaudu kohalike ühenduste ja kohalike põllumajandusametiühingute vahel, kes olid kõnesolevas asjas karistatud üleriigiliste ühenduste liikmed.

d) Täieliku pädevuse teostamine

Esimese Astme Kohtul on määruse nr 17 artikli 17 ja määruse nr 1/2003 artikli 31 kohaselt trahvi määramise otsuse vastu suunatud hagi korral täielik pädevus EÜ artikli 229 tähenduses, mis võimaldab tal komisjoni määratud trahvi vähendada või suurendada. Esimese Astme Kohus teostas seda pädevust 2006. aastal mitmel korral ja erineval viisil.

Nii teostas Esimese Astme Kohus vitamiinide kartelliga seotud kohtuasjades oma täielikku pädevust otsuse õiguspärasust mõjutavate vigade kohta järelduste tegemiseks. Eespool viidatud kohtuotsuses **BASF v. komisjon** leidis Esimese Astme Kohus, et komisjoni raskendavate asjaolude kohta antud hinnangu, mis viis trahvi suurendamiseni võrreldes selle põhisummaga, õigusvastasuse tuvastamine andis ühenduse kohtule õiguse teostada oma täielikku pädevust, et nimetatud trahvi suurendamist kinnitada, tühistada või muuta, arvestades kõiki kõnesolevas asjas asjakohaseid tingimusi. Üldiselt leidis Esimese Astme Kohus, kellel BASF palus teostada oma täielikku pädevust, sõltumata õigusvastasuse tuvastamisest, et tema teostatav kontroll otsuse üle, millega komisjon tuvastab konkurentsieeskirjade rikkumise ja määrab trahve, piirdub selle otsuse õiguspärasuse hindamisega, kuna temale kuuluvat täielikku pädevust saab teostada vajadusel ainult pärast sellise õigusvastasuse tuvastamist, mis mõjutab otsust ja millele puudutatud ettevõtja oma hagi viitab, ning selleks, et korrigeerida selle õigusvastasuse mõju kohaldatud trahvi suuruse määramisele, vajadusel trahvi tühistamise või muutmise kaudu.

Seevastu kohtuasjas, mis oli aluseks eespool viidatud kohtuotsusele **Hoek Loos v. komisjon**, mis käsitles tööstusgaasi kartelli, kontrollis Esimese Astme Kohus hageja argumente temale määratud trahvi tühistamise või vähendamise taotluse seisukohast. Selles kontekstis märkis Esimese Astme Kohus, et talle on antud täielik pädevus hinnata, kas määratud trahv on rikkumise raskusastet ja kestust arvestades proportsionaalne.³⁰ Olles lõpuks tagasi lükanud kõik hageja väited, leidis Esimese Astme Kohus, et kuna hagejale määratud trahv „on täiesti sobiv, siis ei anna ükski hageja esitatud asjaolu alust seda vähendada”. Esimese Astme Kohus otsustas samamoodi eespool viidatud kohtuotsuses **Raiffeisen Zentralbank Österreich jt v. komisjon**, et lisaks tema õigusele kontrollida otsuse seaduslikkust on tal ka õigus hinnata, kas tal tuleks teostada oma täielikku pädevust kartellikokkuleppe erinevatele pooltele määratud trahvi suuruse osas. Nii teostas Esimese Astme Kohus mitmel korral pärast hagejate esitatud väite tagasilükkamist oma täielikku pädevust, et kinnitada määratud trahvi kohasust.

Viimaks, eespool viidatud kohtuotsuses **FNCBV jt v. komisjon** sedastas Esimese Astme Kohus, et komisjon võttis kergendavate asjaoludena arvesse esiteks asjaolu, et ta määras karistuse esimest korda ainult ametiühingute ühenduste vahel sõlmitud kartellikokkuleppe eest, mis käsitles põllumajanduslikku põhisaadust ja puudutas kahte tootmisahela lüli, ning teiseks kohtuasja spetsiifilist majanduslikku konteksti, mida iseloomustas eelkõige veiseliha sektori tõsine kriis alates 2000. aastast, pärast hullu lehma tõve uute juhtumite avastamist. Sellest asjaolust tulenevalt vähendas komisjon hagejatele määratud trahvide suurust 60%. Esimese Astme Kohus leidis oma täielikku pädevust teostades, et hoolimata sellest, et see vähendamine on oluline, ei võta see piisavalt arvesse kõnesoleva asja tingimuste erandlikkust. Seega leidis kohus, et hagejatele on kohane kehtestada trahvi suuruse 70% vähendamine ning kohaldada järelikult trahvi suuruse täiendavat vähendamist 10% võrra.

Samuti tuleb märkida, et Esimese Astme Kohus kontrollis kahes kohtuasjas võimalust komisjoni määratud trahvi suurendada.

Nii palus komisjon eespool viidatud kohtuasjas **Raiffeisen Zentralbank Österreich jt v. komisjon** Esimese Astme Kohtul suurendada hagejale määratud trahvi summat põhjusel, et see pank oli Esimese Astme Kohtus esimest korda vaidlustanud karistatud kokkulepete ühe poole olemasolu. Esimese Astme Kohus otsustas, et selles osas tuleb selgitada, kas hageja käitumine sundis komisjoni kõikidest ootustest hoolimata, mis tal võisid mõistlikult olla seoses hageja koostööga haldusmenetluse jooksul, koostama ja esitama Esimese Astme Kohtus kostja vastust, mis rõhus rikkumise nende faktiliste asjaolude vaidlustamisele, mille kohta ta oli õigustatult oodanud, et hageja neid enam ei vaidlusta. Esimese Astme Kohus leidis kõnesolevas asjas, et karistuse suurendamine ei ole kohane, arvestades vaidlustatud punktide vähest tähtsust nii vaidlustatud otsuse üldise ülesehituse kui ka komisjoni kostja vastuse ettevalmistamise seisukohast, mida hageja käitumine kuidagi ei raskendanud.

³⁰ Vt ka eespool viidatud kohtuotsus *Westfalen Gassen Nederland v. komisjon* ja eespool viidatud otsus kohtuasjas T-329/01: *Archer Daniels Midland v. komisjon*, punkt 380.

Seevastu eespool viidatud kohtuasjas **Roquette Frères v. komisjon** suurendas Esimese Astme Kohus vaidlustatud trahvi pärast seda, kui oli seda vähendanud. Esimese Astme Kohus tuvastas esiteks, et hagejale määratud trahv ei vastanud tema positsioonile naatriumglükonaadi turul. Kuigi komisjonile ei saanud kuidagi ette heita, et ta oli trahvi suuruse arvutanud, tuginedes hagejalt saadud informatsioonile, mis ei olnud selge või ühene, otsustas Esimese Astme Kohus siiski parandada selle puuduse otsuses ning seega trahvi vähendada. Teiseks suurendas Esimese Astme Kohus trahvi 5000 euro võrra, võtmaks arvesse asjaolu, et pärast informatsiooninõude saamist esitas hageja oma käibe valesti, olles teadlik komisjoni segadusse ajamise ohust. Kuna määrus nr 17 näeb ette komisjoni võimaluse määrata trahvi 100–5000 eurot, kui ettevõtja annab vastuses informatsiooninõudele ebaõiget informatsiooni, otsustas Esimese Astme Kohus võtta arvesse hageja rasket hooletust, et suurendada trahvi selles sättes ette nähtud ülemmääran.

Esimese Astme Kohus otsustas viimaks samas kohtuotsuses oma täieliku pädevuse teostamise tingimuste osas järgmist: Esimese Astme Kohus võib seda pädevust teostades kaaluda täiendavaid asjaolusid, mida ei olnud nimetatud vaidlustatud otsuses, kui ta hindab trahvisummat hageja argumente arvestades – seda hinnangut on kinnitatud eespool viidatud kohtuotsuses **Raiffeisen Zentralbank Österreich jt v. komisjon**. Esimese Astme Kohus täpsustas siiski kohtuotsuses **Roquette Frères v. komisjon**, et see võimalus peab õiguskindluse põhimõttest lähtudes põhimõtteliselt piirduma vaidlustatud otsusest varasemate asjaolude arvesse võtmisega, mida komisjon oleks võinud oma otsuse tegemisel teada. Teistsugune lähenemine paneks Esimese Astme Kohtu täitevvõimu rolli, hindamaks küsimust, mida tal ei ole veel palutud hinnata, mis kahjustaks kohtu- ja täitevvõimu vahelist funktsioonide jaotust ja institutsionaalset tasakaalu.

7. Kohtupraktika koondumiste kontrolli valdkonnas

2006. aastal kuulutas Esimese Astme Kohus kolm kohtuotsust, mis puudutasid nüüdsest määrusega nr 139/2004 asendatud määruse nr 4064/89 kohaldamist, ning neljanda kohtuotsuse, mis puudutas määruse nr 139/2004 kohaldamist.³¹

a) Komisjoni pädevus koondumiste kontrolli valdkonnas

Määrused nr 4064/89 ja nr 139/2004 on kohaldatavad ainult ühenduse seisukohalt oluliste koondumiste suhtes, mis on määratletud eelkoige koondumise osaliste erinevate käibekünniste kaudu. Kaks 2006. aastal tehtud kohtuotsust täpsustavad komisjoni pädevust selles osas.

Esmalt, eespool viidatud kohtuotsuses **Endesa v. komisjon** on täpsustatud tingimusi, mille alusel kahe koondumisosalise käivet tuleb arvutada, et kontrollida koondumise olulisust ühenduse seisukohalt. Kõnesolevas kohtuasjas teatas Gas Natural, energiasektoris

³¹ Nõukogu 21. detsembri 1989. aasta määrus (EMÜ) nr 4064/89 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (EÜT L 395, lk 1; parandused EÜT 1990, L 257, lk 13; ELT eriväljaanne 08/01, lk 31), kehtetuks tunnistatud nõukogu 20. jaanuari 2004. aasta määrusega (EÜ) nr 139/2004 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (ELT L 24, lk 1; ELT eriväljaanne 08/03, lk 40).

tegutsev Hispaania äriühing, Hispaania riiklikule konkurentsiametile oma kavatsusest esitada Endesa, elektrienergiasektoris tegutseva Hispaania äriühingu kogu kapitali avalik ülevõtmispakkumine. Leides, et tehing on määruse nr 139/2004 kohaselt ühenduse seisukohalt oluline ning et sellest oleks seega pidanud teatama komisjonile, esitas Endesa komisjonile kaebuse, mis jäeti siiski rahuldamata. Endesa vaidlustas selle otsuse Esimese Astme Kohtus, väites eelkõige, et komisjon on tema käivet valesti hinnanud.

Esimese Astme Kohus sedastas oma kohtuotsuses eelkõige, et määrus koondumiste kontrolli kohta ei näe selgesõnaliselt ette komisjoni kohustust selgitada omal algatusel, et iga koondumine, millest temale ei ole teatatud, ei ole ühenduse seisukohalt oluline. Sellegipoolest, kui temale esitab kaebuse ettevõtja, kes leiab, et koondumine, millest komisjonile ei ole teatatud, on ühenduse seisukohalt oluline, peab komisjon tegema otsuse oma pädevuse põhimõttel. Järelikult peab kaebuse põhjendatuse põhimõtteliselt tõendama kaebaja, kuna on selge, et komisjon peab uurima temale esitatud kaebusi põhjalikult ja erapooletult ning vastama kaebaja esitatud argumentidele põhjendatult. Lisaks ei saa komisjonilt nõuda, et ta selgitaks iga juhtumi korral omal algatusel, et temale esitatud auditeeritud aruanded peegeldavad tegelikkust tõetruult, ja kontrolliks kõiki võimalikke korrigeerimisi. Komisjon peab neid spetsiifilisi probleeme kontrollima ainult siis, kui neile juhitakse tema tähelepanu.

Kõnesolevas asjas väitis Endesa eelkõige, et tema käibe kontrollimine komisjoni poolt oleks pidanud põhinema rahvusvahelistel raamatupidamisstandarditel, mitte aga sel ajal kehtinud Hispaania standarditel. Esimese Astme Kohus tõlgendas siiski määrust nr 139/2004 selliselt, et see kohustab komisjoni võtma arvesse ettevõtjate eelmise majandusaasta raamatupidamisaruannet, mis on koostatud ja auditeeritud kehtivate õigusnormide kohaselt. Kõnesolevas asjas olid Hispaanias 2004. majandusaasta aruannetele kohaldatavad normid üldkohaldatavad riiklikud raamatupidamisstandardid, mitte aga rahvusvahelised raamatupidamisstandardid, mis vastavalt rahvusvaheliste raamatupidamisstandardite rakendamise määrusele on kohaldatavad alles 2005. majandusaastast.

Esimese Astme Kohus lükkas samuti tagasi Endesa argumendid, mille kohaselt komisjon oleks pidanud tegema kaks korrigeerimist: ühe seoses Endesa jaotustegevusega ja teise gaasikaubandust puudutavas osas. Esimese Astme Kohus täpsustas selles kontekstis eelkõige, et õiguskindluse seisukohalt tuleb koondumise kontrolliks pädeva asutuse kindlaksmääramisel arvesse võetava käibe määratlemisel aluseks võtta põhimõtteliselt avaldatud raamatupidamise aastaaruanne. Seega võib teatud korrigeerimisi asjaomaste ettevõtjate tegeliku majandusliku olukorra paremini kirjeldamiseks teha ainult erandjuhul, kui see on põhjendatud eriliste asjaoludega. Esimese Astme Kohus jättis seega Endesa hagi rahuldamata.

Teiseks, eespool viidatud kohtuotsuses **Cementbouw Handel & Industrie v. komisjon** on mitmeti täpsustatud komisjonipoolset hinnangut sellise koondumise ühe ja sama eesmärgi kohta, mis toimub mitme õiguslikult eraldiseisva tehingu kaudu. Hagi oli suunatud ühe otsuse vastu, millega komisjon oli tagantjärele lubanud Madalmaade ühisettevõtte CVK omandamise Saksa kontserni Haniel ja Cementbouw Handel & Industrie poolt (mõlemad tegutsesid ehitusmaterjalide turul), pärast seda, kui need kaks ettevõtjat kohustusid lõpetama oma kokkuleppe, mis oli varasem kui ühisettevõtte. Selles asjas oli tegemist keerulise koondumisega, mis põhines sisuliselt kahel õiguslikult eraldiseisval tehingute

grupil, millest ühest oli teatatud Madalmaade konkurentsiametile ja mille see hiljem heaks kiitis. Cementbouw Handel & Industrie vaidlustas oma hagi eelkõige komisjonile jäetud võimaluse lugeda mitu eraldiseisvat tehingut üheks koondumiseks.

Esimese Astme Kohus andis koondumise mõistele siiski lõpptulemusele suunatud tõlgenduse, mis peab vastama koondumise osaliste majanduslikule loogikale. Ta leidis, et koondumine määruse nr 4064/89 tähenduses võib koosneda mitmest õiguslikult ja formaalselt eraldiseisvast tehingust, kui need tehingud – mille tagajärjel üks või mitu ettevõtjat omandavad otseselt või kaudselt majandusliku kontrolli ühe või mitme muu ettevõtja tegevuse üle – on omavahel seotud, nii et ühte ei oleks sõlmitud teiseta. Komisjon ei olnud kõnesolevas asjas õigusnormi rikkunud, kui ta leidis, et asjaomased tehingud olid omavahel seotud.

Lisaks ei ole komisjon jätnud arvestamata määruses nr 4064/89 sätestatud siseriiklike ja ühenduse asutuste erinevat pädevust konkurentsi alal, kui ta kontrollis tehingut – mis eraldi võttes ei vasta ühenduse seisukohalt olulise koondumise tingimustele ning mille siseriiklik konkurentsiamet on heaks kiitnud – kogumis hilisema tehinguga, millest see on lahutamatu. Samas ei ole selles asjas õige asuda seisukohale, et heaks kiidetud tehing on majanduslikus mõttes iseseisev.

b) *Esialgsesse koondumiskavasse tehtavate muudatustega seoses võetud kohustused*

Määruse nr 4064/89 artikli 8 lõige 2 sätestab sisuliselt, et komisjon peab, vajadusel pärast asjaomaste ettevõtjate poolt esialgsesse kavasse muudatuste tegemist, koondumiskava heaks kiitma, kui koondumine on ühisturuga kokkusobiv. Komisjon võib lisada oma otsusele tingimusi, mis on kavandatud tagama, et ettevõtjad täidavad komisjoni ees võetud kohustusi, pidades silmas koondumise kokkusobivust ühisturuga.

Kohtuasjas, mis oli aluseks eespool viidatud kohtuotsusele **Cementbouw v. komisjon**, tuli Esimese Astme Kohus tagasi seose juurde proportsionaalsuse põhimõtte ja koondumise osaliste vabaduse vahel pakkuda kohustusi komisjoni tuvastatud konkurentsiprobleemide igakülgselt lahendamiseks. Asjaomase koondumise kontrolli käigus pakkusid osalised, sh hageja, üksteise järel välja kohustuste projekti, mille komisjon tagasi lükkas, ja seejärel lõplike kohustuste projekti, mis võeti omakorda vastu.

Esimese Astme Kohus leidis esiteks, et kohustuste projekt ei võimaldanud lahendada igakülgselt komisjoni tuvastatud konkurentsiprobleemi. Mis puutub lõplikesse välja pakutud kohustustesse, siis kuna neil oli laiem eesmärk kui enne koondumist kehtinud konkurentsiolekorra taastamine, otsustas Esimese Astme Kohus, et komisjon pidi neid arvesse võtma ja tunnistama koondumise ühisturuga kokkusobivaks. Tal ei olnud seega võimalust tunnistada koondumine ühisturuga kokkusobimatuks ega võtta vastu otsust, millega kuulutatakse koondumine ühisturuga kokkusobivaks, kehtestades koondumise eelse olukorra taastamiseks muud tingimused kui need, mille pakkusid välja osalised. Määrus nr 4064/89 ei näe ette võimalust, et komisjon saaks koondumise ühisturuga kokkusobivaks tunnistamise siduda tingimustega, mille ta on kehtestanud ühepoolsest, arvestamata koondumisest teatanud osaliste välja pakutud kohustustega. Hageja ei saanud seega edukalt viidata proportsionaalsuse põhimõtte rikkumisele komisjoni poolt

ega väita kõnesolevas asjas, et ta pakkus need kohustused välja komisjoni meelevaldse sunni olukorras.

c) *Kollektiivse turgu valitseva seisundi tekitamise hindamine*

Kohtupraktika kohaselt³² peab olema täidetud kolm tingimust, et koondumise tagajärjel võiks tekkida kollektiivne turgu valitsev seisund, mis kahjustab märkimisväärselt tõhusat konkurentsi ühisturul või olulisel osal sellest. Esiteks peab turg olema piisavalt läbipaistev, et ühises tegevuses osalevad ettevõtjad saaksid piisavalt tõhusalt kontrollida, kas ühise tegevusliini tingimusi järgitakse. Teiseks peab ühisest tegevusliinist kõrvalekaldumiste suhtes olemas olema teatud liiki hoiatusmehhanism. Kolmandaks ei tohi ühises tegevuses mitteosalevate ettevõtjate, nagu olemasolevad ja potentsiaalsed konkurendid, ning tarbijate reaktsioon muuta küsitavaks ühisest tegevusliinist oodatavaid tulemusi.

Eespool viidatud kohtuotsuses **Impala v. komisjon** on täpsustatud komisjoni kohustusi seoses kollektiivse turgu valitseva seisundi tekitamise ohuga, kui ta tunnistab koondumise ühisturuga kokkusobivaks. Selles kohtuasjas teatasid Bertelsman ja Sony, kaks meedia valdkonnas tegutsevat äriühingut, komisjonile koondumiskavast, mille eesmärk oli nende ülemaailmse salvestatud muusika alase tegevuse koondamine nime alla Sony BMG. Esmalt teatas komisjon osalistele, et ta tunnistas esialgu koondumise ühisturuga kokkusobimatuks, kuna see tugevdas eelkõige salvestatud muusika turul esinevat kollektiivset turgu valitsevat seisundit. Pärast osaliste ärakuulamist andis komisjon siiski koondumiseks loa. Impala, rahvusvaheline ühendus, mis koondab endas sõltumatuid muusikatootjaid, palus seejärel Esimese Astme Kohtul see otsus tühistada.

Esimese Astme Kohus tuletas oma kohtuotsuses meelde, tuginedes eespool viidatud kohtuotsuses *Airtours v. komisjon* esitatud kohtupraktikale, et määruse nr 4064/89 raames peab komisjoni hinnang põhinema kollektiivse turgu valitseva seisundi tekkimise ohu korral võrdlusturu arengut käsitleval uuringul, mis eeldab ettevaatlikku prognoosi turu võimalike arengute ja konkurentsitingimuste kohta. Seevastu kollektiivse turgu valitseva seisundi olemasolu, mitte selle ohu tuvastamine põhineb otsuse tegemise hetkel esineva olukorra konkreetsetel analüüsil. Seega, kuigi Esimese Astme Kohtu poolt kohtuotsuses *Airtours v. komisjon* esitatud kolm tingimust on kindlasti vajalikud ka kollektiivse turgu valitseva seisundi olemasolu hindamiseks, võib nende esinemise kindlaks teha kaudselt, selliste asjaolude ja tõendite kogumi põhjal, mis on seotud kollektiivse turgu valitseva seisundi esinemisele omaste märkide, avaldumismvormide ja nähtustega. Muude mõistlike põhjenduste puudumisel võib sellise seisundi olemasolu tõendamiseks piisata eelkõige hindade ühtlustamisest pika aja jooksul, eriti kui nad on kõrgemad konkurentsi tingimustes tavaliselt kasutusel olevatest hindadest, millele lisanduvad muud kollektiivse turgu valitseva seisundi iseloomulikud tunnused, isegi kui puuduvad kindlad otsesed tõendid turu tugeva läbipaistvuse kohta, mida võib aga tuletada nimetatud asjaoludest. Siiski, kuna hageja tugines kõnesolevas asjas ainult kohtuotsuses *Airtours v. komisjon* määratletud tingimuste rikkumisele, kontrollis Esimese Astme Kohus ainult nimetatud tingimuste täitmist.

³² Esimese Astme Kohtu 6. juuni 2002. aasta otsus kohtuasjas T-342/99: *Airtours v. komisjon*, EKL 2002, lk II-2585, punkt 62.

Kõnesolevas asjas, mis puudutab kollektiivse turgu valitseva seisundi tugevdamist salvestatud muusika turul, leidis Esimese Astme Kohus, et otsuse kohaselt võib kollektiivse turgu valitseva seisundi puudumise tuletada asjaomase toote heterogeensusest, turu läbipaistmatusest ja survemeetmete puudumisest viie kõige suurema turul tegutseva äriühingu vahel. Esimese Astme Kohus otsustas siiski, et väide, mille kohaselt salvestatud muusika turud ei ole piisavalt läbipaistvad, et võimaldada kollektiivse turgu valitseva seisundi olemasolu, ei ole esiteks õiguslikult piisavalt põhjendatud ning selles on tehtud teiseks ilmne hindamisviga osas, milles see põhineb puudulikel tõenditel, mis ei hõlma kõiki asjassepuutuvaid andmeid, mida komisjon oleks pidanud arvesse võtma, ega ole kohased neist tuletatud järelduste tegemiseks. Esimese Astme Kohus märkis lisaks, et komisjon tugines tõendite puudumisele survemeetmete kasutamise kohta minevikus, samaskui kohtupraktika kohaselt piisabainult tõhusate hoiatusmehhanismide olemasolust. Kui äriühingud järgivad ühist poliitikat, ei ole põhjust sanktsioone rakendada. Esimese Astme Kohus täpsustas selles kontekstis, et tundub, et kõnesolevas asjas esinesid usutavad ja tõhusad hoiatusmeetmed, eelkõige võimalus karistada ühisest tegevusliinist kõrvale kaldunud plaadifirmat tema kogumikest väljajätmise kaudu. Lisaks, isegi kui eeldada, et selles osas on kohane uurida, kas selliseid survemeetmeid on kasutatud minevikus, oli komisjoni teostatud kontroll piisav.

Lisaks, mis puutub kollektiivse turgu valitseva seisundi võimalikku tekitamise pärast ühinemist salvestatud muusika turgudel, siis Esimese Astme Kohus heitis komisjonile ette, et tema teostatud kontroll oli äärmiselt piiratud ning et ta esitas otsuses ainult paar pinnapealset ja formaalset tähelepanekut selles osas. Esimese Astme Kohus leidis lisaks, et komisjon ei saanud viga tegemata tugineda turu läbipaistmatusele või tõendi puudumisele survemeetmete kohta minevikus järeldamiseks, et koondumisega ei kaasne kollektiivse turgu valitseva seisundi tekkimise oht. Kollektiivse turgu valitseva seisundi kontroll põhineb tulevikku suunatud hindamisel, mistõttu see ei tohiks tugineda ainult kehtivale olukorrale. Esimese Astme Kohus tühistas seega vaidlustatud otsuse.

C. Riigiabi

1. Põhireeglid

EÜ artikli 87 lõige 1 sätestab, et kui kõnesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.

Nagu Esimese Astme Kohus kinnitas kohtuotsuses **Le Levant 001 jt v. komisjon**,³³ peavad abi kvalifitseerimiseks ühisturuga kokkusobimatu riigiabina olema täidetud kõik selles sättes osutatud tingimused, kusjuures komisjoni põhjendamiskohustus peab olema samuti

³³ Esimese Astme Kohtu 22. veebruari 2006. aasta otsus kohtuasjas T-34/02: Le Levant 001 jt v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

täidetud iga selle tingimuse osas. Selles kohtuasjas käsitletud abi näol oli tegemist riigiabi-ga maksumäära vähendamise kaudu teatud ülemeremaadesse tehtud investeeringutelt, mis oli algselt kehtestatud Prantsusmaa 11. juuli 1986. aasta seadusega, mille suhtes komisjon ei olnud esitanud EÜ artikli 87 alusel vastuväiteid. Asjassepuutuva projekti eesmärk oli selle seaduse kaudu tagada kruisilaeva Le Levant finantseerimine ja käitamine umbes seitsme aasta jooksul füüsilistest isikutest investorite poolt ainult selle projekti jaoks asutatud ühe osanikuga osaühingute (EURL) kaudu, kellele kuulusid osad mereõiguslikus kaasomandis.

Esimese Astme Kohus sedastas oma kohtuotsuses, et vaidlustatud otsuse põhjal ei ole võimalik aru saada, kuidas projekt vastab EÜ artikli 87 lõikes 1 ette nähtud neljast tingimusest kolmele. Esiteks, liikmesriikidevahelise kaubanduse kahjustamisega seotud tingimuse kohta märkis Esimese Astme Kohus, et komisjon ei ole täpsustanud, kuidas asjaomane abi võib nimetatud kaubandust kahjustada, kui laeva pidi kasutatama Saint-Pierre ja Miquelonil, mis ei kuulu ühenduse territooriumi hulka. Teiseks, abisaajale antud eelise kindlakstegemisega seotud tingimuse kohta ja nimetatud eelise valikulisuse kohta leidis Esimese Astme Kohus, et vaidlustatud otsuse põhjal ei olnud võimalik aru saada, miks on erainvestorid asjaomase abi soodustatud isikud. Kolmandaks, nimetatud abi mõju kohta konkurentsile märkis Esimese Astme Kohus, et vaidlustatud otsus ei sisalda märkeid, mis võimaldaks kindlaks teha, kuidas ja millisel turul abi kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi. Esimese Astme Kohus tühistas eelkõige selle põhjendamatusse tõttu komisjoni otsuse.

Seoses sellega võib mainida, et Esimese Astme Kohus tuvastas vaidlustatud otsuse osalise või täieliku tühistamiseni viinud põhjenduste puudumise või ebapiisavuse ka kohtuotsustes **Ufex jt v. komisjon, Lucchini v. komisjon** ning **Itaalia ja Wam v. komisjon**.³⁴

Kuigi Esimese Astme Kohus tegi sel aastal otsuseid ka muudes riigiabi puudutavates küsimustes, tuleb siinkohal lõpetuseks piirduda kohtuasja mainimisega, mis oli aluseks kohtuotsusele **British Aggregates v. komisjon**, milles Esimese Astme Kohus käsitles siseriikliku meetme võimet anda valikulist eelist üksnes teatud ettevõtjatele või tegevusvaldkondadele.³⁵

Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriik oli kõnesolevas asjas kehtestanud keskkonnamaksu, millega põhimõtteliselt maksustatakse kasutamata täitematerjalide – esmakordsest kaevandamisest saadavad täitematerjalid, mida kasutatakse ehitustööl – turustamist, ja mille eesmärk on võimalikult palju suurendada ümbertöödeldud täitematerjalide või kasutamata täitematerjalide muude asendustoodete kasutamise mahtu, edendada nende ratsionaalset kasutamist ning tagada maksustatavate täitematerjalide kaevanda-

³⁴ Esimese Astme Kohtu 7. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas T-613/97: Ufex jt v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata; 19. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-166/01: Lucchini v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, ning 6. septembri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-304/04 ja T-316/04: Itaalia ja Wam v. komisjon, edasi kaevatud, kohtulahendite kogumikus ei avaldata.

³⁵ Esimese Astme Kohtu 13. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-210/02: British Aggregates v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-487/06 P). Abi valikulisuse küsimust käsitleb ka Esimese Astme Kohtu 26. jaanuari 2006. aasta otsus kohtuasjas T-92/02: Stadtwerke Schwäbisch Hall jt v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-176/06 P), kohtulahendite kogumikus ei avaldata.

misega seotud keskkonnakulude internaliseerimine vastavalt põhimõttele „saastaja maksab“. Esimese Astme Kohus pidi sellise maksumeetme puhul kontrollima, kas komisjon on leidnud õigesti, et asjaomase meetmega kehtestatud ettevõtjate eristamine eeliste või kohustuste osas kuulub kohaldatava üldise süsteemi olemusse või ülesehitusse. Kui selgub, et selline eristamine põhineb muudel eesmärkidel kui üldise süsteemiga taotletavad eesmärgid, käsitletakse kõnealust meetet põhimõtteliselt EÜ artikli 87 lõikes 1 ette nähtud valikulisuse tingimust täitvana.

Esimese Astme Kohtu arvates on keskkonnamaks autonoomne maksumeede, mida iseloomustavad selle keskkonnaalane eesmärk ja eriline maksubaas. See näeb ette teatud kaupade või teenuste maksustamise selleks, et keskkonnakulud sisalduksid nende hinnas, ja/või selleks, et muuta ümbertöödeldud tooted konkurentsivõimelisemaks ning suunata tootjaid ja tarbijaid rohkem keskkonda säästvate tegevuste poole. Liikmesriikidel, kellel on pädevus keskkonnapoliitika valdkonnas, on õigus kehtestada valdkondlikke keskkonnamakse, et saavutada teatud keskkonnaalaseid eesmärke. Liikmesriigid on erinevate olemasolevate huvide kaalumisel iseäranis vabad määratlema oma prioriteete keskkonnakaitse valdkonnas ja määrama sellest tulenevalt kindlaks tooted ja teenused, mida nad otsustavad keskkonnamaksuga maksustada. Sellest järeldub, et üksnes asjaolu, et keskkonnamaks kujutab endast erimeedet, mis puudutab teatud kindlaid tooteid ja teenuseid ning mida ei saa siduda üldise maksusüsteemiga, mida kohaldatakse kõigi sarnaste tegevuste suhtes, millel on keskkonnale sarnane mõju, ei võimalda põhimõtteliselt tõdeda, et selle keskkonnamaksuga maksustamata sarnased tegevused saavad valikulise eelise. Komisjon ei ületanud kõnesolevas asjas oma kaalutluspädevuse piire, kui ta leidis, et asjaomase maksu kohaldamisala piiramine võib olla õigustatud esitatud keskkonnaalaste eesmärkide taotlemisega ning seetõttu ei saanud nimetatud maksu lugeda riigiabi.

2. Menetlusküsimused

a) *Huvitatud isikute õigus esitada märkusi*

Esimese Astme Kohus rõhus kahes 2006. aastal tehtud kohtuotsuses täpsusele, mis peab iseloomustama menetluse algatamise otsust, et kolmandad isikud saaksid esitada oma märkusi.

Esiteks, eespool viidatud kohtuotsuses **Le Levant 001 jt v. komisjon** täpsustas Esimese Astme Kohus EÜ artikli 88 lõikest 2 tulenevat komisjoni kohustust, mis puudutab huvitatud isikute menetluslikke tagatise otsuse puhul, millega siseriiklik meede tunnistatakse EÜ artikli 87 lõikega 1 vastuolus olevaks. Esimese Astme Kohus otsustas, et abisaaja kindlakstegemine on kindlasti käsitletav asjakohase fakti- ja õigusküsimusena, mis peab juhul, kui see on vastavas menetluse staadiumis võimalik, sisalduma menetluse algatamise otsuses, kuna selle kindlakstegemise põhjal saab komisjon teha abi tagastamise otsuse. Esimese Astme Kohus sedastas kõnesolevas asjas, et menetluse algatamise otsuses ei olnud viidatud investoritele kui väidetava abi võimalikele saajatele, vaid see lubas vastupidi järeldada, et asjaomane abisaaja oli kaasomandi käitaja, keda oli nimetatud kui laeva operaatorit ja lõplikku omanikku. Esimese Astme Kohus järeldas sellest, et kuna komisjon ei ole andnud erainvestoritele tegelikku võimalust esitada oma märkusi, siis on ta rikkunud

EÜ artikli 88 lõiget 2 ning ühenduse õiguse üldpõhimõtet, mis nõuab, et igale isikule, kelle suhtes võidakse teha temale kahjulik otsus, tuleb anda võimalus teha tegelikult teatavaks oma seisukoht komisjoni poolt vaidlusaluse otsuse põhjendamiseks tema vastu kasutatud asjaolude kohta.

Teiseks, kohtuotsuses **Kuwait Petroleum (Nederland) v. komisjon**³⁶ täpsustas Esimese Astme Kohus, et komisjoni ei saa kohustada esitama menetluse algatamise teatises kõnealuse abi kohta lõplikku analüüsi. Kuid samas peab komisjon piisavalt määratlema oma uurimise raamistiku, et mitte muuta sisutühjaks asjassepuutuvate isikute õigust esitada oma märkusi. Kõnesolevas asjas oli põhimõte, mis võimaldas abisaajaid määratleda, teatises kirjas, nii et komisjon oli oma käsutuses olevate vahendite piires nõuetekohaselt täitnud oma ülesannet võimaldada asjassepuutuvatel isikutel abi käsitlevas ametlikus uurimismenetluses oma märkusi esitada.

b) *Tuginemine Esimese Astme Kohtus faktilistele asjaoludele, mida ei ole mainitud komisjoni haldusmenetluses*

Esimese Astme Kohus täiendas kahes sel aastal kuulutatud kohtuotsuses oma kohtupraktikat, mis piirab hageja õigust tugineda Esimese Astme Kohtus faktilistele asjaoludele, millest komisjon ei olnud haldusmenetluses teadlik.³⁷

Nii otsustas Esimese Astme Kohus kohtuotsuses **Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke v. komisjon**,³⁸ et kuna hageja ei osalenud haldusmenetluses, siis ei saanud ta tugineda tõenditele, millest komisjon ei olnud selles menetluse staadiumis teadlik, kuigi selles menetluse etapis nimetati hagejat nimeliselt kui asjaomase abi saajat ja kuigi komisjon palus Saksa ametiasutustel ja võimalikel huvitatud isikutel esitada teatud asjaolude kohta tõendeid. Kui komisjon on kord juba andnud huvitatud isikutele võimaluse tegelikult esitada omapoolseid märkusi, ei saa talle ette heita seda, et ta ei arvestanud võimalike faktiliste asjaoludega, mida talle oleks haldusmenetluse käigus võidud esitada – kuid mida ei esitatud –, sest komisjonil ei ole kohustust uurida omal algatusel ja ettenägelikkuse alusel, millised on asjaolud, mida talle oleks võidud esitada.

Esimese Astme Kohus sedastas samamoodi kohtuotsuses **Ter Lembeek v. komisjon**,³⁹ et vaatamata asjaolule, et hageja oli täielikult teadlik ametliku uurimismenetluse algatamisest ning seda puudutava teabe esitamise vajadusest ja olulisusest, otsustas ta selles menetluses mitte osaleda, kusjuures ta ei olnud väitnud, et menetluse algatamise otsuse põhjendused

³⁶ Esimese Astme Kohtu 31. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas T-354/99: Kuwait Petroleum (Nederland) v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

³⁷ Esimese Astme Kohtu 14. jaanuari 2004. aasta otsus kohtuasjas T-109/01: Fleuren Compost v. komisjon, EKL 2004, lk II-127, punktid 50 ja 51, ning 11. mai 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-111/01 ja T-133/01: Saxonia Edelmetalle ja Zemag v. komisjon, punktid 67–70, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

³⁸ Esimese Astme Kohtu 6. aprilli 2006. aasta otsus kohtuasjas T-17/03: Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

³⁹ Esimese Astme Kohtu 23. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-217/02: Ter Lembeek v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

olid ebapiisavad selleks, et võimaldada tal oma õigusi sisuliselt rakendada. Neil asjaoludel ei saanud hageja esmakordselt alles Esimese Astme Kohtus tugineda teabele, millest komisjon ei olnud vaidlustatud otsuse vatsuvõtmise ajal teadlik, ega esitada väidet, mis tugines üksnes sellisele teabele, millest komisjon ei olnud vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajal teadlik, sest selline väide on vastuvõetamatu.

c) *Mõistlik tähtaeg*

Kohtuasjas, mis oli aluseks kohtuotsusele **Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid ja Federación Catalana de Estaciones de Servicio v. komisjon**,⁴⁰ kestis EÜ artiklis 88 ette nähtud järelevalve teostamise menetluse esialgse uurimise etapp ligi 28 kuud. Esimese Astme Kohus otsustas, et kuna esialgse uurimise ebamõistlikku kestust EÜ artikli 88 lõike 3 tähenduses tuleb hinnata sõltuvalt iga juhtumi konkreetsetest asjaoludest, siis kõnesolevas asjas ei olnud komisjoni teostatud uurimise kestus põhjendatud ei hagejate poolt komisjonile esitatud dokumentide hulga ega muude juhtumi asjaoludega. Siiski, kuna puudusid muud asjaolud, mille olemasolu hagejad oleksid tõendanud, siis Esimese Astme Kohus ei lugenud üksnes asjaolu, et otsus võeti vastu pärast mõistlikku tähtaega, piisavaks, et muuta komisjoni tehtud otsus õigusvastaseks. Esimese Astme Kohus jättis seega tühistamishagi rahuldamata.

D. Ühenduse kaubamärk

Ka sel aastal on olnud väga palju kohtulahendeid, milles kohaldati määrust nr 40/94.⁴¹ Kaubamärgiga seotud lahendatud kohtuasjade arv (90) moodustab 20% Esimese Astme Kohtus 2006. aastal lõpetatud kohtuasjadest.

1. Absoluutsed keeldumispõhjused

Kaheksast kohtuotsusest, mis olid tehtud absoluutse keeldumispõhjusega seonduvates kohtuasjades, tühistas Esimese Astme Kohus apellatsioonikoja otsuse kahes.⁴² 2006. aasta kohtupraktika puudutab peamiselt absoluutseid keeldumispõhjuseid, mis tuginevad esiteks sellele, et taotletud kaubamärgil puudub eristusvõime või see on kirjeldava iseloomuga (määruse nr 40/94 artikli 7 lõike 1 punktid b ja c). Näiteks on leitud, et kirjeldava iseloomuga või ilma eristusvõimeta on jookide, maitseainete ja vedelate toiduainete mahutamiseks mõeldud plastikpudeli kuju, eelkõige teatud andmekandjate ja paberiga

⁴⁰ Esimese Astme Kohtu 12. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-95/03: Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid ja Federación Catalana de Estaciones de Servicio v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁴¹ Nõukogu 20. detsembri 1993. aasta määrus (EÜ) nr 40/94 ühenduse kaubamärgi kohta (EÜT 1994, L 11, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 146).

⁴² Esimese Astme Kohtu 4. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-188/04: Freixenet v. Siseturu Ühtlustamise Amet (Lihvitud musta mattpinnaga pudeli kuju), ja T-190/04: Freixenet v. Siseturu Ühtlustamise Amet (Lihvitud valge mattpinnaga pudeli kuju), kohtulahendite kogumikus ei avaldata.

seotud kaupadele mõeldud tähis WEISSE SEITEN ning teatud toiduainete jaoks mõeldud piklik, palmikut või punutist meenutav kuju.⁴³

2. Suhtelised keeldumispõhjused

Kohtupraktika selles küsimuses oli ka sel aastal väga ulatuslik. Näiteks võib mainida kohtuotsuses **Vitakraft-Werke Wührmann v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Johnson's Veterinary Products (VITACOAT)** esitatud täpsustusi seoses eristusvõime ja maine vaheliste seostega või kahe kaubamärgi vahelise vastuolu *ratione temporis* hindamisega kohtuotsuses **MIP Metro v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Tesco Stores (METRO)**.⁴⁴ Siinkohal on esitatud siiski ainult uued arengud, mis puudutavad esiteks „kaubamärkide rühma” mõistet ja teiseks kaubamärgi tegeliku kasutamisega tagatud kaitse ulatust.

a) „Kaubamärkide rühma” mõiste

Kohtuotsuses **Ponte Finanziaria v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Marine Enterprise Projects (BAINBRIDGE)** täpsustas Esimese Astme Kohus „kaubamärkide rühma” mõiste olulisust segiajamise tõenäosuse seisukohast.⁴⁵ Hageja väitis selles kohtuasjas, et varasemad kaubamärgid, mida kõiki iseloomustab sama sõnalise koostisosa („bridge”) olemasolu, kujutasid endast „kaubamärkide rühma” või „seeriasse kuuluvaid kaubamärke”. Selline asjaolu tekitas tema väitel objektiivse segiajamise tõenäosuse. Esimese Astme Kohus leidis, et kuigi määruses nr 40/94 ei ole viidatud „seeriasse kuuluvate kaubamärkide” mõistele, tuleb segiajamise tõenäosust hinnata siiski igakülgset, arvestades kõiki kõnesolevas asjas asjakohaseid tegureid. Ta lisas, et segiajamise tõenäosuse olemasolu hindamisel on selline asjakohane tegur asjaolu, et ühenduse kaubamärgi taotlusele esitatud vastulause põhineb mitmel varasemal kaubamärgil ja neil kaubamärkidel on tunnused, mis võimaldavad neid pidada samasse „seeriasse” või „rühma” kuuluvateks. See võib toimuda eelkõige kas juhul, kui need sisaldavad täies ulatuses sama eristavat elementi koos neid üksteisest eristava lisatud graafilise või sõnalise elemendiga, või juhul, kui neid iseloomustab algupärase kaubamärgi osaks oleva sama ees- või järelliite kordumine. Sellistel juhtudel võib segiajamise tõenäosus tekkida taotletava kaubamärgi ja seeriasse kuuluvate varasemate kaubamärkide seostamise võimalusest, kui taotletaval kaubamärgil on viimastega sarnasusi, mis võivad panna tarbija arvama, et see kuulub samasse seeriasse ja et

⁴³ Esimese Astme Kohtu 15. märtsi 2006. aasta otsus kohtuasjas T-129/04: Develey v. Siseturu Ühtlustamise Amet (Plastmassist pudeli kuju) (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-238/06 P), 16. märtsi 2006. aasta otsus kohtuasjas T-322/03: Telefon & Buch v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Herold Business Data (Weisse Seiten), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, ning 31. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas T-15/05: De Waele v. Siseturu Ühtlustamise Amet (Vorsti kuju), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁴⁴ Vt vastavalt Esimese Astme Kohtu 12. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas T-277/04: Vitakraft-Werke Wührmann v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Johnson's Veterinary Products (VITACOAT), ning 13. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-191/04: MIP Metro v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Tesco Stores (METRO) (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-493/06 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁴⁵ Esimese Astme Kohtu 23. veebruari 2006. aasta otsus kohtuasjas T-194/03: Ponte Finanziaria v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Marine Enterprise Projects (BAINBRIDGE) (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-234/06 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

järelikult sellega tähistatud kaupadel on sama kaubanduslik päritolu kui varasemate kaubamärkidega kaitstud kaupadel või sellega seotud päritolu.

Esimese Astme Kohus piiras selle lahenduse kohaldamisala siiski juhtumiga, milles on täidetud kumulatiivselt kaks tingimust. Esiteks peab varasemate registreeringute seeria omanik esitama tõendeid kõikide seeriasse kuuluvate kaubamärkide kasutamise kohta või vähemalt sellise hulga kaubamärkide kohta, mis võib „seeria” moodustada. Teiseks, lisaks sarnasusele seeriasse kuuluvate kaubamärkidega peab taotletaval kaubamärgil olema ka tunnuseid, mille alusel seda võib seeriaga seostada. Esimese Astme Kohus täpsustas, et olukord ei ole selline näiteks juhul, kui seeriasse kuuluvate varasemate kaubamärkide ühisosa kasutatakse taotletavas kaubamärgis teistsuguses asendis kui see, milles ta on tavaliselt seeriasse kuuluvates kaubamärkides, või kui ühisosa on erineva semantilise sisuga. Esimese Astme Kohus sedastas kõnesolevas asjas, et neist kahest tingimusest vähemalt esimene ei olnud täidetud, kuna hageja oli tõendanud üksnes kahe seeriasse kuuluva varasema kaubamärgi turul esinemise.

b) *Kaubamärgi tegeliku kasutamisega seoses antud kaitse ulatus*

Määruse nr 40/94 artikli 15 lõige 1 sätestab, et kui omanik ei ole ühenduse kaubamärki viie aasta jooksul pärast registreerimist ühenduses tegelikult kasutusele võtnud kaupade või teenuste puhul, mille jaoks see on registreeritud, või kui selle kasutamine on katkematu viieaastase ajavahemiku jooksul peatatud, siis rakendatakse kaubamärgi suhtes käesoleva määrusega ettenähtud sanktsioone, välja arvatud juhul, kui kasutamata jätmine on põhjendatud. Selle sätte lõige 2 näeb ette, et tegelikult käsitatakse ka ühenduse kaubamärgi kasutamist kujul, mis erineb registreeritud kujust selliste elementide poolest, mis ei muuda märgi eristusvõimet.

Lisaks, määruse nr 40/94 artikli 43 lõike 2 sätestab, et taotleja nõudmisel peab vastulause esitanud varasema ühenduse kaubamärgi omanik tõendama, et varasemat ühenduse kaubamärki on ühenduses tegelikult kasutatud kaupade või teenuste puhul, mille jaoks see on registreeritud, viie aasta jooksul enne ühenduse kaubamärgi taotluse avaldamist ning et see on vastulause aluseks või et mittekasutamine on õigustatud, tingimusel et varasem ühenduse kaubamärk on selleks kuupäevaks olnud registreeritud vähemalt viis aastat. Sama sätte kohaselt, kui varasemat ühenduse kaubamärki on kasutatud vaid osa kaupade või teenuste puhul, mille jaoks see on registreeritud, loetakse see vastulause menetlemisel ainult nende kaupade või teenuste jaoks registreerituks. Määruse nr 40/94 artikli 43 lõige 3 laiendab nende põhimõtete kohaldamist varasemate siseriiklike kaubamärkide juhtumitele.

Eespool viidatud kohtuotsuses **Ponte Finanziaria v. Siseturu Ühtlustamise Amet** tuli Esimese Astme Kohtul teha otsus hageja argumendi kohta, mis põhines „kaitset pakkuva kaubamärgi” mõistel. See mõiste lubab Itaalia õiguse kohaselt erandi tegemist kaubamärgi kasutamata jätmise tõttu tühistamise reeglist juhul, kui kasutamata kaubamärgi omanik on samal ajal ühe või mitme muu sarnase veel kehtiva kaubamärgi omanik, kusjuures vähemalt üht neist kasutatakse samade kaupade või teenuste tähistamiseks.

Esimese Astme Kohus otsustas siiski, et ühenduse kaubamärgi kaitsmise kord, mis kehtestab kaubamärgiga seotud õiguste tunnustamise põhitingimuseks tähise tegeliku kasutamise kaubanduses asjaomaste kaupade või teenuste puhul, ei tunne „kaitset pakkuva kaubamärgi” mõistet. Esimese Astme Kohus täpsustas seoses sellega, et kaitset pakuvad registreeritud kaubamärgid ei õigusta mittekasutamist määruse nr 40/94 artikli 43 lõike 2 tähenduses. See mõiste tugineb põhjustele, mis tulenevad kaubamärgi kasutamise takistustest, või olukordadele, milles kaubamärgi kaubanduslik kasutamine osutuks antud juhtumi asjakohaseid asjaolusid arvesse võttes liiga kulukaks. See võib olla näiteks nii siseriiklike õigusnormide puhul, mis kehtestavad kaubamärgiga tähistatud kaupade turustamisele piiranguid. See ei ole aga nii siseriikliku sätte puhul, mis võimaldab kaubamärgina registreerida tähiseid, mis ei ole mõeldud kaubanduses kasutamiseks seetõttu, et nende ainus ülesanne on pakkuda kaitset teisele tähisele, mida kaubanduslikult kasutatakse.

„Kaitset pakkuva kaubamärgi” mõistele ei viita ka kaubamärgi omaniku võimalus tõendada tegelikku kasutamist tõendi esitamisega selle kohta, et kaubanduses kasutatakse kaubamärki registreeritud kujust veidi erineval kujul. Esimese Astme Kohus leidis, et määruse nr 40/94 artikli 15 lõike 2 punkti a eesmärk on võimaldada kaubamärgi omanikul teha tähises selle kaubandusliku kasutamise raames muudatusi, mis eristusvõimet muutmata võimaldavad seda paremini kohandada asjaomaste kaupade või teenuste turustamise ja reklaamimise nõuetega. Selle sätte materiaaloiguslikku kohaldamisala tuleb lugeda piiratuks olukordadega, milles kaubamärgi omaniku poolt kaupade või teenuste, mille jaoks see on registreeritud, tähistamiseks konkreetselt kasutatav tähis kujutab endast sama kaubamärgi kaubanduslikult kasutatavat kuju. Seevastu ei võimalda see säte registreeritud kaubamärgi omanikul vabaneda temal lasuvast kohustusest kasutada seda kaubamärki, tuginedes selle kasuks eraldiseisva registreeringu esemeks oleva sarnase kaubamärgi kasutamisele.

3. Vormi- ja menetlusküsimused

Siseturu Ühtlustamise Ameti (kaubamärgid ja tööstusdisainilahendused) talituste vahelisest funktsionaalsest järjepidevusest tuleneb, et määruse nr 40/94 artikli 74 lõike 1 (milles on kehtestatud kohustus piirduda kontrollimisel registreerimisest keeldumise suhteliste põhjustega seotud menetluses osaliste esitatud väidete ja nõudmistega) kohaldamisel peab apellatsioonikoda oma otsuses tuginema kõikidele faktilistele ja õiguslikele asjaoludele, mis asjaomane pool on esitanud kas esimeses menetlusastmes asja läbi vaadanud üksusele või kaebemenetluse käigus, pidades silmas määruse nr 40/94 artikli 74 lõikes 2 ettenähtut (s.o ühtlustamisamet ei või arvesse võtta fakte ja tõendeid, mille asjaomased pooled on esitanud hilinenult).⁴⁶

Esimese Astme Kohus jätkas sel aastal oma kohtupraktika sisu täpsustamist, selgitades apellatsioonikoja teostatava kontrolli eset nii faktilisest kui ka õiguslikust küljest.

⁴⁶ Esimese Astme Kohtu 23. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas T-308/01: Henkel v. Siseturu Ühtlustamise Amet – LHS (UK) (KLEENCARE), EKL 2003, lk II-3253, punkt 32.

Ühest küljest, mis puutub apellatsioonikoja faktilisse kontrolli, siis Esimese Astme Kohus otsustas kohtuotsustes **La Baronia de Turis v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Baron Philippe de Rothschild (LA BARONNIE)** ja **Caviar Anzali v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Novomarket (Asetra)**, et apellatsioonikojal on sama pädevus kui edasikaevatud otsuse teinud talitusel ja et tema teostatav kontroll hõlmab kogu vaidlust otsuse tegemise päeva seisuga.⁴⁷ Seega ei piirdu apellatsioonikoja läbiviidav kontroll vaidlustatud otsuse õiguspärasuse kontrolliga, vaid apellatsioonimenetluse devolutiivefektist tulenevalt antakse kogu vaidlusele uus hinnang ning apellatsioonikoda peab samuti uuesti läbi vaatama esialgse kaebuse, võttes arvesse temale õigeaegselt esitatud tõendeid. Esimese Astme Kohus otsustas seejärel, et kuna määruse nr 40/94 artikli 74 lõige 2 annab ühtlustamisametile fakultatiivse õiguse mitte arvesse võtta faktilisi asjaolusid ja tõendeid, mille asjaomased pooled on esitanud „hilinenult“, siis tuleb seda mõistet apellatsioonikoja kaebemenetluse raames tõlgendada nii, et see puudutab nii kaebuse esitamise tähtaega kui ka tähtaegu, mis on asjaomase menetluse käigus määratud. Kuna seda mõistet kohaldatakse ühtlustamisameti iga menetluse raames, ei mõjuta see, et tähtaeg, mille on tõendite esitamiseks määranud esimeses menetlusastmes otsuse teinud talitus, on möödunud, seega seda, kas tõendid on apellatsioonikoja esitatud „hilinenult“. Seega on apellatsioonikoda kohustatud võtma arvesse talle esitatud tõendid, olenemata sellest, kas need on vastulausete osakonnale esitatud või mitte. Kuna vaidlusalused dokumendid olid kõnesolevas asjas lisatud apellatsioonikoja edastatud kaebusele määruse nr 40/94 artiklis 59 ette nähtud nelja kuu jooksul, ei saanud neid lugeda esitatuks hilinenult määruse nr 40/94 artikli 74 lõike 2 tähenduses.

Esimese Astme Kohus otsustas siiski, et tuli kontrollida selle õigusliku vea tagajärgi, kuna menetlusviga võib kaasa tuua otsuse täieliku või osalise tühistamise ainult siis, kui tõendatakse, et selle vea puudumisel oleks vaidlustatud otsus võinud olla teistsuguse sisuga. Tuletades kõnesolevas asjas meelde, et tema ülesanne ei ole asuda asjaomaste tõendite hindamisel ühtlustamisameti asemele, leidis Esimese Astme Kohus, et ei ole välistatud, et tõendid, millega apellatsioonikoda õigustamatult keeldus arvestamast, võivad muuta vaidlustatud otsuse sisu. Ta tühistas seega vaidlustatud otsuse.⁴⁸

Teisest küljest, mis puutub õiguslikku kontrolli, mida apellatsioonikoda peab teostama, siis Esimese Astme Kohus täpsustas kohtuotsuses **DEF-TEC Defense Technology v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Defense Technology (FIRST DEFENSE AEROSOL PEPPER PROJECTOR)**, et see ei ole põhimõtteliselt kindlaks määratud üksnes kaebuse esitanud poole väljatoodud väidetega.⁴⁹ Järelikult, isegi kui kaebuse esitanud pool ei ole tuginenud konkreetsele väitele, on apellatsioonikoda siiski kohustatud kõiki asjakohaseid õiguslikke ja faktilisi asjaolusid arvestades uurima, kas kaebuse esimeks olevat otsust võis õiguspäraselt vastu võtta või mitte. Kõnesolevas asjas väitis hageja Esimese Astme Kohtus, et vastulausete osakonna otsus on tühine allkirja puudumise tõttu. Esimese Astme Kohus otsustas, et kuigi seda väidet ei esitatud

⁴⁷ Esimese Astme Kohtu 10. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas T-323/03: La Baronia de Turis v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Baron Philippe de Rothschild (LA BARONNIE), ja 11. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas T-252/04: Caviar Anzali v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Novomarket (Asetra), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁴⁸ Vt sisuliselt sarnase käsitluse osas eespool viidatud kohtuotsus Torre Muga.

⁴⁹ Esimese Astme Kohtu 6. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-6/05: DEF-TEC Defense Technology v. Siseturu Ühtlustamise Amet (FIRST DEFENSE AEROSOL PEPPER PROJECTOR), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

apellatsioonikojas, siis oletades, et kohaldatavaid vorminõudeid on rikutud, oleks apellatsioonikoda pidanud selle omal algatusel tõstatama.

Esimese Astme Kohus puudutas menetluslikust küljest sel aastal veel asjaolusid, millele tuginetakse Esimese Astme Kohtus apellatsioonikoja otsuse vaidlustamisel.

Eespool viidatud kohtuotsuses **Vitakraft-Werke Wührmann v. Siseturu Ühtlustamise Amet** tugines Esimese Astme Kohus nii oma varasemale kohtupraktikale, sedastamaks, et asjaolud, millele tuginetakse Esimese Astme Kohtus, ilma et neid oleks varem esitatud ühtlustamisameti teiste talituste menetluses, saavad mõjutada apellatsioonikoja otsuse õiguspärasust ainult juhul, kui ühtlustamisamet oleks neid pidanud arvesse võtma omal algatusel. Kuna määruse nr 40/94 artikli 74 lõige 1 näeb ette, et registreerimisest keeldumise suhteliste põhjustega seotud menetlustes piirdub ühtlustamisamet kontrollimisel menetluspoolte esitatud faktide, tõendite ja väidetega ning esitatud nõudmistega, siis ühtlustamisamet ei pea omal algatusel arvesse võtma asjaolusid, mida pooled ei ole välja toonud. Järelikult ei saa sellised asjaolud mõjutada apellatsioonikoja otsuse õiguspärasust.

Seevastu kohtuotsuses **Armacell v. Siseturu Ühtlustamise Amet – nmc (ARMAFOAM)** otsustas Esimese Astme Kohus, et hageja nõustumine vastulausete osakonna menetluses sellega, et asjaomaste tähistega tähistatud kaubad on võib-olla identsed, seejärel tema väide apellatsioonikojas, et kaupade sarnasuse küsimuse võib vaidlusaluste kaubamärkide väidetavate erinevuste tõttu jätta lahendamata, ei ole sugugi võtnud ühtlustamisametilt ülesannet kontrollida asjaomaste kaubamärkidega tähistatud kaupade identsuse või sarnasuse küsimust.⁵⁰ See asjaolu ei ole seega võtnud hagejalt õigust vaidlustada Esimese Astme Kohtus apellatsioonikoja menetluse õiguslike ja faktiliste raamide piires apellatsioonikoja selles küsimuses tehtud järeldusi.

E. Juurdepääs dokumentidele

Sel aastal on tehtud ainult kaks kohtuotsust dokumentidele juurdepääsu keelamise kohta määruse nr 1049/2001⁵¹ tähenduses. Nende kohtuotsuste kaudu sai Esimese Astme Kohus siiski täpsustada nende erandite ulatust, mis põhinevad vastavalt kontrollimiste ja uurimise eesmärkide kaitsel ning kohtumenetluse kaitsel.

Ühest küljest, kohtuotsuses **Technische Glaswerke Ilmenau v. komisjon**, mis puudutas dokumentidele juurdepääsu taotluse rahuldamata jätmist seoses riigiabi menetlusega, otsustas Esimese Astme Kohus, et üksnes komisjoni väide, et juurdepääs võib takistada komisjoni, liikmesriigi ja asjaomaste ettevõtjate vahelist vajalikku dialoogi käimasoleva

⁵⁰ Esimese Astme Kohtu 10. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-172/05: Armacell v. Siseturu Ühtlustamise Amet – nmc (ARMAFOAM), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁵¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, lk 43; ELT eriväljaanne 01/03, lk 331). Esimese Astme Kohtu 6. juuli 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-391/03 ja T-70/04: Franchet ja Byk, ning 14. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-237/02: Technische Glaswerke Ilmenau v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

uurimise raames, ei tõendanud eriliste asjaolude esinemist, mis võiks põhjendada seda, et komisjon ei viinud läbi dokumentide konkreetset ja individuaalset uurimist.

Teisest küljest, kohtuotsuses **Franchet ja Byk v. komisjon** käsitles Esimese Astme Kohus erinevate OLAF-i ja komisjoni sisekontrolli talituse dokumentidele juurdepääsu keelamist. Need dokumendid olid edastatud Prantsuse ja Luksemburgi ametiasutustele juurd-luse käigus, mis puudutas eeskirjade eiramisi Eurostatis. Hagejad võeti neis asjades vastutusele.

Esimese Astme Kohus kontrollis pärast seda, kui oli tuletanud meelde, et erandeid institutsioonide dokumentidele juurdepääsu tagamise põhimõttest tuleb tõlgendada ja kohaldada kitsendavalt, kuidas komisjon oli nimetatud erandeid, täpsemalt kohtumenetluse kaitsele ning kontrollimiste, uurimise ja audiitorkontrolli eesmärkide kaitsele tuginevaid erandeid, kohaldanud.

Esimese erandi osas leidis Esimese Astme Kohus, et kõnesoleva asja tingimustes ei saanud komisjon väita, et OLAF-i poolt edastatud erinevad dokumendid koostati ainuüksi teatud kindla kohtumenetluse eesmärgil. Meetmete eest, mida pädevad siseriiklikud ametiasutused või institutsioonid võtavad OLAF-i poolt edastatud aruannete ja teabe alusel, vastutavad sellegipoolest ainuüksi ja täielikult nimetatud asutused ning on võimalik, et OLAF-i poolt siseriiklikele ametiasutustele või mõnele institutsioonile edastatud teave ei vii kohtumenetluse algatamiseni siseriiklikus kohtus ega distsiplinaar- või haldusmenetluse algatamiseni ühenduse tasandil. Siseriiklike menetluseeskirjade järgimine on piisavalt tagatud juhul, kui institutsioon teeb kindlaks, et dokumentide avalikustamine ei riku siseriiklikku õigust. Seega oleks OLAF pidanud kahtluse korral konsulteerima siseriikliku kohtuga ja oleks tohtinud juurdepääsu keelata vaid juhul, kui siseriiklik kohus oleks olnud nimetatud dokumentide avalikustamise vastu.

Teise erandi osas, mis tugineb kontrollimiste, uurimise ja audiitorkontrolli eesmärkide kaitsele, otsustas Esimese Astme Kohus, et see säte on kohaldatav vaid siis, kui kõnealuste dokumentide avalikustamine võib kahjustada asjaomaste kontrollimiste, uurimise või audiitorkontrolli läbiviimist. Seetõttu tuleb kontrollida, kas vaidlustatud otsuste vastuvõtmise hetkel olid kontrollimine ja uurimine, mida taotletud dokumentide avalikustamine oleks võinud kahjustada, alles pooleli ja kas kontrollimist ja uurimist viidi läbi mõistliku aja jooksul. Komisjon ei ole kõnesolevas asjas teinud ei õiguslikke ega kaalutlusvigu, kui ta leidis, et esimese vaidlustatud otsuse vastuvõtmise hetkel tuli keelata juurdepääs Prantsuse ja Luksemburgi ametiasutustele edastatud dokumentidele põhjusel, et nende dokumentide avalikustamine oleks kahjustanud kontrollimiste, uurimise ja audiitorkontrolli eesmärki. Siiski ilmneb, et OLAF tegi teatavate komisjonile edastatud OLAF-i dokumentide osas *in abstracto* otsuse, ilma et ta oleks õiguslikult piisavalt tõendanud, et nende dokumentide avalikustamine oleks kahjustanud konkreetset kontrollimiste, uurimise või audiitorkontrolli eesmärki ja seda, kas osutatud erand on tõepoolest kohaldatav kogu nimetatud dokumentides sisalduvale teabele. Seega tühistati juurdepääsu keelamise otsus viimati nimetatud dokumentide osas.

Viimaks tuleb viidata määrusest nr 1049/2001 tulenevate põhimõtete kohaldamisele kohtuotsuses **Kallianos v. komisjon** eelkõige läbipaistvuse puudumisele tugineva väite suhtes ametniku hagis, mille ta oli esitanud otsuse peale, millega tehti mahaarvamisi tema

töötasult.⁵² Selles kohtuasjas taotles hageja juurdepääsu komisjoni õigustalituse arvamusele tema juhtumi kohta. Kuigi hageja ei olnud esitanud taotlust määruse nr 1049/2001 alusel, otsustas Esimese Astme Kohus seda määrust puudutava kohtupraktika põhjal, et komisjon oli osaliselt rikkunud hageja õigust toimikule juurdepääsuks. Esimese Astme Kohus ei tühistanud siiski komisjoni otsust, kuna keeldumine avaldada asjaomaseid juriidilisi arvamusi ei takistanud hagejal ennast kaitsta.

F. Ühine välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) – terrorismivastane võitlus

Esimese Astme Kohus tegi sel aastal kolm kohtuotsust terrorismivastase võitluse küsimuses.⁵³ Kaks esimest kohtuotsust täiendavad kohtuotsuses Yusuf ja Al Barakaat International Foundation v. nõukogu ja komisjon ning kohtuotsuses Kadi v. nõukogu ja komisjon⁵⁴ esitatud põhimõtteid, samas kui kolmas kohtuotsus on tehtud varem käsitlemata õiguslikus kontekstis.

Pärast 11. septembri 2001. aasta terrorirünnakuid võttis Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogu vastu mitu resolutsiooni, millega kutsuti kõiki Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) liikmesriike külmutama Talibani, Osama bin Ladeni ja Al-Qaida võrguga seotud isikute ja üksuste rahalised vahendid ja muu finantsvara. Julgeolekunõukogu tegi sanktsioonide komiteele ülesandeks teha kindlaks asjaomased subjektid ning ajakohastada seda loetelu. Ühenduses rakendati neid resolutsioone nõukogu määrustega, milles nõutakse asjaomaste isikute ja üksuste rahaliste vahendite külmutamist. Nimetatud isikud ja üksused on kantud loetelusse, mida komisjon vaatab sanktsioonide komitee ajakohastamise alusel korrapäraselt üle. Riigid võivad teha sanktsioonide komitee nõusolekul rahaliste vahendite külmutamisest humanitaarkaalu- lustel erandeid. Sanktsioonide komiteele võib esitada erimenetluses ja riigi vahendusel, kus isik elab või mille kodanik ta on, taotluse loetelust kustutamiseks.

Chafiq Ayadi, Dublinis (Iirimaa) elav Tuneesia kodanik, ja Faraj Hassan, Brixtoni (Ühendkuningriik) vanglas kinni peetav Liibüa kodanik, kanti kõnealusesse ühenduse loetelusse. Need kaks isikut palusid Esimese Astme Kohtul see meede tühistada ja Esimese Astme Kohus täpsustas kahes sellega seotud kohtuotsuses mitmeid rahaliste vahendite külmutamise menetlust puudutavaid küsimusi.

⁵² Esimese Astme Kohtu 17. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas T-93/04: Kallianos v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtasi C-323/06 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁵³ Esimese Astme Kohtu 12. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas T-253/02: Ayadi v. nõukogu (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-403/06 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, ning otsus kohtuasjas T-49/04: Hassan v. nõukogu ja komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-399/06 P), kohtulahendite kogumikus ei avaldata, ning Esimese Astme Kohtu 12. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-228/02: Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran v. nõukogu, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁵⁴ Esimese Astme Kohtu 21. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-306/01: Yusuf ja Al Barakaat International Foundation v. nõukogu ja komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-45/05 P), EKL 2005, lk II-3533, ning 21. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-315/01: Kadi v. nõukogu ja komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-402/05 P), EKL 2005, lk II-3649.

Esimese Astme Kohus tunnistas eespool viidatud kohtuotsuses **Ayadi v. nõukogu** – pärast seda, kui oli meelde tuletanud, et rahaliste vahendite külmutamine, mida näeb ette vaidlustatud määrus, ei ole vastuolus üldiselt tunnustatud (*jus cogens*) inimese põhiõigustega –, et see meede on eriti drastiline. Esimese Astme Kohus lisas sellegipoolest, et asjaomaste õigusnormide olulisus õigustab siiski neid negatiivseid tagajärgi ning et rahaliste vahendite külmutamine ei takista asjaolusid arvestades asjaomastel isikutel ametialal tegutseda ning elada rahuldavalt pere- ja sotsiaalelu. Eelkõige ei ole neil takistatud kutsealal tegutsemine, kuid on siiski selge, et reguleeritakse sissetulekute saamist sellest tegevusest.

Seejärel sedastas Esimese Astme Kohus loetelust kustutamise kohta, et sanktsioonide komitee eeskirjad ja vaidlustatud nõukogu määrus näevad ette üksikisiku õiguse esitada selle riigi valitsuse vahendusel, kus ta omab alalist elukohta või mille kodanik ta on, taotlus oma juhtumi läbivaatamiseks sanktsioonide komitees. See õigus on seega samuti tagatud ühenduse õiguskorras. Sellise taotluse kontrollimisel peavad liikmesriigid austama huvitatud isikute põhiõigusi, kui need ei takista Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirjast tulenevate kohustuste täitmist. Eelkõige peavad liikmesriigid jälgima igal võimalusel seda, et huvitatud isikud saaksid siseriiklikes pädevates asutustes oma seisukoha tõhusalt teatavaks teha. Liikmesriigid ei või keelduda läbivaatamise menetluse algatamisest ainult põhjusel, et asjaomane isik ei suuda oma taotluse toetuseks esitada täpset ja asjassepuutuvat teavet, kuna ta ei ole saanud nende konfidentsiaalsuse tõttu tutvuda tema vaidlusalusesse loetelusse lisamise täpsete põhjustega. Liikmesriigid peavad hoolitsema ka selle eest, et huvitatud isikute juhtum vaadataks sanktsioonide komitees läbi viivitusteta, õiguspäraselt ja erapooletult, kui see tundub esitatud asjassepuutuva teabe seisukohast olevat objektiivselt põhjendatud.

Huvitatud isikud võivad pädeva siseriikliku asutuse võimaliku seadusvastase keeldumise korral tõstatada nende asja läbivaatamiseks sanktsioonide komitees esitada hagi siseriiklikele kohtutele. Siseriiklik kohus võib ühenduse õiguse täieliku tõhususe vajadusest tulenevalt jätta vajadusel kohaldamata selle õiguse kasutamist takistava siseriikliku normi, näiteks normi, mis välistab kohtuliku kontrolli siseriiklike asutuste keeldumise üle tegutseda eesmärgiga tagada nende kodanike diplomaatiline kaitse. Esimese Astme Kohus leidis kõnesolevas asjas, et C. Ayadi ja F. Hassan peavad kasutama siseriiklikul õigusel põhinevaid kohtuliku kaitse võimalusi, kui nad soovivad viidata liri ja Briti ametiasutuste ausa koostöö puudumisele nende suhtes.

Eespool viidatud kohtuotsus **Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran v. nõukogu** puudutab samuti terrorismivastast võitlust, kuid see on tehtud teises õiguslikus kontekstis, milles kuuluvad kohaldamisele teistsugused põhimõtted. Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogu võttis 28. septembril 2001 vastu resolutsiooni, milles kutsus ÜRO liikmesriike võitlema kõikide vahenditega terrorismi ja selle rahastamise vastu, eelkõige külmutades viivitamata selliste isikute ja üksuste rahalised vahendid, kes panevad toime või üritavad toime panna terroriakte. See resolutsioon erineb eespool viidatud kohtuotsustes Yusuf ja Al Barakaat International Foundation v. nõukogu ja komisjon, Kadi v. nõukogu ja komisjon, Ayadi v. nõukogu ning Hassan v. nõukogu ja komisjon käsitletud resolutsioonidest selle poolest, et selliste isikute kindlakstegemine, kelle rahalised vahendid tuleb külmutada, on jäetud riikide pädevusse. Ühenduses on seda resolutsiooni eelkõige rakendatud 27. detsembril 2001 vastu võetud kahe ühise seisukohaga ja nõukogu

määrusega, mis määravad nõukogu poolt kehtestatud ja korrapäraselt ajakohastatud loetelusse kantud isikute ja üksuste rahaliste vahendite külmutamise.⁵⁵ Nõukogu ajakohastas 2. mai 2000. aasta ühise seisukohaga ja otsusega asjaomaste isikute loetelu, lisades sinna Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran'i (OMPI).⁵⁶ Nõukogu on seitsaadik vastu võtnud kõnealust loetelu ajakohastavaid erinevaid ühiseid seisukohti ja otsuseid, milles OMPI nimi on alles jäetud. OMPI esitas Esimese Astme Kohtule hagi, nõudes nende ühiste seisukohtade ja otsuste tühistamist teda puudutavas osas.

Esimese Astme Kohus sedastas oma kohtuotsuses, et teatud põhiõigused ja -tagatised, eelkõige kaitseõigus, põhjendamiskohustus ja õigus tõhusale kohtulikule kaitsele on asjaomase määruse alusel rahaliste vahendite külmutamise kohta tehtud ühenduse otsuse kontekstis põhimõtteliselt täielikult kohaldatavad. Esimese Astme Kohus eristas kaitseõigust puudutavas osas kõnesolevat kohtuasja kohtuasjadest, mis olid aluseks kohtuotsusele Yusuf ja Al Barakaat International Foundation v. nõukogu ja komisjon ning kohtuotsusele Kadi v. nõukogu ja komisjon. Kuna kõnesolevas asjas käsitletud süsteemis on nende isikute ja üksuste konkreetne kindlakstegemine, kelle rahalised vahendid tuleb külmutada, ÜRO liikmete otsustada, kuulub see kindlakstegemine ainupädevuse valdkonda, millest tuleneb ühenduse kaalutusõigus ÜRO õiguse seisukohalt. Neil tingimustel lasub nõukogul põhimõtteliselt täielikult kohustus tagada huvitatud isikute kaitseõigus.

Selgitades seejärel õiguste ja tagatiste ulatust ning nende võimalikku piiramist rahaliste vahendite külmutamise kohta võetud ühenduse meetme kontekstis, otsustas Esimese Astme Kohus esmalt, et kaitseõiguse tagamise üldpõhimõtte ei nõua, et nõukogu kuulaks huvitatud isikud ära nende rahaliste vahendite külmutamise esmase otsuse vastuvõtmisel, kuna see peab olema üllatusliku iseloomuga. See põhimõtte nõuab aga vähemalt seda, et ühenduse või tema liikmesriikide julgeoleku või nende rahvusvaheliste suhetega seotud oluliste kaalutlustega ei oleks vastuolus, et rahaliste vahendite külmutamise otsuse aluseks olnud asjaoludest teatataks, kui vähegi võimalik, kas samal ajal või kohe kui võimalik pärast sellise otsuse vastuvõtmist. Samadel tingimustel tuleb puudutatud isikutele enne igasugust hilisemat rahaliste vahendite külmutamise jätkamise otsust anda võimalus esitada tõhusalt oma märkused.

Samadel tingimustel peavad esmase ja hilisema rahaliste vahendite külmutamise otsuse põhjendused samuti vähemalt käsitlema spetsiifiliselt ja konkreetselt rahaliste vahendite külmutamise aluseks olnud asjaolusid, mille hulka kuuluvad eelkõige toimikus sisalduvad täpsed andmed või tõendid, millest nähtub, et liikmesriigi pädev asutus on puudutatud isiku suhtes teinud otsuse. Põhjendustes tuleb ka märkida põhjused, miks nõukogu leiab

⁵⁵ Ühine seisukoht 2001/930/ÜVJP terrorismivastase võitluse kohta (EÜT L 344, lk 90; ELT eriväljaanne 18/01, lk 213), ühine seisukoht 2001/931/ÜVJP terrorismivastaste erimeetmete rakendamise kohta (EÜT L 344, lk 93; ELT eriväljaanne 18/01, lk 217) ning määrus (EÜ) nr 2580/2001 teatavate isikute ja üksuste vastu suunatud eripiirangute kohta terrorismivastaseks võitluseks (EÜT L 344, lk 70; ELT eriväljaanne 18/01, lk 207).

⁵⁶ Ühine seisukoht 2002/340/ÜVJP, millega ajakohastatakse ühist seisukohta 2001/931 (EÜT L 116, lk 75), ning otsus 2002/334/EÜ, millega rakendatakse määruse nr 2580/2001 artikli 2 lõiget 3 ja tunnistatakse kehtetuks otsus 2001/927 (EÜT L 116, lk 33).

oma kaalutusõigust kasutades, et puudutatud isikute suhtes tuleb kohaldada sellist meetet.

Viimaks, õigus tõhusale kohtulikule kaitsele on tagatud puudutatud isikute õigusega esitada kõikide nende rahaliste vahendite külmutamise määramise või jätkamise otsuste peale hagi Esimese Astme Kohtule. Siiski, kuna nõukogul on selles valdkonnas ulatuslik kaalutusõigus, peab Esimese Astme Kohtu teostatav kontroll selliste otsuste õiguspärasuse üle piirduma menetlusnormide ja põhjendamiskohustuse järgimise, asjaolude sisulise paikapidavuse ning faktiliste asjaolude hindamise ilmse kaalutusvea ja võimu kuritarvitamise puudumise kontrollimisega.

Kohaldades neid põhimõtteid kõnesolevas asjas, märkis Esimese Astme Kohus, et asjakohased õigusnormid ei näe konkreetselt ette mingit menetlust süüks pandud asjaoludest teatamiseks ja puudutatud isikute ärakuulamiseks kas enne nende rahaliste vahendite külmutamise esmase otsuse vastuvõtmist või sellega samal ajal või hilisemate rahaliste vahendite külmutamise jätkamise otsuste vastuvõtmise kontekstis, eesmärgiga saavutada nende kustutamine vaidlusalusest loetelust. Esimese Astme Kohus sedastas seejärel, et OMPI-le ei teatatud kunagi enne hagi esitamist rahaliste vahendite külmutamise aluseks olnud asjaoludest. Ei algne rahaliste vahendite külmutamise otsus ega hilisemad rahaliste vahendite külmutamise otsused ei maini isegi toimikus sisalduvaid täpseid andmeid või tõendeid, millest nähtuks, et liikmesriigi pädev asutus on puudutatud isiku suhtes teinud otsuse. Esimese Astme Kohus järeldas sellest, et nõukogul lasuvat põhjendamiskohustust on rikutud. Järelikult tühistas Esimese Astme Kohus vaidlustatud otsuse OMPI-d puudutavas osas.

II. Kahju hüvitamise vaidlused

A. Kahju hüvitamise hagi vastuvõetavuse tingimused

EÜ artikli 288 teise lõigu alusel esitatud kahju hüvitamise hagi on iseseisev õiguskaitsevahend, mis erineb tühistamishagist selle poolest, et taotleb mitte mingi konkreetse meetme tühistamist, vaid kahju hüvitamist, mille institutsioon tekitas. Kahju hüvitamise hagi erisusest tuleneb, et see tuleb tunnistada vastuvõetamatuks, kui selle tegelik eesmärk on lõplikult jõustunud akti tagasivõtmine ning kui selle rahuldamise tagajärjeks oleks vaidlusaluse akti õiguslike tagajärgede tühistamine. Kohtupraktikast tuleneb, et see kehtib veelgi enam juhul, kui kahju hüvitamise hagi taotletud hüvitise suurus vastab täpselt summale, mida hageja on pidanud lõplikult jõustunud akti kohaldamise tõttu maksma.⁵⁷

⁵⁷ Euroopa Kohtu 26. veebruari 1986. aasta otsus kohtuasjas 175/84: Krohn v. komisjon, EKL 1986, lk 753, punktid 30, 32 ja 33.

Kohtuasjas, mis oli aluseks kohtuotsusele **Danzer v. nõukogu**,⁵⁸ esitasid hagejad hagi, mille eesmärk oli hagejatele äriühingutega seotud õigusnorme sätestava kahe direktiivi vaidlusaluste sätete ülevõtmisega kehtestatud siseriiklike õigusnormide alusel Austria pädevate ametiasutuste poolt määratud trahvide tõttu väidetavalt tekkinud kahju hüvitamine.⁵⁹ Nad ei viidanud mingile kahjule, mida saaks käsitleda eraldiseisvana ainult trahviotsuste täitmisest vahetult tulenevatest tagajärgedest. Esimese Astme Kohus järelendas sellest, et hagejad soovisid oma kahju hüvitamise hagi saavutada tagajärgi, mis kaasneksid pädevate siseriiklike ametiasutuste nimetatud otsuste tühistamisega, ning et hagi on seega vastuvõetamatu.

Esimese Astme Kohus lisas sellele järeldusele mitu tähelepanekut seoses ühenduse õiguskaitsevahendite süsteemiga. Ta otsustas, et isegi kui vaidlusaluseid direktiive saaks käsitleda kõnesolevate siseriiklike trahviotsuste otsese alusena ning hagejatel oleks see-ga huvi nende sätete kehtetuse tuvastamiseks, ei olnud nende kahju hüvitamise hagi selleks sobiv õiguskaitsevahend. Asutamislepingus ette nähtud õiguskaitsevahendite süsteemi järgi oleks sobiv vahend taotleda, et siseriiklik kohus, kellele on esitatud hagi nende otsuste tühistamiseks, esitaks vaidlusaluste sätete kehtivuse hindamiseks eelotsusetaotluse Euroopa Kohtule. Esimese Astme Kohus ei omistanud selles osas mingit tähtsust asjaolule, et siseriiklikud kohtud, kelle poole hagejad pöördusid, on nende sel-lekohased taotlused rahuldamata jättnud. Esimese Astme Kohus täpsustas, et kahjustamata asjaomase liikmesriigi võimalikku vastutusele võtmist,⁶⁰ ei ole Euroopa Kohtu praktikas tunnustatud absoluutset õigust eelotsusetaotlusele.⁶¹ Esimese Astme Kohus otsustas seejärel, et tema ülesanne ei ole hinnata kahju hüvitamise hagi raames, kas Austria kohtute otsus keelduda nimetatud direktiivide vaidlusaluste sätete kehtivuse kohta Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse esitamisest on õige. Esimese Astme Kohus leidis, et hagi vastuvõtmine võimaldaks hagejatel minna nii siseriiklike kohtute – kellel on selleks ainupädevus – otsuse vastu jätta rahuldamata nende nõuded tühistada sise-riiklikud trahviotsused kui ka samade kohtute otsuse vastu, millega keelduti saatmast asja Euroopa Kohtusse, mis kahjustaks eelotsusemenetluse aluseks olevat kohtutevahe-lise koostöö põhimõtet.

⁵⁸ Esimese Astme Kohtu 21. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas T-47/02: Danzer v. nõukogu, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁵⁹ Nõukogu 9. märtsi 1968. aasta esimene direktiiv 68/151/EMÜ tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitseks EMÜ [EÜ artikli 48] teises lõigus tähendatud äriühingutelt nõuavad, et muuta sellised tagatised ühenduse kõigis osades võrdväärseteks (EÜT L 65, lk 8; ELT eriväljaanne 17/01, lk 3); nõukogu 25. juuli 1978. aasta neljas direktiiv 78/660/EMÜ, mis põhineb [EÜ artikli 44 lõike 2 punktil g] ja käsitleb teatavat liiki äriühingute raamatupidamise aastaaruandeid (EÜT L 222, lk 11; ELT eriväljaanne 17/01, lk 21).

⁶⁰ Euroopa Kohtu 30. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-224/01: Köbler, EKL 2003, lk I-10239.

⁶¹ Euroopa Kohtu 6. oktoobri 1982. aasta otsus kohtuasjas 283/81: CILFIT, EKL 1982, lk 3415, punkt 21, ja 22. oktoobri 1987. aasta otsus kohtuasjas 314/85: Foto-Frost, EKL 1987, lk 4199, punkt 14.

B. Ettekirjutuse tegemisele suunatud nõuete vastuvõetavus

Kohtuotsuses **Galileo v. komisjon**⁶² tegi Esimese Astme Kohus otsuse komisjoni väidetava süülise käitumise lõpetamisele suunatud nõuete vastuvõetavuse kohta kahju hüvitamise hagi raames. Selle kohtuasja hagejad, kes olid tähist Galileo sisaldava mitme ühenduse kaubamärgi omanikud, vaidlustasid selle sõna kasutamise komisjoni poolt seoses Euroopa satelliitradionavigatsioonisüsteemi projektiga ja palusid Esimese Astme Kohtul eelkõige keelata komisjonil seda sõna kasutada. Komisjon väitis, et see nõue on vastuvõetamatu ning et EÜ asutamisleping ei kehtesta ühenduse kohtule sellist pädevust, isegi mitte kahju hüvitamise menetluse raames.

Esimese Astme Kohus leidis siiski, et ühenduse kohtul on EÜ artikli 288 teise lõigu ja EÜ artikli 235 alusel õigus kohaldada ühenduse suhtes kõiki kahju hüvitamise viise, mis vastavad liikmesriikide õiguse ühistele üldpõhimõtetele lepinguvälise vastutuse osas, sealhulgas ka mitterahalist hüvitist, kui see on kooskõlas nimetatud põhimõtetega, ning vajadusel teha ettekirjutusi midagi teha või tegemata jätta. Kaubamärkide osas viib direktiiv 89/104⁶³ läbi ühtlustamise, mis võimaldab anda kaubamärgi omanikule õiguse takistada kõikidel kolmandatel isikutel kasutada tema kaubamärki. Esimese Astme Kohus järeldas sellest, et kaubamärgi omanikule antud ühtne kaitse kuulub liikmesriikide ühiste üldpõhimõtete hulka, nii et ühenduse kohus võib põhimõtteliselt kohaldada vastavat menetluslikku meetet ka ühenduse suhtes, seda enam, et ühenduse institutsioonid peavad järgima kogu ühenduse õigust, sh teisest õigust.

C. Põhjuslik seos

Ühenduse lepinguvälise vastutuse tekkimine kas õigusvastase käitumise korral või sellise käitumise puudumisel eeldab, et esineb põhjuslik seos kahju tekkepõhjuste ja tekkinud kahju vahel.⁶⁴ Kohtuotsustes **Abad Pérez jt v. nõukogu ja komisjon** ning **É.R. jt v. nõukogu ja komisjon**⁶⁵ selgitas Esimese Astme Kohus põhjusliku seose mõistet vastavalt Hispaania loomakasvatajate, haiguse kaudsete ohvrite ja viie Prantsusmaal surnud isiku pärijate esitatud hagide raames, kes nõudsid väidetava kahju hüvitamist, mis neil tekkis nõukogu ja komisjoni tegevuse ja tegevusetuse tõttu seoses hullu lehma tõve ja Creutzfeldt-Jakobi tõve uue vormi levikuga Euroopas.

⁶² Esimese Astme Kohtu 10. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas T-279/03: Galileo International Technology jt v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-325/06 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁶³ Esimene nõukogu 21. detsembri 1988. aasta direktiiv 89/104/EMÜ kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT 1989, L 40, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 92).

⁶⁴ Vt vastutuse kohta õigusvastase käitumise eest eelkõige Euroopa Kohtu 5. märtsi 1996. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-46/93 ja C-48/93: Brasserie du pêcheur ja Factortame, EKL 1996, lk I-1029, punkt 51; ning vastutuse kohta õigusvastase käitumise puudumisel Esimese Astme Kohtu 14. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-69/00: FIAMM ja FIAMM Technologies v. nõukogu ja komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-120/06 P), punkt 160, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁶⁵ Esimese Astme Kohtu 13. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-304/01: Abad Pérez jt v. nõukogu ja komisjon, ning otsus kohtuasjas T-138/03: É.R. jt v. nõukogu ja komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

Esimese Astme Kohus täpsustas selles kontekstis eelkõige, et sellises valdkonnas nagu loomade ja inimeste tervise kaitse tuleb teatud käitumise ja kahju vahelise põhjusliku seose olemasolu tuvastada institutsioonidelt nõutava käitumise hindamise alusel, lähtudes teaduse arengutasemest sel ajal. Lisaks, juhul kui käitumine, mis väidetavalt tekitab väidetava kahju, kujutab endast tegevusetust, on vaja olla eriti kindel, et nimetatud kahju on tegelikult tekkinud ette heidetud tegevusetuse tõttu ja seda ei saanud esile kutsuda muu käitumine peale kostjaks olevate institutsioonide tegevuse. Tuginedes eelkõige neile põhimõtetele, otsustas Esimese Astme Kohus lõpetuseks, et ei ole tõendatud, et nõukogu ja komisjoni väidetavalt õigusvastast tegevust ja tegevusetust saaks käsitleda väidetava kahju kindla ja otsese põhjusena. Ei ole tõendatud, et juhul kui kostjaks olevad institutsioonid oleks võtnud – või oleks varem võtnud – meetmeid, mille võtmata jätmist hagejad neile ette heitsid, ei oleks asjaomast kahju tekkinud.

D. Vastutus õigusvastase käitumise eest

Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tekib hüvitise saamise õigus selles osas, mis puudutab ühenduse vastutust tema institutsioonide või organite poolt ühenduse õiguse rikkumisega üksikisikutele tekitatud kahju eest, kolme tingimuse täitmisel: kui rikutud õigusnormi eesmärk on anda üksikisikutele õigusi, kui rikkumine on piisavalt selge ning kui kahju tekitajal lasuva kohustuse rikkumise ja kannatanud isikutele tekitatud tegeliku kahju vahel esineb otsene põhjuslik seos.⁶⁶ Esimese Astme Kohus selgitas kahes kohtuasjas, mida tuleb mõista õigusnormi all, mille eesmärk on anda üksikisikutele õigusi.

Esmalt, eespool viidatud kohtuotsuses **Camós Grau v. komisjon** otsustas Esimese Astme Kohus, et selliste uurimisülesannete täitmisel nagu need, mille eest vastutab OLAF, on institutsioonidel lasuva erapooletuse normi eesmärk kaitsta peale üldise huvi ka puudutatud isikuid ning see annab neile seega subjektiivse õiguse vastavatele tagatistele.⁶⁷ Järelikult tuleb leida, et selle eesmärk on anda üksikisikutele õigusi. Nimetatud normi rikkumine OLAF-i poolt kõnesolevas asjas oli oluline ja ilmne. Lisaks esines otsene põhjuslik seos selle rikkumise ja hagejale tekitatud kahju vahel, milleks oli tema au riivamine ja maine kahjustamine ning tema tegutsemistingimuste häirimine. Esimese Astme Kohus mõistis seega M. Camós Grau kasuks välja hüvitise 10 000 eurot.

Teiseks, kohtuotsuses **Tillack v. komisjon** tuletas Esimese Astme Kohus meelde, et vastavalt tema varasemale kohtupraktikale ei anna hea halduse põhimõte üksikisikutele iseene-sest õigusi.⁶⁸ Esimese Astme Kohus täpsustas siiski, et see ei ole nii juhul, kui see põhimõte on selliste konkreetsete õiguste väljendusvormiks nagu õigus asja menetlemisele erapooletult, õiglaselt ja mõistliku tähtaja jooksul, õigus olla ära kuulatud, õigus tutvuda toimiku-

⁶⁶ Vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus *Brasserie du pêcheur ja Factortame*, punkt 51.

⁶⁷ Esimese Astme Kohtu 6. aprilli 2006. aasta otsus kohtuasjas T-309/03: *Camós Grau v. komisjon*, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁶⁸ Esimese Astme Kohtu 4. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-193/04: *Tillack v. komisjon*, milles on tsiteeritud Esimese Astme Kohtu 6. detsembri 2001. aasta otsust kohtuasjas T-196/99: *Area Cova jt v. nõukogu ja komisjon*, EKL 2001, lk II-3597, punkt 43.

ga või otsuste põhjendamise kohustus Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 41 mõttes.⁶⁹

E. Vastutus õigusvastase käitumise puudumisel

Vastavalt Esimese Astme Kohtu suurkoja 2005. aasta otsusele võimaldab EÜ artikli 288 teine lõik üksikisikutel nõuda teatud tingimustel ühenduse kohtu kaudu kahju hüvitamist isegi juhul, kui kahju tekitaja ei ole käitunud õigusvastaselt.⁷⁰ Esimese Astme Kohus sai 2006. aastal teha mitu seda vastutuse korda puudutavat otsust. Järgnevalt on toodud kaks näidet.

Ühest küljest tuletas Esimese Astme Kohus eespool viidatud kohtuotsuses **Galileo v. komisjon** meelde, et ühenduse vastutust saab õigusvastase käitumise puudumisel kohaldada ainult ebatavalise ja erilise kahju korral. Kahju saab lugeda ebatavaliseks, kui see ületab asjaomase sektori majandusriskide piire. Ta leidis kõnesolevas asjas, et kahju, mis on tekitatud ühenduse institutsiooni poolt teatud sõna kasutamisega ühe oma projekti iseloomustamiseks, ei saa lugeda sama sõna kaubamärgina kasutamise riskide piire ületanuks, kuna kaubamärgi omanik riskis valitud sõna iseloomu tõttu, mis tuleneb kuulsalt Itaalia matemaatiku, füüsiku ja astronoomi nimest, vabatahtlikult sellega, et keegi võib õiguspäraselt, s.o kaubamärgi õigust rikkumata, panna mõnele oma projektile sama nime.

Teisest küljest tunnustas Esimese Astme Kohus kohtuotsuses **Masdar v. komisjon**⁷¹ hageja võimalust viidata institutsioonide lepinguvälise vastutuse kohaldamiseks isegi nende õigusvastase käitumise puudumisel alusetule rikastumisele ja käsundita asjaajamisele. Selle kohtuasja aluseks oli hageja ja ühe komisjoniga lepingulistest suhetes oleva äriühingu vahel sõlmitud alltöövõtuleping. Kuna see äriühing ei olnud hagejale mingit tasu maksnud, pöördus hageja komisjoni poole, kes keeldus temale siiski otse tasu maksmast. Hageja esitas seejärel kahju hüvitamise hagi, milles ta väitis, et komisjon oli rikkunud lepinguvälise vastutuse põhimõtteid, mis on tunnustatud paljudes liikmesriikides.

Ta viitas eelkõige tsiviilhagidele alusetu rikastumise keelu põhimõtte (*de in rem verso*) ja käsundita asjaajamise põhimõtte (*negotiorum gestio*) alusel.

Esimese Astme Kohus sedastas, olles meelde tuletanud, et ühenduse vastutust saab kohaldada ka õigusvastase käitumise puudumisel, et konkreetsetel tsiviilõiguslikel asjaoludel tuleneb aluseta rikastumisel või käsundita asjaajamisel põhinevatest hagidest rikastunu või soodustatu olukorras olevatele isikutele lepinguväline kohustus, mis üldjuhul seisneb kohustuses tagastada alusetult saadu või maksta asjaajajale hüvitist. Seega ei saa alusetust rikastumisest ja käsundita asjaajamisest tuletatud hageja väiteid tagasi lükata ainuüksi põhjusel, et institutsiooni käitumise õigusvastasuse tingimus ei ole täidetud.

⁶⁹ 7. detsembril 2000 Nice'is välja kuulutatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta (EÜT 2000, C 364, lk 1).

⁷⁰ Eespool viidatud kohtuotsus FIAMM ja FIAMM Technologies v. nõukogu ja komisjon, punktid 158–160.

⁷¹ Esimese Astme Kohtu 16. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-333/03: Masdar v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

Olles samuti märkinud, et ühenduse kohtul on juba olnud võimalus kohaldada teatavaid alusetult saadu tagastamise põhimõtteid, eelkõige alusetult rikastumise valdkonnas, mille keeld on ühenduse õiguse üldpõhimõte, järelendas Esimese Astme Kohus sellest, et seega tuli uurida, kas kõnesolevas asjas olid täidetud alusetu rikastumise hagi või käsundita asjaajamise hagi tingimused.

Seoses sellega tuletas Esimese Astme Kohus meelde liikmesriikidele ühistest üldistest õiguspõhimõtetest tulenevaid nende hagide kasutamise tingimusi, milleks on ühest küljest see, et neid ei saa kasutada juhul, kui rikastunu või soodustatu saadud hüved tulenevad lepingust või juriidilisest kohustusest, ning teisest küljest see, et neid saab kasutada ainult teise võimalusena, s.o juhul, kui kahju kandnud isikul puudub võimalus nõuda talle võlgnetavat mingi muu hagi kaudu. Kohus tuletas sellest kõnesolevas asjas, et hageja väited ei ole põhjendatud.

III. Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused

Esimese Astme Kohtu presidendile esitati sel aastal 25 ajutiste meetmete kohaldamise taotlust – see on veidi rohkem kui eelmisel aastal (21). 2006. aastal lahendas ajutisi meetmeid kohaldav kohtunik 24 kohtuasja ja rahuldas kahel korral taotluse ajutiste meetmete kohaldamiseks, s.o määrustes **Globe v. komisjon** ja **Romana Tabacchi v. komisjon**.⁷²

Määrus **Globe v. komisjon** on 2005. aastal kohtuasjas Deloitte v. komisjon⁷³ tehtud määruse edasiarendus, kuid erinevalt viimati nimetatud kohtuasjas tehtud lahendist näeb see ette ajutiste meetmete kohaldamise. Hageja taotles kõnesolevas asjas komisjoni otsuse täitmise peatamist, millega komisjon lükkas tagasi tema pakkumise teatud Kesk-Aasia riikidele ette nähtud seadmete pakkumismenetluses.

Esmalt otsustas ajutisi meetmeid kohaldav kohtunik *fumus boni juris*'e olemasoluga seotud tingimuse osas, et üks hageja esitatud väidetest tekitas olulisi kahtlusi seoses turu seaduslikkusega. Kontrollides seega taotletud täitmise peatamise määramise kiireloomulisust, tunnistas ajutisi meetmeid kohaldav kohtunik, et tema pädevusse ei kuulu sellistele meetmetele esialgse hinnangu andmine, mida komisjon võib võtta võimaliku tühistamisotsuse täitmiseks. Ta lisas siiski, et õigusega täielikule ja tõhusale kohtulikule kaitsesele seotud üldpõhimõte eeldab, et oleks võimalik tagada õigussubjektide esialgset kaitset, kui seda nõuab hilisema lõpliku otsuse täielikult tõhus täitmine, et vältida lünka ühenduse kohtute poolt tagatud õiguslikus kaitses. Seega tuli kontrollida, kas komisjoni võimalus korraldada pärast võimalikku tühistamisotsust uus pakkumismenetlus võimaldab hüvitada hagejale väidetavalt tekkinud kahju, ning eitava vastuse korral, kas hagejale võidakse anda hüvitist.

⁷² Esimese Astme Kohtu presidendile 20. juuli 2006. aasta määrus kohtuasjas T-114/06 R: *Globe v. komisjon*, ja 13. juuli 2006. aasta määrus kohtuasjas T-11/06 R: *Romana Tabacchi v. komisjon*, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁷³ Esimese Astme Kohtu presidendile 20. septembri 2005. aasta määrus kohtuasjas T-195/05 R: *Deloitte Business Advisory v. komisjon*, EKL 2005, lk II-3485.

Kõnesolevas asjas oli väga vähe tõenäoline, et komisjon korraldaks pärast võimalikku tühistamisotsust, mis tehakse arvatavasti pärast lepingu täitmise lõppemist, uue pakkumismenetluse. Ajutisi meetmeid kohaldav kohtunik kontrollis seega, kas Globe'ile võidakse anda hüvitist selle eest, et ta kaotas võimaluse ühenduse pakkumismenetluse esemeks oleva lepingu sõlmimiseks. Kuigi see võimalus oli selgelt olemas, oli väga raske, kui mitte võimatu hinnata selle väärtust ja järelikult hinnata vajaliku täpsusega selle kaotamisest tuleneva kahju suurust. Kuna kahju suurust ei saanud vajaliku täpsusega määratleda, tuli seda lugeda väga raskesti hüvitatavaks. Esimese Astme Kohtu president leidis samuti, et nimetatud kahju oli oluline, arvestades juhtumi erilisi asjaolusid ning turu eripära, millel hageja ja edukas pakkuja tegutsevad.

Viimaks tuletas ajutisi meetmeid kohaldav kohtunik kõnesoleva asja huve kaaludes meelde, et esines olulisi põhjuseid, miks võis arvata, et komisjon oli tegutsenud õigusvastaselt. Võttes muuhulgas arvesse hüvitist, mida edukas pakkuja võis pädevates kohtutes komisjonilt nõuda, ei saanud eelistada eduka pakkuja huve hageja kahjuks. Komisjon ei saanud lisaks väita, et esineb mingi muu huvi, mis oleks seda hinnangut muutnud, nii et ajutisi meetmeid kohaldav kohtunik määras lepingu sõlmimise täitmise peatamise.

Määruses **Romana Tabacchi v. komisjon** tegi Esimese Astme Kohtu president lahendi taotluse kohta, mille oli esitanud ettevõtja, kes soovis vabastust kohustusest anda temale määratud trahvi kohese tasumise vältimise tingimuseks seatud pangatagatist. Ajutisi meetmeid kohaldav kohtunik tuvastas, et kõnesolevas asjas esinesid erilised asjaolud, mis põhjendasid hageja pangatagatise andmise kohustuse täitmise osalist peatamist. Hageja suutis tõendada peale *fumus boni juris*'e olemasolu, et nõutud pangatagatise andmisest keeldumise põhjuseks teatud pankade poolt oli tema ja tema aktsionäride majanduslik seisund. Kaaludes asjassepuutuvaid huve, leidis ajutisi meetmeid kohaldav kohtunik samuti, et komisjoni rahalised huvid ei oleks paremini kaitstud, kui otsust asutaks kohe sundkorras täitma, kuna oli ebatõenäoline, et ta saaks trahvile vastava summa kätte. Ka selles asjas määrati ajutiste meetmete kohaldamine.

Lõpetuseks tuleb mainida asjaolu, et kohtuasjas, mis oli aluseks eespool koondumiste kontrolliga seoses juba viidatud kohtuotsusele **Endesa v. komisjon**,⁷⁴ esitas hageja ajutiste meetmete kohaldamise taotluse, mis oli suunatud eelkõige komisjoni otsuse täitmise peatamisele, millega jäeti rahuldamata Endesa kaebus.⁷⁵ Ajutisi meetmeid kohaldav kohtunik tuletas oma määruses meelde, et ajutiste meetmete kohaldamise taotluse kiireloomulisust tuleb hinnata seoses vajadusega teha esialgne lahend olulise ja korvamatu kahju tekkimise vältimiseks poolele, kes taotleb ajutise meetme kohaldamist. Selline kahju peab tõenäoliselt tekkima eelkõige selle poole huvidele, kes taotleb ajutise meetme kohaldamist. Seoses sellega viitas Endesa eelkõige ohule, et ajutiste meetmete puudumisel saavutab Gas Natural tema üle kontrolli ja alustab tema likvideerimist, mis on hageja väitel kahju, mis mõjutab ka tema aktsionäre. Ajutisi meetmeid kohaldava kohtuniku arvates ei saa Endesa tõhusalt tugineda kiireloomulisuse toetuseks tema aktsionäridele tekkivale

⁷⁴ Esimese Astme Kohtu 14. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas T-417/05: Endesa v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁷⁵ Esimese Astme Kohtu presidendi 1. veebruari 2006. aasta määrus kohtuasjas T-417/05 R: Endesa v. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata.

kahjule, sest neil on tema omast erinev õigusvõime. Endesa väite kohta temale endale tekkida võiva kahju kohta sedastas Esimese Astme Kohtu president, et see on hüpoteetiline, kuna see oleneb avaliku ülevõtmispakkumise algatamisest ja edukusest, mille õnnestumist ei ole selles etapis tõendatud. Lõpetuseks leidis ajutisi meetmeid kohaldav kohtunik, et igal juhul ei ole tõendatud, et Hispaania õiguses ette nähtud õiguskaitsevahendid ei võimaldaks Endesal vältida tema väidetud olulise ja korvamatu kahju tekkimist. Esimese Astme Kohus jättis seega ajutiste meetmete kohaldamise taotluse rahuldamata.

B– Esimese Astme Kohtu koosseis

(Protokolliline järjestus 6. oktoobril 2006)

Esimese rida, vasakult paremale:

kohtunik V. Tiili; kodade esimehed J. D. Cooke, M. Vilaras ja M. Jaeger; Esimese Astme Kohtu president B. Vesterdorf; kodade esimehed J. Pirrung ja H. Legal; kohtunikud R. García-Valdecasas ja J. Azizi.

Teine rida, vasakult paremale:

kohtunikud I. Wiszniewska-Białecka, E. Cremona, E. Martins Ribeiro, A. W. H. Meij, N. J. Forwood, F. Dehousse, O. Czúcz, I. Pelikánová.

Kolmas rida, vasakult paremale:

kohtunikud N. Wahl, S. Papasavvas, K. Jürimäe, D. Šváby, V. Vadapalas, I. Labucka, E. Moavero Milanesi ja M. Prek; kohtusekretär E. Coulon.

1. Esimese Astme Kohtu liikmed

(ametisse astumise järjekorras)

Bo Vesterdorf

Sündinud 1945; jurist-lingvist Euroopa Kohtus; justiitsministeeriumi ametnik; kohtukoosseisu liige; juriidiline atašee Taani alalises esinduses Euroopa Majandusühenduse juures; Østre Landsret'i (apellatsioonikohus) kohtunik; justiitsministeeriumi riigi- ja haldusõiguse talituse juhataja; osakonnajuhataja justiitsministeeriumis; ülikooli lektor; Euroopa Nõukogu inimõiguste juhtkomitee (CDDH) liige, hiljem CDDH juhatuse liige; Saksamaal Trieris asuva Euroopa Õiguse Akadeemia „Kohtunike koolituse *ad hoc* komitee” liige; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 25. septembrist 1989; Esimese Astme Kohtu president alates 4. märtsist 1998.

Rafael García-Valdecasas y Fernández

Sündinud 1946; *Abogado del Estado* (Jaénis ja Granadas); Jaéni ja hiljem Córdoba majandus- ja halduskohtu kohtusekretär; advokatuuri liige (Jaén, Granada); välisministeeriumi ühenduse kohtuasjade osakonna juhataja; Hispaania delegatsiooni juht Esimese Astme Kohtu asutamiseks loodud töögrupis nõukogu juures; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 25. septembrist 1989.

Virpi Tiili

Sündinud 1942; Helsingi ülikooli õigusteaduste doktor; Helsingi ülikooli tsiviil- ja äriõiguse assistent; Soome keskkaubanduskoja õigus- ja kaubanduspoliitika osakonna juhataja; Soome tarbijakaitseameti peadirektor; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 18. jaanuarist 1995.

Pernilla Lindh

Sündinud 1945; lõpetanud Lundi ülikooli õigusteaduse erialal; Stockholmi apellatsioonikohtu kohtunik (assessor); välisministeeriumi kaubandusosakonna õigusteenistuse jurist ja peadirektor; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 18. jaanuarist 1995 kuni 6. oktoobrini 2006.

Josef Azizi

Sündinud 1948; Viini ülikooli õigusteaduse doktor ning lõpetanud ühiskonna- ja majandusteaduste eriala; Viini Majandusülikooli ja Viini ülikooli õigusteaduskonna õppejõud; Ministerialrat ja osakonnajuhataja Föderaalkantseleis; Euroopa Nõukogu õiguslase koostöö juhtkomitee (CDJC) liige; volitatud esindaja Verfassungsgerichtshofis (konstitutsioonikohus) föderaalsete põhiseaduslikkuse järelevalve menetlustes; Austria föderaalõiguse ühenduse õigusega kohandamise eest vastutav kooskõlastaja; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 18. jaanuarist 1995.

John D. Cooke

Sündinud 1944; liri advokatuuri liige alates 1966; Inglismaa ja Walesi, Põhja-Iirimaa ja Uus-Lõuna-Walesi advokatuuride liige; *barrister* 1966–1996; *Senior Counsel*, Inner Bar of Ireland 1980, Uus-Lõuna-Wales 1991; Euroopa Advokatuuride Nõukogu (CCBE) president 1985–1986; külalisprofessor, University College, Dublin; Chartered Institute of Arbitrators'i liige; Royal Zoological Society of Ireland'i president 1987–1990; *bencher*, Honorable Society of Kings Inns (Dublin); *honorary bencher*, Lincoln's Inn (London); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 10. jaanuarist 1996.

Marc Jaeger

Sündinud 1954; advokaat; justiitsministeeriumi ametnik, määratud pea-prokuröri osakonda; Tribunal d'arrondissement de Luxembourg'i kohtunik, asepresident; lektor Luxembourg'i ülikoolikeskuses (Centre universitaire de Luxembourg); lähetatud kohtunik, õigusnõunik Euroopa Kohtus alates 1986; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 11. juulist 1996.

Jörg Pirrung

Sündinud 1940; Marburgi ülikooli teadusassistent; õigusteaduste doktor (Marburgi ülikool); Saksamaa Liitvabariigi justiitsministeeriumi rahvusvahelise eraõiguse osakonna referent, hiljem rahvusvahelise eraõiguse talituse juhataja, seejärel Saksamaa Liitvabariigi justiitsministeeriumi eraõiguse osakonna juhataja; Unidroit' nõukogu liige (1993–1998); Haagi Rahvusvahelise Eraõiguse Konverentsi lastekaitse konventsiooni väljatöötamise komisjoni eesistuja (1996); Trieri ülikooli auprofessor (rahvusvaheline eraõigus ja rahvusvaheline tsiviilmenetlus; Euroopa õigus); alates 2002. aastast Hamburgi Max Plancki Rahvusvahelise ning Välismaise Eraõiguse Instituudi erialanõukogu liige; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 11. juunist 1997.

Paolo Mengozzi

Sündinud 1938; rahvusvahelise õiguse professor ja Bologna ülikooli Euroopa ühenduste õiguse Jean Monnet' õppetooli hoidja; Madridi Carlos III Ülikooli audoktor; Johns Hopkinsi Ülikooli (Bologna Center), St. Johnsi (New York), Georgetowni, Paris-II, Georgia (Ateena) ülikoolide ja Institut universitaire international'i (Luxembourg) külalisprofessor; Nimègue'i ülikooli European Business Law Pallas Program'i koordinaator; Euroopa Ühenduste Komisjoni riigihangete nõuandekomitee liige; kaubandus- ja tööstusministeeriumi aseriigisekretär Itaalia eesistumise ajal nõukogus; Euroopa ühenduste Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) töögrupi liige ja Haagi Rahvusvahelise Õiguse Instituudi WTOd puudutava uurimisprogrammi juhataja 1997. aastal; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 4. märtsist 1998 kuni 3. maini 2006; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 4. maist 2006.

Arjen W. H. Meij

Sündinud 1944; nõunik Madalmaade ülemkohtus (1996); College van Beroep voor het bedrijfsleven'i (kaubanduse ja tööstuse halduskohus) kohtunik ja asepresident (1986); sotsiaalkindlustuse apellatsioonikohtu ja tollitariife käsitleva halduskohtu kohtunik; Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1980); Euroopa õiguse lektor Groningeni ülikooli õigusteaduskonnas ja uurimistöö assistent University of Michigan Law School'is; Amsterdami kaubanduskoja rahvusvahelise sekretariaadi liige (1970); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 17. septembrist 1998.

Mihalis Vilaras

Sündinud 1950; advokaat (1974–1980); Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse siseriiklik ekspert, seejärel V peadirektoraadi (töehõive, töösuhted, sotsiaalküsimused) vanemametnik; Kreeka Riiginõukogu ametnik, nooreliige ja liige alates 1999; Kreeka kõrgeima erikohtu liige; Kreeka seadusloome keskkomitee liige (1996–1998); Kreeka valitsuse peasekretariaadi õigusteenistuse juhataja; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 17. septembrist 1998.

Nicholas James Forwood

Sündinud 1948; lõpetanud Cambridge'i ülikooli (BA 1969, MA 1973) (mehaanikateadused ja õigusteadus); Inglise advokatuuri astumine 1970, seejärel töötanud advokaadina Londonis (1971–1999) ja Brüsselis (1979–1999); liri advokatuuri astumine 1981; *Queen's Counsel* 1987; *Bench* of the *Middle Temple* 1998; Inglise ja Walesi advokatuuride esindaja Euroopa Advokatuuride Nõukogus (CCBE) ja CCBE alalise delegatsiooni president Euroopa Kohtu juures (1995–1999); World Trade Law Association'i ja European Maritime Law Organization'i juhatuse liige (1993–2002); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 15. detsembrist 1999.

Hubert Legal

Sündinud 1954; Conseil d'État (Prantsusmaa) liige; lõpetanud École normale supérieure de Saint-Cloud ja École nationale d'administration'i; inglise keele õppejõud (1979–1985); *rapporteur* ja hiljem kohtujurist Conseil d'État' kohtumenetlusi käsitlevates koosseisudes (1988–1993); õigusnõunik Prantsuse Vabariigi alalises esinduses Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis New Yorgis (1993–1997); kohtunik Puissochet' kabineti õigusnõunik Euroopa Kohtus (1997–2001); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 19. septembrist 2001.

Maria Eugénia Martins de Nazaré Ribeiro

Sündinud 1956; õpingud Lissabonis, Brüsselis ja Strasbourgis; advokaatuuri liige Portugalis ja Brüsselis; sõltumatu uurija, Institut d'études européennes de l'université libre de Bruxelles; Euroopa Kohtu Portugali kohtuniku J. C. Moitinho de Almeida õigusnõunik (1986–2000), seejärel Esimese Astme Kohtu presidendi B. Vesterdorfi õigusnõunik (2000–2003); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 31. märtsist 2003.

Franklin Dehousse

Sündinud 1959; õigusteaduskonna diplom (Liège'i ülikool, 1981); aspirant (Fonds national de la recherche scientifique, 1985–1989); esindajate koja õigusnõunik (1981–1990); õigusteaduste doktor (Strasbourg'i ülikool, 1990); professor (Liège'i ja Strasbourg'i ülikoolid, Collège d'Europe, Institut royal supérieur de Défense, Bordeaux' Montesquieu' Ülikool; collège Michel Servet des universités de Paris; Namuri Notre-Dame de la Paix' teaduskonnad); välisministri eriesindaja (1995–1999); Institut royal des relations internationales'i Euroopa-õpingute juhataja (1998–2003); Conseil d'État' liige (2001–2003); Euroopa Komisjoni konsultant (1990–2003); Observatoire Internet'i liige (2001–2003); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2003.

Ena Cremona

Sündinud 1936; Malta Kuningliku Ülikooli keeleteaduse diplom (1955); Malta Kuningliku Ülikooli õigusteaduse doktor (1958); Malta advokaatuuri liige alates 1959; riikliku naiste nõukogu juriidiline nõustaja (1964–1979); avaliku teenistuse komisjoni liige (1987–1989); Lombard Bank Ltd (Malta) nõukogu liige, riigi kui aktsionäri esindaja (1987–1993); valimiskomisjoni liige alates 1993; Malta Kuningliku Ülikooli õigusteaduskonna lõputööde hindamise komisjonide liige; rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni (ECRI) liige (2003–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Ottó Czucz

Sündinud 1946; Szegedi ülikooli õigusteaduse doktor (1971); tööministeeriumi ametnik (1971–1974); Szegedi ülikooli õppejõud ja professor (1974–1989), õigusteaduskonna dekaan (1989–1990), aserektor (1992–1997); advokaat; riikliku pensionikindlustuse presiidiumi liige; Euroopa Sotsiaalkindlustuse Instituudi aseesimees (1998–2002); Rahvusvahelise Sotsiaalkindlustuse Assotsiatsiooni teadusnõukogu liige; konstitutsioonikohtu kohtunik (1998–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Irena Wiszniewska-Białecka

Sündinud 1947; Varssavi ülikooli õigusteaduse diplom (1965–1969); Poola teaduste akadeemia õigusteaduste instituudi teadur (assistent, abiprofessor, professor) (1969–2004); Max Plancki instituudi teadur välisriikide ja rahvusvahelise patendi-, autori- ja konkurentsioiguse alal Münchenis (AvH sihtasutuse stipendium: 1985–1986); advokaat (1992–2000); kõrgema halduskohtu kohtunik (2001–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Irena Pelikánová

Sündinud 1949; õigusteaduse doktor, majandusõiguse assistent (enne 1989), seejärel teaduste doktor, äriõiguse professor (alates 1993) Praha Karli Ülikooli õigusteaduskonnas; väärt-paberite komisjoni juhtorgani liige (1999–2002); advokaat; Tšehhi valitsuse õigusloomenõukogu liige (1998–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Daniel Šváby

Sündinud 1951, õigusteaduse doktor (Bratislava ülikool); Bratislava esimese astme kohtu kohtunik; apellatsioonikohtu tsiviilasju lahendav kohtunik ja Bratislava apellatsioonikohtu aseesimees; justiitsministeeriumi õigusinstituudi tsiviil- ja perekonnaõiguse osakonna liige; ülemkohtu äriõiguse asju lahendav kohtunik; Euroopa Inimõiguste Komisjoni (Strasbourg) liige; konstitutsioonikohtu kohtunik (2000–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Vilenas Vadapalas

Sündinud 1954; õigusteaduse doktor (Moskva ülikool); õigusteaduse habiliteeritud doktor (Varssavi ülikool); Vilniuse ülikooli professor: rahvusvaheline õigus (alates 1981), inimõigused (alates 1991) ja Euroopa Ühenduse õigus (alates 2000); valitsuse Euroopa õiguse osakonna peadirektor; Vilniuse ülikooli Euroopa õiguse professor, Jean Monnet' õppetooli hoidja; Leedu Euroopa Liidu alaste õpingute assotsiatsiooni esimees; Leedu liitumisega seotud põhiseadusliku reformi parlamendi töögrupi esimees; Rahvusvahelise Juristide Komisjoni liige (aprill 2003); Euroopa Nõukogu endine ekspert siseriikliku õiguse Euroopa inimõiguste konventsioonile vastavuse küsimustes; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Küllike Jürimäe

Sündinud 1962; Tartu Riikliku Ülikooli õigusteaduse diplom (1981–1986); prokuröri abi Tallinnas (1986–1991); Eesti Diplomaatide Kooli diplom (1991–1992); juriidiline nõunik (1991–1993) ja peanõunik kaubandus-tööstuskojas (1992–1993); Tallinna ringkonnakohtu kohtunik (1993–2004); *European Master* inimõiguste ja demokratiseerimise valdkonnas, Padua ja Nottinghami ülikoolid (2002–2003); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Ingrida Labucka

Sündinud 1963; Läti ülikooli õigusteaduse diplom (1986); siseministerruumi Kirovi rajooni ja Riia linna inspektor (1986–1989); Riia esimese astme kohtu kohtunik (1990–1994); advokaat (1994–1998 ja juuli 1999 – mai 2000); justiitsminister (november 1998 – juuli 1999 ja mai 2000 – oktoober 2002); Haagi rahvusvahelise vahekohtu liige (2001–2004); parlamendi liige (2002–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Savvas S. Papasavvas

Sündinud 1969; õpingud Ateena ülikoolis (Ptychion 1991); 3. tsükli õpingud Paris II ülikoolis (DEA avalikus õiguses 1992) ja Aix-Marseille III ülikoolis (õigusteaduse doktor 1995); Küprose advokatuuri astumine, Nikosia advokatuuri liige alates 1993; Küprose ülikooli lektor (1997–2002), riigiõiguse õppejõud alates septembrist 2002; Euroopa Avaliku Õiguse Keskuse teadur (2001–2002); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Verica Trstenjak

Sündinud 1962; Ljubljana ülikooli õigusteaduse doktor (1995); õigus-teooria ja riigiõiguse ning eraõiguse professor (alates 1996); teadur; doktoriõpingud Zürichi ülikoolis, Viini ülikoolis, Hamburgis Max Plancki Rahvusvahelise Eraõiguse Instituudis, Amsterdamis Avatud ülikoolis; külalisprofessor Viini ja Freiburgi (Saksamaa) ülikoolides ja Hamburgis Buceriusi Õiguskoolis; teaduse ja tehnoloogia ministeeriumi juriidilise osakonna juhataja (1994–1996) ja riigisekretär (1996–2000); valitsuse peasekretär (2000); Euroopa Tsiviilkoodeksi Töörupi (Study Group on European Civil Code) liige alates 2003. aastast, Sloveenia juristide liidu autasu „Aasta jurist 2003“; mitme õiguslase perioodilise väljaande toimetuse liige; Sloveenia juristide liidu peasekretär; mitme juristide liidu, s.h Gesellschaft für Rechtsvergleichung'i liige; Esimese Astme Kohtunik alates 7. juulist 2004 kuni 6. oktoobrini 2006; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2006.

Enzo Moavero Milanesi

Sündinud 1954; õigusteaduse doktor (La Sapienza ülikool, Rooma); ühenduse õiguse õpingud (Collège d'Europe, Brugge); advokatuuri liige, advokaat (1978–1983); La Sapienza ülikooli, Rooma (1993–1996), Luissi ülikooli, Rooma (1993–1996 ja 2002–2006), ning Bocconi ülikooli, Milano (1996–2000), Euroopa ühenduste õiguse õppejõud; Itaalia peaministri nõunik Euroopa ühenduste küsimuste valdkonnas (1993–1995); Euroopa Komisjoni ametnik: asepresidendi õigusnõunik ja seejärel kantselei juhataja (1989–1992); „siseturu“ (1995–1999) ja „konkurentsi“ (1999) eest vastutava voliniku kantselei juhataja; konkurentsi peadirektoraadi direktor (2000–2002), Euroopa Komisjoni peasekretäri asetäitja (2002–2005), poliitikanõunike büroo peadirektor (2006); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 3. maist 2006.

Nils Wahl

Sündinud 1961; õigusteaduste magister, Stockholmi ülikool (1987); õigusteaduste doktor, Stockholmi ülikool (1995); dotsent ja Jean Monnet' õppetooli hoidja (1995); Euroopa õiguse professor, Stockholmi ülikool (2001); õigusnõustaja (1987–1989); haridussihtasutuse haldusdirektor (1993–2004); Nätverket för europarättslig forskning'i (Rootsi Euroopa õiguse uuringute võrk) juhataja (2001–2006); Rådet för konkurrensfrågor'i (konkurentsiküsimuste nõukogu) liige (2001–2006); Hovrätten över Skåne och Blekinge (apellatsioonikohus) kohtunik (2005); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Miro Prek

Sündinud 1965; lõpetanud õigusteaduskonna (1989); vastu võetud advokatuuri (1994); erinevad ametikohad ja -ülesanded avalikus halduses, eelkõige valitsuse õigusloome eest vastutavas talituses (aseriigisekretär ja asedirektor, Euroopa õiguse ja võrdleva õiguse osakonna juhataja) ning Euroopa asjade talituses (aseriigisekretär); ühinemislepingu läbirääkimiste töörühma liige (1994–1996) ja Euroopa Ühendusega ühinemise läbirääkimiste töörühma liige (1998–2003), õigusasjade eest vastutav isik; advokaat; Euroopa Ühenduse õigusega kooskõlla viimise ja Euroopaga integreerumise projektide ees vastutav isik, eelkõige Lääne-Balkani riikides; Euroopa Ühenduste Kohtu osakonnajuhataja (2004–2006); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Emmanuel Coulon

Sündinud 1968; õpingud õigusteaduse alal (Panthéon-Assas' ülikool, Pariis); õpingud juhtimise alal (Paris-Dauphine'i ülikool); Collège d'Europe (1992); sisseastumiseksam Pariisis asuvasse advokaate ettevalmistavasse piirkondlikku koolituskeskuse; Brüsseli advokatuuris advokaadina tegutsemise õiguse tunnistus; tegutsemine advokaadina Brüsselis; läbinud Euroopa Ühenduste Komisjoni korraldatud avaliku konkursi; õigusnõunik Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtus (1996–1998 president A. Saggio kabinet, 1998–2002 president B. Vesterdorfi kabinet); Esimese Astme Kohtu presidendi kabineti juhataja (2003–2005); Esimese Astme Kohtu kohtusekretär alates 6. oktoobrist 2005.

2. Muudatused Esimese Astme Kohtu koosseisus 2006. aastal

3. mai 2006. aasta pidulik istung

Euroopa ühenduste liikmesriikide valitsuste esindajate 6. aprilli 2006. aasta otsusega nimetati Enzo Moavero Milanesi Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu kohtunikuks kuni 31. augustini 2007. Enzo Moavero Milanesi vahetas välja Paolo Mengozzi.

6. oktoobri 2006. aasta pidulik istung

Seoses Euroopa Kohtu liikmete osalise asendamisega ning Esimese Astme Kohtu kahe kohtuniku – Pernilla Lindh'i ja Verica Trstenjak'i – Euroopa Kohtu liikmeks nimetamisega nimetati Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu kohtunikeks viimaste asemel vastavalt Nils Wahl ja Miro Prek.

3. Protokolliline järjestus

alates 1. jaanuarist kuni 3. maini 2006

B. VESTERDORF, Esimese Astme Kohtu president
M. JAEGER, koja esimees
J. PIRRUNG, koja esimees
M. VILARAS, koja esimees
H. LEGAL, koja esimees
R. GARCÍA-VALDECASAS, koja esimees
V. TIILI, kohtunik
P. LINDH, kohtunik
J. AZIZI, kohtunik
J. D. COOKE, kohtunik
P. MENGZZI, kohtunik
A. W. H. MEIJ, kohtunik
N. J. FORWOOD, kohtunik
M. E. MARTINS RIBEIRO, kohtunik
F. DEHOUSSE, kohtunik
E. CREMONA, kohtunik
O. CZÚCZ, kohtunik
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, kohtunik
I. PELIKÁNOVÁ, kohtunik
D. ŠVÁBY, kohtunik
V. VADAPALAS, kohtunik
K. JÜRIMÄE, kohtunik
I. LABUCKA, kohtunik
S. PAPASAVVAS, kohtunik
V. TRSTENJAK, kohtunik

E. COULON, kohtusekretär

alates 4. maist kuni 30. septembrini 2006

B. VESTERDORF, Esimese Astme Kohtu president
M. JAEGER, koja esimees
J. PIRRUNG, koja esimees
M. VILARAS, koja esimees
H. LEGAL, koja esimees
R. GARCÍA-VALDECASAS, koja esimees
V. TIILI, kohtunik
P. LINDH, kohtunik
J. AZIZI, kohtunik
J. D. COOKE, kohtunik
A. W. H. MEIJ, kohtunik
N. J. FORWOOD, kohtunik
M. E. MARTINS RIBEIRO, kohtunik
F. DEHOUSSE, kohtunik
E. CREMONA, kohtunik
O. CZÚCZ, kohtunik
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, kohtunik
I. PELIKÁNOVÁ, kohtunik
D. ŠVÁBY, kohtunik
V. VADAPALAS, kohtunik
K. JÜRIMÄE, kohtunik
I. LABUCKA, kohtunik
S. PAPASAVVAS, kohtunik
V. TRSTENJAK, kohtunik
E. MOAVERO MILANESI, kohtunik

E. COULON, kohtusekretär

**alates 1. oktoobrist kuni
5. oktoobrini 2006**

B. VESTERDORF, Esimese Astme Kohtu president
M. JAEGER, koja esimees
J. PIRRUNG, koja esimees
M. VILARAS, koja esimees
H. LEGAL, koja esimees
J. D. COOKE, koja esimees
R. GARCÍA-VALDECASAS, kohtunik
V. TIILI, kohtunik
P. LINDH, kohtunik
J. AZIZI, kohtunik
A. W. H. MEIJ, kohtunik
N. J. FORWOOD, kohtunik
M. E. MARTINS RIBEIRO, kohtunik
F. DEHOUSSE, kohtunik
E. CREMONA, kohtunik
O. CZÚCZ, kohtunik
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, kohtunik
I. PELIKÁNOVÁ, kohtunik
D. ŠVÁBY, kohtunik
V. VADAPALAS, kohtunik
K. JÜRIMÄE, kohtunik
I. LABUCKA, kohtunik
S. PAPASAVVAS, kohtunik
V. TRSTENJAK, kohtunik
E. MOAVERO MILANESI, kohtunik

E. COULON, kohtusekretär

**alates 6. oktoobrist kuni
31. detsembrini 2006**

B. VESTERDORF, Esimese Astme Kohtu president
M. JAEGER, koja esimees
J. PIRRUNG, koja esimees
M. VILARAS, koja esimees
H. LEGAL, koja esimees
J. D. COOKE, koja esimees
R. GARCÍA-VALDECASAS, kohtunik
V. TIILI, kohtunik
J. AZIZI, kohtunik
A. W. H. MEIJ, kohtunik
N. J. FORWOOD, kohtunik
M. E. MARTINS RIBEIRO, kohtunik
F. DEHOUSSE, kohtunik
E. CREMONA, kohtunik
O. CZÚCZ, kohtunik
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, kohtunik
I. PELIKÁNOVÁ, kohtunik
D. ŠVÁBY, kohtunik
V. VADAPALAS, kohtunik
K. JÜRIMÄE, kohtunik
I. LABUCKA, kohtunik
S. PAPASAVVAS, kohtunik
E. MOAVERO MILANESI, kohtunik
N. WAHL, kohtunik
M. PREK, kohtunik

E. COULON, kohtusekretär

4. Esimese Astme Kohtu endised liikmed

José Luis da Cruz Vilaça (1989–1995), president 1989–1995
Donal Patrick Michael Barrington (1989–1996)
Antonio Saggio (1989–1998), president 1995–1998
David Alexander Ogilvy Edward (1989–1992)
Heinrich Kirschner (1989–1997)
Christos Yeraris (1989–1992)
Romain Alphonse Schintgen (1989–1996)
Cornelis Paulus Briët (1989–1998)
Jacques Biancarelli (1989–1995)
Koen Lenaerts (1989–2003)
Christopher William Bellamy (1992–1999)
Andreas Kalogeropoulos (1992–1998)
André Potocki (1995–2001)
Rui Manuel Gens de Moura Ramos (1995–2003)

Presidendid

José Luis da Cruz Vilaça (1989–1995)
Antonio Saggio (1995–1998)

Kohtusekretär

Hans Jung (1989–2005)

C– Esimese Astme Kohtu statistika

Esimese Astme Kohtu üldine tegevus

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2000–2006)

Saabunud kohtuasjad

2. Menetluse liigid (2000–2006)
3. Hagiliigid (2000–2006)
4. Hagi valdkonnad (2000–2006)

Lõpetatud kohtuasjad

5. Menetluse liigid (2000–2006)
6. Hagi valdkonnad (2006)
7. Hagi valdkonnad (2000–2006) (kohtuotsused ja määrused)
8. Kohtukoosseis (2000–2006)
9. Menetluse kestus kuudes (2000–2006) (kohtuotsused ja määrused)

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

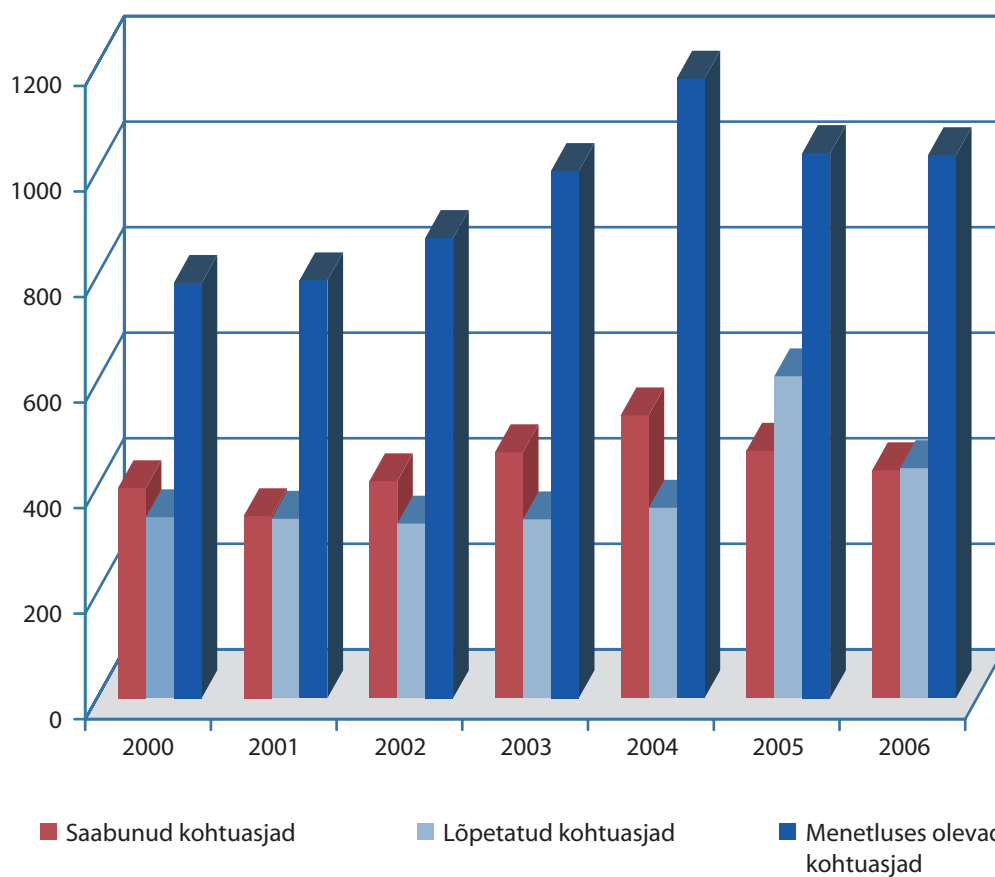
10. Menetluse liigid (2000–2006)
11. Hagi valdkonnad (2000–2006)
12. Kohtukoosseis (2000–2006)

Muu

13. Ajutiste meetmete kohaldamine (2000–2006)
14. Kiirendatud menetlused (2001–2006)
15. Edasikaevatud Esimese Astme Kohtu otsused (1989–2006)
16. Apellatsioonkaebuste jaotumine vastavalt menetluse liigile (1989–2006)
17. Apellatsioonkaebuste tulemused (2006) (kohtuotsused ja määrused)
18. Üldine areng (1989–2006)
Esitatud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad

Esimese Astme Kohtu üldine tegevus

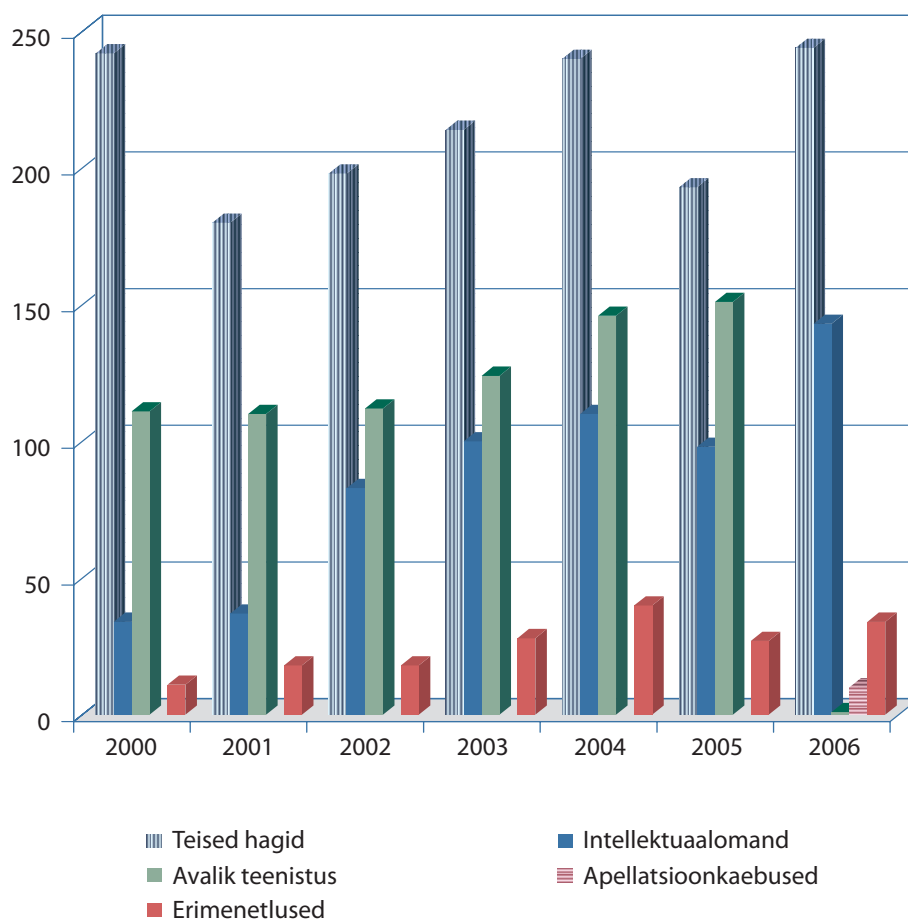
1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2000–2006)¹

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Saabunud kohtuasjad	398	345	411	466	536	469	432
Lõpetatud kohtuasjad	343	340	331	339	361	610	436
Menetluses olevad kohtuasjad	787	792	872	999	1174	1033	1029

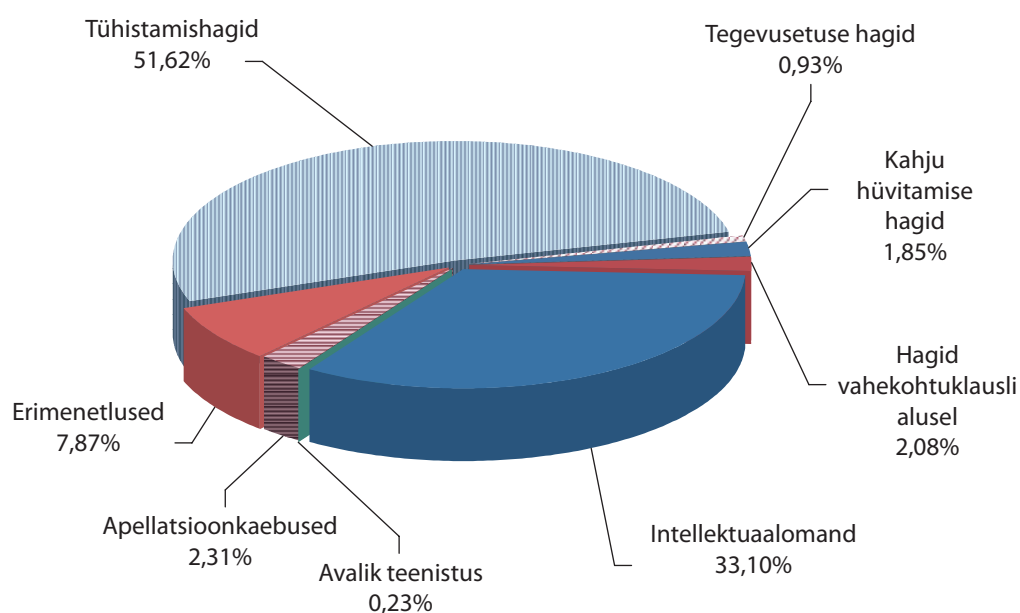
¹ Käesolev tabel ja järgnevatel lehtedel olevad tabelid käsitlevad erimenetlusi, kui ei ole täpsustatud teisiti.

„Erimenetlusteks” loetakse: tagaseljaotsus (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 41; Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 122); kolmanda isiku vastuhagi (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 42; Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 123); kohtuotsuse teistmine (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 44; Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 125); kohtuotsuse tõlgendamine (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 43; Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 129); kohtukulude jaotamine (Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 92); õigusabi (Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 96) ning kohtuotsuse parandamine (Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 84).

Saabunud kohtuasjad**2. Menetluse liigid (2000–2006)¹**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Teised hagid	242	180	198	214	240	193	244
Intellektuaalomand	34	37	83	100	110	98	143
Avalik teenistus	111	110	112	124	146	151	1
Apellatsioonkaebused							10
Erimenetlused	11	18	18	28	40	27	34
Kokku	398	345	411	466	536	469	432

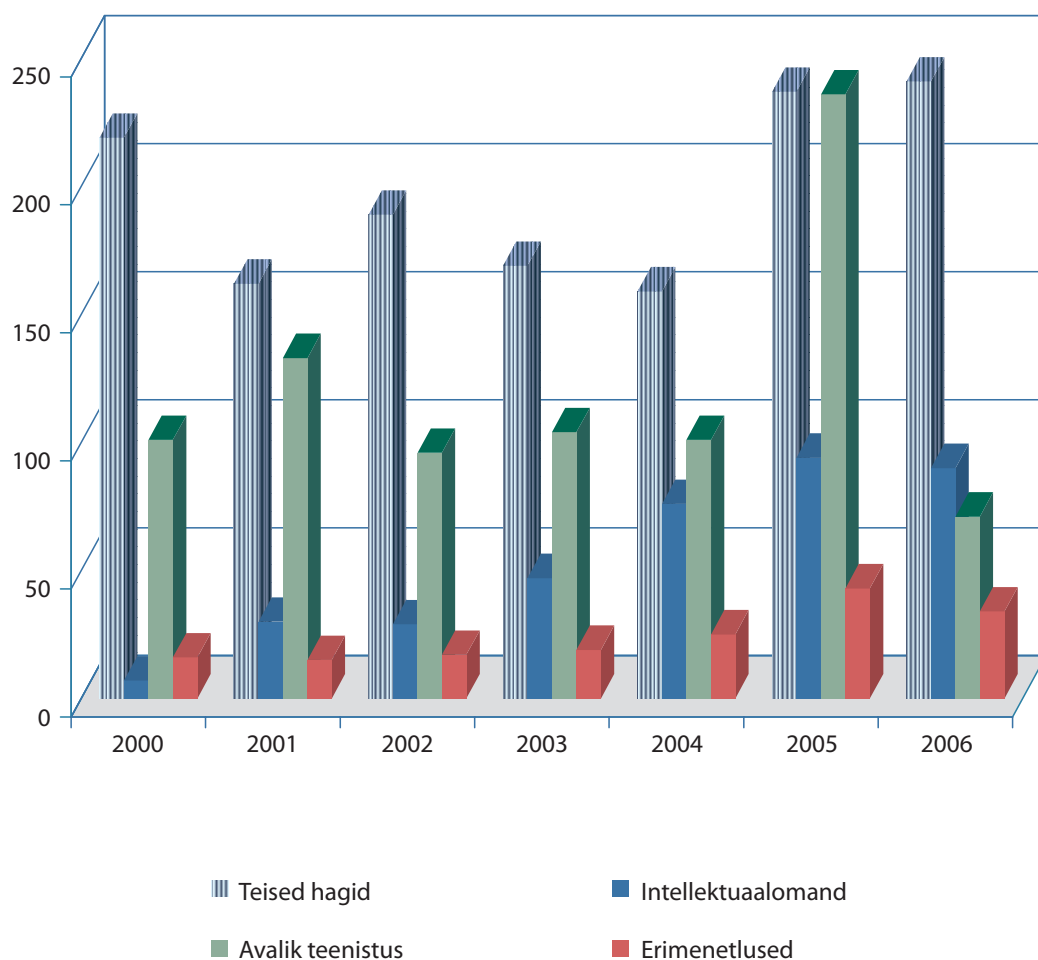
¹ Käesolevas tabelis ja järgnevatel lehtedel olevates tabelites viitab mõiste „teised hagid” kõikidele otsestele hagidele, välja arvatud Euroopa ühenduste ametnike hagid ja intellektuaalomandit puudutavad hagid.

Saabunud kohtuasjad**3. Hagiliigid (2000–2006)****Jaotumine 2006. aastal**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Tühistamishagid	219	134	172	174	199	160	223
Tegevusetuse hagid	6	17	12	13	15	9	4
Kahju hüvitamise hagid	17	21	12	24	18	16	8
Hagid vahekohtuklausli alusel		8	2	3	8	8	9
Intellektuaalomand	34	37	83	100	110	98	143
Avalik teenistus	111	110	112	124	146	151	1
Apellatsioonkaebused							10
Erimenetlused	11	18	18	28	40	27	34
Kokku	398	345	411	466	536	469	432

Saabunud kohtuasjad**4. Hagi valdkonnad (2000–2006)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Assotsieeritud ülemeremaad ja -territooriumid	6	6		1			
Asutamisvabadus	7	1			1		
Energeetika		2		2			1
Euroopa kodakondsus	2						
Institutsiooniline õigus	24	16	17	26	33	28	15
Intellektuaalomand	34	37	83	101	110	98	145
Isikute vaba liikumine	1	3	2	7	1	2	4
Justiits- ja siseasjad		1	1			1	
Kalanduspoliitika	5	6	3	25	3	2	
Kaubandus- ja rahanduspoliitika						1	2
Kaubanduspoliitika	8	4	5	6	12	5	18
Kaupade vaba liikumine	2	1			1		
Keskkond ja tarbijakaitse	14	2	8	14	30	18	21
Konkurents	36	36	61	43	36	40	81
Kultuur	2	1					3
Maksustamine			1	5			1
Põllumajandus	18	17	9	11	25	21	18
Regionaalpoliitika		1	6	7	10	12	16
Riigiabi	80	42	51	25	46	25	28
Sotsiaalpoliitika	7	1	3	2	5	9	3
Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika	1	3	1	3	6	9	5
Teenuste osutamise vabadus							1
Tolliliit	14	2	6	5	11	2	
Transport		2	1	1	3		1
Uute riikide liitumine				1	1		
Vahekohtuklausel		2	1			2	3
Välis- ja julgeolekupoliitika	1	3	6	2	4		5
Välissuhted	8	14	8	10	3	2	2
Õigusaktide ühtlustamine		2	1	3	1		
Äriühinguõigus	4	6	3	3	6	12	11
Ühenduste omavahendid						2	
Ühine tollitariifistik	1	2			1		2
EÜ asutamisleping kokku	275	213	274	303	349	291	386
ESTÜ asutamisleping kokku	1	4	2	11			
Euratori asutamisleping kokku			2		1		1
Ametnike personalieeskirjad	111	110	112	124	146	151	11
Erimenetlused	11	18	18	28	40	27	34
KÕIK KOKKU	398	345	411	466	536	469	432

Lõpetatud kohtuasjad**5. Menetluse liigid (2000–2006)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Teised hagid	219	162	189	169	159	237	241
Intellektuaalomand	7	30	29	47	76	94	90
Avalik teenistus	101	133	96	104	101	236	71
Erimenetlused	16	15	17	19	25	43	34
Kokku	343	340	331	339	361	610	436

Lõpetatud kohtuasjad**6. Hagi valdkonnad (2006)**

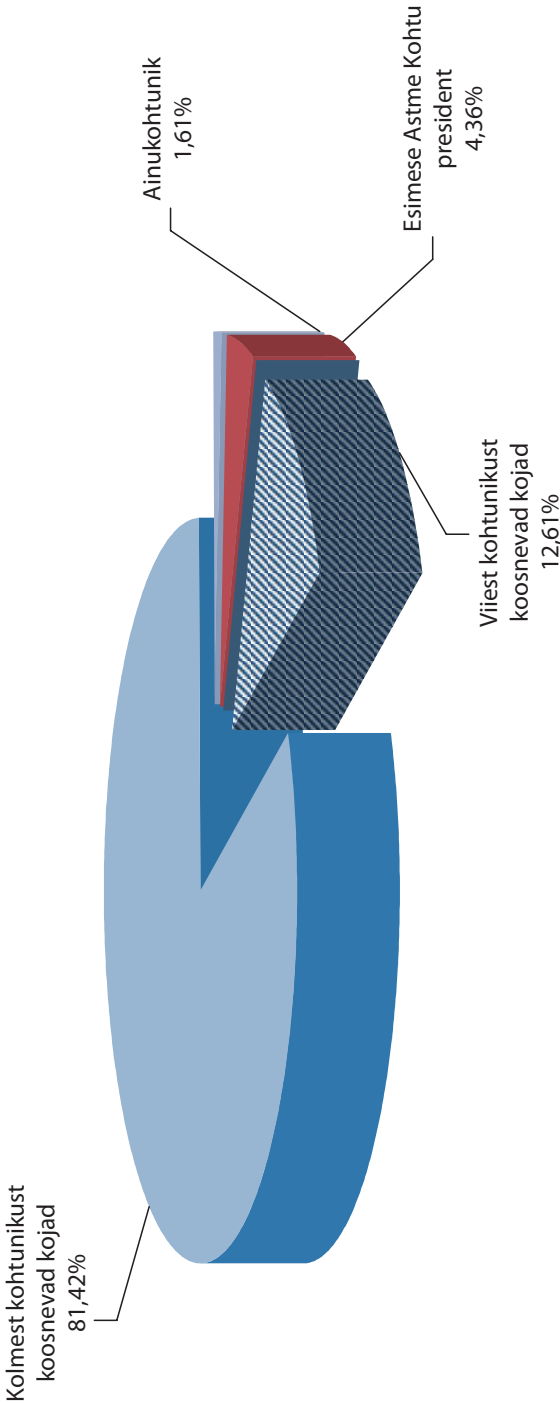
	Kohtuotsused	Määrused	Kokku
Assotsieeritud ülemeremaad ja -territooriumid		2	2
Energeetika		3	3
Institutsiooniline õigus	4	10	14
Intellektuaalomand	50	41	91
Isikute vaba liikumine		4	4
Kalanduspoliitika	24		24
Kaubandus- ja rahanduspoliitika		1	1
Kaubanduspoliitika	5	8	13
Keskkond ja tarbijakaitse	3	16	19
Konkurents	33	9	42
Maksustamine		1	1
Põllumajandus	11	14	25
Regionaalpoliitika	3	4	7
Riigiabi	14	40	54
Sotsiaalpoliitika	1	4	5
Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika	1	2	3
Tolliliit	2		2
Transport		2	2
Uute riikide liitumine		1	1
Välis- ja julgeolekupoliitika	3	1	4
Välissuhted	3	2	5
Äriühinguõigus	3	3	6
Ühenduste omavahendid		2	2
EÜ asutamisleping kokku	160	170	330
ESTÜ asutamisleping kokku	1		1
Ametnike personalieeskirjad	61	10	71
Erimenetlused	5	29	34
KÕIK KOKKU	227	209	436

Lõpetatud kohtuasjad**7. Hagi valdkonnad (2000–2006)(kohtuotsused ja määrused)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Assotsieeritud ülemeremaad ja -territooriumid	1	2	6	4		4	2
Asutamisvabadus	3	4	2			1	
Energeetika							3
Euroopa kodakondsus	1	1					
Institutsiooniline õigus	31	19	15	20	16	35	14
Intellektuaalomand	7	30	29	47	76	94	91
Isikute vaba liikumine	1	2		8	2	1	4
Justiits- ja siseasjad			1	1		1	
Kalanduspoliitika	1	7	2	2	6	2	24
Kaubandus- ja rahanduspoliitika							1
Kaubanduspoliitika	17	5	6	6	1	7	13
Kaupade vaba liikumine			2		1	1	
Keskkond ja tarbijakaitse	7		12	9	4	19	19
Konkurents	61	21	40	38	26	35	42
Kultuur			2	1			
Maksustamine				5	1		1
Põllumajandus	14	47	28	21	15	34	25
Regionaalpoliitika	5		1		4	4	7
Riigiabi	35	12	31	26	54	53	54
Sotsiaalpoliitika	18	2	2	1	4	6	5
Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika	1		2	4		1	3
Teenuste osutamise vabadus	1						
Tolliliit	5	15	18	3	3	7	2
Transport	2		2	2	1	1	2
Uute riikide liitumine				1			1
Vahekohtuklausel	2			1	2	1	
Välis- ja julgeolekupoliitika		3			2	5	4
Välissuhted	6	2	6	11	7	11	5
Õigusaktide ühtlustamine			2	1	3		
Äriühinguõigus	4	4	4	2	2	6	6
Ühenduste omavahendid							2
Ühine tollitariifistik		3		2			
EÜ asutamisleping kokku	223	179	213	216	230	329	330
ESTÜ asutamisleping kokku	3	10	4		5	1	1
Euratori asutamisleping kokku		1	1			1	
Ametnike personalieeskirjad	101	135	96	104	101	236	71
Erimenetlused	16	15	17	19	25	43	34
KÕIK KOKKU	343	340	331	339	361	610	436

Lõpetatud kohtuasjad

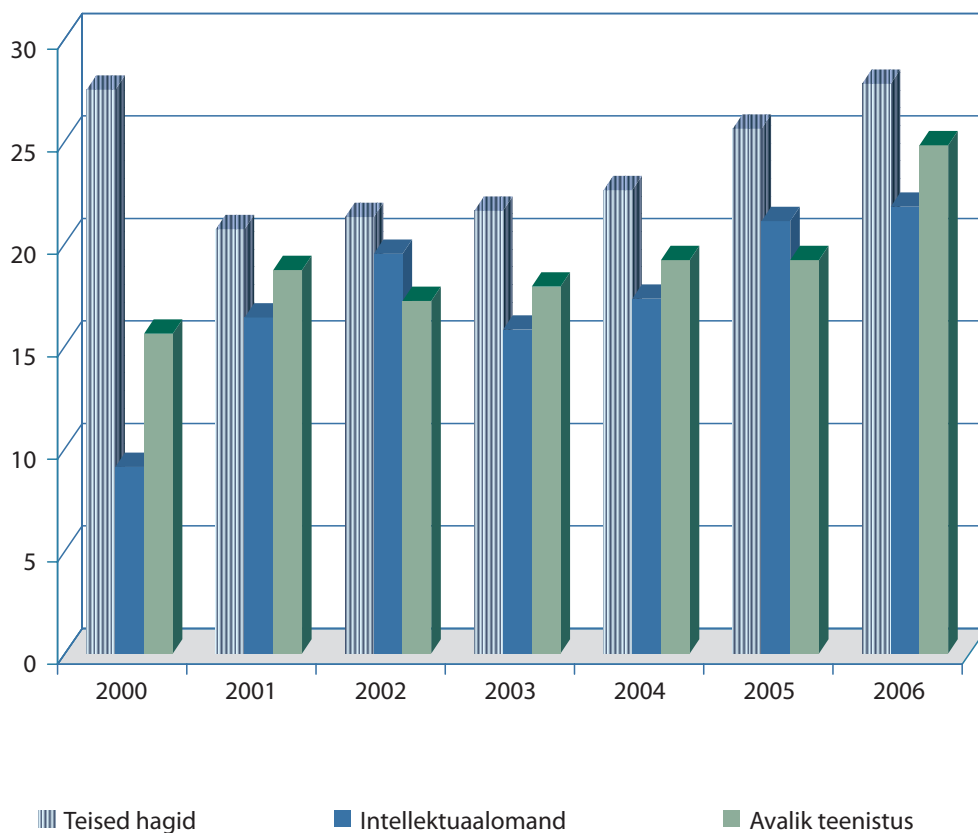
8. Kohtukoosseis (2000–2006)

	2000			2001			2002			2003			2004			2005			2006		
	Kohtuotsused	Määrused	Kokku	Kohtuotsused	Määrused	Kokku	Kohtuotsused	Määrused	Kokku	Kohtuotsused	Määrused	Kokku	Kohtuotsused	Määrused	Kokku	Kohtuotsused	Määrused	Kokku	Kohtuotsused	Määrused	Kokku
Suurkoda																6		6			
Viest kohtunikust koosnevad kojad	84	28	112	17	25	42	48	16	64	18	21	39	18	46	64	28	34	62	22	33	55
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	96	117	213	135	145	280	144	113	257	146	131	277	141	135	276	181	329	510	198	157	355
Ainukohtunik	11	4	15	10	2	12	5	1	6	14	1	15	13	1	14	7		7	7		7
Esimese Astme Kohtu president		3	3		6	6		4	4		8	8		7	7		25	25		19	19
Kokku	191	152	343	162	178	340	197	134	331	178	161	339	172	189	361	222	388	610	227	209	436

Lõpetatud kohtuasjad

9. Menetluse kestus kuudes (2000–2006)¹ (kohtuotsused ja määrused)

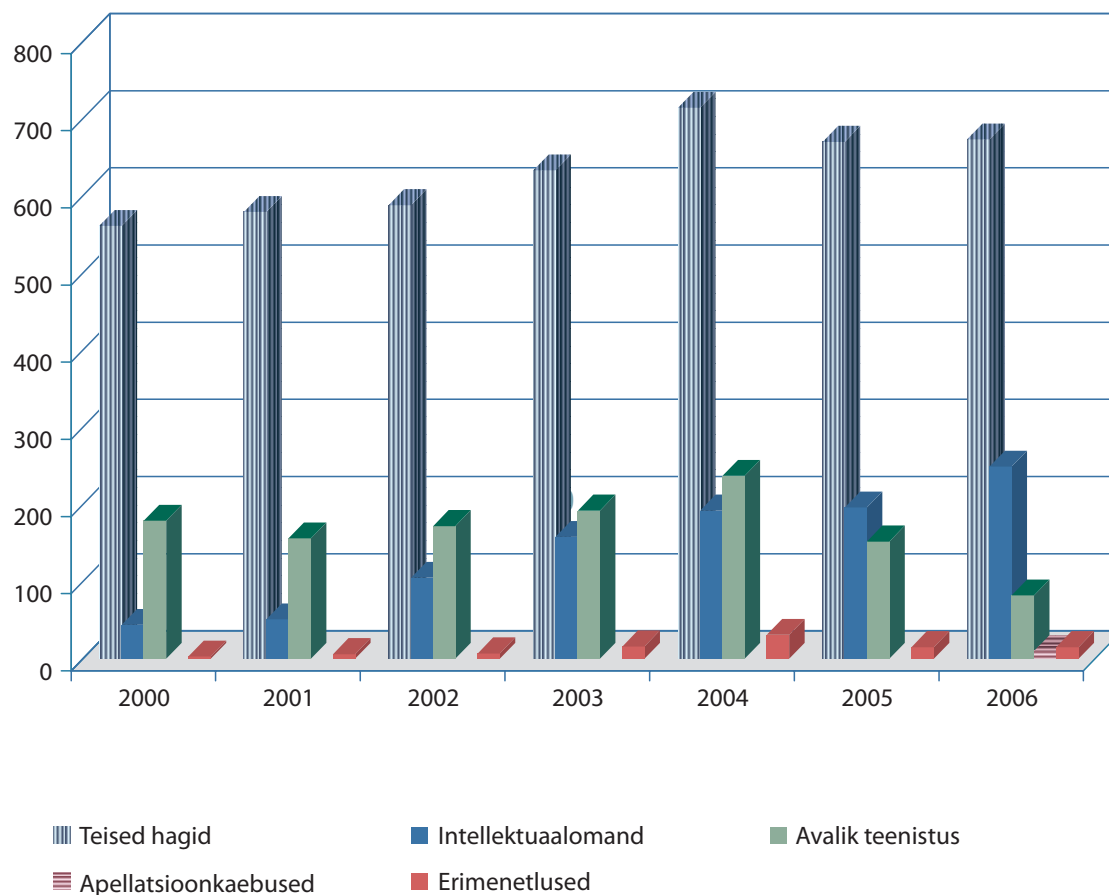
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Teised hagid	27,5	20,7	21,3	21,6	22,6	25,6	27,8
Intellektuaalomand	9,1	16,4	19,5	15,8	17,3	21,1	21,8
Avalik teenistus	15,6	18,7	17,2	17,9	19,2	19,2	24,8

¹ Menetluste keskmise kestuse arvutamisel ei ole arvesse võetud: kohtuasju, milles on tehtud vaheotsus; erimeetlusi; Euroopa Kohtu ja Esimese Astme Kohtu pädevuse jaotuse muutmise tagajärjel Euroopa Kohtu poolt Esimese Astme Kohtule saadetud kohtuasju; Avaliku Teenistuse Kohtu asutamise tagajärjel Esimese Astme Kohtu poolt Avaliku Teenistuse Kohtule saadetud kohtuasju.

Kestust väljendatakse kuudes ja kümnendikkuudes.

Menetluses olevad kohtuasjad 31 detsembri seisuga

10. Menetluse liigid (2000–2006)

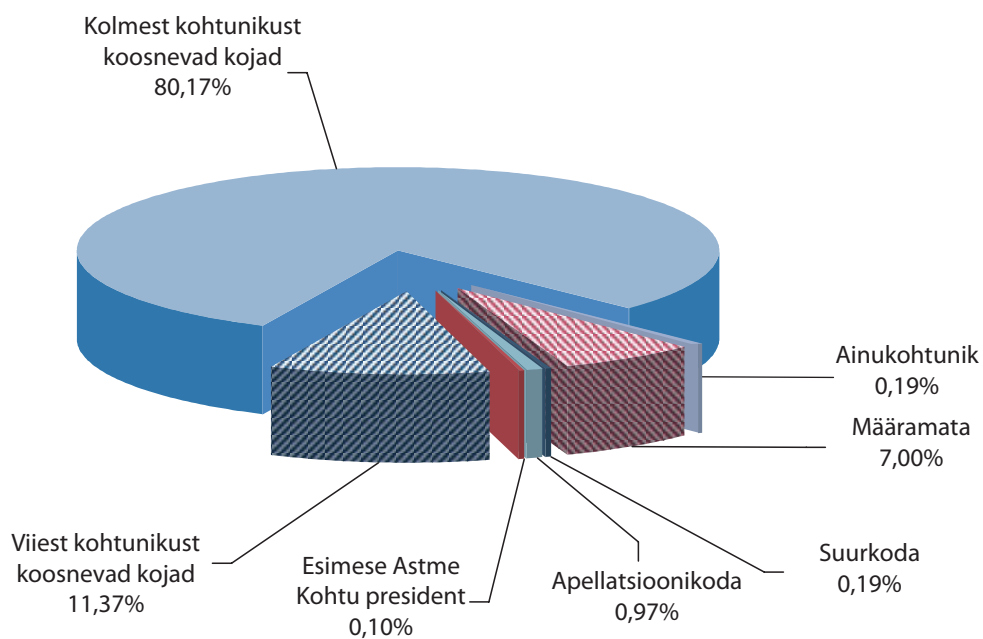
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Teised hagid	561	579	588	633	714	670	673
Intellektuaalomand	44	51	105	158	192	196	249
Avalik teenistus	179	156	172	192	237	152	82
Apellatsioonkaebused							10
Erimenetlused	3	6	7	16	31	15	15
Kokku	787	792	872	999	1174	1033	1029

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga**11. Hagi valdkonnad (2000–2006)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Assotsieeritud ülemeremaad ja -territooriumid	11	15	9	6	6	2	
Asutamisvabadus	5	2			1		
Energeetika		2	2	4	4	4	2
Euroopa kodakondsus	1						
Institutsiooniline õigus	27	24	26	32	49	42	43
Intellektuaalomand	44	51	105	159	193	197	251
Isikute vaba liikumine		1	3	2	1	2	3
Justiits- ja siseasjad		1	1				
Kalanduspoliitika	8	7	8	31	28	28	4
Kaubandus- ja rahanduspoliitika						1	2
Kaubanduspoliitika	16	15	14	14	25	23	28
Kaupade vaba liikumine	2	3	1	1	1		
Keskkond ja tarbijakaitse	15	17	13	18	44	43	44
Konkurents	78	93	114	119	129	134	173
Kultuur	2	3	1				3
Maksustamine			1	1			
Põllumajandus	144	114	95	85	95	82	74
Regionaalpoliitika		1	6	13	19	27	36
Riigiabi	177	207	227	226	218	190	164
Sotsiaalpoliitika	4	3	4	5	6	9	7
Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika	1	4	3	2	8	16	18
Teenuste osutamise vabadus							1
Tolliliit	33	20	8	10	18	13	11
Transport	1	3	2	1	3	2	1
Uute riikide liitumine					1	1	
Vahekohtuklausel		2	3	2		1	3
Välis- ja julgeolekupoliitika	3	3	9	11	13	8	9
Välissuhted	9	21	23	22	18	9	6
Õigusaktide ühtlustamine		2	1	3	1	1	1
Äriühinguõigus	4	6	5	6	10	16	23
Ühenduste omavahendid						2	
Ühine tollitariifistik	3	2	2		1	1	3
EÜ asutamisleping kokku	588	622	686	773	892	854	910
ESTÜ asutamisleping kokku	14	8	6	17	12	11	10
Euratori asutamisleping kokku	1		1	1	2	1	2
Ametnike personalieeskirjad	181	156	172	192	237	152	92
Erimenetlused	3	6	7	16	31	15	15
KÕIK KOKKU	787	792	872	999	1174	1033	1029

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

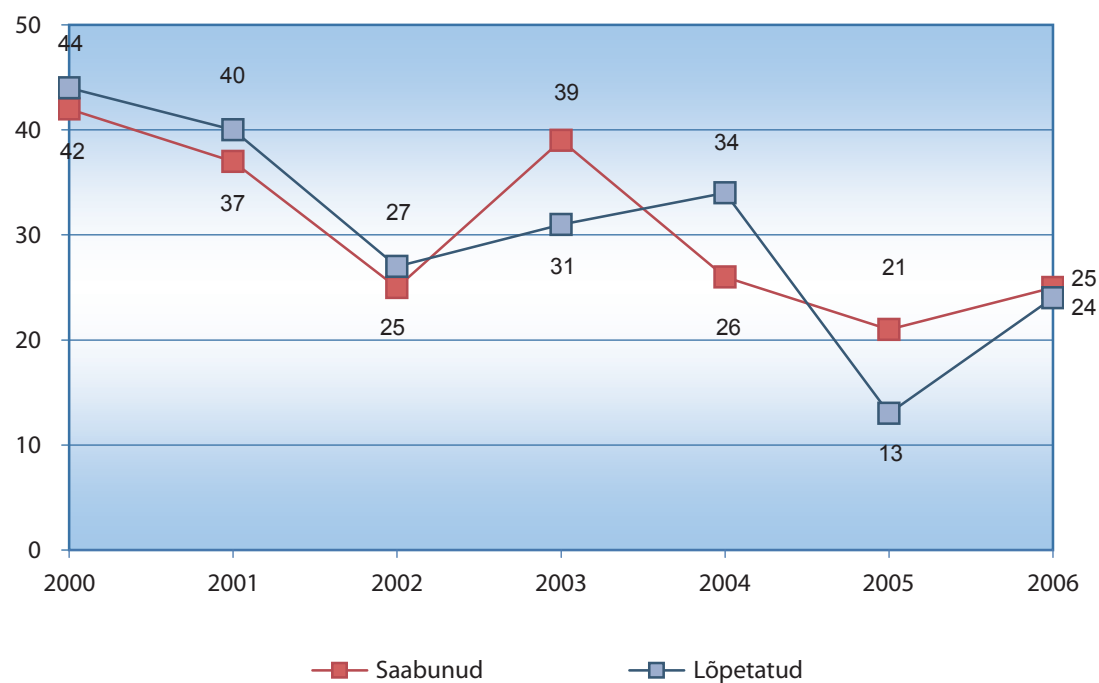
12. Kohtukoosseis (2000–2006)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Suurkoda					6	1	2
Apellatsioonikoda							10
Esimese Astme Kohtu president							1
Viie kohtunikust koosnevad kojad	247	264	276	251	187	146	117
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	512	479	532	691	914	846	825
Ainukohtunik	5	3	8	6	1	4	2
Määramata	23	46	56	51	66	36	72
Kokku	787	792	872	999	1174	1033	1029

Muu

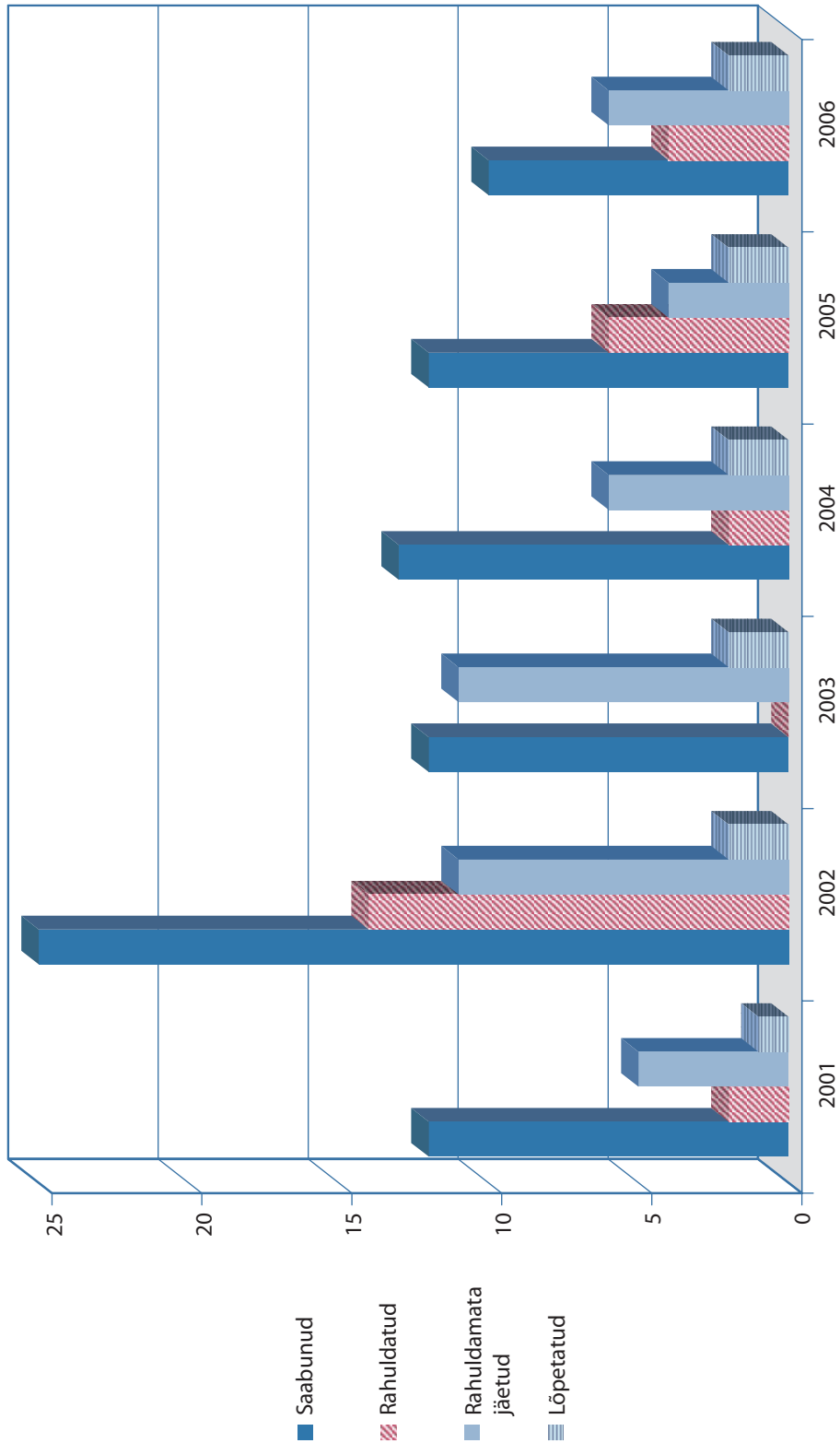
13. Ajutiste meetmete kohaldamine (2000–2006)

Jaotumine 2006. aastal

	Saabunud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	Lõpetatud ajutiste meetmete kohaldamise menetlused	Lahendi sisu		
			Rahuldamata	Rahuldatud	Registrist kustutamine / kohtuasja raugemine
Institutsiooniline õigus	2	1	1		
Kaubanduspoliitika	1	1	1		
Keskkond ja tarbijakaitse	7	6	5		1
Konkurents	1	3	2	1	
Põllumajandus	5	1	1		
Riigiabi	4	4	4		
Sotsiaalpoliitika	1				
Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika	1				
Transport	1	1	1		
Äriühinguõigus	2	5	1	1	3
EÜ asutamisleping kokku	25	22	16	2	4
Ametnike personalieeskirjad		2	1		1
KÕIK KOKKU	25	24	17	2	5

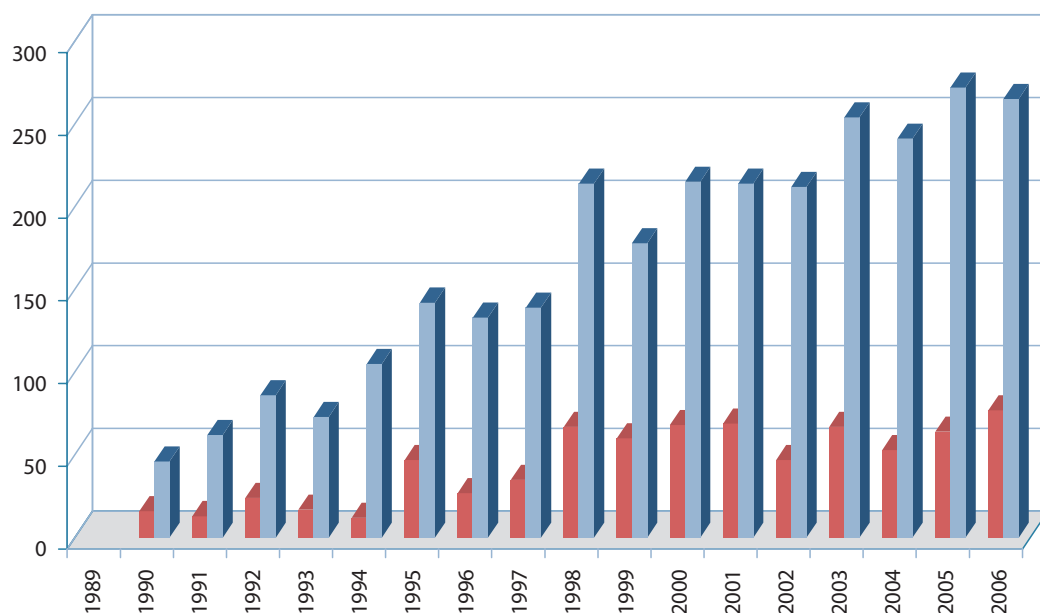
Muu
14. Kiirendatud menetlused (2001–2006)

	2001			2002			2003			2004			2005			2006		
	Lahendi sisu			Lahendi sisu			Lahendi sisu			Lahendi sisu			Lahendi sisu			Lahendi sisu		
	Saabunud	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Saabunud	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Saabunud	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Saabunud	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Saabunud	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Saabunud	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud
Ametnike personaleeskirjad Institutsiooniline õigus Isikute vaba liikumine Kalanduspoliitika Kaubanduspoliitika Keskkond ja tarbijakaitse Konkurents Põllumajandus Riigiabi Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika Transport Välis- ja julgeolekupoliitika Välissuhted Äriühinguõigus Ühenduste omavahendid	3	3	1	2	1	1				1	1							
	3	1	1	2	3		5	4		1	2		1					
										1		1						
										1	1							
	1	1		1	1													
	1			15	13	2	1	1	1	3			2	1	3	2	1	1
				1			1	2					2			2	1	3
	3	2		2	3	3	3	2	1							1		
				1					1									
										1			1					
	1				1		1											
			1	1			1											
										4	1	2		3	2	1	1	
			</															

Esimese Astme Kohtu menetluses oleva kohtuasja lahendamist kiirendatud menetluse korras võib otsustada kodukorra artikli 76a alusel. See säte on kohaldatav alates 1. veebruarist 2001.

Kategooria alla „lõpetatud“ kuuluvad järgmised juhtumid: taotluse tagasivõtmine, hagist loobumine ning juhtumid, kui lagi lahendatakse määrasega veel enne kiirendatud menetluse taotluse suhtes otsuse tegemist.

Muu**15. Edasikaevatud Esimese Astme Kohtu lahendid (1989–2006)**

■ Edasikaevatud kohtulahendite arv

■ Vaidlustatavate kohtulahendite koguarv¹

	Edasikaevatud kohtulahendite arv	Vaidlustatavate kohtulahendite koguarv ¹	Edasikaevatud kohtulahendite protsent
1989			
1990	16	46	35%
1991	13	62	21%
1992	24	86	28%
1993	17	73	23%
1994	12	105	11%
1995	47	142	33%
1996	27	133	20%
1997	35	139	25%
1998	67	214	31%
1999	60	178	34%
2000	68	215	32%
2001	69	214	32%
2002	47	212	22 %
2003	67	254	26%
2004	53	241	22%
2005	64	272	24%
2006	77	265	29%

¹ Vaidlustatavate kohtulahendite koguarv – vastuvõetamatust, ajutisi meetmeid, kohtuasja raugemist ja menetlusse astumise tagasilükkamist käsitlevad kohtuotsused ja määrused –, mille kaebetähtaeg on lõppenud või mis kaevati edasi.

Muu

16. Apellatsioonkaebuste jaotumine vastavalt menetluse liigile (1989–2006)

	1989			1990			1991			1992			1993			1994			1995			1996			1997		
	Apellatsioonkaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Apellatsioonkaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Apellatsioonkaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Apellatsioonkaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Apellatsioonkaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Apellatsioonkaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Apellatsioonkaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Apellatsioonkaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent			
Teised hagid				2	8	25	5	16	31	15	31	48	6	17	35	7	44	16	38	91	42	15	59	25	22	86	26
Intellektuaalomand																											
Avalik teenistus				14	38	37	8	46	17	8	54	15	10	55	18	5	61	8	9	51	18	12	74	16	13	53	25
Kokku				16	46	35	13	62	21	23	85	27	16	72	22	12	105	11	47	142	33	27	133	20	35	139	25
Erimenetlused										1	1	100	1	1	100												
Kõik kokku				16	46	35	13	62	21	24	86	28	17	73	23	12	105	11	47	142	33	27	133	20	35	139	25

	1998			1999			2000			2001			2002			2003			2004			2005			2006		
	Apellatsioonkaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Apellatsioonkaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Apellatsioonkaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Apellatsioonkaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Apellatsioonkaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Apellatsioonkaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Apellatsioonkaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Apellatsioonkaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Apellatsioonkaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent
Teised hagid	48	120	40	45	118	38	58	132	44	40	115	35	32	134	24	51	134	38	41	114	36	37	120	31	46	146	32
Intellektuaalomand				1	1	100	1	7	14	13	25	52	6	20	30	7	33	21	7	45	16	16	71	23	18	59	31
Avalik teenistus	18	93	19	14	59	24	8	75	11	15	73	21	9	58	16	9	87	10	5	82	6	11	81	14	13	60	22
Kokku	66	213	31	60	178	34	67	214	31	68	213	32	47	212	22	67	254	26	53	241	22	64	272	24	77	265	29
Erimenetlused	1	1	100				1	1	100	1	1	100															
Kõik kokku	67	214	31	60	178	34	68	215	32	69	214	32	47	212	22	67	254	26	53	241	22	64	272	24	77	265	29

Muu**17. Apellatsioonkaebuste tulemused (2006)**
(kohtuotsused ja määrused)

	Apellatsioonkaebus jäetud rahuldamata	Täielik või osaline tühistamine ilma tagasisaatmiseta	Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega	Registrist kustutamine / kohtuasja raugemine	Kokku
Ametnike personalieeskirjad	6	3		1	10
Institutsiooniline õigus	5				5
Intellektuaalomand	12			2	14
Isikute vaba liikumine	1				1
Justiits- ja siseasjad	1				1
Keskkond ja tarbijakaitse	1				1
Konkurents	10	5		1	16
Menetlus				1	1
Põllumajandus	3		1		4
Regionaalpoliitika	1				1
Riigiabi	3				3
Sotsiaalpoliitika	4				4
Teenuste osutamise vabadus	1				1
Tolliliit	1				1
Välissuhted	1				1
Õigusaktide ühtlustamine	1				1
Kokku	51	8	1	5	65

Muu

18. Üldine areng (1989–2006)

Esitatud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad

	Saabunud kohtuasjad ¹	Lõpetatud kohtuasjad ²	Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1117
1998	238	348	1007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1174
2005	469	610	1033
2006	432	436	1029
Kokku	6256	5227	

¹ 1989: Euroopa Kohus saatis uuele Esimese Astme Kohtule 153 kohtuasja.
1993: Euroopa Kohus saatis Esimese Astme Kohtu pädevuse esimese laiendamise tõttu Esimese Astme Kohtule 451 kohtuasja.
1994: Euroopa Kohus saatis Esimese Astme Kohtu pädevuse teise laiendamise tõttu Esimese Astme Kohtule 14 kohtuasja.
2004/2005: Euroopa Kohus saatis Esimese Astme Kohtu pädevuse kolmanda laiendamise tõttu Esimese Astme Kohtule 25 kohtuasja.

² 2005–2006: Esimese Astme Kohus saatis uuele Avaliku Teenistuse Kohtule 118 kohtuasja.

III peatükk

Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohus

A– Avaliku Teenistuse Kohtu tegevus 2006. aastal

President Paul J. Mahoney

2006. aasta oli Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtu jaoks esimene täistööaasta.

Sellel aastal pühendas Avaliku Teenistuse Kohus suure osa oma tegevusest kodukorra eelnõu edasisele väljatöötamisele, millega tehti algust kohtu tegevuse esimestel kuudel 2005. aastal. Avaliku Teenistuse Kohtu läbiviidud arutelude ja konsultatsioonide¹ tulemusena saadud eelnõu esitati pärast koostööd Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtuga ja kooskõlastamist Euroopa Ühenduste Kohtuga 19. detsembril 2006 Euroopa Liidu Nõukogule heakskiitmiseks. Seega eeldatavalt peaks Avaliku Teenistuse Kohtul olema oma kodukord 2007. aasta teisel poolaastal.

Avaliku Teenistuse Kohtu õigustmõistva tegevuse osas näitab statistika, et kohtule esitati 148 hagi, mis osutab kohtuasjade hulga mõningale vähenemisele võrreldes avaliku teenistuse asjade arvuga 2005. aastal, mil neid esitati 164 (ajavahemikul 12.–31. detsember 2005 esitati Esimese Astme Kohtule 151 hagi ja Avaliku Teenistuse Kohtule 13 hagi). Avaliku Teenistuse Kohtu loomisest alates on kohtule esitatud otse 161 kohtuasja, millele tuleb lisada need 118 kohtuasja, mis Esimese Astme Kohus üle andis. Niisiis on Avaliku Teenistuse Kohus saanud alates oma tegevuse alustamisest kokku 279 kohtuasja.

2006. aastal lõpetati 53 kohtuasja, millest kaks kohtuasja lahendati täiskogu koosseisus. Tuleb märkida, et aasta teisel poolel on üsna selgelt kiirenenud lõplike kohtulahendite tegemise tempo, kui Esimese Astme Kohtu üleantud asjades hakkab kirjalik menetlus lõppema. Peale selle võib täheldada proportsionaalselt üsna kõrget tühistamiste arvu, kuivõrd selles osas on tehtud kümme kohtuotsust. Esimese Astme Kohtusse on edasi kaevatud kümme Avaliku Teenistuse Kohtu lahendit.

Väärrib märkimist, et paljude kohtuasjade menetlemine peatati Euroopa Kohtu põhikirja I lisa artikli 8 lõike 3 esimese lõigu alusel antava määruse alusel, nimelt kuni Esimese Astme Kohtu lahendi kuulutamiseni kohtuasjas T-58/05: Centeno Mediavilla jt v. komisjon ning kohtuasjas T-47/05: Angé Serrano jt v. parlament, mis seonduvad palgaastmele või uuele palgaastmele määramisega pärast Euroopa ühenduste ametnike uute personalieeskirjade jõustumist. Avaliku Teenistuse Kohus andis sel alusel 2006. aastal 68 menetluse peatamise määrust.

Samuti tuli Avaliku Teenistuse Kohtul oma esimesel tegevusaastal teha jõupingutusi selleks, et järgida nõukogu otsuse 2004/752/EÜ seitsmendas põhjenduses ja Euroopa Kohtu põhikirja I lisa artikli 7 lõikes 4 väljendatud nõukogu üleskutset lihtsustada vaidluste lahendamist kompromissiga kõigil menetluse etappidel. Seetõttu on ettekandja-kohtunikud mitmetes kohtuasjades teinud pooltele ettepaneku kohtuvaidluse kompromissiga lahendamiseks. Pärast kohtuvaidluse kompromissiga lahendamist Avaliku Teenistuse Koh-

¹ Eelnõu ettevalmistamise käigus konsulteeris Avaliku Teenistuse Kohus muuhulgas institutsioonide esindajatega, personalikomiteedega ja ametiühingutega. Sel puhul toimus 26. jaanuaril 2006 kokkusaamine juhtkonnaga. Seejärel toimus 8. veebruaril 2006 kohtumine ametiühingute ja kutseorganisatsioonidega, millest võtsid osa ka viimati nimetatute juristid.

tu algatusel on neli kohtuvaidlust lõpetatud registrist kustutamise määrusega, milles sedastatakse pooltevahelise kokkuleppe saavutamist.

Praegusel hetkel oleks ilmselt ennatlik anda hinnangut kohtuvaidluste rahumeelse lahendamise praktikale või tuua välja Avaliku Teenistuse Kohtule omast praktikat. Järgnev kokkuvõte annab põgusa ülevaate Avaliku Teenistuse Kohtu tähtsaimatest lahenditest ning selles käsitletakse järjekorras mõningaid üldisi menetlusküsimusi (I), seaduslikkusega seotud vaidlusi (II), ajutiste meetmete kohaldamise taotlusi (III) ja viimasena tasuta õigusabi taotlusi (IV).

I. Menetlusküsimused

Esimeses kohtuotsuses Falcione v. komisjon, mille täiskogu tegi 26. aprillil 2006,² otsustas Avaliku Teenistuse Kohus, et kuni oma kodukorra jõustumiseni kohaldatakse Esimese Astme Kohtu kohtukulude jaotamise korda selleks, et korrakohase õigusmõistmise põhimõtte kohaselt oleks kohtukulused reguleeriva normistiku kohaldamine menetlusosaliste jaoks piisavalt ootuspärane.

Tähelepanu väärivad Euroopa Kohtu põhikirja I lisa artikli 8 alusel tehtud kaks lahendit. Kohtuasjas Marcuccio v. komisjon³ loobus Avaliku Teenistuse Kohus oma pädevusest Euroopa Kohtu põhikirja I lisa artikli 8 lõike 3 teise lõigu alusel, leides, et nimetatud kohtuasja ese langeb kokku Esimese Astme Kohtus läbivaatamisel oleva kahe kohtuasja esemega. Määruses Gualtieri v. komisjon⁴ leidis Avaliku Teenistuse Kohus, et Euroopa Ühenduste Komisjoni ja lähetatud siseriikliku eksperdi vaheline vaidlus ei kujuta endast ühenduse ja tema teenistujate vahelist vaidlust EÜ artikli 236 tähenduses. Seetõttu otsustas Avaliku Teenistuse Kohus Euroopa Kohtu põhikirja I lisa artikli 8 lõikele 2 tuginedes, et ta ei ole pädev seda hagi läbi vaatama, ning suunas selle Esimese Astme Kohtusse.

² Avaliku Teenistuse Kohtu 26. aprilli 2006. aasta otsus kohtuasjas F-16/05: Falcione v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

³ Avaliku Teenistuse Kohtu 25. aprilli 2006. aasta määrus kohtuasjas F-109/05: Marcuccio v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁴ Avaliku Teenistuse Kohtu 9. oktoobri 2006. aasta määrus kohtuasjas F-53/06: Gualtieri v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi T-413/06 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

II. Seaduslikkusega seotud vaidlused

A. EÜ artikli 236 ja EA artikli 152 alusel esitatud hagide vastuvõetavus

1. Aktid, mille peale võib esitada hagi

Määruses Lebedef jt v. komisjon⁵ selgitas Avaliku Teenistuse Kohus, et tööarvuti kasutamise eeskirjad, mis puudutavad personaalarvutite operatsioonisüsteemi ja tarkvara puhul kasutatavat keelt, on käsitatavad sisemiste korralduslike meetmetena, mis ei kahjusta personalieeskirjade artikli 90 lõike 2 ja artikli 91 lõike 1 tähenduses ametniku huve.

2. Hagi esitamise tähtaeg

Kohtuotsuses Grünheid v. komisjon⁶ lükkas Avaliku Teenistuse Kohus selleks, et tunnistada palgaastme lõpliku määramise otsuse peale esitatud hagi vastuvõetavaks, tagasi vastuvõetamatuse vastuväite selle kohta, et personalieeskirjade artikli 90 lõike 2 alusel esitatud kaebus esitati rohkem kui kolm kuud hiljem kuupäevast, mil hageja sai sellest otsusest igakuise palgalehe kättesaamisega teada. Seejuures leidis Avaliku Teenistuse Kohus, et kuigi vastab tõele, et igakuise palgalehe kättesaamisest hakkab kulgema haldusotsuse vastu esitatava kaebuse ja hagi esitamise tähtaeg, juhul kui palgalehelt nähtub selgelt tehtud otsus ja selle ulatus, ei ole see nii otsuse puhul, millega ametisse nimetav asutus määrab lõplikult hiljuti teenistusse võetud ametniku palgaastme ja mille ulatus on tunduvalt laiem kui üksnes nende rahaliste õiguste kindlaksmääramine, mida palgatõendis tuleb teatud perioodi lõikes täpsustada. Juhul kui ei ole kirjalikult teatatud palgaastme lõpliku määramise otsusest ega seda põhjendatud personalieeskirjade artikli 25 kohaselt ning kui panna asjaomasele ametnikule kohustus esitada kaebus hiljemalt kolme kuu jooksul esimese palgatõendi kättesaamisest, millest selgub palgaastme määramine, muudaks see personalieeskirjade artikli 25 teise lõigu ning artikli 26 teise ja kolmanda lõigu sisutuks, kuivõrd nende sätete konkreetne eesmärk on teha ametnikele teatavaks otsused muu hulgas nende haldusliku seisundi kohta ning võimaldada neil kaitsta oma personalieeskirjadega tagatud õigusi.

Kohtuotsuses Combescot v. komisjon⁷ leidis Avaliku Teenistuse Kohus, et sõnaselge otsus kaebuse rahuldamata jätmise kohta, mis on tehtud nelja kuu jooksul kaebuse esitamisest, kuid millest pole kaebuse esitamise tähtajaks teatatud, ei takista personalieeskirjade artikli 90 lõike 2 teise lõigu kohaselt vaikimisi tehtud tagasilükkamise otsuse tegemist. Kui

⁵ Avaliku Teenistuse Kohtu 14. juuni 2006. aasta määrus kohtuasjas F-34/05: Lebedef jt v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁶ Avaliku Teenistuse Kohtu 28. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas F-101/05: Grünheid v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁷ Avaliku Teenistuse Kohtu 19. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas F-114/05: Combescot v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi T-414/06 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

asuda seisukohale, et sõnaselge tagasilükkamise otsuse tegemine nelja kuu jooksul kaebuse esitamisest takistab vaikinisi tehtud otsuse tegemist, kuigi sellest otsusest ei teatatud asjaomasele ametnikule antud tähtaja jooksul, ei saa see ametnik nõuda otsuse tühistamist personalieeskirjade artikli 91 lõike 3 teise taande esimese lause alusel. Selline järeldus läheks vastuollu viimati nimetatud sätte eesmärgiga, milleks on ametnikele kohuliku kaitse tagamine asutuse tegevusetuse või vaikinise korral. Seega on tagasilükkamise otsus, mis on küll vastu võetud, kuid millest ei ole teatatud, käsitatav personalieeskirjade artikli 90 lõike 2 teise lõigu tähenduses „vastusena”.

Määruses Schmit v. komisjon,⁸ olles meenutanud kohtupraktikat, mille järgi tuleb ametniku õigusi kahjustava akti peale esitatava kaebuse tähtaja arvutamise osas tõlgendada personalieeskirjade artikli 90 lõiget 2 selliselt, et nimetatud kaebus loetakse „esitatuks”, kui institutsioon on selle kätte saanud, täpsustas Avaliku Teenistuse Kohus, et kuigi vastab tõele, et asutusele saadetud dokumendile registreerimistempli löömine ei võimalda kindlaks määrata seda konkreetset kuupäeva, mil kõnealune dokument esitati, kujutab see endast heale haldustavale vastavat abinõu, mille abil on võimalik eeldada, et antud dokument on asutusse jõudnud märgitud kuupäeval, kuni ei ole tõendatud vastupidist. Vaidluse korral peab ametnik esitama tõendeid, nagu asutuselt saadud kviitung või posti teel tähitatud kirjaga saadetud kirja vastuvõtuteatis, millega võib ümber lükata registreerimistemplit lähtuva eelduse ja seega tuvastada, et kaebus on tegelikult esitatud mingil muul kuupäeval.

B. Sisulised küsimused

Kõigepealt tuleks rõhutada Avaliku Teenistuse Kohtule lahendamiseks antud küsimuste mitmekesisust. Kohus on muuhulgas analüüsinud eurole ülemineku tagajärgi ametnike pensioniõigustele juhul, kui ametnikud kannavad ühenduse skeemi üle pensioniõigused, mis nad on omandanud siseriikliku pensioniskeemi raames;⁹ kriteeriume, mille järgi teatavad ametnikud võivad jääda personalieeskirjade VIII lisa artikli 9 lõike 2 alusel ennetähtaegsele pensionile, ilma et nende pensioni vähendataks;¹⁰ juhtumit, kus komisjoni ametnik saadeti psühhiaatrilistel põhjustel sundkorras haiguspuhkusele;¹¹ mitmeid juhtumeid haiguse kutsehaiguseks tunnistamise kohta;¹² suuliste tõlkide töötingimusi ja töötasu reguleeriva kokkuleppe finantssätteid¹³. Samuti väärrib märkimist, et üks kohtuasi seoses ta-

⁸ Avaliku Teenistuse Kohtu 15. mai 2006. aasta määrus kohtuasjas F-3/05: Schmit v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁹ Avaliku Teenistuse Kohtu 14. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas F-100/05: Chatziioannidou v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁰ Avaliku Teenistuse Kohtu 12. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas F-86/05: De Soeten v. nõukogu, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹¹ Avaliku Teenistuse Kohtu 13. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas F-17/05: De Brito Sequeira Carvalho v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹² Vt eelkõige Avaliku Teenistuse Kohtu 12. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas F-18/05: D v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi T-262/06 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹³ Avaliku Teenistuse Kohtu 14. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas F-10/06: André v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

suga ületunnitöö eest ühele A-palgaastme teenistujale suunati lahendamiseks täiskogule, kuid pärast pooltevahelise kokkuleppe saavutamist lõpetati kohtuasi kohturegistrist kustutamisega.¹⁴ Avaliku Teenistuse Kohtu läbivaatamisel olid ka hagit, milles vaidlustati ajutiste töötajate lepingute lõpetamise otsuste,¹⁵ konkursikomisjoni otsuste, millega ei lubatud kandidaate eksamitele¹⁶ või millega keelduti kandidaati kandmast reservnimekirja¹⁷, ning ametisse nimetamise menetluse,¹⁸ karjääriarengu aruande¹⁹ ja edutamata jätmise²⁰ raames tehtud otsuste seaduslikkust. Siinjuures väärivad erilist tähelepanu kaks Avaliku Teenistuse Kohtu otsust.

Kohtuotsuses *Landgren v. Euroopa Koolitusfond*,²¹ mille Avaliku Teenistuse Kohus tegi täiskogu koosseisus, leidis kohus, et ajutise töötaja määramata tähtajaga lepingu ühepoolse lõpetamise suhtes ei piisa üksnes ühenduse muude teenistujate teenistustingimuste artikli 47 lõikes 2 sätestatud etteteatamistähtaja järgimisest, vaid see peab olema ka põhjendatud. Et tagada piisav kaitse põhjendamatute vallandamiste eest, eriti kui on tegemist määramata tähtajaga lepinguga või määratud tähtajaga lepinguga, mille puhul toimub vallandamine enne tähtaja saabumist, on oluline võimaldada esiteks asjaomastel isikutel kontrollida, kas nende seaduslikke huve on järgitud või kahjustatud, ja kaaluda kohtusse pöördumise võimalust, ning teiseks kohtul teostada kontrolli, et tunnustada pädeval asutusel lasuva põhjendamiskohustuse olemasolu. Nimetatud kohustuse tunnustamine ei välista pädeva asutuse ulatuslikku kaalutusõigust vallandamisel ning seega piirub ühenduse kohtu kontroll ilmse hindamisvea või võimu kuritarvitamise puudumise kontrollimisega. Käesolevas asjas vallandamisotsus tühistati, kuna selles oli tehtud ilmne hindamisviga.

Kohtuotsuses *Economidis v. komisjon*²² leidis Avaliku Teenistus Kohus palgaastme AD 9 / AD 12 üksuse juhataja teenistusse võtmisega seoses, et keskastme ametnikke puudutav komisjoni otsus on ebaseaduslik osas, milles sellega on lubatud täidetava ametikoha ast-

¹⁴ Avaliku Teenistuse Kohtu 13. juuli 2006. aasta määrus kohtuasjas F-9/05: *Lacombe v. nõukogu*, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁵ Vt eelkõige Avaliku Teenistuse Kohtu 26. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas F-1/05: *Landgren v. Euroopa Koolitusfond* (apellatsioonimenetluses kohtuasi T-404/06 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, ning 14. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas F-88/05: *Kubanski v. komisjon*, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁶ Avaliku Teenistuse Kohtu 15. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas F-25/05: *Mc Sweeney ja Armstrong v. komisjon*, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁷ Avaliku Teenistuse Kohtu 13. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas F-22/05: *Neophytou v. komisjon*, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁸ Avaliku Teenistuse Kohtu 14. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas F-122/05: *Economidis v. komisjon*, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁹ Vt eelkõige Avaliku Teenistuse Kohtu 14. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas F-74/05: *Caldarone v. komisjon*, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

²⁰ Vt näiteks Avaliku Teenistuse Kohtu 30. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas F-77/05: *Balabanis ja Le Dour v. komisjon*, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

²¹ Eespool viidatud kohtuotsus *Landgren v. Euroopa Koolitusfond*.

²² Eespool viidatud kohtuotsus *Economidis v. komisjon*.

me määramine kandidaate võrdleva hindamise alusel ja mis kahjustab seega menetluse puhul nõutud objektiivsust.

III. *Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused*

2006. aastal esitati kaks ajutiste meetmete kohaldamise taotlust. Kohtuasjas Bianchi v. Euroopa Koolitusfond²³ jäeti ajutiste meetmete kohaldamise taotlus kiireloomulisuse puudumise tõttu rahuldamata, samas kui kohtuasjas Dálnoky v. komisjon²⁴ jäeti see rahuldamata põhjusel, et põhikohtuasja hagi oli esmapilgul ilmselgelt vastuvõetamatu.

IV. *Tasuta õigusabi taotlused*

Avaliku Teenistuse Kohtu president lahendas 2006. aastal kolm tasuta õigusabi taotlust, mis kõik olid esitatud enne hagiavalduse esitamist vastavalt *mutatis mutandis*’ele kohaldatava Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 95 lõike 1 esimeses lõigus sätestatud võimalusele. Need taotlused jäeti käiguta.²⁵

²³ Avaliku Teenistuse Kohtu presidendi 31. mai 2006. aasta määrus kohtuasjas F-38/06 R: Bianchi v. Euroopa Koolitusfond, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

²⁴ Avaliku Teenistuse Kohtu presidendi 14. detsembri 2006. aasta määrus kohtuasjas F-120/06 R: Dálnoky v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

²⁵ Avaliku Teenistuse Kohtu presidendi 27. septembri 2006. aasta määrus kohtuasjas F-90/06 AJ: Nolan v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.
Avaliku Teenistuse Kohtu presidendi 1. detsembri 2006. aasta määrus kohtuasjas F-101/06 AJ: Atanasov v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.
Avaliku Teenistuse Kohtu presidendi 11. detsembri 2006. aasta määrus kohtuasjas F-128/06 AJ: Noworyta v. parlament, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

B– Avaliku Teenistuse Kohtu koosseis

(Protokolliline järjestus 1. jaanuaril 2006)

Vasakult paremale:

kohtunikud H. Tagaras ja I. Boruta; koja esimees H. Kreppel; Avaliku Teenistuse Kohtu president P. Mahoney; koja esimees S. Van Raepenbusch; kohtunikud H. Kanninen ja S. Gervasoni; kohtusekretär W. Hakenberg.

1. Avaliku Teenistuse Kohtu liikmed

(ametisse astumise järjekorras)

Paul J. Mahoney

Sündinud 1946; õpingud õigusteaduse alal (*Master of Arts*, Oxfordi ülikool, 1967; *Master of Laws*, University College London, 1969); õppejõud, University College London (1967–1973); *barrister* (London, 1972–1974); ametnik, vanemametnik Euroopa Inimõiguste Kohtus (1974–1990); külalisprofessor Kanadas Saskatoonis Saskatchewan ülikoolis (1988); Euroopa Nõukogu personalijuht (1990–1993); osakonnajuhataja (1993–1995); asekohtusekretär (1995–2001); Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtusekretär (2001 – september 2005); Avaliku Teenistuse Kohtu president alates 6. oktoobrist 2005.

Horstpeter Kreppel

Sündinud 1945; ülikooliõpingud Berliinis, Münchenis, Maini-äärses Frankfurdis (1966–1972); esimene riigieksam (1972); kohtunikupraktika Maini-äärses Frankfurdis (1972–1973 ja 1974–1975); Collège d'Europe Brugges (1973–1974); teine riigieksam (Maini-äärne Frankfurt, 1976); tööhõiveameti õigusnõunik ning advokaat (1976); töökohtu kohtunik (Hesseni liidumaa, 1977–1993); õppejõud Maini-äärse Frankfurdi Fachhochschule für Sozialarbeit'is ja Wiesbadeni Verwaltungsfachhochschule's (1979–1990); siseriiklik ekspert Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituses (1993–1996 ja 2001–2005); sotsiaalküsimuste atašee Saksamaa Liitvabariigi suursaatkonnas Madridis (1996–2001); Maini-äärse Frankfurdi töökohtu kohtunik (veebbruar–september 2005); Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Irena Boruta

Sündinud 1950; Wrocław'i ülikooli õigusteaduste diplom (1972); õigusteaduste doktor (Łódź, 1982); advokaat, Poola Vabariigi advokatuuri liige (alates 1977); külalisteadlane (Paris X ülikool, 1987–1988; Nantes'i ülikool, 1993–1994); Solidarnośći ekspert (1995–2000); Euroopa töö- ja sotsiaalõiguse õppejõud Łódźi ülikoolis (1997–1998 ja 2001–2005); Varssavi kõrgema kaubanduskooli professor (2002); tööõiguse ja sotsiaalkindlustusõiguse professor Varssavi Kardinal Stefan Wyszyński ülikoolis (2002–2005); töö- ja sotsiaalasjade abiminister (1998–2001); Poola Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise läbirääkimiste komisjoni liige (1998–2001); Poola valitsuse esindaja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni juures (1998–2001); mitme Euroopa töö- ja sotsiaalõiguse alase teose autor; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Heikki Kanninen

Sündinud 1952; Helsingi kõrgema kommertsikooli ja Helsingi ülikooli õigusteaduskonna diplom; Soome kõrgema halduskohtu õigusnõunik; avaliku teenistuse õiguskaitse reformiga tegeleva komitee peasekretär; kõrgema halduskohtu vanemametnik; haldusvaidluste reformiga tegeleva komitee peasekretär, justiitsministeeriumi õigusloome talituse nõunik; EFTA Kohtu asekohtusekretär; Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik; kõrgema halduskohtu kohtunik (1998–2005); põgenike vaidlusi läbi vaatava komisjoni liige; Soome kohtuasutuste arendamise komitee asepresident; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Haris Tagaras

Sündinud 1955; õigusteaduste diplom (Thessaloníki ülikool, 1977); eridiplom Euroopa õiguse alal (Institut d'études européennes de l'université libre de Bruxelles, 1980); õigusteaduste doktor (Thessaloníki ülikool, 1984); jurist-lingvist Euroopa Ühenduste Nõukogus (1980–1982); Thessaloníki rahvusvahelise kaubandusõiguse ja Euroopa õiguse keskuse teadlane (1982–1984); Euroopa Ühenduste Kohtu ja Euroopa Ühenduste Komisjoni ametnik (1986–1990); ühenduse õiguse, rahvusvahelise eraõiguse ja inimõiguste professor Ateena Panteioni ülikoolis (alates 1990); justiitsministeeriumi välisnõunik Euroopa asjade alal ja Lugano konventsiooni alalise komitee liige (1991–2004); riikliku konkurentsi alase komisjoni liige (1999–2005); telekommunikatsiooni ja posti puudutava riikliku komisjoni liige (2000–2002); Thessaloníki advokaatuuri liige, advokaat kassatsioonikohtus; Euroopa advokaatide liidu (UAE) asutajaliige; rahvusvahelise võrdleva õiguse akadeemia liige; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Sean Van Raepenbusch

Sündinud 1956; õigusteaduste diplom (université libre de Bruxelles, 1979); eridiplom rahvusvahelise õiguse alal (Brüssel, 1980); õigusteaduste doktor (1989); Société anonyme du canal et des installations maritimes de Bruxelles'i õigustalituse jurist (1979–1984); Euroopa Ühenduste Komisjoni ametnik (sotsiaalküsimuste üldosakond, 1984–1988); Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse teenistuja (1988–1994); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1994–2005); õppejõud Charleroi ülikoolis (rahvusvaheline sotsiaalõigus ja Euroopa õigus, 1989–1991), Mons-Hainaut' ülikoolis (Euroopa õigus, 1991–1997), Liège'i ülikoolis (Euroopa avaliku teenistuse õigus 1989–1991; Euroopa Liidu institutsiooniline õigus 1995–2005; Euroopa sotsiaalõigus 2004–2005); mitmed Euroopa sotsiaalõiguse ja Euroopa Liidu konstitutsiooniõiguse teemalised publikatsioonid; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Stéphane Gervasoni

Sündinud 1967; Grenoble'i Institut d'études politiques'i diplom (1988) ja École nationale d'administration'i diplom (1993), Conseil d'État' liige (kohtuvaidluste osakond 1993–1997, sotsiaalküsimuste osakond 1996–1997; hagiavalduste eest vastutav isik alates 1996); õppejõud Pariisi Institut d'études politiques'is (1993–1995); valitsuse komissar cassation des pensions'i erikomisjonis (1994–1996); õigusnõunik avaliku teenistuse ministeeriumis ja Pariisi linnavalitsuses (1995–1997); Yonne'i departemangu prefektuuri peasekretär, Auxerre'i linnajao abiprefekt (1997–1999); Savoie departemangu prefektuuri peasekretär, Chambéry linnajao abiprefekt (1999–2001); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (september 2001 – september 2005); NATO vaidluste lahendamise komisjoni koosseisuline liige (2001–2005); Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Waltraud Hakenberg

Sündinud 1955; õpingud Regensburgi ja Genfi ülikooli õigusteaduskonnas (1974–1979); esimene riigieksam (1979); Euroopa Ühenduse õiguse magistriõpingud Collège d'Europe'is Brugges (1979–1980); õigusteaduse praktikant Regensburgis (1980–1983); õigusteaduste doktor (1982); teine riigieksam (1983); advokaat Münchenis ja Pariisis (1983–1989); Euroopa Ühenduste Kohtu ametnik (1990–2005); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (kohtunik P. Janni kabinetis, 1995–2005); õppejõud mitmetes Saksamaa, Austria, Šveitsi ja Venemaa ülikoolides; Saarimaa ülikooli auprofessor (alates 1999); mitmete õiguslaste komisjonide, ühenduste ja komiteede liige; arvukate ühenduse õigust ja ühenduse menetlusõigust käsitlevate publikatsioonide autor; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtusekretär alates 30. novembrist 2005.

2. Protokolliline järjestus

alates 1. jaanuarist 2006 kuni 31. detsembrini 2006

P. Mahoney, Avaliku Teenistuse Kohtu president

H. Kreppel, koja esimees

S. Van Raepenbusch, koja esimees

I. Boruta, kohtunik

H. Kanninen, kohtunik

H. Tagaras, kohtunik

S. Gervasoni, kohtunik

W. Hakenberg, kohtusekretär

C– Avaliku Teenistuse Kohtu statistika

Avaliku Teenistuse Kohtu üldine tegevus

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2005–2006)

Saabunud kohtuasjad

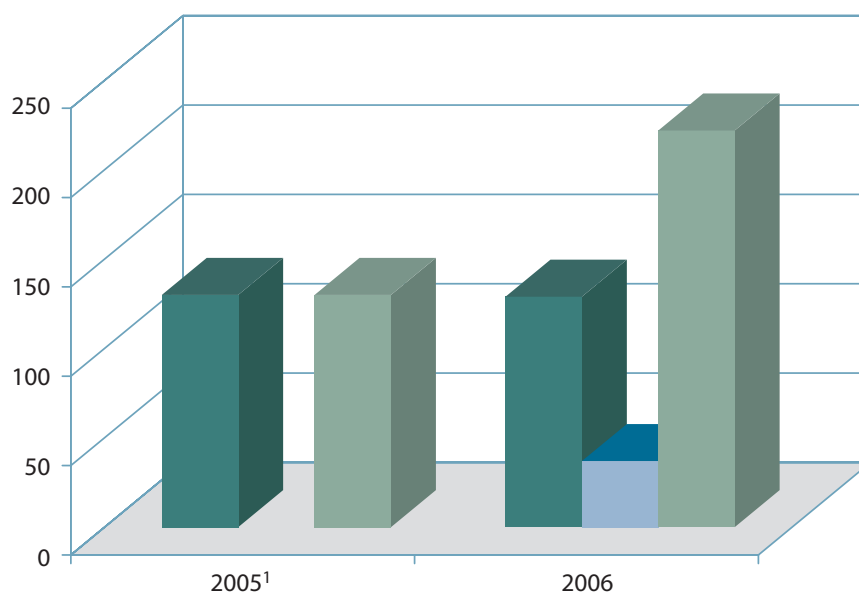
2. Kohtuasjade arvu protsent kostjaks olevate institutsioonide lõikes
3. Menetluskeel
4. Hagejate arv (2005–2006)

Lõpetatud kohtuasjad

5. Lahendi sisu
6. Kohtuotsused ja määrused – kohtukoosseisud

Avaliku Teenistuse Kohtu üldine tegevus

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2005–2006)

■ Saabunud kohtuasjad

■ Lõpetatud kohtuasjad

■ Menetluses olevad kohtuasjad

	2005 ¹	2006
Saabunud kohtuasjad	130	148
Lõpetatud kohtuasjad	0	53
Menetluses olevad kohtuasjad	130	225

¹ Avaliku Teenistuse Kohus loodi nõukogu 2. novembri 2004. aasta otsusega 2004/752/EÜ, Euratom, millega asutatakse Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohus (ELT L 333, lk 7).

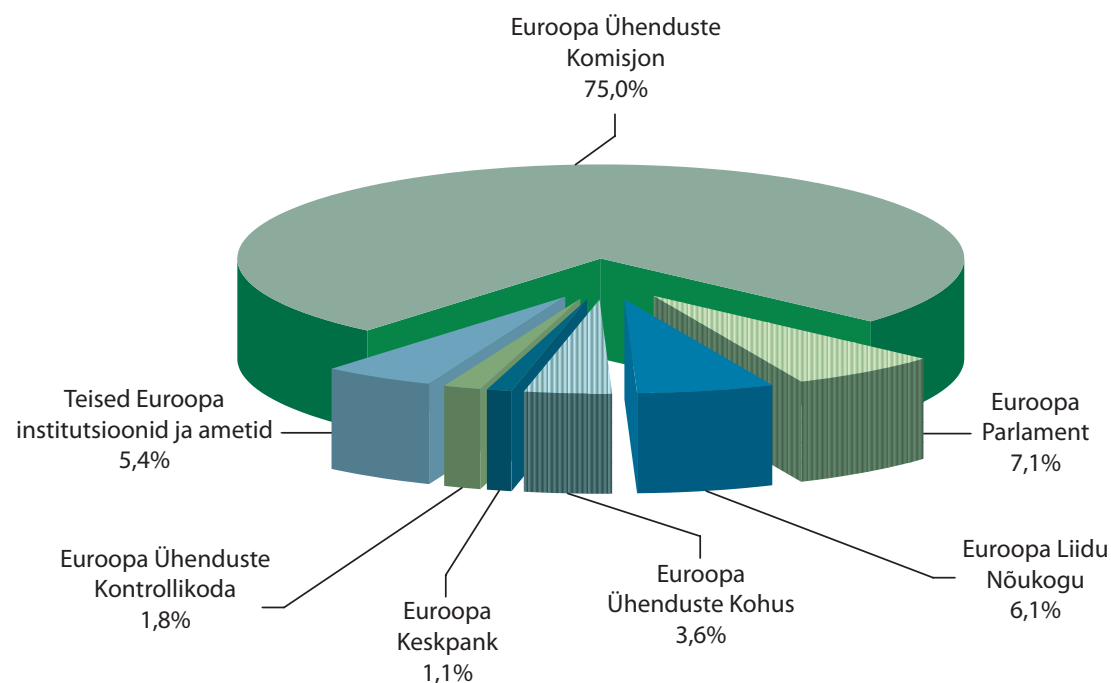
Õigusemõistmist alustati 12. detsembril 2005 pärast Euroopa Kohtu presidendi 2. detsembri 2005. aasta otsuse avaldamist Euroopa Liidu Teatajas, milles teatatakse, et Avaliku Teenistuse Kohus on ettenähtud korras asutatud (ELT L 325, lk 2).

2005. aasta lõpus suunati 117 kohtuasja Esimese Astme Kohtust Avaliku Teenistuse Kohtusse ning 13 kohtuasja esitati otse Avaliku Teenistuse Kohtule.

Saabunud kohtuasjad

2. Kohtuasjade arvu protsent kostjaks olevate institutsioonide lõikes

Saabunud kohtuasjade arvu protsent

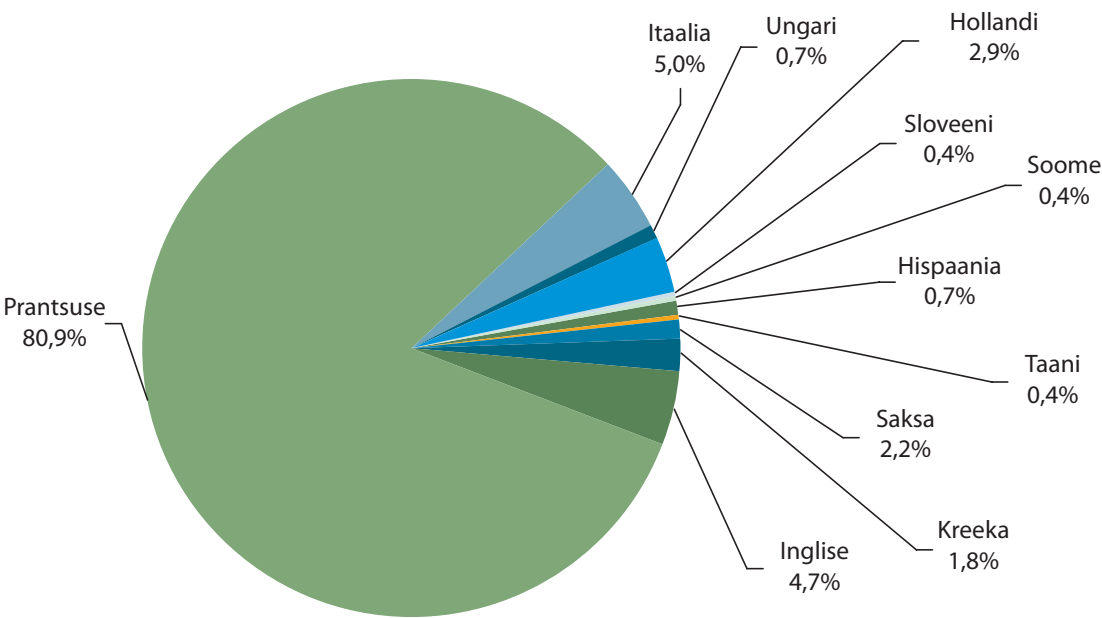
	Saabunud kohtuasjade arvu protsent	Kõigi töötajate protsent instituutsioonide lõikes ¹
Euroopa Ühenduste Komisjon	75% ²	62,9%
Euroopa Parlament	7,1%	15,0%
Euroopa Liidu Nõukogu	6,1%	8,9%
Euroopa Ühenduste Kohus	3,6%	4,5%
Euroopa Keskpank	1,1%	3,5%
Euroopa Ühenduste Kontrollikoda	1,8%	2,0%
Teised Euroopa instituutsioonid ja ametid	5,4%	3,1%
Kokku	100,0%	100,0%

¹ Infoallikas: http://eur-lex.europa.eu/budget/data/D2006_VOL1/ET/nmc-grseqAP2000182/index.html.

² See protsent sisaldab ka EPSO (Euroopa Personalivaliku Amet, mis organisatsiooniliselt on seotud komisjoniga) vastu esitatud kohtuasju, st valikumenetluses osalenud kandidaatide poolt esitatud hagnosisid. Seega on tegemist isikutega, kes (veel) ei kuulu instituutsioonide personali hulka.

Saabunud kohtuasjad

3. Menetluskeel

Menetluskeel	Kohtuasjade arv
Hispaania	2
Taani	1
Saksa	6
Kreeka	5
Inglise	13
Prantsuse	225
Itaalia	14
Ungari	2
Hollandi	8
Sloveeni	1
Soome	1
Kokku	278

Menetluskeel näitab kohtuasja esitamise keelt, mitte hageja emakeelt ega kodakondsust.

Saabunud kohtuasjad

4. Hagejate arv (2005–2006)

Saabunud kohtuasjades kokku suurim hagejate arv ühes kohtuasjas

Hagejate arv kohtuasja kaupa ¹	Valdkonnad ²
484	Personalieeskirjad – pension – Belgias omandatud pensioniõiguste ülekandmine
483	Personalieeskirjad – pension – Belgias omandatud pensioniõiguste ülekandmine
309	Personalieeskirjad – pension – paranduskoefitsiendi, mis on arvatatud tulenevalt keskmisest elukallidusest elukohariigis, kohaldamine
164	Personalieeskirjad – pension – Belgias omandatud pensioniõiguste ülekandmine
164	Personalieeskirjad – pension – Belgias omandatud pensioniõiguste ülekandmine
143	Personalieeskirjad – ametisse nimetamine – enne uute personalieeskirjade jõustumist reservnimekirja kantud kandidaadid
59	Personalieeskirjad – edutamine – 2005. aasta ametialane edutamine – uute personalieeskirjadega ette nähtud täiendavad palgaastmed
36	Personalieeskirjad – edutamine – 2005. aasta ametialane edutamine – uute personalieeskirjadega ette nähtud täiendavad palgaastmed
29	Personalieeskirjad – ametisse nimetamine – enne uute personalieeskirjade jõustumist reservnimekirja kantud kandidaadid
21	Personalieeskirjad – lepingulised töötajad – palgaastme ja töötasu uuesti läbivaatamine

Hagejate koguarv kõikide saabunud kohtuasjade kohta

Hagejaid kokku	Saabunud kohtuasjad kokku
2403	278

¹ Hagejaid, kes esitasid mitu hagi, võeti arvesse iga esitatud hagi kohta eraldi.

² Järgnevalt on mõiste „personalieeskirjad“ all silmas peetud Euroopa ühenduste ametnike personalieeskirju ja Euroopa ühenduste muude teenistujate teenistustingimusi.

Lõpetatud kohtuasjad

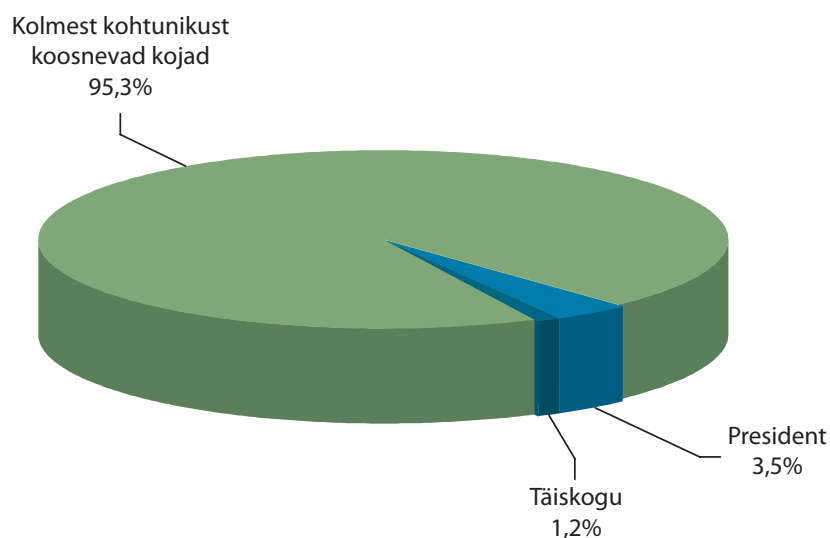
5. Lahendi sisu¹

Ametnike personalieeskirjad ja institutsioonide muude teenistujate teenistustingimused	Kohtuotsused Lahendi sisu		Hagi rahuldamata	Kohtumäärsused (vastuõetamatud, ilmselgelt vastuõetamatud või põhjendamatud hagid)	Vaidluste lahendamise kompromissiga Avaliku Teenistuse kohtu sekumise tulemusena	Registrist kustutamine teistel põhjustel	Saamine Esimese	Kokku
	Otsuse tühistamine või kohtuvalduse kaotamine	Kohtuotsused Lahendi sisu						
Ametisse nimetamine / üleviimine		1						1
Töötasu ja toetused	1	2	1	1	4	3		11
Hindamine/edutamine	2	1	4	4		2		9
Konkursid	1	2						3
Pensionid ja invaliidsusega seotud hüvitised	2	1	2	2		1		6
Sotsiaalkindlustus/kutsehaigus /õnnetused	1	1	2	2			1	5
Töötaja lepingu lõpetamine	1							1
Töötõingimused				1				1
Distsiplinaarmenetlused				1				1
Töölõvõtmine / ametisse nimetamine / palgaastmele määramine	2	2	2	2		2		8
Töötõingimused/puhkused	1							1
TEISED valdkonnad peale avaliku teenistuse							1	1
Kokku	11	10	13	13	4	8	2	48*

¹ Sellele arvule lisandub 3 lõpetatud kohtuasja tasuta õigusabi kohta ja 2 ajutiste meetme kohaldamise määrust.

Lõpetatud kohtuasjad

6. Kohtuotsused ja määrused – kohtukoosseisud

	Kohtuotsused	Määrused, mis lõpetavad menetluse ¹	Teised määrused	Kokku
Täiskogu	2	0	0	2
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	19	26	118	163
President	0	6	0	6
Kokku	21	32	118	171

¹ Õigusemõistmise iseloomuga määrused, mis lõpetavad menetluse, sh registrist kustutamise määrused pärast vaidluse lahendamist kompromissiga Avaliku Teenistuse Kohtu sekkumise tõttu (välja arvatud määrused, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise teel teistel põhjustel).

IV peatükk

Kohtumised ja visiidid

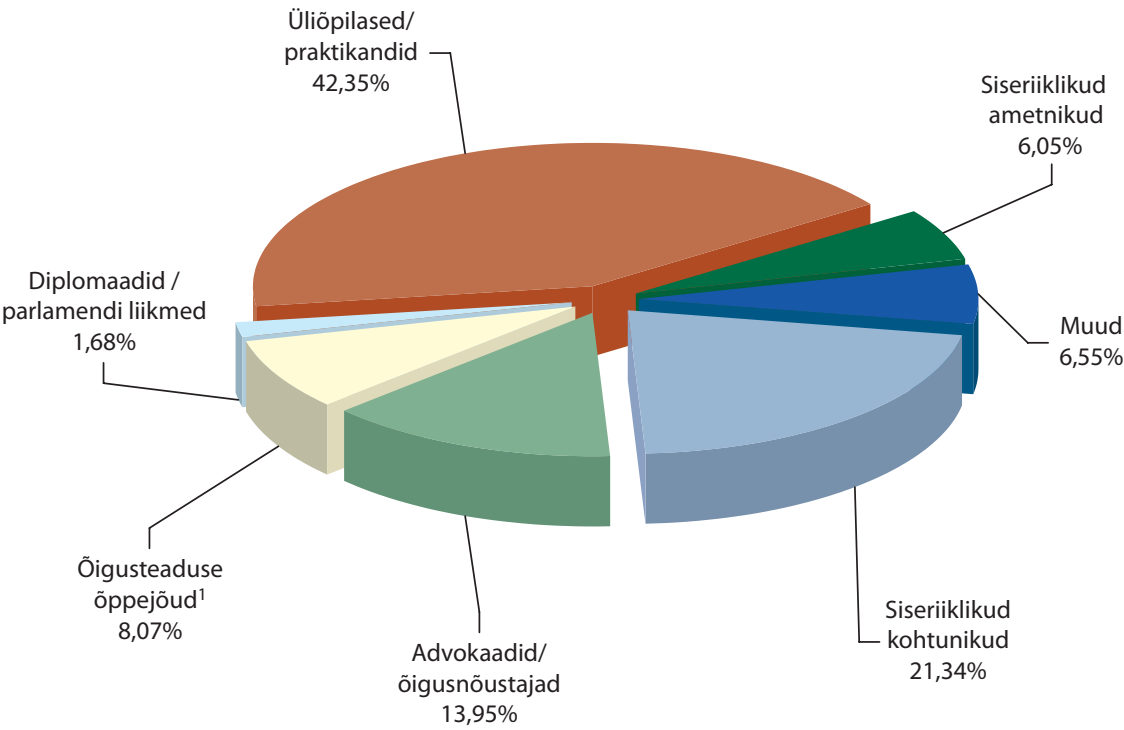
A– Ametlikud visiidid ja üritused Euroopa Kohtus, Esimese Astme Kohtus ja Avaliku Teenistuse Kohtus

16. jaanuar	„Steering Committee of the European Network of Councils for the Judiciary” (ENCJ) delegatsioon
19. jaanuar	TE Venemaa Föderatsiooni suursaadik Luksemburgi Suurhertsogiriigis Eduard Malajan
26. jaanuar	TE Tšehhi Vabariigi suursaadik Luksemburgi Suurhertsogiriigis Pavol Šepelák
3. veebruar	El Salvadori advokaat ja notar Acevedo Peralta
6. ja 7. veebruar	Leedu Vabariigi Ülemkohtu delegatsioon
9. veebruar	TE Jaapani suursaadik Luksemburgi Suurhertsogiriigis Mitsuaki Kojima ja Rahvusvahelise Kohtu kohtunik Hisashi Owada
9. veebruar	TE Kasahstani Vabariigi suursaadik Belgia Kuningriigis ja Luksemburgi Suurhertsogiriigis Konstantin Žigalov
6. märts	Euroopa ombudsman Nikiforos Diamandouros
9. märts	TE Tšehhi Vabariigi president Václav Klaus
13. ja 14. märts	Centrale Raad van Beroep'i delegatsioon, Madalmaade Kuningriik
22. märts	Läti Vabariigi Ülemkohtu president Andris Guljāns
3. aprill	Euroopa Inimõiguste Kohtu delegatsioon
4. mai	Vietnami Sotsialistliku Vabariigi justiitsministeeriumi delegatsioon
15. ja 16. mai	Hispaania Kuningriigi Konstitutsioonikohtu delegatsioon
18. mai	Leedu Vabariigi parlamendi delegatsioon
1. juuni	TE Ameerika Ühendriikide suursaadik Luksemburgi Suurhertsogiriigis Ann Louise Wagner
7. juuni	Caribbean Community Secretariat'i delegatsioon
12. juuni	Saksamaa Liitvabariigi Euroopa asjade minister Günter Gloser
16. ja 17. juuni	Euroopa Advokaatide Liidu 20. aastapäeva tähistamine Euroopa Kohtus
19. ja 20. juuni	Euroopa Parlamendi delegatsioon (Ungari parlamendiliikmed)
4. juuli	Monika Harms, <i>Generalbundesanwältin beim Bundesgerichtshof</i>
14. juuli	TE Ungari Vabariigi president László Sólyom

22. september	Luksemburgi Suurhertsogiriigi riigihankeminister Claude Wiseler
27. ja 28. september	Kesk-Ameerika Kohtu delegatsioon
28. september	TE Saksamaa Liitvabariigi suursaadik Luksemburgi Suurhertsogiriigis Hubertus von Morr
2. oktoober	TE Kreeka Vabariigi suursaadik Luksemburgi Suurhertsogiriigis Dionyssios Kodellas
3. oktoober	Alicantes asuva Siseturu Ühtlustamise Ameti delegatsioon
11. oktoober	TE Itaalia Vabariigi alaline esindaja Euroopa Liidu juures Rocco Antonio Cangelosi
12. oktoober	Euroopa Parlamendi jurist Gregorio Garzón Clariana
19. oktoober	EFTA Kohtu visiit
23. oktoober	Näitus 1956. aasta oktoobris Ungaris toimunud sündmuste meenutuseks
26. oktoober	TE Jaapani suursaadik Luksemburgi Suurhertsogiriigis Kazuhito Tatebe
17. november	TE Austria Vabariigi president Heinz Fischer
22. november	Lääne-Aafrika Riikide Majandusühenduse (ECOWAS) Kohtu president Hansine Napwaniyo Donli
23. november	TE Belgia Kuningriigi suursaadik Luksemburgi Suurhertsogiriigis Alain Kundycki
27. november	Prantsuse kassatsioonikohtu esimees Guy Canivet
5. ja 6. detsember	Infopäevad Euroopa Kohtu uutele liikmetele
7. detsember	TE Läti Vabariigi president Vaira Vīķe-Freiberga
7. detsember	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee president Dimitris Dimitriadis
7. ja 8. detsember	Infopäevad Esimese Astme Kohtu uutele liikmetele
7. ja 8. detsember	Aafrika Arengupanga halduskohtu täitevsekretär Albertine Anne Honorine Lipou Massala

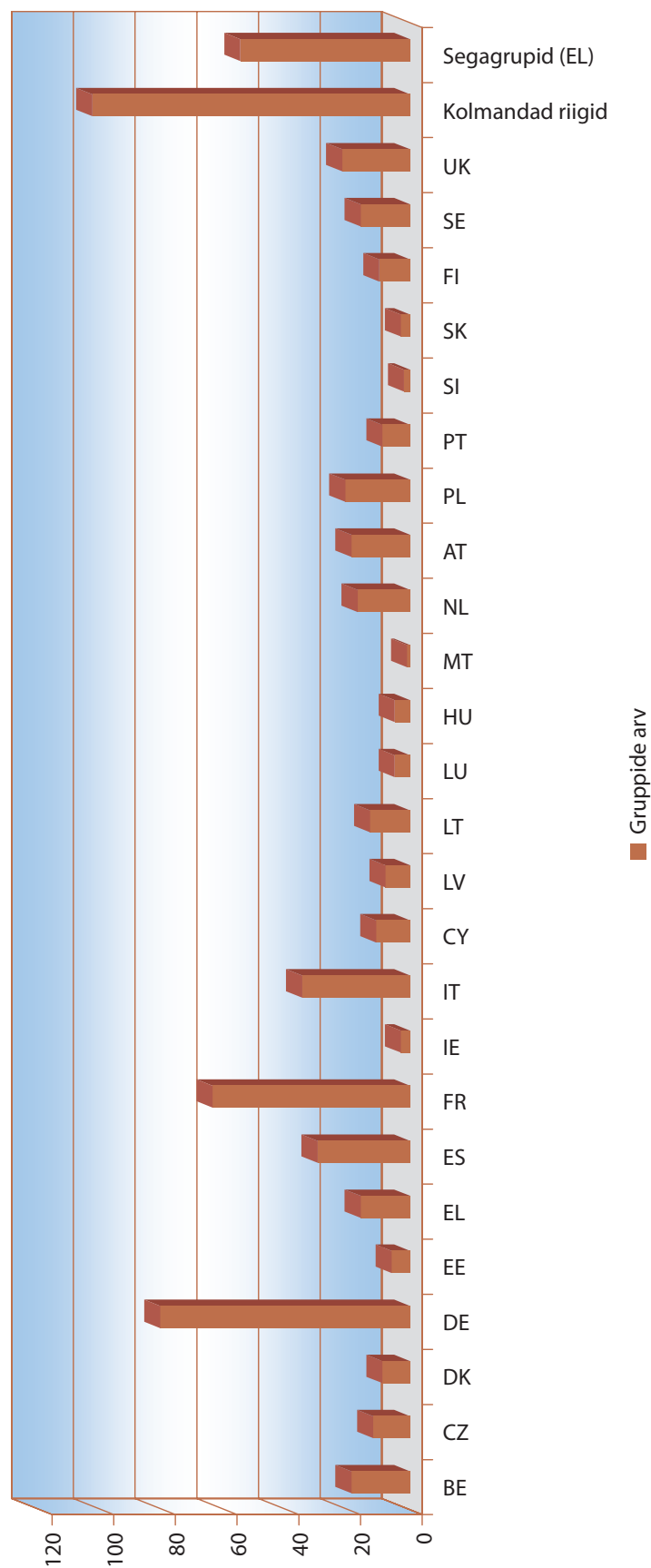
B– Õppevisiidid

Jaotumine gruppide kaupa

	Siseriiklikud kohtunikud	Advokaadid/ õigusnõustajad	Õigusteaduse õppejõud ¹	Diplomaadid / parlamendi liikmed	Üliõpilased/ praktikandid	Siseriiklikud ametnikud	Muud	Kokku
Gruppide arv	127	83	48	10	252	36	39	595

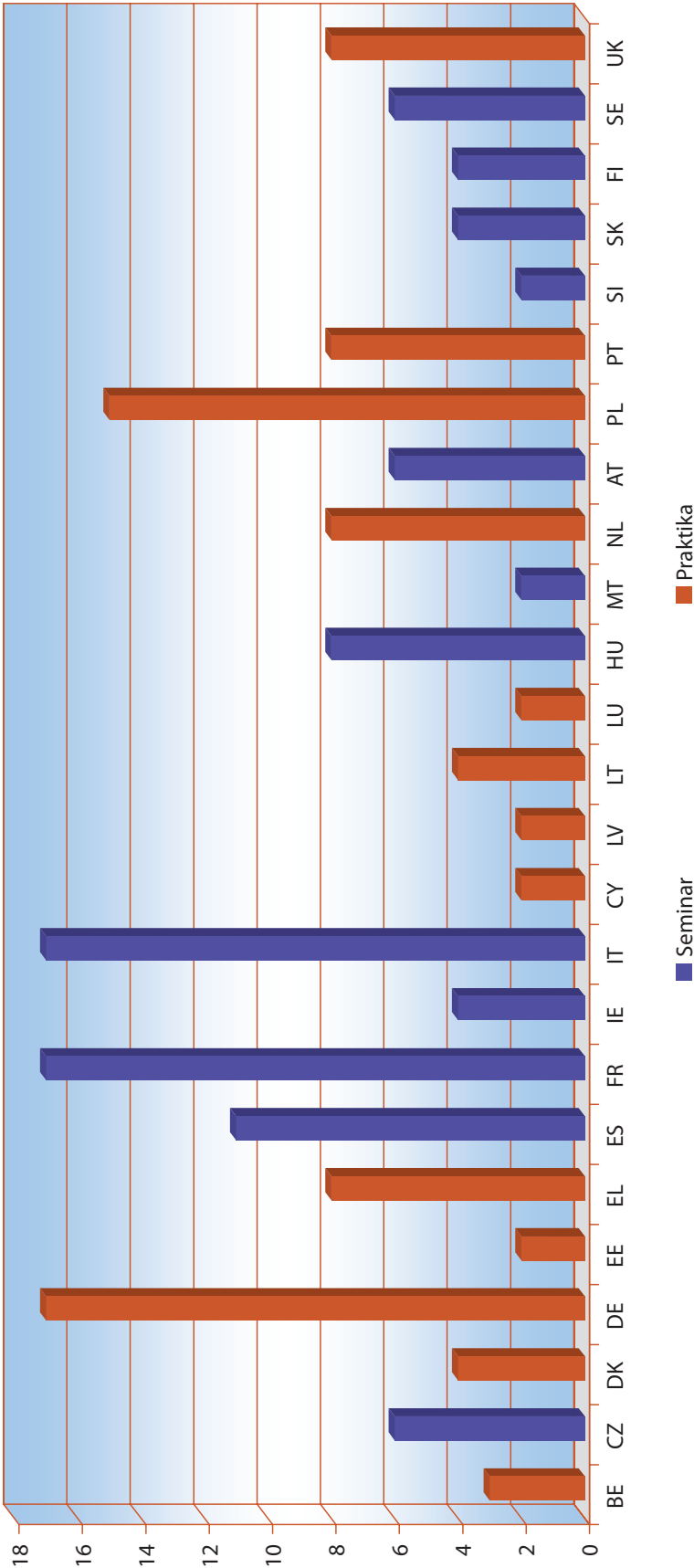
¹ Välja arvatud need, kes saatsid (üli)õpilasgruppe.

Õppevisiidid. Jaotumine liikmesriigiti¹

	Külastajate arv							Grupptide arv	
	Siseriiklikud kohtunikud	Advokaadid/ õigusnõustajad	Õigusteaduse õppejõud ¹	Diplomaadid / parlamendi liikmed	Üliõpilased/ praktikandid	Siseriiklikud ametnikud	Muud		Kokku
BE	20	43	10		227		56	356	19
CZ			15	12	32		20	79	12
DK	16		14		207	28		265	9
DE	270	362	2	17	1030	105	320	2106	81
EE	66							66	6
EL	160	34			101	43		338	16
ES	422	52			143	68		685	30
FR	225	192			1142		217	1776	64
IE	7				58			65	3
IT		55	25	25	364		28	497	35
CY	8	9	3		6			26	11
LV	21			7				28	8
LT			13		15			28	13
LU			2		65			67	5
HU		11			53			64	5
MT	2							2	1
NL		109			330		19	458	17
AT	7	77	1	29	210	23	41	388	19
PL	234	336	3		117			690	21
PT			5		53			58	9
SI				6				6	2
SK	2				30			32	3
FI	21	49			61	22	9	162	10
SE	114	61		2	67	13		257	16
UK	112	69			274	3		458	22
Kolmandad riigid	181	74	15	3	1516	84	49	1922	103
Segagrupid (EL)	156	140			955	325	81	1657	55
Kokku	2044	1673	108	101	7056	714	840	12 536	595

¹ Välja arvatud need, kes saatsid (üli)õpilasgruppe.

Õppevisiidid. Siseriiklikud kohtunikud

	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	Kokku
Seminar		6					11	17	4	17					8	2		6			2	4	4	6		87
Praktika	3		4	17	2	8					2	2	4	2			8		15	8					8	83

C– Pidulikud istungid

10. jaanuar	Pidulik istung kohtujurist F. Jacobsi ja kohtunik C. Gulmanni ametist lahkumise ning L. Bay Larseni kohtunikuna ja E. Sharpstoni kohtujuristina ametisseastumise puhul
17. märts	Pidulik istung Euroopa Ühenduste Kontrollikoja koosseisu osalise asendamise puhul
3. mai	Pidulik istung kohtunik A. La Pergola Euroopa Kohtust lahkumise ja A. Tizzano Euroopa Kohtu kohtunikuna ametisseastumise puhul ning P. Mengozzi Euroopa Kohtu kohtujuristina ja E. Moavero Milanesi Esimese Astme Kohtu kohtunikuna ametisseastumise puhul
6. oktoober	Pidulik istung Euroopa Kohtu liikmete osalise asendamise ning Esimese Astme Kohtu uute kohtunike ametisseastumise puhul

D– Visiidid ja osalemine ametlikel üritustel

Euroopa Kohus

2. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus Belgia Kassatsioonikohtu korraldatud uue aasta vastuvõtul Brüsselis
6. jaanuar	Euroopa Kohtu delegatsioon osales kassatsioonikohtu pidulikul istungil Pariisis
18. jaanuar	Euroopa Kohtu delegatsioon osales justiitsminister Brigitte Zypriesi kutsel üritusel „Rechtspolitischen Neujahrsempfang 2006“ Berliinis
20. jaanuar	Euroopa Kohtu delegatsioon peaprökuröri ametist lahkumise puhul korraldatud Hoge Raad'i pidulikul istungil Haagis
20. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus osales Euroopa Inimõiguste Kohtu pidulikul istungil ja seminaril „L'exécution et les effets des arrêts de la Cour européenne des droits de l'homme: le rôle judiciaire" Strasbourgis
27. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus Corte suprema di cassazione uue tööaasta pidulikul avatseremoonial Roomas
2.–4. veebruar	Euroopa Kohtu delegatsiooni ametlik visiit Bundesverfassungsgericht'i Karlsruhes
7. veebruar	Euroopa Kohtu esindus Saksamaa Liitvabariigi endise presidendi Johannes Rau mälestuseks korraldatud jumalateenistusel ja ametlikul tseremoonial Berliinis
22. veebruar	Euroopa Kohtu president osales Luxembourgis peaminister Jean-Claude Junckeriga korraldatud kohtumisel, kus käsitleti Euroopa Ühenduste Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu vahelise koostööga seotud küsimusi
16. ja 17. märts	Euroopa Kohtu esindus „European Commercial Judges Forum'i" 3. kongressil Hamburgis
5. aprill	Euroopa Kohtu esindus Poola Vabariigi Konstitutsioonikohtu üldassambleel Varssavis
10. ja 11. aprill	Euroopa Kohtu esindus Ungari Vabariigi Konstitutsioonikohtu, Euroopa Nõukogu Veneetsia Komisjoni ja sihtasutuse „Budapest Forum for Europe" koostöös korraldatud rahvusvahelisel ümarlaval „La relation entre le droit constitutionnel et le droit européen dans l'Union européenne" Budapestis

18. ja 19. aprill	Euroopa Kohtu president osales Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariigi Austria ning Austria parlamendi ja Alam-Austria liidumaa koostöös korraldatud subsidiaarsuse-teemalisel konverentsil „L'Europe commence chez soi” St. Pöltenis (Alam-Austria)
22. aprill	Euroopa Kohtu president osales Itaalia Vabariigi Konstitutsioonikohtu 50. aastapäeva puhul korraldatud ametlikul tseremoonial Roomas
21.–24. mai	Euroopa Kohtu delegatsiooni ametlik visiit Soome
22. mai	Euroopa Kohtu esindus Asociación Española para el Estudio del Derecho Europeo poolt endise kohtuniku M. Díez de Velasco 80. sünnipäeva puhul korraldatud kollokviumil „Veinte años de España en las Comunidades Europeas. La evolución jurisprudencial del derecho” Madridis
28. mai	Euroopa Kohtu president osales peaministri kutsel Kreeka Euroopa Liiduga ühinemise 25. aastapäeva tähistamiseks korraldatud üritusel Ateenas
28.–30. mai	Euroopa Kohtu esindus Riiginõukogude ja Kõrgemate Halduskohutute Ühenduse korraldatud nõukogu koosolekul ja kollokviumil Leipzgis
1. juuni	Euroopa Kohtu esindus Itaalia Vabariigi presidendi kutsel rahvuspüha puhul korraldatud tseremoonial Roomas
12. ja 13. juuni	Euroopa Kohtu delegatsioon osales Euroopa Liidu ülemkohtute esimeeste võrgustiku teisel kollokviumil Varssavis
16. ja 17. juuni	Euroopa Kohtu esindus Association of European Competition Law Judges 5. konverentsil Wustraus
29. juuni – 1. juuli	Euroopa Kohtu delegatsioon osales Bulgaaria Vabariigi Konstitutsioonikohtu 15. aastapäeva tähistamisel Sofias
24. juuli	President osales vabariigi taastamise 32. aastapäeva puhul Kreeka Vabariigi presidendi korraldatud vastuvõtul Ateenas
18. september	President osales Kreeka Vabariigi presidendi K. Papouliase auks Saksamaa Liitvabariigi presidendi H. Köhleri korraldatud õhtusöögil Berliinis
28. september	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Kohtule Colegio oficial de Graduados Sociales de Madrid'i 50. asutamisaastapäeva puhul kuldmedali andmise tseremoonial Madridis
28.–30. september	Euroopa Kohtu esindus osales Rahvusvahelise Mereõiguse Kohtu 10. aastapäeva tähistamisel Hamburgis
1. ja 2. oktoober	Euroopa Kohtu delegatsioon osales Londonis Lord Chancellori korraldatud üritusel „Opening of the Legal Year”

2. oktoober	Euroopa Kohtu delegatsioon osales Verfassungstag'il (Austria Konstitutsioonikohtu asutamise pidulikul tähistamisel Austria Vabariigi presidendi osavõtul) Viinis
2. oktoober	Euroopa Kohtu esindus Küprose Vabariigi iseseisvumise 46. aastapäeva puhul Küprose Vabariigi alalise esinduse Euroopa Liidu juures korraldatud vastuvõtul Brüsselis
3. oktoober	Euroopa Kohtu esindus Kielis korraldatud Tag der Deutschen Einheit'i ametlikul tseremoonial
17. oktoober	Euroopa Kohtu esindus Austria Konstitutsioonikohtu presidendi kutsel Viinis Poola, Ungari, Sloveenia, Horvaatia, Tšehhi ja Slovakkia konstitutsioonikohtute presidentide ümarlaval „The Consequences of EU Membership for Constitutional Courts“
25.–27. oktoober	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Nõukogu Veneetsia Komisjoni ja Venemaa Föderatsiooni Konstitutsioonikohtu korraldatud konverentsil Moskvas
1. november	Euroopa Kohtu president võttis Nikosias TE Küprose Vabariigi presidendilt vastu Makarios III ordeni suurristi
1.–4. november	Euroopa Kohtu president ja delegatsioon osales FIDE kongressil Küprosel
20. november	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Liidu Riiginõukogude ja Kõrgemate Halduskohtute Ühenduse nõukogu koosolekul Brüsselis
6. detsember	Euroopa Kohtu esindus Soome Vabariigi presidendi korraldatud vastuvõtul Soome iseseisvuspäeva puhul Helsingis
7.–10. detsember	Euroopa Kohtu esindus Läti Vabariigi Konstitutsioonikohtu 10. aastapäeva riikliku tähistamise raames korraldatud konverentsil Riias

Esimese Astme Kohus

27. jaanuar	Esimese Astme Kohtu president osales Euroopa Kohtu kohtuniku Claus Gulmanni auks korraldatud ametlikul vastuvõtul Kopenhaagenis
8. ja 9. veebruar	Esimese Astme President osales ja esines sõnavõtuga „2006 International Cartel Workshop'i“ raames International Bar Association's Legal Practice Division and Antitrust Section'i korraldatud ümarlaval Londonis
30. märts	Esimese Astme Kohtu president pidas kõne Euroopa Avaliku Õiguse Keskuse korraldatud konverentsil „Manuel Chrysoloras“ Ateenas

4. ja 5. mai	Esimese Astme Kohtu president osales ja esines sõnavõtuga Nordic Lawyers Academy korraldatud konverentsil „Challenges in Nordic Cases” Helsingis
10. ja 11. mai	Esimese Astme Kohtu president osales ja esines sõnavõtuga St. Galleni ülikooli korraldatud konverentsil „XIII th St. Gallen International Competition Law Forum ICF”
19. mai	Esimese Astme Kohtu president osales Euroopa Ühenduste Komisjoni ja Euroopa Parlamendi korraldatud 2006. aasta Euroopa konverentsil Euroopa perspektiivide kohta
27. juuni	Esimese Astme Kohtu president osales Claus Gulmanni lahkumise puhul Taani justiitsministri korraldatud ametlikul õhtusöögil
3. juuli	Esimese Astme Kohtu president osales Euroopa Õiguse Akadeemia suvevastuvõtul Trieris
7. august	Esimese Astme Kohtu president võttis Tema Majesteedilt Taani Kuningannalt vastu I klassi komandöri aumärgi Kopenhaagenis
23. oktoober	Esimese Astme Kohtu president osales kohtumisel Londonis Rt Hon the Lord Brown of Eaton-under-Heywood’iga (Chairman) ja Dr. Chris K. Kerse’ga (Legal Adviser) House of Lords’i läbiviidud uurimuse raames „Euroopa konkurentsikohtu” võimalikust asutamisest
23. oktoober	Esimese Astme Kohtu president osales debatil ja pidas kõne University College London’i The Jevons Institute’i korraldatud konverentsi „A Competition Court of the EU?” raames Londonis
31. oktoober	Esimese Astme Kohtu president pidas Kopenhaagenis Taani Konkurentsioiguse Ühingu („Dansk Forening for Konkurrenceret”) kõne teemal „ <i>ne bis in idem</i> ”
13. november	Esimese Astme Kohtu president osales Trieris Euroopa Õiguse Akadeemia (ERA) korraldatud ja ERA kongressikeskuses toimunud konverentsi raames organiseeritud ümarlaul „State Aid and Taxation: Regional Devolution in Tax Matters in the Perspective of State Aid”
23. ja 24. november	Esimese Astme Kohtu president osales ja esines sõnavõtuga Lee-du Vabariigi Seimi Euroopa asjade komisjoni korraldatud konverentsil „The Impact of the Jurisprudence of the European Court of Justice and the Court of First Instance on European and National Legal Orders” Vilniuses

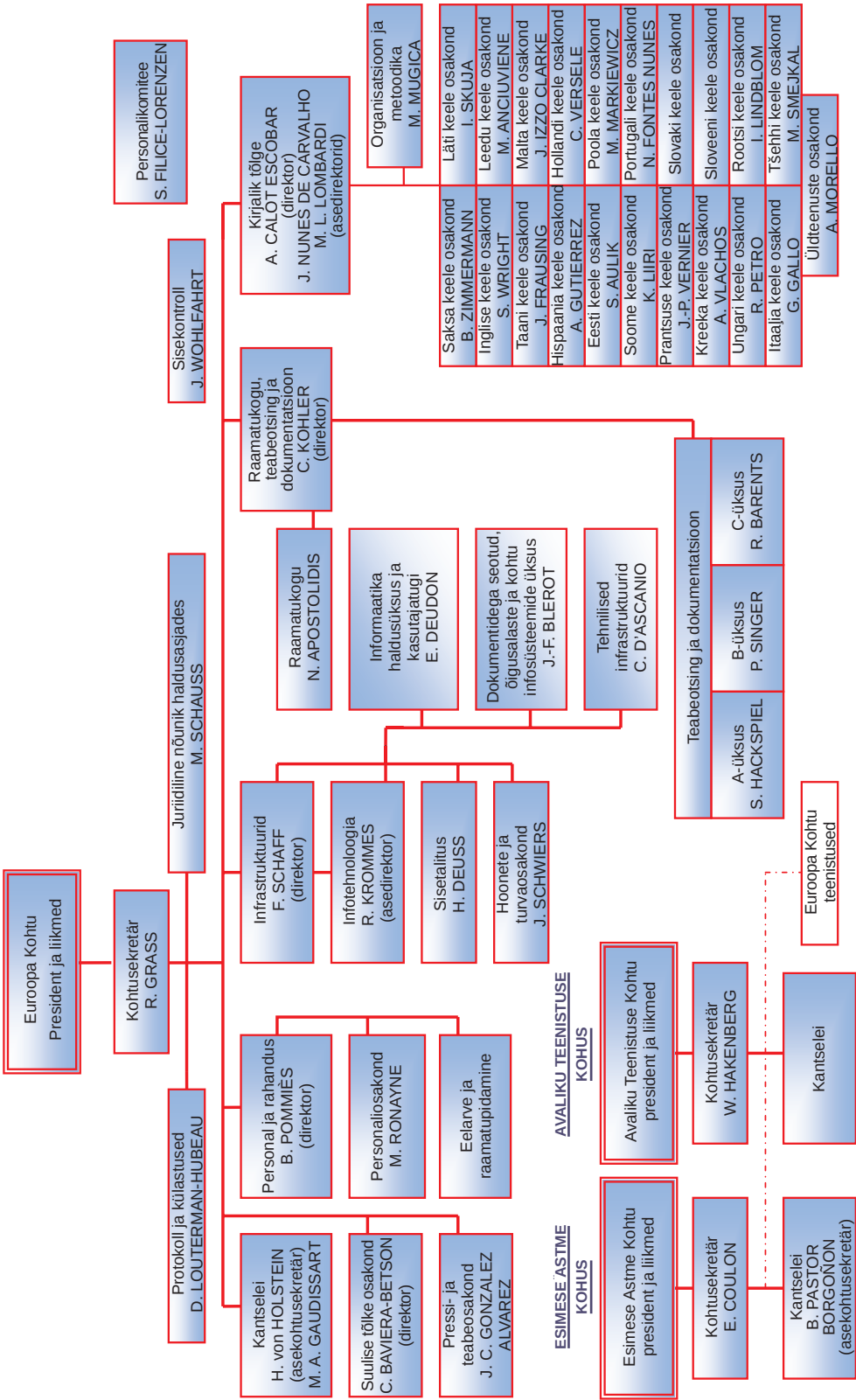
Avaliku Teenistuse Kohus

23.–25. november President P. Mahoney ja kohtunik H. Tagaras osalesid Euroopa Advokaatide Liidu korraldatud kollokviumil „Nouvelles frontières pour la construction de l’Union européenne: l’effectivité et l’efficacité du système de justice” Veneetsias

Kokkuvõtlik struktuur

EUROOPA KOHUS

Detsember 2006

Euroopa Kohtu kontaktandmed

Euroopa Kohtu kontaktandmed on järgmised:

Euroopa Ühenduste Kohus

Postiaadress: L-2925 Luxembourg

Telefon: (00352) 4303 1

Kohtukantselei teleks: 2510 CURIA LU

Telegraafiaadress: CURIA

Euroopa Kohtu faks: (00352) 4303 2600

Pressi- ja teabeosakonna faks: (00352) 4303 2500

Sisetalituse väljaannete üksuse faks: (00352) 4303 2650

Euroopa Kohus Internetis: www.curia.europa.eu

Euroopa Ühenduste Kohus

**Aastaaruanne 2006. Ülevaade Euroopa Ühenduste Kohtu, Euroopa Ühenduste
Esimese Astme Kohtu ja Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtu tööst**

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus

2007 — 233 lk — 21 x 29,7 cm

Katalooginumber: QD-AG-07-001-ET-C

ISBN 92-829-0846-1

ISSN 1830-1894

